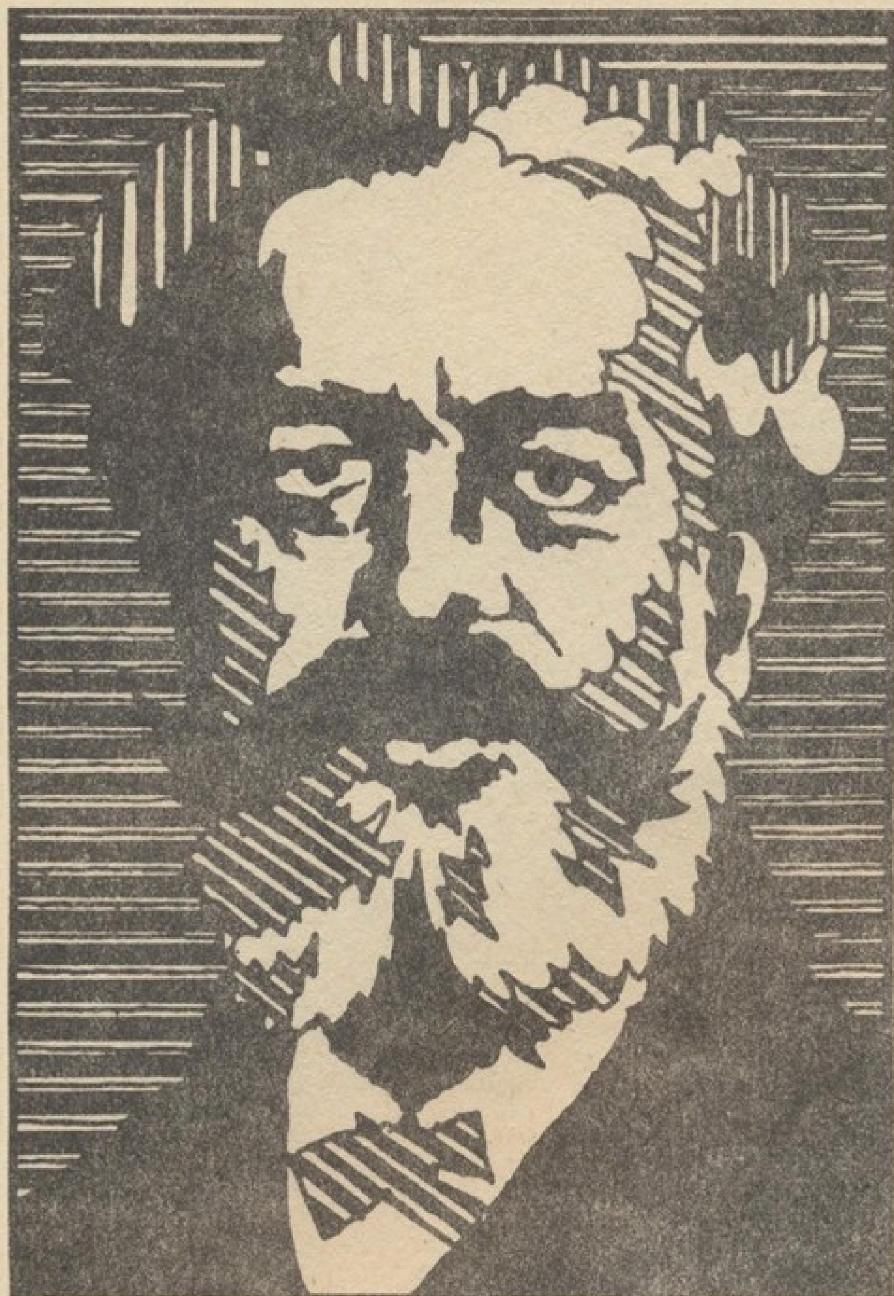
Jules Verne

Copiii căpitanului Grant
Volumul 1

EDITURA ION CREANGĂ

Jules Verne
28

Jules Verne

Copiii căpitanului Grant

VOLUMUL 1

În româneşte de M. PETROVEANU şi C. TOESCU

EDITURA ION CREANGĂ – BUCUREŞTI, 1981
ILUSTRAŢII DE RIOU, GRAVATE DE PANNEMAKER

JULES VERNE
Les enfants du capitaine Grant
Editions Hetzel

Partea întâi

Capitolul I - BALANCE-FISH

La 26 iulie 1864, zi în care bătea o briză puternică de miazănoapte, un iaht minunat înainta cu toată viteza pe apele Canalului de Nord. Pe arborele artimon fâlfiia steagul Angliei; în vârful catargului cel mare, pe un alt steguleţ, fluturau iniţialele E. G., brodate în aur şi încoronate cu semnele ducale. Iahtul se numea Duncan şi aparţinea lordului Glenarvan, unul din cei şaisprezece pairi scoţieni din Camera Lorzilor şi totodată membrul cel mai distins al Royal-Thames-Yacht-Club-ului, club cu mare faimă în întreg Regatul Unit.

Pe bord se aflau lordul Eduard Glenarvan cu tânăra lui soţie, lady Helena, şi unul din verii săi, maiorul Mac Nabbs.

Duncan, recent construit, navigase într-o călătorie de probă la câteva mile depărtare de golful Clyde şi se pregătea tocmai să se înapoieze la Glasgow; insula Arran se vedea la orizont, când marinarul de veghe semnală un peşte uriaş care se zbenguia greoi pe urmele iahtului. Căpitanul John Mangles îl înştiinţă pe lordul Eduard. Acesta urcă imediat pe punte împreună cu maiorul Mac Nabbs şi-l întrebă pe căpitan ce vietate crede că ar putea fi.

— Milord, cred că este un rechin de o mărime apreciabilă,

răspunse John Mangles.

— Un rechin în aceste ţinuturi! exclamă surprins Glenarvan.

— Se prea poate, răspunse căpitanul. Peştele acesta face parte dintr-o specie de rechini pe care o întâlneşti în toate mările şi la orice latitudine. E aşa-zisul „balance-fish”[1]. Şi pun rămăşag că avem de-a face cu unul din aceşti peşti blestemaţi! Putem încerca să-l vânăm; bineînţeles dacă milord consimte şi dacă această vânătoare e pe placul lady-ei Glenarvan. Atunci vom şti precis despre ce e vorba.

— Care-i părerea dumitale, Mac Nabbs? îl întrebă lordul Glenarvan pe maior. Să încercăm aventura?

— Sunt de aceeaşi părere cu dumneata, răspunse liniştit maiorul.

— Dealtfel, continuă John Mangles, am face foarte bine să mai curăţăm apele de câte una din dihăniile acestea grozave. Să nu scăpăm ocazia. Vom avea un spectacol straşnic şi, în acelaşi timp, vom face şi o faptă bună.

— Bine, John! răspunse lordul, şi trimise s-o cheme pe lady Helena, care, ispitită de perspectiva unei vânători aventuroase, urcă imediat pe punte.

Marea era liniştită; puteai foarte uşor să urmăreşti la suprafaţa ei mişcările repezi ale peştelui, care aci se afunda, aci ţâşnea afară cu o forţă uimitoare. John Mangles dădu ordinele necesare. Marinarii aruncară peste parapetul tribordului o parâmă groasă, la capătul căreia era legată o cange cu o halcă de slănină ca momeală. Rechinul, deşi se afla la o depărtare de vreo cincizeci de coţi, adulmecă momeala cu lăcomie şi se apropie repede de ea. I se vedeau înotătoarele, cenuşii la vârf şi negre la bază, bătând valurile cu putere, în timp ce cu coada îşi menţinea cu precizie direcţia. Pe măsură ce înainta, i se vedeau mai clar ochii enormi şi bulbucaţi, aprinşi de poftă, iar când se întorcea, fălcile lui căscate dezveleau patru şiruri de dinţi. Capul lui mare părea un ciocan uriaş aşezat în vârful unui mâner. John Mangles nu se înşelase; era într-adevăr cel mai lacom animal din familia rechinilor, supranumit de englezi „balance-fish” – peştele-balanţă.

---

[1] Balance-fish — marinarii englezi îl numesc «balance-fish» pentru că are capul în forma unei balanţe sau, mai exact, forma unui ciocan cu două capete. Din această pricină i se mai zice şi «rechinul-ciocan». (N.A.)

Pasagerii şi marinarii de pe Duncan urmăreau cu mare atenţie mişcările rechinului. În curând, animalul ajunse în preajma căngii; se răsturnă pe spate pentru a înşfăca mai bine slănina şi, într-o clipă, momeala enormă dispăru în gâtlejul său uriaş. Vârful în formă de undiţă al căngii se înfipse în el şi rechinul se răsuci furios, izbind cu putere cablul; marinarii îl ridicară atunci cu ajutorul unei macarale, care era legată la capătul vergei mari. Văzându-se smuls din apă, animalul se zbătea cu violenţă. Dar fu înfrânt. O frânghie prevăzută cu un laţ îi înfăşură coada, paralizându-i mişcările. Câteva clipe mai târziu, peştele fu tras peste bord şi aruncat pe puntea iahtului. Îndată, unul dintre marinari se apropie de el cu băgare de seamă şi, cu o puternică lovitură de topor, îi reteză coada enormă.

Vânătoarea se terminase; nu mai aveau de ce să se teamă de monstru, într-adevăr, marinarii îi veniseră de hac, dar curiozitatea lor nu era încă satisfăcută deoarece pe bordul oricărui vas e obiceiul să se cerceteze cu atenţie stomacul rechinilor. Marinarii, care le cunosc lăcomia, se aşteaptă întotdeauna la surprize şi aşteptarea le este deseori împlinită.

Lady Glenarvan nu voi să asiste la această „explorare” respingătoare şi se duse din nou pe dunetă. Rechinul se mai zbătea încă; avea zece picioare lungime şi cântărea mai mult de şase sute de livre. Lungimea şi greutatea lui nu sunt deloc neobişnuite. Dar dacă „balance-fish”, cum i se mai zice acestei specii de rechin, nu e socotit printre uriaşii speţei, în schimb, este unul dintre cei mai de temut.

Fără altă ceremonie, burta peştelui uriaş fu despicată din două lovituri de secure. Cangea îi pătrunsese până în stomac, care era complet gol: animalul postise cu siguranţă de multă vreme şi marinarii, dezamăgiţi, voiau să-i arunce resturile în mare, când, deodată, un obiect grosolan, lipit de măruntaiele rechinului, atrase atenţia şefului de echipaj.

— Ei drăcie! Ce-i asta? întrebă el.

— Vreun pietroi, înfulecat de dihania asta, ca să mai câştige ceva greutate, răspunse unul dintre marinari.

— Ba, spuse un altul, e cu siguranţă o ghiulea pe care blestematul de peşte a înghiţit-o şi pe care n-a mai putut-o mistui.

— Ia mai tăceţi din gură, le răspunse Tom Austin, secundul

iahtului, nu vedeţi că animalul acesta era un beţiv sadea şi că a sorbit nu numai vinul, ci şi sticla, ca nu cumva să piardă vreun strop?

— Cum! exclamă lordul Glenarvan. Rechinul are o sticlă în stomac?

— O sticlă adevărată, îi răspunse şeful echipajului. Dar se vede clar că nu-i scoasă din beci...

— Ei bine, Tom, continuă lordul Eduard, scoate-o cu băgare de seamă. Sticlele care plutesc pe mare conţin deseori documente de preţ

— Crezi? spuse maiorul Mac Nabbs.

— Cred cel puţin că se poate întâmpla.

— O, nu te contrazic defel! răspunse maiorul. Poate că şi în aceasta se ascunde o taină.

— O vom afla îndată, îi întoarse vorba Glenarvan. Ei, ei, Tom?

— Iat-o! exclamă secundul, arătându-i obiectul diform pe care-l scosese, nu fără trudă, din stomacul rechinului.

— Bine, spuse Glenarvan, spălaţi-o şi aduceţi-o pe dunetă.

Tom îndeplini ordinul, şi sticla, descoperită în împrejurări atât de ciudate, fu aşezată pe masa din careu, în jurul căreia se adunară lordul Glenarvan, maiorul Mac Nabbs, căpitanul John Mangles şi lady Helena, căci, după cum se ştie, o femeie este totdeauna cât de cât curioasă.

Pe mare, orice intervine în monotonia unei călătorii constituie un eveniment.

Se lăsă un moment de tăcere. Fiecare cerceta cu privirea epava aceasta fragilă. Ascundea ea taina unui întreg dezastru, sau era numai un mesaj neînsemnat, lăsat în voia valurilor de vreun navigator fără altă treabă?

Trebuiau să afle ce cuprindea, şi Glenarvan se apucă imediat să cerceteze sticla, luând dealtfel şi toate măsurile de precauţie necesare în asemenea împrejurări; s-ar fi spus că era un judecător de instrucţie, cercetând amănuntele caracteristice într-o afacere gravă. Lordul avea dreptate să procedeze astfel, căci amănuntul cel mai neînsemnat în aparenţă poate să ducă deseori la descoperiri importante.

Înainte de a fi cercetată pe dinăuntru, sticla fu examinată pe dinafară. Avea un gât subţire, dar rezistent, în jurul căruia se afla un capăt de sârmă mâncată de rugină; pereţii ei, foarte

groşi, în stare să suporte o presiune de mai multe atmosfere, arătau în mod sigur că este adusă de undeva de la ţară. Podgorenii din Aix sau Epernay, de exemplu, rup cu asemenea sticle picioarele scaunelor, fără ca pe ea să rămână vreo zgârietură. Aşa se explică faptul că poate îndura nevătămată încercările cine ştie cărei pribegii îndelungate.

— O sticlă a firmei Cliquot, doar atât rosti maiorul.

Şi cum se pricepea la vinuri, toţi îi primiră afirmaţia fără să-l contrazică.

— Dragul meu maior, îi răspunse Helena, la ce ne ajută să ştim ce fel de sticlă e, dacă nu ştim de unde vine?

— Draga mea, îi spuse lordul Eduard, o vom afla şi, în orice caz, putem spune de pe acum că vine de departe. Priveşte piatra depusă pe ea, substanţele mineralizate, ca să spun aşa, sub acţiunea apei de mare! E semn că sticla a stat multă vreme în ocean înainte de a fi fost înghiţită de rechin.

— Nu pot să nu fiu de părerea dumitale, îl aprobă maiorul, „vasul” acesta fragil numai protejat de învelişul de piatră a putut fi în stare să facă un drum atât de lung.

— Dar de unde vine? întrebă lady Glenarvan.

— Aşteaptă, draga mea Helena, aşteaptă; cu asemenea sticle trebuie să ai răbdare. Cred că nu mă înşel deloc dacă am să afirm că ea singură ne va da răspuns la toate întrebările.

Spunând aceste cuvinte, Glenarvan începu să zgârie stratul de piatră ce acoperea gâtul sticlei; îndată apăru dopul, mâncat însă în bună parte de apa mării.

— Prost lucru, constată Glenarvan. Dacă se află înăuntru vreo hârtie, apoi trebuie să fie roasă şi de nedescifrat.

— Ne putem aştepta la aşa ceva, fu de părere şi maiorul.

— Voi adăuga, reluă Glenarvan, că sticla aceasta prost astupată trebuia fără doar şi poate să se ducă la fund, şi noroc că a înghiţit-o rechinul care ne-a adus-o pe Duncan.

Glenarvan scoase hârtiile cu băgare de seamă

— Fără îndoială, răspunse John Mangles. Totuşi, ar fi fost mai bine s-o pescuim în mare, la o longitudine şi latitudine precise. Atunci am fi putut recunoaşte drumul parcurs, după curenţii atmosferici şi marini respectivi; dar cu rechinii aceştia, care înoată împotriva vântului şi a fluxului, nu mai poţi şti despre ce e vorba.

— Vom vedea imediat, îi linişti Glenarvan.

Scoase dopul cu cea mai mare grijă şi un puternic miros de sare se răspândi pe punte.

— Ei? întrebă lady Helena.

— Da, spuse Glenarvan, nu m-am înşelat! Sunt hârtii înăuntru.

— Documente, documente! exclamă lady Helena.

— Numai că, o întrerupse Glenarvan, documentele par roase de umezeală şi sunt cu neputinţă de scos pentru că sunt lipite de pereţii sticlei.

— S-o spargem atunci, propuse Mac Nabbs.

— Aş vrea mai degrabă s-o păstrez neatinsă, replică Glenarvan.

— De aceeaşi părere sunt şi eu, răspunse maiorul.

Glenarvan scoase hîrtiile cu băgare de seamă

— Fără îndoială, vorbi lady Helena, dar conţinutul e mai preţios decât sticla; mai bine-o sacrificăm pe ea decât documentul.

— Milord, să-i spargem numai gâtul, sugeră John Mangles, şi asta ne va îngădui să scoatem nevătămat şi documentul.

— Chiar aşa, dragul meu Eduard! strigă lady Glenarvan.

Era greu să procedezi altfel şi, cu orice risc, lordul se hotărî să spargă gâtul preţioasei sticle. Trebui să se folosească însă de un ciocan, căci substanţele depuse se întăriseră ca piatra. În curând, cioburile căzură pe masă; înăuntrul sticlei zăriră mai multe bucăţi de hârtie, lipite unele de altele. Glenarvan le scoase cu băgare de seamă, le dezlipi una de alta şi le întinse pe masă, în timp ce lady Helena, maiorul şi căpitanul se înghesuiau în jurul lui.

Capitolul II

CELE TREI DOCUMENTE

Pe aceste petice de hârtie, pe jumătate distruse de apa de mare, se puteau vedea doar câteva cuvinte, resturi indescifrabile ale unor rânduri aproape în întregime şterse.

Timp de câteva minute, lordul Glenarvan le cercetă cu atenţie: le întorcea când pe o parte când pe alta, le ridica la lumină, căuta cele mai mici urme de litere neatinse de apă. Apoi îşi privi atent prietenii care-l urmăreau cu nelinişte.

— Sunt aici, spuse el, trei texte deosebite, probabil trei

copii ale aceluiaşi document, traduse în trei limbi, una în engleză, alta în franceză şi a treia în germană. Cele câteva cuvinte care au rezistat nu lasă nici o îndoială în această privinţă.

— Dar cuvintele acestea au măcar vreun înţeles? întrebă lady Glenarvan.

— Greu de spus, draga mea, cuvintele scrise în documente sunt departe de a fi complete.

— Poate că documentele se completează între ele? îşi dădu părerea maiorul.

— Aşa ar fi normal, răspunse John Mangles. Nu se poate ca apa să fi ros rândurile exact în acelaşi loc; şi atunci, apropiind frânturile de frază, le vom găsi un înţeles.

— Aşa o să şi facem, hotărî lordul Glenarvan, dar să procedăm metodic. Priviţi întâi documentul englez.

Rândurile şi cuvintele erau aşezate, în primul document, astfel:

62 Bri
gow
sink
stra
aland
skipp Gr
that monit
of long
and
ssistance
lost

— Aceasta nu spune mare lucru, rosti maiorul cu un aer dezamăgit.

— Orice-ar fi, răspunse căpitanul, e scris în englezeşte.

— Nu încape nici o îndoială, spuse lordul Glenarvan, cuvintele sink, aland, that, and, lost au rămas intacte; skipp formează cu siguranţă cuvântul skipper şi e vorba de un domn Gr..., probabil căpitanul unui vas naufragiat[1].

---

[1] Cuvintele *sink, aland, that, and, lost*, înseamnă respectiv: *a se scufunda*, *spre uscat, acest, şi, pierdut*. *Skipper* e numele ce se dă în Anglia căpitanilor

— Să mai adăugăm, spuse John Mangles, şi cuvintele monit şi ssistance[2] , al căror înţeles e evident.

— Ei, atunci avem ceva, se bucură lady Helena.

— Din păcate, răspunse maiorul, ne lipsesc rânduri întregi. Cum să aflăm numele vasului scufundat şi locul naufragiului?

— Le vom găsi, îi asigură lordul Eduard.

— Desigur, replică maiorul, care era totdeauna de părerea tuturor, dar cum?

— Completând un document cu altul.

— Să încercăm! exclamă lady Helena.

Al doilea petic de hârtie, şi mai ros decât cel dintâi, nu prezenta decât câteva cuvinte izolate şi aşezate în felul următor:

7 Juni Glas
zvei
atrosen
graus
bringt ihnen

— E scris în nemţeşte, spuse John Mangles, de îndată ce-şi aruncă ochii pe hârtie.

— Cunoşti această limbă, John? îl întrebă Glenarvan.

— La perfecţie, milord.

— Spune-mi atunci, ce înseamnă aceste câteva cuvinte?

Căpitanul cercetă documentul cu atenţie şi spuse:

— Întâi, iată-ne fixaţi asupra datei evenimentului: 7 juni înseamnă 7 iunie, şi apropiind această cifră de numărul 62 din documentul englez, avem data completă: 7 iunie 1862.

— Foarte bine! exclamă lady Helena. Mai departe, John!

— În acelaşi rând, reluă tânărul căpitan, se găseşte cuvântul Glas, care, dacă îl alăturăm cuvântului gow din primul document, ne dă Glasgow. Deci e vorba, evident, despre un vas din portul Glasgow.

— Asta-i şi părerea mea, răspunse maiorul.

— Al doilea rând din document lipseşte în întregime, continuă John Mangles. Dar în cel de-al treilea văd două cuvinte însemnate: zwei, adică doi, şi atrosen, sau mai binezis

---

de vase din marina comercială. (N.A.)

[2] *Monition* înseamnă *document*, iar *assistance* înseamnă *ajutor*. (N.A.)

matrosen, care în germană înseamnă „marinari”.

— Adică, întrebă lady Helena, ar fi vorba de un căpitan şi doi marinari?

— Probabil, răspunse lordul Glenarvan.

— Vă mărturisesc, milord, reluă căpitanul, că următorul cuvânt, graus, mă pune în încurcătură. Nu ştiu cum să-l traduc. Poate că cel de-al treilea document o să ne lumineze. În ceea ce priveşte ultimele două cuvinte, ele se explică uşor. Bringht ihnen înseamnă „daţi-le”; alăturând cuvintele acestea de cuvântul englez corespunzător, adică cuvântul assistance, aşezat ca şi ele în al şaptelea rând al documentului, expresia „daţi-le ajutor” se deduce de la sine.

— Da! Daţi-le ajutor, spuse Glenarvan, dar unde se găsesc aceşti nenorociţi? Până acum n-am aflat nici unde se găsesc şi nici locul catastrofei.

— Să sperăm că documentul francez va fi mai clar, spuse lady Helena.

— Să vedem documentul francez, răspunse Glenarvan, şi fiindcă toţi cunoaştem limba franceză, eforturile vor fi mai uşoare.

Iată o copie după cel de-al treilea document:

troi ats
tannia
gonie
austral
abor
contin pr cruel
indi
jeté
ongit
et 37°11' lat

— Sunt şi cifre! exclamă lady Helena. Uitaţi-vă, domnilor, uitaţi-vă!

— Să procedăm metodic, spuse lordul Glenarvan, şi să începem cu începutul. Îngăduiţi-mi să însemnez pe rând cuvintele risipite şi incomplete.

— De la început, de la primele litere, văd că e vorba de un vas cu trei catarge, al cărui nume ni s-a păstrat în întregime, datorită documentului scris în limba engleză şi celui în limba franceză: Britannia. Dintre cele două cuvinte următoare, gonie şi austral, numai austral, numai cel din urmă are un înţeles pe care-l pricepeţi cu toţii.

— Iată un amănunt de preţ, constată John Mangles. Naufragiul s-a petrecut în emisfera australă.

— Cam vag, spuse maiorul.

— Mai departe, reluă Glenarvan. Cuvântul abor e rădăcina verbului francez aborder, adică a trage la ţărm. Nenorociţii aceia au tras la ţărm undeva. Dar unde – contin! Să fie un continent? Cruel!

— „Crud”! exclamă John Mangles, iată explicaţia cuvântului german graus... grausam... „crud”...

— Mai departe, mai departe! îl îndemnă Glenarvan, al cărui interes creştea pe măsură ce sensul cuvintelor trunchiate se refăcea din documente. Indi... marinarii vor fi fost oare aruncaţi în India? Ce înseamnă cuvântul ongit? A, „longitudine”! Iată acum latitudinea: 37° 11'. În sfârşit, iată o indicaţie precisă.

— Dar lipseşte longitudinea, observă Mac Nabbs.

— Nu poţi avea totul, dragul meu maior, interveni Glenarvan – dar un grad precis de latitudine e ceva. Hotărât, acest document francez e cel mai complet din toate trei. Evident că fiecare dintre ele reprezintă traducerea cuvânt cu cuvânt a celorlalte, căci toate conţin acelaşi număr de rânduri. Trebuie deci să le unim acum, să le traducem într-o singură limbă, ca să obţinem înţelesul lor cel mai probabil, cel mai logic şi cel mai explicit.

— Vei face traducerea în franţuzeşte, în englezeşte, sau în nemţeşte? întrebă maiorul.

— În franceză, se hotărî Glenarvan, pentru că cea mai mare parte din datele importante s-au păstrat în această limbă.

— Milord are dreptate, spuse John Mangles. În plus, limba ne este cunoscută.

— Ne-am înţeles. Am să reconstitui documentul, adunând resturile de cuvinte şi frânturile de frază, respectând intervalele care le despart, completând pe acelea al căror sens este sigur; le vom compara şi apoi le vom judeca.

Glenarvan puse mâna pe toc şi, câteva clipe mai târziu, le

arătă prietenilor o hârtie pe care erau scrise rândurile următoare:

7 iunie 1862 tricatargul Britannia
Glasgow
scufundat gonia
austral
spre uscat
doi marinari
căpitanul Gr.
abor
contin pr crud
indi
aruncat acest document
longitudine
şi 37°11' latitudine Daţi-le ajutor
pierduţi

În clipa aceea, un marinar îl anunţă pe căpitan că Duncan intră în golful Clyde, şi-l întrebă ce ordine are de dat.

— Ce aveţi de gând să facem? îl întrebă John Mangles pe lordul Glenarvan.

— Să ajungem cât mai repede la Dumbarton, John. Pe urmă, în timp ce lady Helena se va întoarce la Malcolm-Castle, mă voi duce la Londra să predau Amiralităţii documentul.

John Mangles dădu ordine în consecinţă şi marinarul le transmise secundului.

— Prieteni, spuse Glenarvan, acum să ne continuăm cercetările. Suntem pe urmele unei mari catastrofe. Viaţa câtorva oameni depinde de iscusinţa noastră. Să ne punem deci mintea la contribuţie şi să găsim cheia enigmei.

— Suntem gata, scumpul meu Eduard, răspunse lady Helena.

— Mai întâi, reluă Glenarvan, trebuie să ţinem seama de trei lucruri, bine precizate în acest document: 1) faptele pe care le cunoaştem; 2) acelea pe care le putem presupune; 3) acelea pe care nu le ştim. Ce ştim? Ştim că la 7 iunie 1862 vasul Britannia din Glasgow s-a scufundat; că doi marinari şi căpitanul au aruncat documentul în mare, la 37°11' latitudine şi că cer ajutor.

— Perfect, replică maiorul.

— Ce putem presupune? reluă Glenarvan. Întâi, că naufragiul a avut loc în mările australe şi, imediat după aceasta, vă atrag atenţia asupra cuvântului gonia. Nu indică oare numele unei ţări?

— Patagonia! strigă lady Helena.

— Fără îndoială, dar e străbătută Patagonia de paralela 37? întrebă maiorul.

— E uşor de verificat, răspunse John Mangles, desfăşurând pe masă harta Americii de Sud. Aşa e! Patagonia este atinsă tocmai de paralela 37°, care taie Araucania, străbate pampasul pe la nordul ţinuturilor patagoneze şi se pierde în Atlantic.

— Bine. Să ne continuăm deducţiile. Cei doi marinari şi căpitanul abor... abordează unde? Contin... Ce se întâmplă cu ei? Aveţi aici două litere providenţiale pr... care vă lămuresc asupra soartei lor. Nefericiţii sunt prinşi sau prizonieri. De către cine? De către nişte indieni cruzi. V-aţi convins? Cuvintele nu umplu de la sine spaţiile goale? Documentul nu se limpezeşte în faţa ochilor dumneavoastră? Mintea nu vi se luminează?

Glenarvan vorbea cu multă convingere. În ochii lui se citea o încredere desăvârşită. Înflăcărarea lui se transmitea ascultătorilor. Toţi strigară într-un singur glas: „Sigur, sigur!”

Lordul Eduard continuă după o clipă:

— Toate aceste presupuneri îmi par foarte plauzibile. După mine, catastrofa a avut loc pe coastele Patagoniei. Dealtminteri, voi întreba la Glasgow care era destinaţia Britanniei, şi vom şti dacă vasul a putut fi târât în aceste ţinuturi.

— A, n-avem nevoie să căutăm atât de departe, răspunse John Mangles. Am aici colecţia Mercantile and Shipping Gazette, care ne va furniza indicaţii precise.

— S-o vedem, s-o vedem! spuse lady Glenarvan.

John Mangles luă un teanc de ziare din anul 1862 şi începu să le răsfoiască grăbit. Cercetările lui nu durară mult şi în curând citi tare, cu satisfacţie: „30 mai 1862, Peru! Callao! cu o încărcătură pentru Glasgow, Britannia, căpitanul Grant”.

— Grant, strigă lordul Glenarvan, îndrăzneţul scoţian care a voit să întemeieze Noua Scoţie în mările Pacificului!

— Da, răspunse John Mangles, acela care în 1861 s-a îmbarcat la Glasgow pe Britannia şi despre care nu s-a mai primit nici o ştire.

— Nu mai încape îndoială, spuse Glenarvan. E chiar el. Britannia a părăsit Callao la 30 mai, iar la 7 iunie, 8 zile după plecare, s-a rătăcit pe coastele Patagoniei. Iată întreaga odisee cuprinsă în aceste resturi de cuvinte care păreau indescifrabile. Vedeţi deci, prieteni, că am putut reconstitui o bună parte din evenimente. Cât despre celelalte, pe care nu le cunoaştem, se reduc la unul singur: gradul de longitudine.

— E inutil, răspunse John Mangles, pentru că ţara ne este cunoscută; numai aşa, ştiind doar latitudinea, şi mi-aş lua însărcinarea să mă duc de-a dreptul la locul naufragiului.

— Atunci ştim totul? întrebă lady Helena.

— Totul, draga mea. Spaţiile albe pe care marea le-a lăsat între cuvintele din document le voi umple fără greutate, ca şi cum mi-ar dicta căpitanul Grant.

Lordul Glenarvan puse iar mâna pe toc şi redactă, fără ezitare, rândurile următoare:

„La 7 iunie 1862, tricatargul Britannia din Glasgow s-a scufundat lângă coastele Patagoniei, în emisfera australă. Îndreptându-se spre uscat, doi marinari şi căpitanul Grant vor încerca să abordeze continentul, unde vor fi prizonierii unor indieni cruzi. Ei au aruncat acest document la... grade longitudine şi 37°11' latitudine. Daţi-le ajutor, sau sunt pierduţi”.

— Ei bine, dragă Eduard, spuse lady Helena, dacă aceşti nefericiţi îşi vor revedea patria, ţie ţi-o vor datora.

— Şi-o vor revedea, răspunse Glenarvan. Documentul e prea explicit, prea clar, prea precis, pentru ca Anglia să nu vină în ajutorul a trei din fiii săi părăsiţi pe un ţărm pustiu. Ceea ce a făcut pentru Franklin şi atâţia alţii, o va face astăzi pentru naufragiaţii de pe Britannia!

— Dar nenorociţii aceştia au desigur o familie care îi plânge, spuse lady Helena. Poate că sărmanul căpitan Grant are

soţie, are copii...

— Ai dreptate, draga mea. Îmi iau sarcina să-i anunţ că nu e pierdută orice nădejde. Şi acum, prieteni, haidem pe punte, căci ne apropiem de port.

Într-adevăr, Duncan îşi mărise viteza; în acea clipă trecea de-a lungul malurilor insulei Bute şi lăsa în urmă insula Rothesay cu micul ei oraş aşezat într-o vale rodnică; apoi se avântă în strâmtorile golfului, trecu prin faţa Greenok-ului şi la şase seara era la poalele stâncii de bazalt de la Dumbarton, în vârful căreia se găsea vestitul castel al lui Wallace, eroul scoţian.

Acolo o trăsură gata de plecare o aştepta pe lady Helena, pentru a o conduce înapoi la Malcolm-Castle, împreună cu maiorul Mac Nabbs. După ce-şi îmbrăţişă soţia, lordul Glenarvan se urcă în expresul de Glasgow.

Dar, înainte de a pleca, încredinţă unui agent, care trebuia să ajungă mai repede decât el, o notă importantă şi după câteva minute telegraful anunţa ziarelor TIMES şi MORNING CHRONICLE următoarele: „Pentru informaţii despre soarta tricatargului Britannia din Glasgow şi a căpitanului Grant, a se adresa lordului Glenarvan, Malcolm- Castle, Luss, comitatul Dumbarton, Scoţia”.

Capitolul III

MALCOLM-CASTLE

Castelul din Malcolm, unul dintre cele mai poetice din Highlands[1], este aşezat lângă satul Luss, dominând valea. Apele limpezi ale lacului Lomond îi scaldă zidurile de granit. De foarte mult timp, castelul aparţinea familiei Glenarvan, care păstra în ţara lui Rob Roy şi a lui Fergus Mac Gregor obiceiurile ospitaliere ale vechilor eroi ai lui Walter Scott.

În epoca revoluţiei sociale din Scoţia, un mare număr de vasali, care nu mai puteau plăti vechilor şefi de clanuri dijmele şi birurile din ce în ce mai apăsătoare, au fost izgoniţi de pe

---

[1] Ţara de Sus, nume sub care este cunoscut podişul Scoţiei.

pământurile lor. Unii au murit de foame, alţii s-au făcut pescari sau au emigrat.

Pretutindeni domnea deznădejdea. Singuri, dintre toţi seniorii de atunci, Glenarvanii au crezut că între cei cu o situaţie bună şi cei cu o situaţie mai puţin bună pot exista legături trainice de prietenie şi devotament; ei n-au îndepărtat pe nici unul din fermierii de pe moşiile lor. Nici unul nu a părăsit casa în care s-a născut, nimeni n-a plecat de pe pământul în care se odihneau oasele strămoşilor, toţi au rămas în clanul vechiului lor senior. De aceea, chiar în acea epocă, în secolul în care domnea dezbinarea şi vrăjmăşia, în Malcolm-Castle, ca şi la bordul vasului Duncan, nu se aflau decât scoţieni; toţi fuseseră vasali ai lui Mac Gregor, Mac Farlane, ai lui Mac Nabbs sau Mac Naughtons, adică băştinaşi din comitatele Stirling şi Dumbarton; oameni de ispravă, devotaţi trup şi suflet stăpânului lor, unii vorbind încă limba veche, gaelică, din ţinutul Caledoniei.

Lordul Glenarvan avea o avere imensă; o folosea ca să ajute pe cei dimprejur. Bunătatea lui îi întrecea chiar dărnicia; ea nu cunoştea marginile impuse în mod firesc dărniciei.

Seniorul din Luss reprezenta comitatul în Camera Lorzilor. Dar cu ideile lui iacobine, prea puţin dispus să fie pe placul casei de Hanovra, era destul de rău văzut de oamenii de stat din Anglia, în special pentru că era foarte legat de tradiţiile strămoşilor săi şi rezista energic presiunilor politice ale „celor din sud”. Lordul Glenarvan nu era însă nici pe departe un om cu vederi înapoiate, n-avea un spirit strâmt, nici o inteligenţă mărginită, iar porţile comitatului său erau larg deschise progresului. Era scoţian până în adâncul sufletului şi numai pentru gloria Scoţiei lua parte cu iahturile sale de curse la regatele iniţiate de Royal Thames Yacht Club.

Avea treizeci şi doi de ani; era înalt de statură, cu trăsături severe, însă cu o veşnică blândeţe în privire; toată persoana lui întruchipa poezia Ţării de Sus. Toţi îl ştiau viteaz, întreprinzător, cavaler, dar, înainte de toate, bun. Ar fi dat săracilor şi haina de pe el.

Lordul Glenarvan era căsătorit abia de trei luni; se însurase cu domnişoara Helena Tuffnel, fata marelui călător William Tuffnel, una din numeroasele victime ale ştiinţei geografice şi ale pasiunii descoperirilor.

Domnişoara Helena nu era de familie nobilă, dar era

scoţiană, ceea ce în ochii lordului Glenarvan egala orice titlu de nobleţe; seniorul din Luss îşi făcu din această fiinţă tânără, fermecătoare, îndrăzneaţă, devotată, tovarăşa lui de viaţă. Pe vremea când o cunoscuse, ea trăia singură, orfană, aproape fără avere, în casa tatălui ei, la Kilpatrick. Înţelesese că o fată săracă avea să fie o nevastă curajoasă şi o luă de soţie. Domnişoara Helena avea douăzeci şi doi de ani; era o tânără blondă, cu ochii albaştri ca apa lacurilor scoţiene într-o dimineaţă frumoasă de primăvară. Dragostea pentru soţul ei depăşea cu mult recunoştinţa ce i-o purta. Iar fermierii şi servitorii o iubeau atât de mult, încât erau gata să-şi dea viaţa pentru „buna noastră stăpână din Luss”, cum o numeau ei.

Lordul Glenarvan şi lady Helena trăiau fericiţi la Malcolm-Castle, în mijlocul naturii minunate şi sălbatice din Ţara de Sus, plimbându-se pe sub aleile întunecoase de castani şi sicomori şi pe malurile lacului unde mai răsunau încă imnurile războinice din vremurile străvechi, cutreierând văi neumblate, în care ruini seculare aminteau istoria glorioasă a Scoţiei. Uneori se pierdeau în pădurile de mesteceni sau de zadă; cutreierau câmpurile întinse, acoperite de ierburi îngălbenite; altă dată, se căţărau pe crestele abrupte ale muntelui Ben Lomond, sau străbăteau în galopul calului lunci părăsite, studiind, înţelegând şi admirând încântătoarea regiune cunoscută sub numele de „Ţara lui Rob Roy”, ale cărei plaiuri vestite au fost cântate atât de mult de Walter Scott. Seara, la căderea nopţii, se plimbau de-a lungul bartazenelor, vechea galerie circulară care înconjura cu un şirag de creneluri Malcolm-Castle. Se aşezau pe câte o piatră, sub razele palide ale lunii, şi stând gânditori şi pierduţi în visare, ca şi cum ar fi fost singuri pe lume, în mijlocul naturii tăcute, amândoi erau cuprinşi de un extaz senin, de acea blândă fericire a cărei taină o păstrează pe pământ numai inimile ce se iubesc.

Astfel au trecut primele luni de căsnicie. Dar lordul Glenarvan nu uita că soţia lui era fiica unui mare călător; îşi spuse atunci că lady Helena trebuia să poarte în inimă toate nostalgiile de călător ale tatălui ei şi, într-adevăr, nu se înşelă. Atunci fu construit Duncan-ul care trebuia să-i poarte pe lordul şi pe lady Glenarvan spre cele mai frumoase ţări din lume, pe apele Mediteranei, până în insulele Arhipelagului. Lady Helena se bucură grozav când lordul îi puse la dispoziţie iahtul Duncan. Într-adevăr, e o mare fericire să-ţi plimbi dragostea spre

ţinuturile fermecătoare ale Greciei şi să vezi cum răsare luna pe coastele încântătoare ale Orientului.

Totuşi, lordul Glenarvan plecase la Londra. Era vorba doar de salvarea unor nefericiţi naufragiaţi; iar lady Helena se arăta mai mult nerăbdătoare decât întristată de această absenţă vremelnică a soţului ei. A doua zi, o telegramă primită de la el îi dădu nădejdea că acesta se va întoarce foarte curând. Seara, însă, printr-o scrisoare, o anunţă că va mai întârzia, deoarece propunerile sale întâmpinau dificultăţi. A treia zi primi din nou câteva rânduri, în care lordul Glenarvan nu-şi ascundea nemulţumirea sa faţă de Amiralitate.

În acea zi, lady Helena începu să se neliniştească. Seara se afla singură în odaie, când domnul Halbert, intendentul castelului, veni s-o întrebe dacă era dispusă să primească o fată şi un băiat, care doreau să-i vorbească lordului Glenarvan.

— Oameni din partea locului? întrebă lady Helena.

— Nu, doamnă, răspunse intendentul, căci nu-i cunosc. Au sosit cu trenul la Balloch şi de acolo până la Luss au mers pe jos.

— Roagă-i să intre, Halbert, spuse lady Glenarvan.

Intendentul ieşi. Peste câteva clipe, fata şi băiatul intrară în camera lady-ei Helena. După asemănare, nu mai rămânea nici urmă de îndoială: erau frate şi soră. Fata avea şaisprezece ani, cu o faţă tânără, puţin obosită; ochii ei spuneau că trebuia să fi plâns mult; părea resemnată, dar curajoasă; îmbrăcămintea sărăcăcioasă, însă curată; totul vorbea în favoarea ei. Ţinea de mână un băiat de doisprezece ani, pe chipul căruia se citea un aer atât de hotărât, încât părea că el îşi ocroteşte sora. Şi, într-adevăr, oricine ar fi făcut vreun rău fetei ar fi avut de-a face cu puiul acesta de om! Fata rămase puţin stingherită găsindu-se în faţa lady-ei Helena. Aceasta se grăbi să-i vorbească.

— Vrei să-mi spui ceva? o întrebă ea, încurajând fata cu privirea.

— Nu, răspunse băiatul cu glas hotărât, nu dumneavoastră, ci lordului Glenarvan.

— Vă rog să-l iertaţi, doamnă, spuse atunci sora.

— Lordul Glenarvan nu e la castel, reluă lady Helena, eu sunt soţia lui şi-mi puteţi vorbi mie.

— Dumneavoastră sunteţi lady Glenarvan? întrebă fata.

— Da, domnişoară.

— Soţia lordului Glenarvan din Malcolm-Castle, care a publicat în TIMES o notiţă despre naufragiul Britanniei?

— Da, da, răspunse lady Helena cu bunăvoinţă, dar dumneata?

— Eu sunt Miss Grant, milady, şi el e fratele meu.

— Miss Grant! Miss Grant! exclamă lady Helena, trăgând-o pe fată înspre ea, luându-i mâinile în mâinile ei. Apoi sărută băiatul pe amândoi obrajii.

— Milady, reluă fata, ce ştiţi de naufragiul tatălui meu? Mai trăieşte? îl vom mai revedea vreodată? Vorbiţi, vă rog!

— Draga mea copilă, spuse lady Helena, ferească Dumnezeu să-ţi răspund cu uşurinţă într-o împrejurare ca asta. Nu vreau să-ţi dau o nădejde amăgitoare.

— Vorbiţi, doamnă, vorbiţi! M-a întărit durerea, pot auzi totul.

— Draga mea, răspunse lady Helena, speranţa e foarte slabă, dar există totuşi. Nu e imposibil să-l revederi pe tatăl vostru într-o bună zi.

— Doamne! Doamne! exclamă Miss Grant, neputând să-şi mai stăpânească lacrimile, în timp ce Robert sărută cu recunoştinţă mâinile bunei lady Glenarvan.

După ce prima clipă de bucurie dureroasă trecu, fata începu să pună întrebări fără şir; lady Helena îi povesti istoria documentului, cum s-a pierdut Britannia pe coastele Patagoniei, în ce fel trebuia să fi ajuns pe continent, după naufragiu, căpitanul şi cei doi marinari, singurii supravieţuitori, în sfârşit, cum implorau ei ajutorul lumii întregi în documentul acela scris în trei limbi, pe care l-au aruncat în apele oceanului.

În timp ce povestea, Robert Grant privea cu ochii ţintă la lady Helena; închipuirea lui îi reînvia scenele îngrozitoare a căror victimă fusese tatăl său; îl vedea pe acesta pe puntea Britanniei; îl urmărea în mijlocul valurilor, se agăţa cu el de stâncile coastei, se târa pe nisip gâfiind, dincolo de bătaia valurilor. De mai multe ori, în timp ce lady Helena povestea, băiatul, lipindu-se de sora lui, lăsă să-i scape câteva exclamaţii:

— O, tata! Bietul meu tată!

Miss Grant asculta, împreunându-şi mâinile, şi nu rosti nici un cuvânt, până ce nu se isprăvi povestirea; abia atunci spuse:

— O, doamnă! Documentul! Documentul!

— Nu-l mai am, draga mea fată, răspunse lady Helena.

— Nu-l mai aveţi?

— Nu, în interesul tatălui vostru, lordul Glenarvan a trebuit să-l ducă la Londra, dar v-am spus tot ce conţinea, cuvânt cu cuvânt, şi felul în care am ajuns să-i aflu înţelesul exact. Din frânturile de fraze, aproape şterse, valurile au cruţat câteva cifre; din păcate, longitudinea...

— O să ne lipsim de ea! exclamă băiatul.

— Desigur, domnule Robert, răspunse lady Helena cu un zâmbet, văzându-l atât de hotărât. Cum vezi, Miss Grant, cunoşti ca şi mine cele mai mici amănunte din document.

— Da, doamnă, răspunse fata, dar aş fi vrut să văd scrisul tatălui meu.

— Ei bine, mâine, mâine poate se va întoarce lordul Glenarvan. Soţul meu, având la el un document ce nu poate fi tăgăduit, a vrut să-l supună comisarilor Amiralităţii, pentru a-i face să trimită de îndată un vas în căutarea căpitanului Grant.

— E oare cu putinţă, milady! exclamă fata. Aţi făcut acest lucru pentru noi?

— Da, draga mea, şi-l aştept pe lordul Glenarvan dintr-o clipă în alta.

— Vă mulţumesc din adâncul sufletului! spuse fata cu înflăcărare şi cu un accent de adâncă recunoştinţă în glas.

— Draga mea copilă, răspunse lady Helena, nu merităm nici o mulţumire. Oricare altul în locul nostru ar fi făcut la fel. De s-ar putea realiza nădejdile pe care le-am

— Eu sînt miss Grant, milady, şi el e fratele meu

întrezărit! Până la întoarcerea lordului Glenarvan, veţi locui la castel..

— O, doamnă, răspunse fata, n-aş vrea să abuzez de bunătatea şi simpatia ce o arătaţi unor străini.

— Străini, fetiţo? Nici fratele dumitale şi nici dumneata nu sunteţi străini în această casă, şi vreau ca, la sosirea lui, lordul Glenarvan să spună singur copiilor căpitanului Grant tot ce se va întreprinde pentru salvarea tatălui lor.

Nu se putea refuza o invitaţie făcută cu atâta inimă. Au rămas deci înţeleşi ca Miss Grant şi fratele ei să aştepte întoarcerea lordului Glenarvan la Malcolm-Castle.

Capitolul IV

O PROPUNERE A LADY-EI GLENARVAN

În timpul convorbirii, lady Helena nu spuse nici un cuvânt despre nemulţumirea mărturisită în scrisorile lordului Glenarvan cu privire la felul în care îi fusese primită cererea de către comisarii Amiralităţii. N-a pomenit nimic nici despre faptul că marinarii şi căpitanul Grant erau probabil prizonierii unor triburi de indieni din America de Sud. De ce să-i întristeze pe bieţii copii, dezvăluindu-le soarta tatălui lor, şi să stingă flacăra nădejdii ce le pâlpâia în suflet? Acest lucru, dealtminteri, nu schimba cu nimic situaţia. Lady Helena trecu deci aceasta sub tăcere şi, după ce răspunse tuturor întrebărilor ce i le pusese Miss Grant, o întrebă la rândul ei pe fată despre viaţa lor; se

interesă dacă copiii aveau vreun sprijin, căci Mary părea singura ocrotitoare a fratelui ei.

Povestea lor era simplă şi impresionantă, iar simpatia lady-ei Glenarvan pentru cei doi spori şi mai mult.

Mary şi Robert Grant erau singurii copii ai căpitanului Grant. Harry Grant îşi pierduse soţia la naşterea fiului lor Robert şi, în timpul lungilor lui călătorii, îi lăsa în grija unei verişoare bătrâne. Căpitanul Grant era un marinar îndrăzneţ, un om care-şi cunoştea bine meseria, un bun navigator şi bun negustor totodată, îmbinând astfel o dublă calitate, atât de preţioasă skipper-ilor din marina comercială. Locuia în oraşul Dundee, în comitatul Perth din Scoţia. Se născuse şi crescuse în aceste ţinuturi. Tatăl său îi dăduse o educaţie multilaterală, crezând că aceasta nu strică niciodată, nici chiar unui căpitan de cursă lungă.

În timpul primelor lui călătorii peste ocean, la început ca secund, apoi în calitate de skipper, afacerile i-au izbutit într-atât, încât, la naşterea lui Robert, Harry Grant avea oarecare avere.

Atunci îi veni în minte ideea care-l făcu popular în Scoţia. Ca şi Glenarvanii, şi ca şi alte câteva mari familii din Lowlands[1], el se despărţise în sufletul lui, dacă nu în fapt, de Anglia cotropitoare. Interesele ţării sale nu puteau fi, în ochii lui, acelea ale anglosaxonilor şi, pentru a-şi ajuta patria să se dezvolte cu propriile ei forţe, se hotărî să întemeieze o mare colonie scoţiană într-unul din continentele Oceaniei. Visa poate pentru viitor independenţa patriei lui, având ca exemplu Statele Unite, o independenţă pe care şi Indiile şi Australia o vor cuceri cu siguranţă într-o bună zi? Poate că da! Poate că a şi lăsat să se întrevadă nădejdile lui tainice, ceea ce ar explica de ce guvernul a refuzat să-i sprijine proiectul de colonizare; ba chiar a creat căpitanului Grant greutăţi, care în orice altă ţară ar fi doborât un om. Dar Grant nu se lăsă înfrânt; făcu apel la patriotismul scoţienilor, îşi puse averea în serviciul cauzei sale, îşi construi un vas, şi după ce-şi încredinţă copiii bătrânei lui verişoare, secundat de un echipaj de elită, plecă să exploreze marile insule ale Pacificului. Era în anul 1861. Timp de un an, până în mai 1862, se mai primeau ştiri de la ei, dar de la plecarea sa din Callao, în luna iunie, nimeni nu mai auzi vreo veste despre Britannia şi Gazeta maritimă nu mai publică nici o ştire în

---

[1] Ţara de Jos, nume sub care e cunoscută partea de sud a Scoţiei.

privinţa soartei căpitanului.

În acest timp, verişoara cea bătrână a lui Harry Grant muri şi cei doi copii rămaseră singuri pe lume.

Mary Grant avea pe atunci paisprezece ani; sufletul ei curajos nu se lăsă doborât de noua situaţie şi fata se dedică cu trup şi suflet îngrijirii fratelui ei, copil pe atunci. Trebuia să-l crească şi să-l instruiască. Datorită economiilor, prevederii şi agerimii ei, lucrând zi şi noapte, dându-i totul, nepăstrându-şi nimic pentru sine, sora împlini cu bravură îndatoririle unei mame. Cei doi copii trăiau deci la Dundee, într-o stare de sărăcie acceptată cu demnitate, dar împotriva căreia luptau totuşi cu vitejie. Mary nu se gândea decât la fratele ei şi visa pentru el un viitor fericit. Pentru ea, vai! Britannia pierise pentru totdeauna şi tatăl ei murise, murise cu siguranţă. De aceea nu mai e nevoie să descriem emoţia fetei atunci când notiţa din ziarul TIMES îi căzu din întâmplare sub ochi. Aceasta o smulse deodată din deznădejde.

N-avea de ce să zăbovească şi se hotărî imediat. Chiar dacă ar fi trebuit să afle că trupul căpitanului Grant fusese găsit pe o coastă pustie în fundul unui vas eşuat, mai bine tristul adevăr decât veşnica îndoială, decât tortura necontenită a necunoscutului.

Îi spuse tot fratelui ei; în aceeaşi zi, cei doi copii au luat trenul de Perth şi seara au ajuns la Malcolm-Castle unde, după atâta descurajare, Mary începu din nou să spere.

Iată povestea dureroasă pe care o depăna Mary Grant lady-ei Glenarvan, în cuvinte simple, fără a se gândi că în toţi acei ani lungi, de grele încercări, ea dăduse dovadă de mult curaj. Dar lady Helena se gândea la aceasta şi de mai multe ori, fără să-şi ascundă lacrimile, strânse la piept pe cei doi copii ai căpitanului Grant.

Robert asculta parcă pentru prima oară propria lor poveste. Auzindu-şi sora, deschise ochii mari; înţelese tot ce făcuse ea, tot ce suferise şi, în sfârşit, petrecându-şi braţele în jurul gâtului ei, exclamă din toată inima:

— O, mamă! Scumpa mea mamă!

Între timp, se întunecase de-a binelea. Lady Helena, gândindu-se la oboseala copiilor, nu voi să mai prelungească întrevederea. Mary şi Robert fură conduşi în camerele lor şi adormiră, visând un viitor mai bun. După ce ieşiră copiii, lady

Helena îl chemă pe maiorul Mac Nabbs şi-i povesti toate întâmplările din seara aceea.

— Bună fată e Mary Grant, spuse Mac Nabbs, după ce ascultă povestirea verişoarei lui.

— Bine ar fi ca soţul meu să izbutească ceea ce a început, răspunse lady Helena, căci altfel situaţia celor doi copii ar deveni îngrozitoare.

— Va izbuti, replică Mac Nabbs. Lorzii Amiralităţii trebuie să aibă o inimă mai tare ca piatra din Portland, ca să refuze propunerea.

În ciuda asigurării date de maior, lady Helena petrecu o noapte plină de griji, fără să se poată odihni o clipă.

A doua zi, Mary Grant şi fratele ei, sculaţi din zori, se plimbau prin curtea cea mare a castelui, când auziră un huruit de trăsură. Lordul Glenarvan se întorcea în goana cailor la Malcolm-Castle. Imediat, lady Helena, întovărăşită de maior, coborî în curte şi alergă în întâmpinarea soţului ei.

Acesta părea trist, dezamăgit şi furios. Îşi îmbrăţişă soţia fără să scoată un cuvânt.

— Ce-i, Eduard? Eduard! exclamă lady Helena.

— Ei bine, draga mea, răspunse lordul Glenarvan, oamenii aceştia n-au inimă!

— Au refuzat?...

— Da! Au refuzat să-mi dea un vas! Au vorbit de milioanele risipite zadarnic în căutarea lui Franklin! Au declarat că documentul e obscur, de neînţeles! Au spus că nenorocirea s-a întâmplat cu ani înainte şi că există prea puţine şanse să mai fie găsit! Au susţinut că naufragiaţii, fiind prizonieri la indieni, trebuie să fl fost duşi în interiorul ţării; că nu se poate scotoci toată Patagonia ca să dai de urma a trei oameni, trei scoţieni, şi că cercetarea ar fi zadarnică şi primejdioasă, că numărul victimelor ar întrece pe cel al salvaţilor. În sfârşit, mi-au dat roate motivele de refuz pe care le pot da nişte oameni ce vor să refuze. Îşi aminteau, dealtfel, de proiectele căpitanului şi deci bietul Grant e pierdut pentru totdeauna.

— Tata! Sărmanul meu tată! strigă Mary Grant, aruncându-se la genunchii lordului Glenarvan.

— Tatăl dumitale?! Cum? Miss... spuse acesta surprins.

— Da, Eduard, iat-o pe Miss Mary Grant şi pe fratele ei, răspunse lady Helena, cei doi copii ai căpitanului Grant, pe care

Amiralitatea îi condamnă să fie orfani!

— Vai, Miss, reluă lordul Glenarvan, ridicând-o pe tânăra fată, dacă aş fi ştiut de prezenţa dumitale…

Dar nu mai adăugă nimic. Se aşternu o tăcere penibilă, întretăiată de suspine. Nimeni nu scotea o vorbă, nici lordul Glenarvan, nici lady Helena, nici maiorul, nici servitorii castelului, care stăteau tăcuţi în jurul stăpânilor lor. Întreaga atitudine a acestor scoţieni era un protest împotriva purtării guvernului englez.

După câteva clipe, maiorul deschise gura, adresându-se lordului Glenarvan:

— Va să zică, nu mai aveţi nici o speranţă?

— Nici una!

— Ei bine, strigă tânărul Robert, am să mă duc la oamenii aceştia, şi-o să vedem noi…

Robert nu apucă să-şi termine ameninţarea, căci sora lui îl întrerupse, dar pumnul strâns îi trăda intenţiile războinice.

— Nu, Robert, spuse Mary Grant, nu! Să mulţumim acestor domni pentru tot ceea ce au făcut pentru noi, păstrându-le o adâncă recunoştinţă. Şi să plecăm amândoi.

— Mary! exclamă lady Helena.

— Miss Mary, unde vrei să te duci? spuse lordul Glenarvan.

— O voi ruga pe regină, răspunse fata, şi vom vedea dacă va fi indiferentă la rugăminţile a doi copii care imploră salvarea tatălui lor.

Lordul Glenarvan dădu din cap, semn că se îndoia şi de inima maiestăţii sale, şi de faptul că Mary va putea ajunge până la regină. Cei care au de făcut o rugăminte ajung rareori la treptele tronului, şi se pare că pe porţile palatelor regale stă scris acelaşi lucru pe care englezii îl scriu pe roata cârmei vaselor lor:

Passengers are requested not to speak to the man at the wheel.[1]

Lady Halena înţelese gândul soţului ei: ştia că fata voia să facă o încercare fără folos, se gândea la viaţa lipsită de orice nădejde pe care o vor duce aceşti copii. Atunci îi veni în minte gândul de a le da o mână de ajutor.

— Miss Grant, exclamă ea, aşteaptă, fata mea, şi ascultă

---

[1] Pasagerii sunt rugaţi să nu vorbească cârmaciului (în limba engleză în text).

cele ce-ţi voi spune.

Mary îşi luă fratele de mână şi se pregăti de plecare.

Atunci, cu ochii umezi, dar cu vocea hotărâtă şi plină de însufleţire, lady Helena se îndreptă spre lord.

— Eduard, îi spuse ea, scriind scrisoarea şi aruncând-o împreună cu sticla în mare, căpitanul Grant şi-a încredinţat soarta în mâinile celor ce vor găsi această sticlă. E datoria noastră să-l salvăm.

— Ce vrei să spui, Helena? o întrebă lordul Glenarvan.

O tăcere adâncă domnea asupra întregii adunări.

— Vreau să spun, reluă lady Helena, că trebuie să ne considerăm fericiţi că putem începe căsnicia noastră printr-o faptă bună. Ei bine, dragul meu Eduard, ca să-mi faci o bucurie, te-ai gândit la o călătorie de plăcere. Dar ce plăcere ar fi mai mare, mai folositoare, decât salvarea unor nefericiţi pe care patria lor îi părăseşte?

— Helena! exclamă lordul Glenarvan.

— Da, mă înţelegi bine, Eduard! Duncan e un vas bun. Poate înfrunta Mările Sudului. Poate face ocolul lumii, şi-l va face, dacă trebuie. Să plecăm, Eduard! Să mergem în căutarea căpitanului Grant!

Auzind aceste cuvinte îndrăzneţe, lordul Glenarvan întinse braţele spre tânără sa soţie; zâmbea, strângând-o la piept, în timp ce Mary şi Robert îi sărutau mâinile.

În timpul acestei scene înduioşătoare, servitorii castelului, stăpâniţi de emoţie şi de entuziasm, strigară cu recunoştinţă în glas:

— Ura, trăiască doamna noastră din Luss! De trei ori ura pentru lordul şi lady Glenarvan!

Capitolul V

PLECAREA VASULUI DUNCAN

Am spus înainte că lady Helena era bună şi generoasă. Ceea ce făcuse era o dovadă de netăgăduit a curajului ei. Lordul

Glenarvan fu, cu drept cuvânt, mândru de îndrăzneaţa lui soţie, în stare să-l înţeleagă şi să-l urmeze. Ideea de a merge în ajutorul căpitanului Grant îl stăpânea încă de la Londra, când i se refuzase cererea; şi nu i-o spusese mai curând lady-ei Helena numai fiindcă nu se putea obişnui cu gândul să se despartă de ea. Dar întrucât lady Helena cerea ea însăşi să plece, nu mai avea de ce să ezite.

Oamenii castelului salutaseră cu strigăte entuziaste această propunere de salvare a unor fraţi de-ai lor, a unor scoţieni. Lordul Glenarvan îşi uni bucuros glasul cu uralele care se înălţau în cinstea castelanei din Luss.

Plecarea fiind hotărâtă, nu mai era nici o clipă de pierdut. Chiar în aceeaşi zi, lordul Glenarvan expedie lui John Mangles ordinul să aducă vasul Duncan la Glasgow şi să pregătească toate cele necesare pentru o călătorie dus şi întors. Dealtfel, făcând propunerea, lady Helena nu supraapreciase calităţile vasului; construit în condiţii bune, el era deosebit de solid şi iute, fiind în stare să suporte o călătorie lungă.

Era un iaht cu aburi de cel mai bun model, avea o capacitate de două sute zece tone deplasare, şi chiar primele vase care au ancorat în Lumea Nouă, acelea ale lui Columb[1], ale lui Vespucci, ale lui Pincon, ale lui Magellan, erau cu mult mai mici. Duncan-ul avea două catarge, un catarg prova cu o vergă mare, un gabier, un zburător şi o rândunică. Un catarg mare purtând cruceta şi o săgeată indicatoare a direcţiei vântului, în plus o velă trincă, un foc mare, un foc mic şi velele strai.

Velatura era suficientă şi vasul putea profita de vânt ca orice clipper[2], dar mai ales el se baza pe forţa mecanică. Maşina sa de o sută şaizeci de cai putere, construită după un nou sistem, avea aparate de supraîncălzire, care măreau tensiunea aburilor; supusă la o înaltă presiune, ea punea în mişcare o elice dublă; Duncan-ul putea să depăşească orice viteză atinsă până acum. Într-adevăr, în timpul probelor din golful Clyde atinsese, după log, până la 17 mile pe oră. Deci, aşa cum se prezenta, putea să plece şi să facă înconjurul lumii. John Mangles nu avu

---

1 A patra călătorie a lui Cristofor Columb s-a făcut cu patru vase. Cel mai mare, caravela căpitanului, pe care se găsea Columb, avea o deplasare de şaptezeci de tone; cel mai mic de numai cincizeci. Erau adevărate corăbii pentru navigaţia de coastă. (N.A.)

2 Corabie cu pânze, de mare viteză.

să se ocupe decât de amenajarea interioară a vasului.

Cea dintâi grijă a lui fu să mărească magazia de combustibil, ca să ia cea mai mare cantitate cu putinţă, căci e greu să te aprovizionezi pe drum. Aceeaşi precauţie pentru cambuză. Şi John Mangles procedă atât de bine, încât adună merinde pentru doi ani; banii nu-i lipseau şi chiar şi mai rămăseseră destui ca să cumpere un tun mobil, pe care să-l aşeze la prova vasului; nu se ştie ce se poate îiitâmpla şi e totdeauna bine să poţi lansa o ghiulea de calibrul opt la o distanţă de patru mile.

John Mangles – trebuie s-o spunem – se pricepea la asta; deşi comanda un iaht de plăcere, el se număra printre cei mai buni căpitani din Glasgow; avea treizeci de ani, trăsăturile puţin înăsprite, dar dovedind curaj şi bunătate. Era un copil al castelului, crescut de familia Glenarvan, care făcuse din el un excelent marinar. În câteva din călătoriile sale de cursă lungă, John Mangles dăduse adesea dovezi de îndemânare, energie şi sânge rece. Când lordul Glenarvan îi oferi comanda vasului Duncan, el primi cu multă bucurie; deşi nu-l cunoscuse până atunci, simţea o dragoste deosebită pentru el şi era mulţumit de prilejul ce i se oferea de a-i fi de folos.

Secundul, Tom Austin, era un marinar bătrân, demn de toată încrederea. Echipajul Duncan-ului era compus din douăzeci şi cinci de oameni, împreună cu căpitanul şi secundul; toţi erau din comitatul Dumbarton. Toţi, marinari încercaţi, formau pe bord o adevărată familie de oameni de ispravă, cărora nu le lipsea nici măcar tradiţionalul pipper-bag[1]. Lordul Glenarvan avea astfel un echipaj de oameni curajoşi, pricepuţi în mânuirea armelor, ca şi în conducerea vasului, şi capabili de a-l urma în cele mai îndrăzneţe expediţii. Când echipajul de pe Duncan află unde urma să ajungă, nu putu şă-şi reţină bucuria, şi uralele entuziaste deşteptară ecourile stâncilor din Dumbarton.

John Mangles, în timp ce se ocupa cu încărcarea şi aprovizionarea corăbiei, nu uită să aranjeze apartamentul lordului şi lady-ei Glenarvan, pentru o călătorie de lungă durată. Trebui să pregătească de asemenea cabinele copiilor căpitanului Grant, căci lady Helena nu putu s-o convingă pe Mary să n-o însoţească.

---

1 Cimpoier (în limba engleză în text).

Iar Robert mai degrabă s-ar fi ascuns în cala iahtului decât să nu fi plecat. Îşi amintea de Nelson şi Franklin, care făcuseră şi ei de timpuriu cunoştinţă cu munca de marinar. Cum să rezişti unui asemenea pui de om? Nimeni nu încercă s-o facă. Trebui chiar să i se admită calitatea de „mus”, ucenic marinar, „refuzându-i-se” aceea de pasager, căci voia să fie de folos. John fu însărcinat să-l înveţe meseria.

— Bine, consimţi Robert, şi dacă nu mă port cum trebuie, să mă pedepsească şi pe mine cu biciul, la fel ca şi pe ceilalţi.

— De asta să n-ai nici o grijă, îl asigură lordul Glenarvan cu un ton serios, fără să mai adauge că pe bordul Duncan-ului „motanul cu nouă cozi”[1] era interzis şi că, dealtfel, nici nu se simţea nevoie de el.

Pentru a completa tabloul pasagerilor, e necesar să pomenim şi pe maiorul Mac Nabbs. Era un om de cincizeci de ani, calm, cu trăsături regulate, o fire desăvârşită, un caracter integru, modest, liniştit şi blând; totdeauna de acord cu orice şi oricine, nu discuta nimic, nu se certa şi nu se înfuria. Pasul lui era acelaşi, fie că urca pe scară spre camera de culcare, fie că trebuia să ia cu asalt o cetate. Nu-l emoţiona nimic şi nu s-ar fi clintit nici în faţa ghiulelelor; fără îndoială când îi va veni rândul să moară, va muri fără să fi avut vreodată prilejul să se înfurie. Omul acesta poseda în cel mai înalt grad nu numai obişnuitul curaj al unui luptător pe câmpul de bătaie, acea vitejie fizică datorată exclusiv energiei musculare, ci mai mult, curajul moral, adică fermitatea caracterului. Singurul lui defect, dacă se poate numi astfel, era acela de a fi scoţian din creştet până-n tălpi, un caledonian get-beget, păstrând cu încăpăţânare vechile obiceiuri ale ţării lui. N-a voit niciodată să slujească Anglia, şi gradul de maior l-a câştigat în regimentul 42 din Highland-Black-Watch, în Garda neagră, ale cărei companii erau formate exclusiv din gentlemeni scoţieni. Mac Nabbs, în calitatea sa de văr al familiei Glenarvan, locuia la Malcolm-Castle şi – cum era maior – i se păru foarte natural să se îmbarce pe Duncan.

Acesta era deci personalul iahtului, chemat de împrejurări neprevăzute să ducă la bun sfârşit una din cele mai uimitoare călătorii ale timpurilor moderne. De la sosirea lui la Steamboat-Quay din Glasgow, iahtul monopolizase curiozitatea publică; în

---

[1] Un fel de bici scurt făcut din nouă curele, folosit des în marina engleză. (N.A.)

fiecare zi era vizitat de mulţime. Nu se vorbea decât despre el, spre neplăcerea celorlalţi căpitani din port, printre care căpitanul Burton, comandantul vasului Scoţia, un măreţ vapor ancorat alături de Duncan, cu destinaţia Calcutta. Scoţia, datorită mărimii sale, avea tot dreptul să considere Duncan-ul ca o simplă coajă de nucă. Cu toate acestea, din zi în zi, atenţia se concentra tot mai mult asupra iahtului lordului Glenarvan.

Pe măsură ce se apropia ziua plecării, John Mangles se arăta şi mai expeditiv. La o lună după probele din golful Clyde, Duncan, încărcat, aprovizionat, amenajat, putea să pornească în larg. Plecarea fu fixată la 25 august, astfel ca la începutul primăverii să ajungă în apele emisferei australe.

Lordul Glenarvan, din momentul în care împărtăşise lumii proiectul, primise câteva avertismente asupra greutăţilor şi primejdiei călătoriei, dar nu ţinu seama de nimic şi se pregăti să părăsească Malcolm-Castle. Dealtfel, printre cei care-l dezaprobau, mulţi îl admirau sincer. Apoi opinia publică se declară pe faţă de partea lordului scoţian şi toate jurnalele, cu excepţia „organelor guvernamentale”, vestejiră în unanimitate atitudinea comisarilor Amiralităţii. Dar lordul Glenarvan nu se sinchisea nici de atacuri, nici de elogii; îşi făcea datoria şi puţin îi păsa de rest.

La 24 august Glenarvan, lady Helena, maiorul Mac Nabbs, Mary şi Robert Grant, Olbinett, stewardul iahtului şi nevasta lui, angajată în serviciul lady-ei Glenarvan, părăsiră Malcolm-Castle, după ce-şi luară un călduros rămas bun de la întreg personalul castelului. Câteva ore mai târziu se aflau la bord. Populaţia din Glasgow facu o primire plină de simpatie lady-ei Helena, tânăra şi curajoasa femeie care renunţase la plăcerile unei vieţi îmbelşugate spre a pleca în ajutorul naufragiaţilor.

Apartamentele lordului Glenarvan şi ale soţiei ocupau pe dunetă pupa Duncan-ului; ele se compuneau din două dormitoare, dintr-un salon şi două cabine de toaletă; mai era o sală comună, înconjurată de şase cabine, dintre care cinci erau ocupate de Mary şi Robert Grant, domnul şi doamna Olbinett şi maiorul Mac Nabbs, iar cabinele lui John Mangles şi ale lui Tom Austin se aflau mai înapoi, deschizându-se spre pupa dunetei. Echipajul era cazat între punţi şi destul de confortabil, căci iahtul nu avea altă încărcătură decât cărbune, alimente şi arme.

John Mangles avusese deci destul loc pentru amenajarea

interioară şi chiar profitase de aceasta cu multă pricepere.

Duncan trebuia să plece în noaptea de 24 spre 25 august, în timpul refluxului de la trei dimineaţa.

Dar înainte de aceasta, populaţia oraşului Glasgow asistă la o ceremonie impresionantă. La opt seara, lordul Glenarvan şi oaspeţii săi, împreună cu întreg echipajul, de la fochist până la căpitan, toţi cei care trebuiau să ia parte la această eroică expediţie, părăsiră iahtul pentru a se duce la Saint-Mungo, vechea catedrală a Glasgow-ului. Această biserică veche, rămasă neatinsă de iureşul Reformei şi care a fost atât de minunat descrisă de Walter Scott, primi sub bolţile ei străvechi pe pasagerii şi marinarii de pe Duncan. Îi întovărăşea o mare mulţime. Aici, în biserica plină de morminte, aidoma unui cimitir, preotul Morton ceru binecuvântarea cerească şi încredinţă expediţia providenţei. In vechea catedrală a răsunat şi glasul tinerei Mary Grant; cu ochii scăldaţi în lacrimi de recunoştinţă, ea se ruga pentru binefăcătorii ei. Apoi, adânc mişcaţi, părăsiră biserica, iar la ora unsprezece erau cu toţii pe bord. John Mangles şi echipajul se îngrijeau de ultimele pregătiri.

La ora douăsprezece, căpitanul dădu ordin să se ridice presiunea la cazane, şi îndată torente de fum negru se amestecară cu ceţurile nopţii. Pânzele Duncan-ului fuseseră strânse cu grijă şi învelite, ca nu cumva să fie înnegrite de funingine, căci vântul sufla dinspre sud-vest şi nu putea fi prielnic călătoriei.

La ora două, vasul Duncan începu să freamăte sub trepidaţia cazanelor; manometrul arăta o presiune de patru atmosfere, aburii supraîncălziţi şuierau prin supape; fluxul era staţionar, zorii îngăduiau ca între micile stânci, ale căror faruri licăreau tot mai palid, să se recunoască strâmtorile Clyde. Nu mai rămânea altceva de făcut decât să se dea semnalul de plecare.

John Mangles îl înştiinţă pe lordul Glenarvan, care urcă îndată pe punte. În curând se simţi refluxul. Duncan slobozi puternice şuierături de sirenă; ridică ancora şi se desprinse dintre corăbiile vecine; elicea pusă în mişcare mână iahtul pe canalul râului Clyde. John nu luase nici un pilot; cunoştea perfect strâmtorile şi nimeni altul n-ar fi manevrai mai bine ca el. Iahtul înainta la semnele lui: cu mâna dreaptă comanda maşinile, cu stânga cârma; totul se făcea în tăcere şi cu precizie. În curând,

uzinele făcură loc vilelor presărate pe colinele de pe ţărmuri, iar zgomotele oraşului amuţiră în depărtare.

O oră mai târziu, Duncan-ul trecea pe lângă stâncile de la Dumbarton; după alte două ore era în golful Clyde; la ora şase dimineaţa trecea pe la capul Cantyre, ieşea din Canalul de Nord şi înainta în plin ocean.

Capitolul VI

PASAGERUL DIN CABINA NR. 6

În cursul primei zile de navigaţie, marea fu destul de agitată şi înspre seară vântul suflă mai tare; Duncan-ul era zgâlţâit puternic; de aceea nici doamnele nu se arătară pe punte; stăteau culcate în cabină şi bine făceau.

A doua zi, vântul îşi schimbă direcţia. Căpitanul dădu ordin să se ridice câteva pânze.

Duncan-ul, bine înfipt în valuri, era acum mai puţin sensibil la ruliu şi tangaj. Lady Helena şi Mary Grant puteau să urce pe punte, alături de lordul Glenarvan, de maior şi căpitanul John, chiar în zori. Răsăritul soarelui era minunat. Astrul zilei, ca un disc de metal aurit, ieşea din ocean. Duncan plutea în mijlocul unei iradiaţii scânteietoare, şi s-ar fi spus că într-adevăr pânzele lui se umflau sub presiunea razelor soarelui.

Pasagerii de pe iaht contemplau în linişte ivirea soarelui.

— Ce minunat spectacol! spuse, în cele dm urmă, lady Helena. Iată începutul unei zile frumoase. De nu s-ar arăta potrivnic vântul şi de-ar înlesni înaintarea Duncan-ului!

— Nici n-am putea dori un vânt mai prielnic, draga mea Helena, răspunse lordul Glenarvan. Nu putem să ne plângem de începutul călătoriei.

— Drumul e lung, dragul meu Eduard?

— Căpitanul John ne poate răspunde, spuse Glenarvan. Mergem bine? Eşti mulţumit de vapor, John?

— Foarte mulţumit, milord, replică John. E un bastiment

minunat şi pe care un marinar îl simte cu plăcere sub picioare. Niciodată o carcasă de vas nu s-a potrivit mai bine cu maşinile lui. Vedeţi, de asemenea, cât de neted e siajul iahtului şi cât de uşor taie valurile. Mergem cu şaptesprezece mile pe oră. Dacă putem menţine viteza, străbatem Ecuatorul în zece zile şi nu facem nici cinci săptămâni până la Capul Horn.

— Auzi, Mary, spuse lady Helena, nu facem nici cinci săptămâni!

— Da, doamnă, răspunse fata, aud şi inima îmi bate tot mai tare la cuvintele căpitanului.

— Cum suporţi călătoria pe mare, Miss Mary? o întrebă lordul Glenarvan.

— Destul de bine, milord, fără prea multe neplăceri. Dealtfel, mă voi obişnui repede.

— Şi micul nostru Robert?

— O, Robert, răspunse John Mangles, când nu e cu nasul în maşini, stă cocoţat în vârful catargului. E un băiat care... pun prinsoare că-şi râde de răul de mare. Uitaţi-vă, îl vedeţi?

Toate privirile se îndreptară spre catargul dinainte; îl văzură pe Robert atârnat de şarturi în vârful catargului, la o sută de picioare în aer. Mary era neliniştită.

— Nu te teme, Miss, spuse John Mangles, răspund pentru el şi-ţi făgăduiesc să-i prezint căpitanului Grant, căci îl vom regăsi cu siguranţă, un marinar pe cinste.

— Să vă audă Dumnezeu! suspină fata.

— Dragă fetiţo, continuă lordul Glenarvan, în toată această întâmplare se simte mâna Providenţei şi asta trebuie să ne dea multă nădejde. Priveşte în jurul tău: iată câţi oameni de ispravă s-au înrolat în slujba unei cauze atât de nobile. Nu numai că vom izbândi, dar expediţia noastră nici nu va avea de întâmpinat greutăţi. I-am făgăduit lady-ei Helena o călătorie de plăcere şi voi face totul ca să mă ţin de cuvânt, încheie lordul Glenarvan.

— Eduard, declară lady Glenarvan, eşti cel mai bun dintre toţi oamenii.

— Asta nu, dar am cel mai bun echipaj pe vasul cel mai bun. Dumneata, Miss Mary, nu admiri Duncan-ul nostru?

— Ba, dimpotrivă, milord, răspunse fata, îl admir ca o adevărată cunoscătoare.

— Adevărat?

— M-am jucat pe când eram copil pe navele tatălui meu; ar fi trebuit să facă din mine un marinar şi la nevoie m-aş pricepe să strâng o pânză şi să împletesc funii.

— Ce spui, Miss Mary?! exclamă John Mangles.

— Prin mărturisirea asta, reluă lordul Glenarvan, ai să-ţi faci un prieten de nădejde din căpitanul John, căci el crede că nu există ceva mai bun pe lume decât să fii marinar. Nici chiar pentru o femeie nu vede o meserie mai potrivită. Aşa e, John?

— Fără îndoială, milord, răspunse tânărul căpitan. Mărturisesc însă că pentru Miss Grant ar fi mai potrivit locul pe dunetă decât să strângă pânzele; dar nu sunt mai puţin mulţumit s-o aud vorbind astfel.

— Mai ales când admiră Duncan-ul, replică lordul Glenarvan.

— Care merită să fie admirat! adăugă cu mândrie căpitanul.

— Eşti atât de mândru de iahtul dumitale, încât îmi faci poftă să-l vizitez până în fundul calei, să văd cum s-au instalat marinarii noştri pe puntea inferioară, spuse lady Helena.

— De minune! răspunse John. Sunt aici ca la ei acasă.

— Da, sunt chiar la ei acasă, draga mea, întări lordul Glenarvan. Iahtul e o parte din bătrâna noastră Caledonie. O bucată desprinsă din comitatul Dumbarton. Aşa că vezi că n-am părăsit ţara! Duncan este castelul din Malcolm, iar oceanul e lacul Lomond.

— Ei bine, dragul meu Eduard, fă-ne onorurile castelului, glumi lady Helena.

— La ordinul dumneavoastră, milady, spuse Glenarvan, dar îngăduiţi-mi să-l anunţ pe Olbinett.

Stewardul iahtului era pe deasupra şi foarte priceput în aranjarea meselor; un scoţian care ar fi meritat să fie francez pentru aceste calităţi. Îşi împlinea îndatoririle cu râvnă şi pricepere. El se prezentă la ordinele lordului.

— Olbinett, vrem să facem o plimbare înainte de dejun, anunţă Glenarvan, ca şi cum ar fi fost vorba de o plimbare la Tarbet sau pe lacul Katrine. Sper că vom găsi masa gata la întoarcere.

Olbinett se înclină cu gravitate.

— Ne întovărăşeşti, domnule maior? întrebă lady Helena.

— Dacă-mi ordonaţi, spuse Mac Nabbs.

— O, replică lordul Glenarvan, maiorul e absorbit de fumul ţigării lui, aşa că nu trebuie să-l tulburăm; ţi-l prezint ca pe un fumător neîntrecut, Miss Mary! Tot timpul fumează, chiar şi atunci când doarme.

Maiorul dădu din cap afirmativ şi oaspeţii lordului Glenarvan coborâră în careu.

Mac Nabbs, rămas singur şi vorbind cu sine însuşi după obiceiul său, fără însă a se înfuria vreodată, se învălui în nori de fum din ce în ce mai deşi, rămânând nemişcat şi privind dâra ce-o lăsa iahtul. După câteva minute de contemplare mută se întoarse şi se găsi deodată în faţa unui nou personaj. Maiorul rămase uimit de această întâlnire, căci pasagerul îi era cu totul necunoscut.

Omul, înalt, uscăţiv, şi slab, să tot fi avut vreo patruzeci de ani. Era aidoma unui cui lung cu floarea lată; într-adevăr, capul lui era mare, masiv, fruntea înaltă, nasul prelung, gura mare, bărbia foarte arcuită. Ochii i se ascundeau îndărătul unor enormi ochelari rotunzi

Omul, înalt, uscăţiv şi slab, să tot fi avut vreo patruzeci de ani şi privirea părea să aibă nehotărârea caracteristică nyctalopilor[1]. Fizionomia era a unui om inteligent şi vesel; n-avea aerul aspru al personajelor grave care nu râd niciodată, din principiu, şi care-şi ascund nulitatea sub o mască serioasă. Nici vorbă de aşa ceva. Nepăsarea şi simplitatea necunoscutului arătau că se pricepea să aleagă partea bună a lucrurilor. Dar, fără să fi scos încă un cuvânt, simţeai că e vorbăreţ şi, mai ales, distrat, în felul acelora care nu văd ce privesc şi nu aud ceea ce ascultă. Avea pe cap o şapcă, în picioare ghete solide, galbene, şi ghetre de piele, purta pantaloni de catifea cafenie şi o haină din acelaşi material, cu nenumărate buzunare ce păreau umplute cu fel de fel de carnete, de portofele şi alte mii de obiecte la fel de inutile, care nu făceau decât să încurce locul, fără a mai pomeni de ocheanul ce-l purta în bandulieră.

Neliniştea necunoscutului contrasta ciudat cu placiditatea maiorului; el se învârtea în jurul lui Mac Nabbs, îl privea, îl întreba din ochi, fără ca acesta din urmă să se întrebe de unde vine, unde merge străinul şi de ce se găsea la bordul Duncan-ului.

---

[1] Nyctalopia e o construcţie specială a ochiului, care îngăduie vederea obiectelor în întuneric.

Văzându-şi încercările zădărnicite de indiferenţa maiorului, enigmaticul personaj puse mâna pe ochean, care atunci când era deşurubat la maximum măsura patru picioare lungime, şi, nemişcat, cu picioarele desfăcute, stând ca un stâlp în mijlocul drumului, îşi îndreptă instrumentul spre orizont, acolo unde se îmbina apa cu cerul. După cinci minute de cercetare coborî ocheanul, proptindu-l în punte şi sprijinindu-se într-însul ca într-un baston; îndată compartimentele ocheanului intrară unul într-altul, strângându-se, şi noul pasager, căruia îi lipsi deodată punctul de sprijin, fu gata-gata să cadă la picioarele catargului cel mare.

Oricare altul în locul maiorului ar fi zâmbit cel puţin; maiorul însă nici nu clipi. Necunoscutul se hotărî atunci să înceapă.

— Steward! strigă el, cu un accent străin.

Aşteptă. Nimeni nu se ivi.

— Steward! repetă el mai tare.

Olbinett trecea în acel moment pe acolo, mergând spre bucătăria care se găsea sub puntea teugei. Şi mare-i fu mirarea auzindu-se strigat astfel de omul acela înalt, pe care nu-l cunoştea.

„De unde vine omul acesta? se întrebă el. Un prieten al lordului Glenarvan? E cu neputinţă!”

Totuşi urcă pe punte, apropiindu-se de el.

— Dumneata eşti stewardul vasului? îl întrebă acesta.

— Da, domnule, răspunse Olbinett, dar n-am onoarea a vă...

— Eu sunt pasagerul din cabina numărul 6.

— Numărul şase? repetă stewardul.

— Desigur. Dar pe dumneata cum te cheamă?

— Olbinett.

— Ei bine, Olbinett, prietene, răspunse străinul din cabina numărul 6, trebuie să

Omul, înalt, uscățiv și slab, să tot fi avut vreo patruzeci de ani

ne gândim să luăm o gustare, şi cât mai iute. N-am mâncat de treizeci şi şase de ore sau, mai bine-zis, de treizeci şi şase de ore n-am făcut altceva decât să dorm, ceea ce se poate ierta unui om venit, fără nici o haltă, de la Paris la Glasgow. La ce oră se mă- nâncă aici, mă rog?

— La ora 9, răspunse maşinal Olbinett.

Străinul voi să se uite la ceas, dar aceasta dură câtăva vreme, căci nu-l găsi decât în al nouălea buzunar.

— Bun, spuse el, nu e decât opt. Până atunci, Olbinett, dă-mi un biscuit şi un pahar de sherry, căci mor de foame.

Olbinett asculta fară să înţeleagă; dealtfel, necunoscutul vorbea tot timpul şi trecea de la un subiect la altul cu foarte mare repeziciune.

— Ei bine, spuse el, unde-i căpitanul? Căpitanul nu s-a sculat încă? Şi secundul? Ce face secundul? Doarme şi el? Vremea-i frumoasă, din fericire, vântul favorabil şi vasul merge de la sine.

Tocmai când vorbea astfel, John Mangles apăru pe scara punţii.

— Iată-l pe căpitan, spuse Olbinett.

— A, încântat! exclamă necunoscutul. Încântat de cunoştinţă, căpitane Burton!

Dacă cineva a rămas cu gura căscată, apoi acela a fost cu siguranţă John Mangles, nu numai din pricină că s-a auzit strigat „căpitane Burton”, dar şi pentru că vedea la bordul vasului un necunoscut.

Celălalt îi dădea înainte:

— Îngăduiţi-mi să vă strâng mâna; dacă n-am făcut-o încă de alaltăieri seară, apoi a fost ca să nu încurc pe nimeni la plecare. Dar astăzi, căpitane, sunt cu adevărat fericit că vă cunosc.

John Mangles deschise ochii mari, privind când la Olbinett, când la noul venit.

— Acum, reluă acesta, după ce ne-am prezentat, scumpe căpitane, iată-ne prieteni vechi. Să stăm de vorbă. Spune-mi, eşti mulţumit de Scoţia?

— Ce înţelegi prin Scoţia? spuse, în sfârşit, John Mangles.

— Scoţia, care ne duce acum, e un vas bun, ale cărui calităţi mi-au fost mult lăudate, dealtminteri, ca şi comandantul său, bravul, viteazul căpitan Burton. Eşti poate rudă cu marele călător prin ţinuturile Africii, care poartă acelaşi nume? Un om îndrăzneţ. Te felicit atunci!

— Domnule, reluă John Mangles, nu numai că nu sunt rudă cu Burton, călătorul, dar nici nu sunt căpitanul Burton.

— A, făcu necunoscutul, atunci vorbesc în acest moment cu secundul Scoţiei, cu domnul Burdness?

— Domnul Burdness? întrebă John Mangles, care începea să bănuiască adevărul. Oare avea de-a face cu un nebun, sau cu un zăpăcit? Tocmai îşi punea întrebarea asta voind s-o scoată la capăt într-un fel sau altul cu necunoscutul, când lordul Glenarvan, soţia lui şi Miss Grant urcară din nou pe punte. Străinul îi văzu şi exclamă:

— A, pasageri! Pasageri! Perfect! Sper, domnule Burdness, că mă vei prezenta... Apoi făcu câţiva paşi, fără nici o umbră de încurcătură şi, fără să aştepte intervenţia lui John Mangles, se recomandă: Doamnă, spuse el Mary-ei Grant, Miss, zise lady-ei Helena, domnule... adăugă el, adresându-se lordului Glenarvan.

— Lord Glenarvan, interveni John Mangles.

— Milord, reluă atunci necunoscutul, vă cer iertare de faptul că mă prezint singur, dar pe mare trebuie să renunţăm puţin la etichetă; sper că vom face repede cunoştinţă şi că în tovărăşia acestor doamne, călătoria pe Scoţia ne va fi pe cât de scurtă, pe atât de plăcută.

Lady Helena şi Miss Grant nu ştiau ce să răspundă.

Nu-şi explicau prezenţa acestui străin pe puntea Duncan-ului...

— Domnule, spuse atunci lordul Glenarvan, cu cine am onoarea să vorbesc?

— Cu Jacques-Eliacin-François-Marie Paganel, secretarul Societăţii de geografie din Paris, membru corespondent al societăţilor din Berlin, Bombay, Darmstadt, Lipsea, Londra,

Petersburg, Viena, New York, membru onorific al Institutului regal de geografie şi etnografie din Indiile Orientale, care, după ce a petrecut douăzeci de ani din viaţă făcând geografie de cabinet, a vrut să intre în ştiinţa militantă şi se îndreaptă spre India, pentru a stabili legături între descoperirile marilor călători.

Capitolul VII

DE UNDE VINE ŞI UNDE SE DUCE JACQUES PAGANEL

Secretarul Societăţii de geografie trebuia să fie un om simpatic, fiindcă toate cele de mai sus le spusese cu multă graţie. Lordul Glenarvan, dealtfel, ştia bine cu cine avea de-a face: numele şi meritele lui Jacques Paganel îi erau binecunoscute; lucrările lui geografice, rapoartele despre descoperirile moderne, publicate în buletinele societăţii, corespondenţa lui cu lumea întreagă îl făceau unul dintre cei mai de vază savanţi din Franţa. Glenarvan întinse mâna cordial acestui oaspete neaşteptat.

— Şi acum, că ne-am prezentat, adăugă el, îmi îngăduiţi, domnule Paganel, să vă pun o întrebare?

— Şi douăzeci, milord, răspunse Jacques Paganel. Va fi totdeauna o plăcere pentru mine să stau de vorbă cu dumneavoastră.

— Alaltăieri seară aţi ajuns la bordul vasului?

— Da, milord, alaltăieri seara, la ora opt. Din trenul caledonian am sărit într-o trăsură şi din trăsură, pe Scoţia, unde aveam reţinută, încă de la Paris, cabina numărul 6. Noaptea eră întunecoasă. N-am văzut pe nimeni la bord. Simţindu-mă obosit după treizeci de ore de drum şi ştiind că pentru a evita răul de mare e bine să te culci de îndată ce te urci pe navă şi să nu te mişti în primele zile de călătorie, m-am trântit imediat în pat şi am dormit conştiincios, vă rog să credeţi, treizeci şi şase de ore.

Auditorii lui Jacques Paganel aflaseră deci cum ajunsese el pe bord. Călătorul francez, înşelându-se asupra vasului, se

îmbarcase pe Duncan, în timp ce echipajul acestuia lua parte la ceremonia din catedrala Saint-Mungo. Totul se limpezea. Dar ce avea să spună savantul geograf când va afla numele şi destinaţia vasului pe care se urcase?

— Aşadar, domnule Paganel, spuse Glenarvan, v-aţi ales Calcutta ca punct de plecare pentru călătoriile dumneavoastră?

— Da, milord, o viaţă întreagă am visat să văd India. E cel mai frumos vis al meu, care se va împlini în patria elefanţilor şi a taugilor.

— Dar, spuneţi-mi, domnule Paganel, nu v-ar fi totuna dacă aţi vizita altă ţară?

— Nu, milord, mi-ar fi neplăcut, căci am recomandaţii pentru lordul Sommerset, guvernatorul general al Indiilor, şi o misiune a Societăţii de geografie, pe care ţin s-o duc la îndeplinire.

— A, aveţi o misiune?

— Da, să încerc să fac o călătorie folositoare şi ciudată, al cărei program a fost întocmit de către prietenul şi colegul meu, savantul Vivien de Saint-Martin. E vorba de a păşi pe urma fraţilor Schlaginwait, a colonelului Waugh, a lui Vebb, Hodgson, a misionarilor Huc şi Gabet, a lui Moorcoft, a domnului Jules Remy şi a atâtor alţi călători vestiţi. Vreau să izbutesc ceea ce, din păcate, misionarul Krick n-a izbutit în 1846; într-un cuvânt, să recunosc cursul râului Yaru-Dzangbo-Ciu, care străbate Tibetul pe o distanţă de o mie cinci sute de kilometri de-a lungul poalelor nordice ale Himalaiei, şi să aflu, în sfârşit, dacă acest râu nu se uneşte cu Brahmaputra în nord-estul Assamului. Călătorul care va realiza unul dintre cele mai grandioase planuri ale geografiei Indiilor va primi medalia de aur, milord!

Paganel era impresionant. Vorbea plin de însufleţire. Se lăsa târât pe aripile repezi ale închipuirii. Să opreşti cursul Rinului în cascadele din Schaffhausen sau volubilitatea lui Paganel era un lucru la fel de imposibil.

— Domnule Jacques Paganel, spuse lordul Glenarvan, după un moment de tăcere, e desigur o călătorie frumoasă şi ştiinţa vă va fl recunoscătoare; dar nu vreau să vă las mai departe în necunoştinţă de cauză: pentru moment măcar, trebuie să renunţaţi la plăcerea de a vizita Indiile.

— Să renunţ? De ce?

— Pentru că peninsula indiană se află în urma, nu înaintea

noastră.

— Cum? Căpitanul Burton...

— Eu nu sunt căpitanul Burton, răspunse John Mangles.

— Dar Scoţia?

— Vasul acesta nu e Scoţia!

Mirarea lui Paganel nu se poate descrie. El privi pe rând la lordul Glenarvan, care continua să fie serios, la lady Helena şi la Mary Grant, ale căror trăsături exprimau compătimire, la John Mangles, care zâmbea, şi la maior care nici nu clipea; apoi, ridicând din umeri şi coborându-şi ochelarii de pe frunte pe nas, spuse:

— Ce glumă!

Dar în clipa aceea privirea îi căzu pe roata cârmei, pe care erau scrise aceste două cuvinte, în formă de inscripţie:

N C
U A
D N
G W
L 0
A S G

— Duncan! Duncan! strigă el deznădăjduit.

Apoi, coborând în grabă scara dunetei, se repezi în cabina lui.

De îndată ce nefericitul savant dispăru, nimeni, în afară de maior, nu-şi mai putu ţine râsul care se întinsese, molipsind şi pe marinari. Să greşeşti trenul mai merge! Să iei vagonul de Edinburgh în locul celui de Dumbarton, haide! Dar să te sui pe alt vas, să pleci în Chile când vrei să ajungi în Indii, asta-i prea de tot!

— Dealtfel, nu mă miră din partea lui Jacques Paganel, spuse Glenarvan. E vestit pentru asemenea păţanii. Într-o zi a publicat o hartă celebră a Americii, pe care desenase Japonia. Asta nu-l împiedică să fie un savant distins şi unul din cei mai buni geografi ai Franţei.

— Dar ce-o să facem cu bietul om? spuse lady Helena. Nu-l putem lua în Patagonia.

— De ce nu? răspunse Mac Nabbs. Nu suntem noi răspunzători de zăpăceala lui. Închipuiţi-vă că s-ar fi suit din greşeală într-un alt tren. L-ar putea opri din drum?

— Nu, dar ar putea coborî la staţia următoare, protestă

lady Helena.

— Ei, spuse Glenarvan, o va putea face, dacă va vrea, la prima noastră oprire.

În acest moment, Paganel, după ce se încredinţă că bagajele lui erau pe bord, ruşinat şi nenorocit, urca iar pe punte. Tot timpul repeta cuvântul fatal pentru el: Duncan! Duncan! fără a mai găsi un altul în vocabularul său. Umbla în sus şi în jos, cercetând catargele vasului şi scrutând în tăcere orizontul. În sfârşit, se întoarse iarăşi spre lordul Glenarvan, spunând:

— Şi Duncan merge spre...

— America, domnule Paganel.

— Mai precis?

— La Conception.

— În Chile! In Chile! strigă nenorocitul geograf. Şi misiunea mea în Indii! Dar ce va spune domnul de Quatrefages, preşedintele Comisiei centrale! Şi domnul d'Avezac! Şi domnul Cortambert! Şi domnul Vivien de Saint-Maftin! Cum să mă mai prezint la şedinţele societăţii?

— Ei, domnule Paganel, răspunse Glenarvan, nu deznădăjduiţi! Totul se poate aranja şi nu veţi suferi decât o neînsemnată întârziere: Yaru-Dzangbo-Ciu vă va mai aştepta în munţii Tibetului. Noi ne vom opri în curând la Madera, unde veţi găsi un vapor care vă va duce înapoi în Europa.

— Vă mulţumesc, milord, trebuie să mă resemnez. Dar vă pot spune, e o aventură extraordinară şi numai mie mi se poate întâmpla una ca asta. Şi cabina mea, pe care am reţinut-o pe Scoţia...

— Ei, la Scoţia vă invit să renunţaţi pentru moment.

— Dar, spuse Paganel, după ce cercetă din nou vasul, Duncan e un iaht de plăcere?

— Da, domnule, răspunse John Mangles, şi aparţine lordului Glenarvan.

— Care vă roagă să-i fiţi oaspete, îl invită Glenarvan.

— Mii de mulţumiri, milord, răspunse Paganel. Sunt într-adevăr mişcat de politeţea dumneavoastră, dar îngăduiţi-mi să fac o simplă observaţie: India e o ţară frumoasă, ea oferă vizitatorilor surprize minunate; doamnele cu siguranţă că n-o cunosc... Omul de la cârmă n-ar avea decât să întoarcă puţin roata şi iahtul Duncan ar pluti tot atât de uşor înspre Calcutta ca şi înspre Conception; şi, de vreme ce e o călătorie de plăcere...

Clătinatul din cap, care întâmpină propunerea lui Paganel, nu-i mai îngădui să şi-o continue. Se opri.

— Domnule Paganel, spuse atunci lady Helena, dacă n-ar fi vorba decât de o călătorie de plăcere, v-aş răspunde: haidem cu toţii în Indii. Şi lordul Glenarvan nu s-ar împotrivi. Dar Duncan pleacă să aducă în patrie nişte naufragiaţi părăsiţi pe coasta Patagoniei şi nu-şi poate schimba drumul pe care-l face dintr-o datorie omenească...

În câteva clipe, călătorul francez fu pus la curent cu totul; el află, nu fără oarecare emoţie, descoperirea providenţială a documentelor, povestea căpitanului Grant, propunerea generoasă a lady-ei Helena.

— Doamnă, exclamă el, îngăduiţi-mi să admir atitudinea dumneavoastră, şi s-o fac fără nici o rezervă. Iahtul să-şi continue drumul, m-ar mustra cugetul dacă l-aş face să întârzie măcar o singură zi.

— Vreţi să vă asociaţi cercetărilor noastre? îl întrebă lady Helena.

— Mi-e cu neputinţă, doamnă, trebuie să-mi îndeplinesc misiunea. Voi debarca la prima escală...

— Atunci, la Madera, spuse John Mangles.

— Fie, la Madera. Nu voi fl decât la o sută optzeci de leghe depărtare de Lisabona şi voi aştepta acolo mijloace de transport.

— Ei bine, domnule Paganel, vorbi lordul Glenarvan, va fi precum doriţi. În ce mă priveşte, sunt fericit să fiţi câteva zile oaspete pe vasul meu. Numai să nu vă plictisiţi în tovărăşia noastră!

— Vai, milord, spuse savantul, mă socotesc încă fericit că m-am înşelat într-un chip atât de plăcut! Totuşi, e o situaţie tare ridicolă: un om care se îmbarcă pentru India şi merge în America!

În ciuda acestui gând melancolic, Paganel făcu haz de necaz, arătând că nu se sinchiseşte de întârzierea pe care n-o mai putea împiedica. Se arătă amabil şi vesel, încântă doamnele cu buna sa dispoziţie; chiar din prima zi deveni prietenul tuturor. La cererea sa, i se arătă documentul. Îl studie cu atenţie. Îndelung, cu grijă. Nici o altă interpretare nu îi apăru cu putinţă! Mary Grant şi fratele ei îi inspirară cel mai viu interes. El le dădu speranţe. Felul în care prevedea evenimentele şi succesul

neîndoielnic pe care îl prezise Duncan-ului o făcură pe Mary să zâmbească. Zău că, dacă nu ar fi avut o misiune de îndeplinit, ar fi pornit-o şi el în căutarea căpitanului Grant!

Când auzi apoi că lady Helena era fiica lui William Tuffnel, Paganel nu-şi mai conteni exclamaţiile pline de admiraţie. El îi cunoscuse tatăl. Ce savant îndrăzneţ! Câte scrisori nu-şi scriseseră pe când William Tuffnel era membru corespondent al Societăţii! Chiar el îl prezentase domnului Malte-Brun! Ce întâlnire şi ce plăcere să călătorească tocmai cu fiica lui William Tuffnel!

În cele din urmă, îi ceru lady-ei Helena îngăduinţa s-o îmbrăţişeze. Lady Glenarvan consimţi, deşi considera aceasta cam nepotrivit.

Capitolul VIII

ÎNCĂ UN OM DE ISPRAVĂ LA BORDUL DUNCAN-ULUI

În acest timp, iahtul, împins de curenţii de nord ai Africii, înainta repede spre Ecuator. La 30 august atinse insulele Madera. Glenarvan, credincios făgăduielii date, îi propuse oaspetelui să-l lase pe ţărm.

— Scumpul meu lord, răspunse Paganel, nu voi face nazuri cu dumneavoastră. Înainte de a fi venit eu pe bord, aveaţi intenţia să vă opriţi la Madera?

— Nu, răspunse Glenarvan.

— Ei bine, atunci îngăduiţi-mi să profit de urmările nefericitei mele distracţii. Madera e o insulă prea cunoscută. Nu oferă nimic unui geograf. S-a spus şi s-a scris totul despre ea şi, dealtfel, e în plină decadenţă din punct de vedere al viticulturii. Închipuiţi-vă că nu mai există podgorii la Madera! Recolta de vin, care în 1813 se ridica la un milion o sută de mii de hectolitri, a scăzut în 1845 la o sută treizeci şi trei de mii patru sute cincizeci de hectolitri. Astăzi nu atinge nici douăzeci şi cinci de mii de hectolitri. E un spectacol dureros. Oare nu v-ar fi indiferent să faceţi o escală la Canare?

— Să vă lăsăm la Canare? Bine! N-o să ne abată din drumul nostru.

— O, ştiu, milord! În Canare, vedeţi dumneavoastră, sunt trei grupuri de insule de studiat, fără să mai vorbim de vârful Tenerife, pe care am dorit totdeauna să-l văd. Iată o ocazie. Am să profit de ea şi, în aşteptarea vreunui vas care să mă ducă în Europa, am să fac o ascensiune pe acest munte vestit.

— Cum vreţi, iubite Paganel, răspunse lordul Glenarvan, care nu se putu abţine să nu zâmbească.

Şi avea dreptate să zâmbească.

Insulele Canare sunt foarte apropiate de Madera. Le despart doar două sute cincizeci de mile, distanţă neînsemnată pentru un vas cu viteza Duncan-ului.

La 31 august, la ora două după-masă, John şi Paganel se plimbau pe punte. Francezul îl tot pisa pe tovarăşul său cu întrebări despre Chile. Deodată, căpitanul îl întrerupse şi, arătându-i un punct înspre sud, îi spuse:

— Domnule Paganel...

— Ce s-a întâmplat, scumpul meu căpitan? îl întrebă savantul.

— Binevoiţi să vă întoarceţi privirile în această direcţie. Nu vedeţi nimic?

— Nimic.

— Nu priviţi unde trebuie. Nu la orizont. Mai sus, în nori.

— În nori? Pot căuta mult şi bine.

— Uitaţi-vă acum! în direcţia vârfului bompresului.

— Nu văd nimic.

— Pentru că nu voiţi să vedeţi. Vârful Tenerife e perfect vizibil deasupra orizontului.

De voie, de nevoie, Paganel trebui să se plece în faţa evidenţei câteva ore mai târziu, afară doar dacă n-ar fi vrut să se declare orb.

— Îl zăriţi, în sfârşit? îi spuse John.

— Da, da, perfect, recunoscu Paganel, şi ăsta, adăugă el cu un ton dispreţuitor, ăsta e vârful Tenerife?

— Chiar el.

— Păi, pare să fie destul de mic.

— Şi totuşi, se înalţă cu unsprezece mii de picioare deasupra nivelului mării.

— A, nu-i cât Mont Blanc-ul!

— Se prea poate. Dar când va fi să vă urcaţi pe el, o să-l găsiţi poate de ajuns de înalt.

— Oh, să mă urc, să mă urc pe el?! Scumpul meu căpitan, la ce bun, mă rog... după domnii von Humboldt şi Bonplan? Ce geniu acest Humboldt! A făcut o ascensiune pe muntele ăsta; l-a descris complet, i-a distins cinci zone: zona vinurilor, zona laurilor, zona pinilor, zona florei alpine şi, în sfârşit, o zonă pustie. A pus piciorul chiar în vârful piscului, unde nu avea nici măcar pe ce să se aşeze. Din vârful muntelui, privirea lui îmbrăţişa un spaţiu mare cât un sfert din Spania. Apoi a vizitat vulcanul până în măruntaie şi a atins fundul craterului lui stins. Ce vrei să mai fac eu după acest celebru om?

— Într-adevăr, recunoscu Mangles, nu mai rămâne nimic de cules. E neplăcut, căci vă veţi plictisi grozav aşteptând un vapor în portul Tenerife. Nu sunt prea multe distracţii pe acolo.

— În afară de ale mele, spuse Paganel, zâmbind. Dar, scumpul meu Mangles, oare insulele Capului Verde nu permit vreo escală?

— Ba da. Nimic mai uşor decât să debarcăm la Villa-Praia.

— Fără a mai pomeni de avantajul, care nu e deloc de dispreţuit, replică Paganel, că insulele Capului Verde sunt foarte aproape de Senegal şi acolo am să găsesc compatrioţi. Ştiu bine că despre insulele Capului Verde se spune că sunt prea puţin interesante, că sunt sălbatice şi nesănătoase; dar pentru un geograf merită să fi văzut orice loc. Să ştii să vezi e o ştiinţă! Sunt oameni care nu ştiu să vadă şi care călătoresc cu tot atâta deşteptăciune cât are un rac. Crede-mă, eu nu fac parte din tagma lor!

— Cum vreţi, domnule Paganel, răspunse John Mangles, sunt sigur că geografia va câştiga de pe urma vizitei dumneavoastră în insulele Capului Verde. Noi trebuie, în orice caz, să facem o escală pentru a lua cărbuni. Deci debarcarea dumneavoastră nu va pricinui nici o întârziere.

Acestea fiind spuse, căpitanul schimbă direcţia pentru a o lua pe la apus de Canare; celebrul vârf fu lăsat în urmă şi Duncan, urmărindu-şi drumul cu repeziciune, tăie Tropicul Racului la 2 septembrie, pe la ora cinci dimineaţa. Timpul se schimbă. Se simţea aerul umed şi greu al anotimpului ploios, „lo tempo des aguas”[1], după cum spun spaniolii, un anotimp greu

[1] Timpul ploilor (în limba spaniolă în text).

pentru călători, dar folositor locuitorilor insulelor africane unde lipsesc copacii şi deci şi apa. Marea, ridicând valuri înalte, împiedica pasagerii să stea pe punte, dar convorbirile din careu nu erau deloc mai puţin însufleţite.

La 3 septembrie, Paganel începu să-şi adune bagajele pentru apropiata lui debarcare. Duncan înainta printre insulele Capului Verde, trecu prin faţa insulei Sării – un adevărat mormânt de nisip, sterp şi părăsit – şi, după ce merse prin dreptul unor mari bancuri de corali, lăsă piezis în urmă insula Sfintul Iacob. Aceasta este străbătută de la nord la sud de un lanţ de munţi de bazalt, care se termină cu două vârfuri mai înalte. John Mangles intră apoi în golfuleţul Villa-Praia şi ancoră în curând în faţa oraşului. Vremea era îngrozitoare şi bătaia valurilor foarte violentă, deşi golful era apărat de vânturile din larg. Ploaia cădea cu găleata şi abia se putea vedea oraşul, aşezat pe un podiş în formă de terasă şi rezemat de nişte stânci vulcanice, înalte de trei sute de picioare. Înfăţişarea insulei, prin perdeaua deasă de ploaie, era tristă, descurajantă.

Lady Helena nu-şi putu realiza proiectul de a vizita oraşul; încărcarea cărbunelui se făcea cu destulă greutate. Pasagerii Duncan-ului se văzură siliţi să stea sub dunetă, în timp ce marea şi cerul se amestecau într-un talmeş-balmeş de nedescris. Problema vremii era, fireşte, la ordinea zilei, în convorbirile de pe bord. Fiecare îşi spunea părerea, afară de maior, care ar fi asistat şi la potopul cel mare cu o totală nepăsare. Paganel când cobora, când urca dând mereu din cap.

— Parc-ar face dinadins, spunea el.

— E clar, răspunse Glenarvan, că elementele naturii vi se arată potrivnice.

— Eu le voi înfrânge totuşi.

— Nu puteţi înfrunta o ploaie ca asta, spuse lady Helena.

— Nu, doamnă, fiţi fără grijă. Mă tem numai pentru bagaje şi pentru instrumente. Toate s-ar strica.

— Numai debarcarea e de temut, reluă Glenarvan. Odată ce veţi fi la Villa-Praia, veţi găsi unde să staţi; fireşte, o locuinţă nu prea curată, în tovărăşia maimuţelor şi a porcilor; relaţiile cu ei nu sunt totdeauna plăcute. Dar un călător nu se uită la asemenea fleacuri. Şi, înainte de toate, trebuia să nădăjduim că în şapte-opt luni vă veţi îmbarca pentru Europa.

— Şapte sau opt luni! exclamă Paganel.

— Cel puţin. Insulele Capului Verde nu sunt prea des vizitate de vapoare în perioada anotimpului ploios. Dar veţi putea folosi timpul liber în chip util. Arhipelagul e încă puţin cunoscut; mai e încă mult de făcut în materie de climatologie, de etnografie, de hipsometrie[1].

— Veţi avea de descoperit fluvii, spuse lady Helena.

— Nu e nici unul, doamnă, răspunse Paganel.

— Râuri. atunci.

— Nici râuri.

— Albii de ape.

— Nici.

— Bine, spuse maiorul, atunci vă veţi îndrepta cercetările înspre păduri.

— Ca să fie păduri, trebuie să existe copaci, or aici nu sunt copaci.

— Frumoasă ţară! replică maiorul.

— Consolaţi-vă, iubite Paganel, spuse atunci Glenarvan, veţi avea de cercetat cel puţin munţii.

— A, nişte munţi mici şi puţin interesanţi, milord. Dealtfel, au şi fost cercetaţi.

— Au şi fost! se miră Glenarvan.

— Da, norocul meu, ca de obicei. Dacă în Canare mă aflam în faţa lucrărilor lui Humboldt, aici m-a precedat un geolog, domnul Charles Sainte-Claire Deville!

— Nu se poate!

— Ba da, îl contrazise Paganel, cu o intonaţie în glas care-ţi trezea mila. Savantul acesta se găsea pe vasul La Décidée, în timpul escalei din insulele Capului Verde. El a vizitat vârful cel mai interesant al grupului muntos, vulcanul din insula Fogo. Ce vreţi să mai fac eu după el?

— Iată un lucru într-adevăr regretabil, răspunse lady Helena. Ce are să se întâmple cu dumneavoastră, domnule Paganel?

Paganel tăcu vreo câteva clipe.

— Hotărât, reluă Glenarvan, mai bine aţi fi debarcat la Madera, deşi nu mai e vin pe insulă!

Savantul tăcu din nou.

— Eu aş aştepta, spuse maiorul, cu un ton care părea că spune: eu n-aş aştepta.

---

[1] Partea din geodezie care se ocupă cu măsurarea înălţimilor.

— Iubite Glenarvan, reluă atunci Paganel, unde aveţi de gând să faceţi viitoarea escală?

— A, nu înainte de Conception.

— Drace! Asta mă depărtează prea mult de Indii.

— Ba nu, de îndată ce veţi fi trecut de Capul Horn, vă veţi apropia de ele.

— Îmi dau seama de asta.

— Dealtfel, reluă Glenarvan, cu tonul cel mai serios, când pleci în Indii, e totuna dacă ajungi în Indiile orientale sau occidentale.

— Cum totuna?

— Fără a ne mai gândi că locuitorii pampasului Patagoniei sunt şi ei tot atât de indieni ca şi indigenii din Pundjab[1].

— Drace! exclamă Paganel. Iată un fel de a privi problema, milord, pe care nu mi l-aş fi închipuit niciodată!

— Şi apoi, iubite Paganel, medalia de aur poate fi câştigată oriunde există ceva de făcut, de căutat, de descoperit. În lanţurile Cordilierilor, ca şi în vechii munţi din Tibet.

— Dar cursul lui Yaru-Dzangbo-Ciu?

— Ei, îl veţi înlocui cu Rio Colorado! E un fluviu puţin cunoscut, care pe hartă curge cam prea mult după fantezia geografilor.

— Ştiu, milord, că în această privinţă există erori de câteva grade. O, fără îndoială că, dacă aş fi cerut, Societatea de geografie m-ar fi trimis în Patagonia tot atât de bine ca şi în Indii. Dar nu m-am gândit s-o fac.

— Din pricina faptului că sunteţi mereu distrat.

— Ce spuneţi, domnule Paganel, ne veţi întovărăşi? îl întrebă lady Helena cu o voce de-a dreptul cuceritoare.

— Şi misiunea mea, doamnă?

— Vă previn că vom trece prin strâmtoarea Magellan, reluă Glenarvan.

— Milord, mă ispitiţi!

— Adaug că vom vizita Portul Foametei.

— Portul Foametei! exclamă francezul, asaltat din toate părţile. Acel port atât de celebru din descrierile geografice!

— Mai ţineţi seama, domnule Paganel, că în expediţia aceasta aveţi dreptul să legaţi numele Franţei de cel al Scoţiei.

---

[1] Ţinut denumit „Ţara celor cinci râuri”; se află în India şi e udat de afluenţii Indului.

— Da, fără îndoială.

— Un geograf poate fi de folos în expediţia noastră, şi există oare ceva mai frumos decât să pui ştiinţa în slujba omenirii?

— Aveţi toată dreptatea, doamnă!

— Ascultaţi-mă, e mai bine să vă încredeţi în hazardul sau mai curând în providenţa care ne-a îndrumat şi pe noi. Ea ne-a trimis acel document, după cum tot ea v-a adus şi pe dumneavoastră pe bordul vasului Duncan.

— Să vă spun ceva, bunii mei prieteni? continuă Paganel. Ei bine, tare aţi mai vrea ca să rămân!

— Şi dumneata, domnule Paganel, ai vrea şi mai mult decât noi, răspunse Glenarvan.

— Drace, exclamă savantul geograf, aşa e, dar mi-era teamă să nu vă stânjenesc!

Capitolul IX

STRÎMTOAREA MAGELLAN

Toţi cei de pe bord se bucurară aflând hotărârea lui Paganel. Tânărul Robert îi sări de gât cu o vioiciune foarte demonstrativă. Onorabilul secretar era gata să cadă pe spate. „Un pui de om vânjos, spuse el, o să-l învăţ geografia”.

Şi fiindcă John Mangles se însărcinase să facă din el un marinar, Glenarvan – un om de inimă, maiorul – un băiat cu sânge rece, lady Helena – un om bun şi generos, iar Mary Grant – un elev plin de recunoştinţă faţă de asemenea profesori, Robert trebuia să ajungă într-o zi, desigur, un om desăvârşit.

Duncan isprăvi repede încărcarea cărbunelui, apoi, părăsind acele ţinuturi triste, intră în curentul coastei braziliene

înspre apus, trecu de Ecuator datorită unei brize prielnice dinspre nord şi intră în emisfera australă.

Călătoria se făcea fără greutate. Fiecare avea credinţa că vor reuşi, în această expediţie care pornise în căutarea căpitanului Grant, probabilităţile de a-l găsi păreau mai mari cu fiecare zi ce trecea. Dintre cei de pe bord, cel care nutrea cea mai mare încredere era căpitanul. Dar încrederea îi venea mai ales din dorinţa de a o vedea fericită pe Miss Mary. Se născuse în sufletul său un interes cu totul deosebit faţă de fată şi îşi ascunsese atât de bine acest sentiment, încât toţi îşi dădură seama de asta, în afară de Miss Grant şi de el însuşi.

Cât despre savantul geograf, el era probabil cel mai fericit om din emisfera australă; îşi petrecea zilele studiind hărţile, acoperind cu ele masa din careu; din această pricină se iscau în fiecare zi discuţii cu domnul Olbinett, care nu putea pune masa. Dar Paganel avea de partea lui pe toţi oaspeţii de pe punte, în afară de maior, pe care chestiunile geografice îl lăsau absolut indiferent, mai ales în timpul mesei. Mai mult încă, Paganel descoperise în cuferele secundului nişte cărţi, foarte amestecate dealtfel, şi printre ele câteva lucrări spanioleşti. Se hotărî atunci să înveţe limba lui Cervantes, pe care nici unul de pe bord nu o ştia. Aceasta cu scopul de a-şi uşura cercetările pe litoralul chilian. Datorită înclinaţiilor lui poliglote, nu-şi pierdea nădejdea că la sosirea sa în Conception o să vorbească în mod curent această limbă. De aceea studia cu râvnă. Învăţa pe brânci şi ceilalţi îl auzeau mor- măind neîncetat.

În timpul pauzelor îi dădea lui Robert lecţii practice, dezvăluindu-i istoria coastelor de care se apropia cu atâta repeziciune Duncan-ul. La 10 septembrie se găseau la 5°73' latitudine şi 31°15' longitudine, în acea zi, Glenarvan află un lucru pe care cei mai instruiţi oameni de pe vremea aceea probabil că nu-l ştiau. Paganel povestea istoria Americii şi, ca să ajungă la marii navigatori pe urmele cărora mergea acum iahtul, le vorbi despre Cristofor Columb; termină lecţia, spunând că celebrul genovez murise fără să fi ştiut că a descoperit o lume nouă. Tot auditoriul protestă. Paganel menţinu afirmaţia.

— Nimic nu e mai sigur decât aceasta, adăugă el. Nu vreau să micşorez gloria lui Columb, dar faptul e cunoscut. La sfârşitul secolului al XV-lea, marii călători nu aveau decât o singură preocupare: să înlesnească legăturile cu Asia şi să caute

Orientul prin apus; într-un cuvânt, să ajungă pe drumul cel mai scurt spre Ţara Mirodeniilor, Iată ce a încercat Columb; a făcut patru călătorii; a atins America pe coastele Cumanei, ale Honduras-ului, la Mosquitos, Nicaragua, Veragua, Costa-Rica, Panama, pe care le luă drept pământurile Japoniei şi ale Chinei, şi a murit fără a-şi fi dat seama măcar de existenţa marelui continent, căruia el nu avea să-i dea nici cel puţin numele!

— Să te cred, atunci, iubite Paganel, răspunse Glenarvan, dar îmi îngădui să fiu surprins şi să te întreb: care navigatori şi-au dat seama de adevărul descoperirilor lui Columb?

— Urmaşii săi: Ojeda, care-l întovărăşise în călătorii, ca şi Vincent Pinzon, Vespucci, Bastidas, Cabral, Solis, Balboa. Aceşti navigatori au mers de-a lungul coastelor răsăritene ale Americii şi le-au însemnat pe hartă coborând înspre sud, duşi acum trei sute şaizeci de ani de acelaşi curent care ne duce şi pe noi azi. Iată, prietene, noi am tăiat Ecuatorul chiar în locul în care l-a tăiat şi Pinzon în ultimul an al secolului al XV-lea şi ne apropiem de acelaşi grad opt, din latitudinea australă, la care el a acostat pe pământul brazilian. Un an mai târziu, portughezul Cabral coborî până în portul Seguro. Apoi Vespucci, în a treia expediţie a sa, din 1502, merse şi mai departe înspre sud. În 1508, Vincent Pinzon şi Solis se asociară pentru a cerceta ţărmurile americane, şi în 1514, Solis descoperi gura lui Rio de la Plata, unde fu mâncat de indigeni, lăsându-i lui Magellan gloria de a înconjura continentul. Acest mare navigator porni în 1519 cu cinci nave, merse de-a lungul coastelor Patagoniei, descoperi portul Désiré, portul San-Julian, unde făcu escale mai lungi, găsi la 52° latitudine strâmtoarea celor „Unsprezece mii de Fecioare”, care avea pe urmă să-i poarte numele, şi la 28 noiembrie 1520 intrară în Oceanul Pacific. A, ce bucurie trebuie să fi simţit şi cum trebuie să-i fi bătut inima de emoţie văzând o nouă mare scânteind la orizont, sub razele soarelui!

— Da, domnule Paganel, exclamă Robert Grant entuziasmat de cuvintele geografului, aş fi vrut să fiu acolo!

— Şi eu, băiete, şi n-aş fi pierdut o ocazie ca asta, dacă m-aş fi născut cu trei sute de ani mai devreme!

— Ceea ce ne-ar fi întristat foarte mult, domnule Paganel, răspunse lady Helena, căci n-aţi mai fi fost astăzi pe puntea Duncan-ului., istorisindu-ne această poveste.

— Un altul în locul meu v-ar fi spus-o, doamnă, şi ar fi

adăugat că ţărmul occidental a fost cercetat de fraţii Pizarro. Aceşti aventurieri îndrăzneţi au fost mari ctitori de oraşe: Cusco, Quito, Lima, Santiago, Villarica, Valparaiso şi Conception, spre care ne duce Duncan-ul, sunt opera lor. În acea epocă, descoperirile lui Pizarro s-au legat cu cele ale lui Magellan, şi coastele americane s-au închegat pe hartă, spre marea satisfacţie a savanţilor din lumea veche.

— Ei bine, spuse Robert, eu n-aş fi fost satisfăcut.

— De ce nu? răspunse Mary, privindu-şi fratele care se înflăcăra la auzul istoriei acestor descoperiri.

— Spune de ce, fiule, întrebă lordul Glenarvan, cu zâmbetul cel mai încurajator.

— Pentru că aş fi vrut să ştiu ce e dincolo de strâmtoarea Magellan.

— Bravo, prietene, răspunse Paganel, şi eu aş fi vrut să ştiu dacă acest continent se prelungeşte până la Pol, sau dacă există o mare liberă, aşa cum presupune Drake, unul din compatrioţii dumneavoastră, milord. E limpede că dacă Robert Grant şi Jacques Paganel ar fi trăit în secolul al XVII-lea, s-ar fi îmbarcat pe urmele lui Shouten şi Lemaire, doi olandezi foarte curioşi să cunoască ultimul cuvânt al acestei enigme geografice.

— Cei doi olandezi erau savanţi? întrebă lady Helena.

— Nu, erau negustori îndrăzneţi, pe care îi preocupa foarte puţin latura ştiinţifică a descoperirilor. Exista pe atunci o societate olandeză a Indiilor orientale, care avea un drept absolut asupra întregului comerţ prin strâmtoarea Magellan. Şi cum nu se cunoştea în acea vreme nici o altă cale înspre Asia pe drumurile apusene, privilegiul însemna o adevărată acaparare. Câţiva negustori vrură deci să lupte împotriva acestui monopol, descoperind o altă strâmtoare. Printre ei se numără un anume Isaac Lemaire, om inteligent şi instruit. El investi bani într-o expediţie comandată de nepotul său, Iacob Lemaire, şi de Shouten, un bun marinar originar din Horn. Aceşti navigatori îndrăzneţi au plecat în luna iunie 1615, la un veac aproape după Magellan; ei au descoperit strâmtoarea lui Lemaire, între Ţara de Foc şi Ţara Statelor, şi, la 12 februarie 1617, au trecut pe lângă vestitul Cap Horn, care ar fi meritat mai mult decât fratele său, Capul Bunei-Speranţe, numele de Cap al Furtunilor.

— O, ce-aş fi vrut să fiu acolo! exclamă Robert.

— Ai fi avut ocazia să treci prin cele mai puternice emoţii,

fiul meu, reluă Paganel, înflăcărându-se. Într-adevăr, există oare vreo satisfacţie mai mare, o plăcere mai intensă decât aceea a navigatorului care însemnă descoperirile lui pe harta de bord? El vede pământul conturându-se puţin câte puţin sub privirile lui şi, aş putea spune, ieşind din valuri, insulă după insulă, cap după cap; întâi contururile sunt vagi, frânte, întrerupte. Ici un cap singuratic, colo un golf izolat, mai departe un golf pierdut în zare. Apoi descoperirile se întregesc, liniile se îmbină, ceea ce era punctat pe hartă se transformă într-o linie; golfurile scobesc coaste bine conturate, capurile se sprijină de ţărmuri verificate; în sfârşit, noul continent, cu lacurile, râurile şi fluviile lui, cu munţii, văile, şesurile, oraşele şi capitalele lui se desfăşoară pe glob, în toată măreţia lui! A, prieteni, un descoperitor de noi pământuri e un adevărat inventator! El are aceleaşi emoţii şi surprize. Dar acum, această mină e aproape secătuită! Totul a fost văzut, cercetat şi descoperit în materie de continente şi lumi noi, şi acum noi, ultimii cercetători în domeniul geografiei, ce mai avem, oare, de făcut?

— Mai avem încă multe de făcut, iubite Paganel, răspunse Glenarvan.

— Ce anume?

— Ceea ce facem noi!

În vremea aceasta, Duncan plutea cu o iuţeală uimitoare pe drumul parcurs de navigatori ca Vespucci şi Magellan. La 15 septembrie, el tăia Tropicul Capricornului şi se îndrepta înspre intrarea vestitei strâmtori. De mai multe ori se observară coastele joase ale Patagoniei, dar ca o linie abia vizibilă la orizont; se socotea că Patagonia trebuie să fie la o depărtare de peste zece mile, şi faimosul ochean al lui Paganel nu dădu decât o idee vagă despre coastele americane.

La 25 septembrie, Duncan se găsea în dreptul strâmtorii Magellan. El se avântă hotărât în strâmtoare. Vapoarele care merg în Oceanul Pacific preferă, în genere, drumul acesta. Lungimea exactă a strâmtorii nu e decât de trei sute şaptezeci şi şase de mile; vasele de cel mai mare tonaj au peste tot apă adâncă, chiar pe lângă ţărmuri, un fund excelent, numeroase surse de apă dulce, râuri pline de peşti, păduri bogate în vânat, zeci de locuri de escală sigure şi uşoare; în sfârşit, mii de resurse care lipsesc în strâmtoarea Lemaire şi între grozavele stânci de la Capul - Horn, bântuite neîncetat de uragane şi

furtuni.

În primele ore de navigaţie, adică pe o distanţă de şaizeci până la optzeci de mile, până la Capul Gregory coastele sunt joase şi nisipoase. Jacques Paganel nu voi să piardă nici un punct fără să-l vadă, nici un amănunt al strâmtorii. Traversarea trebuia să dureze pe puţin treizeci şi şase de ore şi panorama mişcătoare de pe cele două maluri merita oboseala pe care şi-o impusese savantul pentru a o admira sub splendidele raze ale soarelui austral. Nici un locuitor nu se arăta pe pământurile dinspre nord; numai câţiva fuegieni rătăceau pe stâncile golaşe ale Ţării de Foc.

Paganel regretă că nu vede patagonezi, ba chiar se amărî foarte mult, fapt ce, dimpotrivă, îi înveselea pe tovarăşii lui de drum.

— O Patagonie fără patagonezi, spuse el, nu mai e Patagonia.

— Ai răbdare, stimatul meu geograf, răspunse Glenarvan, vom vedea şi patagonezi.

— Nu sunt sigur de asta.

— Dar există, totuşi, spuse lady Helena.

— Mă îndoiesc foarte mult, doamnă, nu-i văd.

— Totuşi, numele de patagonezi, care înseamnă în spanioleşte „picioare mari”, n-a fost dat unor fiinţe imaginare.

— O, numele n-are a face! răspunse Paganel, care se încăpăţâna să susţină părerea lui, pentru a însufleţi discuţia. Şi, dealtfel, pentru a fi exacţi, nici nu se ştie cum se numesc.

— Asta-i bună! exclamă Glenarvan. Ştiai asta, domnule maior?

— Nu, răspunse Mac Nabbs, şi n-aş da nici o liră scoţiană ca s-o ştiu.

— O auzi totuşi, reluă Paganel, maior nepăsător ce eşti! Dacă Magellan i-a numit patagonezi pe indigenii din aceste ţinuturi, fuegienii îi numesc tiremeneni, chilieni, eaucalhui, coloniştii din Carmen, tehuelşi, araucani, huilişti; Bougainville le dă numele de ceauha. Falkner le spune tehuelhaţi! Ei singuri îşi spun cu un nume generic inakeni! Te întreb acum, cum să te descurci, cum să ştii dacă un popor cu atâtea nume poate exista?

— Iată un argument! răspunse lady Helena.

— Să admitem, reluă Glenarvan, dar prietenul nostru

Paganel va mărturisi, sper, că dacă există îndoieli în ce priveşte numele patagonezilor, există cel puţin o siguranţă în privinţa staturii lor.

— Niciodată n-am să admit o asemenea enormitate, răspunse Paganel.

— Sunt înalţi? spuse Glenarvan.

— Nu ştiu.

— Scunzi? întrebă lady Helena.

— Nimeni nu poate afirma.

— Mijlocii, poate? spuse Mac Nabbs, împăciuitor.

— Nici asta nu ştiu.

— E totuşi prea de tot! exclamă Glenarvan. Călătorii care i-au văzut...

— Călătorii care i-au văzut, răspunse geograful, nu sunt nici pe departe de acord. Magellan, de exemplu, spunea că abia le ajungea cu capul la brâu!

— Ia te uită!

— Da, dar Drake pretinde că englezii sunt mai înalţi decât cel mai înalt patagonez.

— Ei, englezii, tot ce se poate, replică dispreţuitor maiorul, dacă ar fi vorba de scoţieni, atunci ar fi altceva!

— Cavendish ne asigură că sunt înalţi şi robuşti, reluă Paganel. Hawkins vorbeşte de ei ca de nişte uriaşi. Lemaire şi Shouten spun că au unsprezece picioare înălţime.

— Ei, iată oameni demni de încredere, spuse Glenarvan.

— Da, tot atât de demni ca şi Wood, Narborogouh şi Falkner, care i-au găsit de statură mijlocie. E adevărat că Byron, Giraudais, Bougainville, Wallis, Carteret afirmă că patagonezii au înălţimea de şase picioare şi şase degete, în timp ce domnul d'Orbigny, savantul care cunoaşte mai bine aceste ţinuturi, le atribuie o statură de cinci picioare şi patru degete.

— Atunci, care e adevărul în atâtea contradicţii? întrebă lady Helena.

— Adevărul, doamnă, răspunse Paganel, iată-l: patagonezii au picioarele scurte şi bustul dezvoltat. Se poate deci formula o părere într-un mod nostim, afirmând că ei au o înălţime de şase picioare când stau jos şi numai cinci când stau în picioare.

— Bravo, iubite savant! răspunse Glenarvan. Bine zis!

— Doar dacă ei nu există, deloc, reluă Paganel, ceea ce ar

face ca nimeni să nu se mai certe pe seama lor. Dar ca să punem capăt discuţiei, voi adăuga, prieteni, o observaţie care să ne consoleze: strâmtoarea Magellan e minunată, chiar fără patagonezi!

În clipa aceea, Duncan-ul înconjura peninsula Brunswick, străjuită de două splendide panorame. După ce străbătu şaptezeci de mile de la Capul Gregory, lăsă în urmă închisoarea din Punta Arena. Steagul chilian şi clopotniţa bisericii se iviră pentru o clipă între copaci. Strâmtoarea se întindea între două impunătoare masive de granit, munţii îşi ascundeau poalele în sânul unor păduri uriaşe şi-şi pierdeau în nori capul lor pudrat de zăpezi veşnice. Înspre sud-vest, muntele Tarn se înălţa cu şase mii cinci sute de picioare peste nivelul mării. Noaptea coborî după un larg amurg: lumina se topi pe nesimţite în nuanţe domoale; cerul tu smălţai de stele strălucitoare şi Crucea Sudului le arăta călătorilor drumul spre Polul austral.

În mijlocul acestei semiobscurităţi, la lumina aştrilor care înlocuiau farurile de pe ţărmurile civilizate, iahtul îşi continuă cu îndrăzneală drumul, fără a ancora în vreunul din nenumăratele golturi ale ţărmului, deşi acest lucru se putea face cu uşurinţă: adeseori extremitatea vergilor atingea ramurile fagilor antarctici, care se aplecau peste unde; adeseori elicea izbea apele marilor râuri trezind gâştele, raţele, sitarii, lişiţele şi toate păsările care trăiesc pe lângă ape. În curând apărură ruine, câteva clădiri prăbuşite, cărora noaptea le dădea o înfăţişare măreaţă, ruinele triste ale unei colonii părăsite şi al cărei nume, Portul Foametei, va protesta de-a pururi împotriva fertilităţii acestor coaste şi a bogăţiei pădurilor pline de vânat. Duncan-ul trecea prin faţa Portului Foametei.

În acest loc chiar, s-a stabilit în 1581 spaniolul Sarmiento cu patru sute de emigranţi. El întemeie oraşul Sfântul Filip. Geruri năprasnice decimară colonia, iar foamea ucise pe cei pe care-i cruţase iarna, şi, în 1587, corsarul Cavendish îl găsi pe cel din urmă dintre cei patru sute în ruinele oraşului, după şase ani de existenţă.

Duncan trecu pe lângă ţărmurile pustii; în zori, el naviga prin strâmtori înguste, între păduri de fagi, de frasini şi de mesteceni din mijlocul cărora se iveau bolţi înverzite, dealuri acoperite de arbori şi vârfuri ascuţite, obeliscul din Buckland dominându-le pe celelalte. Vasul străbătu golful Sfântul Nicolae,

numit altădată, de Bougainville, Golful Francezilor, în depărtare se jucau turme de foci şi de balene mari, judecând după coloanele de apă pe care le aruncau şi care erau vizibile de la o depărtare de patru mile. În sfârşit, trecu pe lingă Capul Froward, zbârlit încă de ultimele îngheţuri ale iernii. De cealaltă parte a strâmtorii, în faţa Ţării de Foc, se ridica muntele Sarmiento, de şase mii de picioare, o îngrămădire uriaşă de stânci, despărţite prin benzi de nori, care formau pe cer un fel de arhipelag aerian. La Capul Froward se sfârşeşte cu adevărat continentul american, căci Capul Horn nu e decât o stâncă pierdută în mare, la 56° latitudine.

Trecând şi de acest punct, strâmtoarea se îngustează mai mult între peninsula Brunswick şi Ţara Deznădejdii, insulă cu o sumedenie de prelungiri între mii de insuliţe, ca un cetaceu uriaş ieşit dintre pietrele de pe ţărm. Ce deosebire între acest colţ atât de fărâmiţat al Americii şi colţurile drepte şi netede ale Africii, Australiei sau Indiilor! Ce cataclism necunoscut a pulverizat astfel imensul promontoriu aruncat între cele două oceane?

Malurilor rodnice le urma un şir de coaste golaşe cu aspect sălbatic, tăiate de mii de trecători, formând un labirint fără ieşire. Duncan, fără a face vreo greşeală, fără a ezita, urma sinuozităţile capricioase, amestecându-şi vârtejurile lui de fum cu ceţurile sfâşiate de stânci. Trecu, fără să-şi micşoreze viteza, prin faţa celor câteva aşezări spaniole, stabilite pe aceste ţărmuri părăsite. La Capul Tamar, strâmtoarea se lărgi; iahtul îşi putu schimba direcţia, lăsând în urmă coasta râpoasă a insulelor Narborough, şi se îndreptă spre malul sudic. În sfârşit, după treizeci şi şase de ore de la intrarea în strâmtoare, se ivi stânca de pe Capul Pilares, cel mai înaintat vârf al Ţării Deznădejdii. O mare uriaşă, liberă, scânteietoare se întindea în faţa provei şi Jacques Paganel, salutând cu o mişcare entuziastă, se simţi emoţionat, aşa cum a fost însuşi Fernand de Magellan, în momentul în care corabia lui, Trinidad, se înclina în bătaia brizelor Oceanului Pacific.

Capitolul X

PARALELA 37

La opt zile după ce trecuse de Capul Pilares, Duncan intra în plină viteză în golful Talcahuano, superb estuar, lung de douăsprezece mile şi lat de nouă. Timpul era admirabil. Cerul se menţine aici senili din noiembrie până în martie şi vântul de sud bate mereu de-a lungul coastelor adăpostite de lanţul Anzilor. John Mangles, urmând ordinele lordului Glenarvan, conducea vasul chiar pe lângă arhipelagul Chiloe şi pe lângă nenumăratele rămăşiţe insulare ale continentului american. Un catarg sfărâmat, un butuc tăiat de mâna omului puteau să indice Duncan-ului urmele unui naufragiu; dar nu văzură nimic, şi iahtul, continuîndu-şi drumul, ancoră în portul Talcahuano, la patruzeci şi două de zile după ce părăsise apele ceţoase ale estuarului Clyde.

Glenarvan dădu ordine să se lanseze imediat o barcă pe mare şi, urmat de Paganel, debarcă la chei. Savantul geograf, profitând de împrejurare, voi să se servească de limba spaniolă pe care o studiase atât de conştiincios; dar, spre marea lui mirare, nu se putu înţelege cu indigenii.

— Îmi lipseşte accentul, spuse el.

— Să mergem la vamă, răspunse Glenarvan.

Acolo i se spuse, cu ajutorul câtorva cuvinte englezeşti însoţite de gesturi expresive, că reşedinţa consulului britanic era la Conception, cale de o oră. Glenarvan găsi cu uşurinţă doi cai repezi şi, puţin timp după aceea, Paganel şi cu dânsul treceau de zidurile acestui mare oraş, ridicat de geniul întreprinzător al lui Valdivia, viteazul tovarăş al lui Pizarro.

Ce rămăsese din vechea splendoare a oraşului? Jefuit adeseori de indigeni, incendiat în 1819, ruinat, cu zidurile încă înnegrite de flăcările devastărilor, era întrecut de pe acum de oraşul Talcahuano şi număra abia opt mii de locuitori. Sub piciorul leneş al localnicilor, străzile se transformau în prerii. Nici comerţ, nici activitate. Sub fiecare balcon răsuna o mandolină. Prin jaluzelele ferestrelor răzbăteau cântece languroase; Conception, vechea cetate a bărbaţilor, devenise un sat de femei şi copii.

Glenarvan nu-şi dădu osteneala să afle cauzele

decadenţei, deşi Jacques Paganel încercă să provoace o discuţie în acest sens şi, fară să piardă o clipă, se duse la J.R. Bentock, esquire, consul al maiestăţii sale britanice. Acest personaj îl primi foarte politicos şi – când află povestea căpitanului Gran – îşi luă sarcina să culeagă informaţii pe tot litoralul.

Dar la întrebarea dacă Britannia trecuse prin dreptul celei de-a 37-a paralelă de-a lungul ţărmului chilian sau araucanian, nu obţineau decât răspunsuri negative. Nici consulul şi nici colegii lui de altă naţionalitate nu primiseră vreodată un raport asupra unui asemenea eveniment. Glenarvan nu-şi pierdu curajul. Se întoarse la Talcahuano şi, neprecupeţind nici osteneala şi nici banii, trimise agenţi pe coaste. Cercetările lor fură zadarnice. Anchetele cele mai minuţioase, întreprinse în rândurile populaţiei de pe ţărm, nu aduseră nici un rezultat.

Îşi dădură astfel seama că Britannia nu lăsase nici o urmă a naufragiului ei.

Glenarvan le arătă atunci tovarăşilor săi că încercările lui eşuaseră. Mary Grant şi fratele ei nu-şi putură stăpâni durerea. Se aflau în a şasea zi de la sosirea Duncan-ului la Talcahuano. Pasagerii se adunaseră pe dunetă; lady Helena îi consola pe copiii căpitanului Grant nu prin cuvinte – ce-ar fi putut oare să le spună? – ci prin mângâieri. Jacques Paganel luă documentul din nou şi-l examină cu atenţie încordată, ca şi cum ar fi voit să-i smulgă noi secrete. Îl cerceta de o oră, când Glenarvan i se adresă astfel:

— Paganel, fac apel la toată iscusinţa dumilale. Oare interpretarea pe care am dat-o acestui document este greşită? Oare sensul cuvintelor este lipsit de logică?

Paganel nu răspunse. Se gândea.

— Ne înşelăm oare asupra locului unde presupunem că s-a întâmplat catastrofa? reluă Glenarvan. Oare nu sare în ochi, chiar celor mai puţin ageri, numele de Patagonia?

Paganel ascylta fără să scoată o vorbă.

— În sfârşit, spuse Glenarvan, nici cuvântul „indian” nu ne confirmă ipoteza?

— Ba o confirmă întocmai, răspunse Mac Nabbs.

— Dar atunci nu e, oare, evident că naufragiaţii, în momentul în care scriau aceste rânduri, se aşteptau să cadă prizonieri la indieni?

— Opreşte-te, iubite lord, spuse în sfârşit Paganel. Dacă

toate concluziile dumitale sunt juste, ultima nu-mi pare deloc raţională.

— Ce vrei să spui? întrebă lady Helena, în timp ce toate privirile se îndreptau spre geograf.

— Vreau să spun, răspunse Paganel apăsând pe fiecare cuvânt, că Grant este acum prizonierul indienilor şi aş adăuga că documentul nu mai lasă nici o îndoială asupra acestei situaţii.

— Explică-ne cum, domnule, spuse Miss Grant.

— Nimic mai uşor, iubita mea Mary. În loc să citim pe document „vom fi prizonieri”, să citim „suntem prizonieri” şi totul se lămureşte.

— Dar e cu neputinţă! răspunse Glenarvan.

— Cu neputinţă! Pentru ce, nobilul meu prieten? întrebă Paganel.

— Pentru că sticla n-a putut fi aruncată decât în momentul în care corabia se sfărâma de stânci. Prin urmare, gradele de longitudine şi latitudine se referă la locul naufragiului.

— Nimic n-o dovedeşte, replică cu vioiciune Paganel. Şi nu văd pentru ce naufragiaţii, după ce au fost duşi de indieni în interiorul continentului, n-ar fi încercat să facă cunoscut locul captivităţii lor cu ajutorul acestei sticle.

— Foarte simplu, scumpul meu Paganel, deoarece, ca să arunci o sticlă în mare, trebuie să ai măcar marea la îndemână.

— Sau, în lipsa mării, fluviile care se varsă în ea.

O tăcere pricinuită de uimire întâmpină acest răspuns neaşteptat şi totuşi admisibil. După strălucirea care se vedea în ochii ascultătorilor săi, Paganel înţelese că fiecare dintre ei se agăţa de o nouă speranţă. Lady Helena reluă cea dintâi cuvântul:

— Ce idee! exclamă ea.

— Şi ce bună idee! adăugă geograful cu naivitate.

— Atunci părerea dumitale...? întrebă Glenarvan.

— Părerea mea este să căutăm locul în care paralela 37° atinge coasta americană şi s-o urmăm, fără să ne abatem nici cu o jumătate de grad, până la punctul unde ea se pierde în Atlantic. Poate vom găsi, pe parcursul ei, pe naufragiaţii de pe Britannia.

— Slabă nădejde, răspunse maiorul.

— Oricât de slabă ar fi, continuă Paganel, nu trebuie s-o neglijăm. Dacă, din întâmplare, am dreptate că sticla a ajuns în

mare urmând cursul unui fluviu de pe continent, nu se poate să nu dăm de urmele prizonierilor. Priviţi, prieteni, priviţi harta acestui ţinut şi am să vă conving până la urmă. Spunând acestea, Paganel desfăşură pe masă o hartă a statului Chile şi a provinciilor argentiniene, continuînd apoi: Priviţi şi urmăriţi-mă în această plimbare de-a curmezişul continentului american. Să păşim peste strâmta fâşie chiliană, să străbatem Anzii Cordilieri, să coborâm apoi în mijlocul pampasului. Lipsesc din aceste ţinuturi fluvii, râuri sau cursuri de apă? Nu. Iată Rio Negro, iată Rio Colorado. Iată şi afluenţii lor, tăiaţi de paralela 37°, care au putut să poarte pe unde, spre mare, documentul. Aici, poate, în mijlocul vreunui trib, în mâinile indienilor stabiliţi în vreun sat pe marginea râurilor puţin cunoscute, în văile sierrelor, aceia pe care eu am dreptul să-i numesc prietenii noştri aşteaptă intervenţia noastră! Trebuie oare să le înşelăm speranţele? Nu sunteţi de părere să urmăm de-a curmezişul acestor ţinuturi linia precisă pe care o trasează degetul meu pe hartă în acest moment şi dacă, împotriva oricărei prevederi, mă înşel totuşi, nu e datoria noastră să mergem până la capăt pe paralela 37° şi să facem de-a lungul ei chiar înconjurul lumii, dacă vrem într-adevăr să-i găsim?

Cuvintele lui rostite cu o însufleţire generoasă produseră o emoţie adâncă în inimile ascultătorilor. Se ridicară cu toţii şi-i strânseserămâna.

— Da, tatăl meu e acolo! strigă Robert, cuprinzând harta cu ochii.

— Oriunde ar fi, răspunse Glenarvan, vom şti să-l regăsim, copilul meu! Nimic mai logic decât interpretarea prietenului nostru Paganel. Trebuie să urmăm fără şovăire calea pe care ne-o indică. Căci căpitanul sau se află prizonier în mâinile unui puternic trib de indieni, sau e prizonierul unuia mai slab. În acest din urmă caz, îl vom elibera, în celălalt, după ce ne vom fi dat seama de situaţie, ne vom întoarce la Duncan, pe coasta orientală, vom ajunge la Buenos Aires şi de acolo, un detaşament pe care-l va organiza maiorul Mac Nabbs va veni de hac indienilor.

— Bine, bine, milord! răspunse John Mangles. Aş adăuga că această traversare a continentului american o vom face fără primejdii.

— Fără primejdii şi fără mari greutăţi, reluă Paganel. Au

făcut-o înaintea noastră atâţia alţii care nu aveau nici mijloacele noastre şi al căror curaj nu era întărit de scopul generos al expediţiei noastre! Basilio Viliarmo n-a mers, în 1782, de la Carmen până la Cordilieri? Iar în 1806, un chilian, Don Luiz de la Cruz, plecat din Antuco, n-a urmat şi el paralela 37° şi, străbătând Anzii, n-a ajuns în Buenos Aires după patruzeci de zile? În sfârşit, colonelul Garcia, Alcide d'Orbigny şi onorabilul meu coleg, doctorul Martin de Moussy, n-au străbătut şi ei ţinutul în lung şi-n lat şi n-au făcut pentru ştiinţă ceea ce noi vom face pentru umanitate?

— Domnule, domnule, spuse Mary Grant cu o voce înecată de emoţie, cum să vă arătăm recunoştinţa noastră pentru un devotament care vă expune atâtor primejdii?

— Primejdii? exclamă Paganel. Cine a rostit cuvântul „primejdii”?

— Eu, nu, răspunse Robert Grant cu ochii strălucitori şi privirea hotărâtă.

— Primejdii? reluă Paganel. Mai există oare primejdii? Dealtfel, despre ce e vorba? De o călătorie de-abia de vreo trei sute cincizeci de leghe, pentru că vom merge în linie dreaptă, de o călătorie care se va desfăşura la o latitudine echivalentă cu aceea a Spaniei, a Greciei şi Siciliei, în cealaltă emisferă şi, prin urmare, într-o climă aproape identică, în sfârşit, de o călătorie care va dura cel mult o lună. E o plimbare.

— Domnule Paganel, întrebă atunci lady Helena, socotiţi deci că dacă naufragiaţii au căzut în mâinile indienilor, viaţa le-a fost cruţată?

— Mă întrebaţi dacă socotesc, doamnă? Dar indienii nu sunt antropofagi. Nici gând! Unul din compatrioţii mei, pe care l-am cunoscut la Societatea de geografie, domnul Guinard, a rămas timp de trei ani prizonierul indienilor din pampas. A suferit, a fost maltratat, dar până la urmă a scăpat teafăr din această încercare. Un european e o fiinţă folositoare în aceste ţinuturi. Indienii îi cunosc valoarea şi îl îngrijesc ca pe un animal de preţ.

— Ei bine, să nu zăbovim, îi îndemna Glenarvan. Trebuie să plecam, şi să plecăm fară întârziere. Ce drum ne propui?

— Un drum uşor şi plăcut, răspunse Paganel. La început, câţiva munţi, pe urmă o pantă dulce pe versantul oriental al Anzilor şi, în sfârşit, o câmpie întinsă, cu iarbă şi nisip, o

adevărată grădină.

— Să vedem harta, spuse maiorul.

— Iat-o, scumpul meu Mac Nabbs. Vom merge de la capătul paralelei 37° pe coasta chiliană, între vârful Rumena şi golful Carnero. După ce vom fi trecut prin capitala Araupaniei, vom străbate Cordilierii prin strâmtoarea Antuco, lăsând spre sud Vulcanul; apoi, coborându-ne pe povârnişurile prelungi ale munţilor, străbătând Neuquem, Rio Colorado, vom atinge pampasurile Salinas, râul Guamini, Sierra Tapalquen. Aici apar frontierele provinciei Buenos Aires. Le vom trece, vom urca Sierra Tandil şi ne vom extinde cercetările până la vârful Medano, pe malurile Atlanticului.

Vorbind astfel şi explicând amănunţit programul expediţiei, Paganel nici nu-şi dădea măcar osteneala să privească harta desfăşurată sub ochii săi. Nu avea ce face cu ea. Hrănit cu lucrările lui Frezier, Molina, Humboldt, Miere, Orbigny, memoria lui nu putea fi nici înşelată, nici surprinsă. După ce isprăvi cu toată această înşirare de nume geografice, el adăugă:

— Deci, prieteni, drumul e drept. În treizeci de zile îl vom parcurge şi vom ajunge înaintea Duncan-ului pe coasta orientală, dacă vânturi nefavorabile nu-i vor întârzia mersul.

— Aşadar, spuse John Mangles, cu Duncan va trebui să ne încrucişăm între Capul Corrientes şi Capul Sfintul Anton?

— Chiar aşa.

— Şi cum ai alcătui dumneata personalul unei astfel de expediţii? întrebă Glenarvan.

— În felul cel mai simplu cu putinţă. Trebuie numai să aflăm situaţia căpitanului Grant şi nu să ne batem cu indienii. Socotesc că lordul Glenarvan va fi şeful nostru; apoi maiorul, care nu va voi să cedeze locul său nimănui; servitorul dumneavoastră, Jacques Paganel...

— Şi eu? strigă micul Grant.

— Robert, Robert! îl dojeni Mary.

— Şi de ce nu? răspunse Paganel. Călătoriile formează pe cei tineri. Deci, noi patru şi trei marinari de pe Duncan.

— Cum?... spuse John Mangles, adresându-se stăpânului său. Milord nu mă cere şi pe mine?

— Scumpul meu John, răspunse Glenarvan, pe bord lăsăm ceea ce avem mai scump pe lume. Cine ar veghea asupra lor,

dacă nu devotatul căpitan al Duncan-ului?

— Nu putem, deci, să vă întovărăşim, spuse lady Helena, ai cărei ochi se acoperiră cu un nor de lacrimi.

— Scumpa mea Helena, îi explică Glenarvan, călătoria noastră trebuie să se facă cu o iuţeală excepţională. Despărţirea noastră va fi scurtă şi...

— Da, dragul meu, te înţeleg, răspunse lady Helena. Du-te, deci, şi îţi urez să izbândeşti!

— Dealtfel, nu e o călătorie, spuse Paganel.

— Dar ce e atunci?

— O excursie, nimic altceva. O să mergem ca oricare alţii, făcând cât mai mult bine pe pământ. Transire benefaciendo, iată deviza noastră.

Cu aceste cuvinte ale lui Paganel se încheie discuţia, dacă se poate numi astfel o conversaţie în care toată lumea era de aceeaşi părere. Pregătirile începură în aceeaşi zi. Se hotărî ca expediţia să fie ţinută secretă, pentru ca să nu se trezească luarea-aminte a indienilor.

Plecarea fu fixată pentru 14 octombrie. Dar când fu vorba să se aleagă marinarii pentru debarcare, cu toţii îşi oferiră serviciile şi Glenarvan nu avu decât greutatea alegerii. Şi ca să nu supere pe nici unul din oamenii aceştia atât de generoşi, lordul preferă să tragă la sorţi. Zis şi făcut. Secundul Tom Austin, Wilson, un vlăjgan de ispravă, şi Mulrady, care ar fi înfruntat la box pe faimosul campion Tom Sayers, nu avură a se plânge de noroc.

Glenarvan desfăşurase o activitate vie pentru pregătiri. Dorea să fie gata la ziua fixată, şi izbuti. În acelaşi timp, John Mangles se aproviziona cu cărbuni, pentru ca să poată porni imediat în larg. Ţinea să ajungă înaintea călătorilor pe coasta Argentinei. De aci între Glenarvan şi tânărul căpitan se născu o adevărată întrecere, ate cărei urmări au folosit atât unora, cât şi celorlalţi.

Într-adevăr, la 14 octombrie, la ora fixată, toţi erau gata. În momentul plecării, pasagerii de pe iaht se adunară pe punte. Când Duncan era gata să-şi ridice ancora, aripile elicei se şi învârteau în apele limpezi din golful Talcahuano; Glenarvan, Paganel, Mac Nabbs, Robert Grant, Tom Austin, Wilson, Mulrady, înarmaţi cu carabine şi revolvere colt, se pregăteau să părăsească vasul. La capătul diguhii îi aşteptau nişte călăuze cu

Tom Austin, Wilson şi Mulrady

de care iahtul se apropie repede, la o distanţă de mai puţin de o sută de metri.

Lady Helena strigă de sus, de pe punte, pentru ultima dată:

— Prieteni, Dumnezeu să vă ajute!

— Şi ne va ajuta, doamnă, răspunse Paganel, căci, vă rog s-o credeţi, ne vom ajuta noi înşine.

— Înainte! strigă John Mangles mecanicului său.

— La drum! îi îndemnă şi lordul Glenarvan.

Şi în momentul în care călătorii, dând pinteni catârilor, apucau pe drumul ce ducea de-a lungul râului, Duncan, sub acţiunea elicei, relua cu toată viteza drumul oceanului.

Capitolul XI

STRĂBĂTÎND CHILE

Grupul de indigeni organizat de Glenarvan era format din trei bărbaţi şi un copil. „Catârgiul-şef” era un englez naturalizat de douăzeci de ani în această ţară. Îşi făcuse o meserie din a închiria catâri călătorilor şi de a-i călăuzi prin diversele trecători ale Cordilierilor. Apoi îi încredinţa unui „baqueano”, un ghid argentinian, un bun cunoscător al drumurilor din pampas. Englezul nu uitase într-atâta limba sa maternă în tovărăşia

catârilor şi a indienilor, încât să nu poată sta de vorbă cu călătorii. Aşa se explică de ce dorinţele şi ordinele lui Glenarvan se puteau îndeplini uşor, fapt de care acesta se grăbi să profite, deoarece Jacques Paganel nu izbutea încă să se facă înţeles.

Catârgiul, „catapaz”-ul, după cum este numit în Chile, era secundat de doi peoni[1] indigeni şi de un copil de doisprezece ani. Peonii supravegheau catârii încărcaţi cu bagajele călătorilor şi copilul mâna „mandrina”, o iapă mică cu clopoţei, care mergea în frunte, urmată de zece catâri. Şapte dintre ei îi purtau pe călătorii noştri, catapaz-ul avea şi el unul; ceilalţi doi duceau merinde şi câteva valuri de stofe, care trebuiau să asigure bunăvoinţa şefilor de triburi indiene din şes. Peonii mergeau pe jos, după obiceiul lor. Străbaterea Americii de Sud trebuia deci să se realizeze în cele mai bune condiţii, în ceea ce priveşte siguranţa şi repeziciunea.

Traversarea munţilor Anzi nu e o călătorie obişnuită. Nu se poate porni la un asemenea drum fără catâri robuşti, dintre care cei mai preţuiţi sunt cei argentinieni. Catârii aceştia minunaţi s-au dezvoltat aici altfel decât rasa lor primitivă. Nu sunt mofturoşi la mâncare. Nu beau apă decât o dată pe zi, fac cu uşurinţă zece leghe în opt ore şi duc în spate, fără să se plângă, o încărcătură de paisprezece arobe[2].

Pe drumul dintre cele două oceane nu există hanuri. Se mănâncă doar carne uscată, orez cu piper şi vânatul care poate fi ucis în drum. Se bea din apa torentelor care coboară din munte, din apa pârâurilor de la şes. În care se toarnă câteva picături din romul pe care-l poartă fiecare într-un corn de bou, numit „şiflu”. Dealtfel, nici nu trebuie să se bea prea mult alcool într-o regiune în care sistemul nervos devine deosebit de sensibil. În ce priveşte aşternutul, el e reprezentat de şaua indigenă numită „recado”. Şaua e făcută din piei de miel argăsite şi e fixată cu nişte chingi mari, bogat împodobite cu broderii, învelit în aceste pături calde, călătorul înfruntă fără greutate nopţile umede şi doarme cel mai dulce somn cu putinţă.

Glenarvan, călător experimentat şi care ştia să se adapteze repede obiceiurilor din diferitele ţări, îmbrăcase costumul chilian, ca şi tovarăşii săi de drum, Paganel şi Robert,

---

[1] Argaţi.
[2] Măsură de greutate indigenă, care e egală cu 11 kg şi 50 centigrame.

doi copii, unul mare şi altul mic, nu-şi mai încăpură în piele de bucurie când îşi puseră pe cap poncio-ul naţional, uh tartan găurit la mijloc, şi când încălţară ghetele făcute din pielea de pe picioarele dinapoi ale unui mânz. Merita să te uiţi la catârul lor, bogat împodobit, cu zăbala în gură, cu un frâu lung de piele împletită, slujind şi drept bici, cu căpăstrul împodobit cu zorzoane de metal, ce purta pe spate „alforjas", nişte desagi de pânză în culori ţipătoare, încărcaţi cu merinde. Paganel, distrat ca totdeauna, era gata să se pomenească cu vreo trei-patru copite în spate, în momentul în care voia să încalece. Odată suit în şa, cu nedespărţitul său ochean în bandulieră, cu picioarele înţepenite în scări, el se lăsă încrezător în seama catârului său iscusit şi nu avu de ce să regrete. Cât despre Robert, el dovedi de la început înclinări remarcabile pentru călărie.

Plecară. Timpul era minunat, cerul perfect senin şi, în ciuda căldurii arzătoare, aerul era destul de răcorit de brizele mării. Mica trupă urma, cu pas iute, malurile sinuoase ale golfului Talcahuano, pentru a ajunge la treizeci de mile înspre sud, la extremitatea paralelei. In prima zi merseră repede, străbătând stufărişul unor vechi mlaştini uscate. În această zi au vorbit foarte puţin. Despărţirea lăsase în sufletul călătorilor o impresie puternică, mai ales că vedeau încă fumul Duncan-ului, care se pierdea în zare. Toţi tăceau, afară de Paganel, acest geograf studios, care îşi punea singur întrebări în spanioleşte şi-şi răspundea în aceeaşi limbă.

Catapaz-ul – călăuza – era un om destul de tăcut, pe care nici profesiunea sa nu-l ajutase să fie mai vorbăreţ. Abia dacă adresa vreun cuvânt peonilor săi. Aceştia erau de meserie, aşa că se pricepeau să-şi îndeplinească serviciul. Dacă se oprea vreun catâr, mai întâi îl îndemnau cu un strigăt gutural, şi dacă nici strigătul nu era de ajuns, apoi încăpăţânării lui îi veneau de hac cu o piatră azvârlită precis. Dacă scăpa câte o chingă a şeii sau dacă se dezlega vreun ham, călăuza, scoţându-şi poncio-ul, înfăşură capul catârului, care pornea iar la drum de îndată ce se repara accidentul.

Catârgiii obişnuiesc să pornească la drum la orele opt, după o îmbucătură de dimineaţă, şi să meargă până la apusul soarelui, la patru după-amiază. Glenarvan respectă obiceiul. Şi tocmai când catapaz-ul dădu semnalul de oprire, călătorii ajunseră în oraşul Arauco, aşezat la marginea sudică a golfului,

fără să fi părăsit ţărmul înspumat al oceanului. Ar fi trebuit de aci înainte să meargă vreo douăzeci de mile spre apus, până la golful Carnero, pentru a ajunge la capătul paralelei 37°. Dar agenţii lui Glenarvan străbătuseră până atunci partea aceasta de litoral fără a da de vreo urmă a naufragiului. O nouă explorare nu-şi mai avea deci rostul şi de aceea hotărâră să plece din Arauco. De aci aveau să ţină drumul înspre răsărit, urmând o linie absolut dreaptă.

Mica trupă intră în oraş ca să înnopteze şi se instală în curtea unui han, cu un confort cu totul primitiv.

Arauco e capitala Araucaniei, un stat lung de cinci sute de leghe, lat de treizeci, locuit de moluşi, fiii mai mari ai rasei chiliene, cântaţi de poetul Ercilla. Rasă mândră şi puternică, singura din cele două Americi care n-a îndurat nici o stăpânire străină. Şi chiar dacă Arauco a aparţinut odată spaniolilor, populaţiile lui însă nu li s-au supus; ele au rezistat atunci cum rezistă şi astăzi întreprinderilor cotropitoare ale statului Chile, şi steagul lor independent – o stea albă pe un fond azuriu – fâlfâie încă în vârful dealului fortificat, care străjuieşte oraşul.

În timp ce se pregătea cina, Glenarvan, Paganel şi catapaz-ul se plimbau printre casele acoperite cu stuf. În afară de o biserică şi de ruinele unei mănăstiri franciscane, Arauco nu prezenta nici o curiozitate. Glenarvan încercă să culeagă unele informaţii, care nu aduseră însă nimic nou. Paganel era deznădăjduit că nu se putea înţelege cu locuitorii; aceştia vorbeau limba araucană – o limbă ale cărei dialecte se vorbesc până în strâmtoarea Magellan, iar spaniola, pe care el o învăţase, îi era de tot atât folos cât i-ar fi fost ebraica. În schimb, simţea o adevărată bucurie de savant, observând diferite tipuri ale rasei moluşe. Bărbaţii erau înalţi de statură, cu obrazul turtit, de culoare arămie, spâni, cu privirea bănuitoare, cu capul mare şi pierdut într-o pădure de păr. Păreau înecaţi în lenea caracteristică războinicilor, care nu ştiu cum să-şi umple timpul în vreme de pace. Femeile, cu o înfăţişare necăjită, dar curajoasă, se ocupau cu muncile grele ale gospodăriei, ţesălau caii, curăţau armele, lucrau la câmp, vânau pentru stăpânii lor şi mai găseau încă vreme să lucreze poncio-urile albastre care cer ani şi ani de lucru şi care costă cel puţin o sută de dolari.

Pe scurt, moluşii sunt un popor puţin interesant şi cu obiceiuri destul de sălbatice. Au însă o virtute: dragostea lor

pentru independenţă.

— Adevăraţi spartani, spunea mereu Paganel, aşezându-se la masă după ce-şi isprăvea plimbarea.

Vrednicul savant exagera şi ceilalţi îl înţeleseră şi mai puţin atunci când mai adăugă că a simţit, ca francez, bătându-i inima la vizitarea oraşului Arauco. La întrebarea maiorului cu privire la neaşteptata „bătaie de inimă”, Paganel răspunse că emoţia era firească, de vreme ce unul din strămoşii lui ocupase odinioară tronul Araucaniei. Maiorul îl rugă să spună numele suveranului. Jacques Paganel vorbi cu mândrie de viteazul domn de Tonneins, fost notar la Périqueux, un om minunat, doar puţin prea bărbos şi care a suferit ceea ce regii detronaţi numesc de obicei ingratitudinea supuşilor lor. Şi fiindcă maiorul zâmbea la gândul unui notar-rege, Paganel spuse cu toată seriozitatea că e poate mai uşor pentru un notar să fie un rege bun, decât unui rege să fie un notar bun. Această observaţie iscă râsul tuturor şi toţi dădură câte o duşcă de „şişa” – rachiu de porumb fermentat – în cinstea lui Aurelian Anton I, ex-rege al Araucaniei. După câteva minute, călătorii dormeau adânc, înveliţi în câte un poncio.

A doua zi, la ora opt, cu mandrina în frunte şi argaţii la urmă, mica trupă porni iar la drum, de-a lungul paralelei 37°. Străbăteau acum pământul rodnic al Araucaniei, bogat în viţă de vie şi în turme. Dar puţin câte puţin, locurile deveniră pustii. Abia din milă în milă se ivea câte o colibă de „rastreadori” – indieni îmblânzitori de cai – vestiţi în toată America. Ici-colo, câte o haltă de poştă, părăsită şi asta, ţinea loc de adăpost indigenilor nomazi din câmpie. Două râuri tăiară drumul călătorilor în ziua a doua: Rio de Raque şi Rio de Tubal. Dar catapaz-ul descoperi un vad pe unde se putea trece. Lanţul Anzilor se desfăşura la orizont umflându-şi spinările şi sporindu-şi vârfurile înspre miazănoapte. Acestea nu erau însă decât vertebrele mai mici ale uriaşei coloane vertebrale pe care se sprijină trupul Lumii Noi.

La patru după-amiază, după un drum de treizeci şi cinci de mile, călătorii se opriră în câmp, sub un pâlc de mirţi uriaşi. Luară şeile de pe catâri şi-i lăsară să pască iarba deasă a preriei. Scoaseră din desagi carnea şi orezul obişnuit. Şeile de blană de oaie întinse pe pământ le-au slujit drept pături şi perne şi fiecare găsi pe aceste paturi improvizate o odihnă binefăcătoare, în

timp ce peonii şi catapaz-ul vegheau pe rând.

Fiindcă timpul se înseninase într-atât, fiindcă toţi călătorii, chiar şi Robert Grant, erau sănătoşi, în sfârşit, fiindcă începutul călătoriei se făcuse în împrejurări atât de fericite, lordul Glenarvan voi să profite şi să meargă înainte, ca un jucător care forţează norocul. Toţi erau de aceeaşi părere. În ziua următoare iuţiră pasul, trecură fără nici un accident pragurile râului Bell şi seara, când se opriră pe malul lui Rio Biobio, care desparte Chile spaniol de statul independent Chile, Glenarvan înscrise încă treizeci şi cinci de mile la activul expediţiei. Pământul nu se schimbase; era tot rodnic şi plin de brebenei, amaryle, violete arborescente, ciumafai şi de cactuşi cu flori aurii. Câteva animale, printre care ocelotul – pisica sălbatică a Americii – stăteau tupilate prin hăţişuri. Câte un bâtlan, o bufniţă singuratică, sturzi şi lişiţe, zburând îngrozite de ghearele uliului, reprezentau neamul păsăresc al acestui ţinut. Indigeni se vedeau foarte puţini. Doar câţiva „guassos”, corcituri degenerate de indieni şi spanioli, galopau pe nişte cai însângeraţi de pintenul uriaş prins de piciorul gol, alergând ca nişte umbre. Nu întâlneai pe nimeni pe drum, nimeni nu-ţi putea da vreo indicaţie. Glenarvan trase concluzia că Grant, prizonier la indieni, trebuie să fi fost târât dincolo de lanţul Anzilor.

În pampas, cercetările nu puteau fi rodnice. Trebuia deci să ai răbdare, să mergi înainte, repede şi neîntrerupt.

În ziua de 17 plecară la ora şi în ordinea obişnuită. Era o dispoziţie pe care Robert o respecta cu mare greutate, căci nerăbdarea lui făcea s-o ia înaintea mandrinei, spre marea deznădejde a cadrului lui Glenarvan trebuia, de fiecare dală, să-l cheme înapoi cu severitate.

Ţinutul deveni din ce în ce mai accidentat; ridicăturile de pământ din ce în ce mai dese anunţau munţii; râurile se înmulţeau supunându -se zgomotos toanelor povârnişurilor. Paganel consulta adesea hărţile; când vreunul din râuleţe nu figura, lucru care se întâmpla destul de des, lui, ca geograf, începea să-i fiarbă sângele în vine şi se enerva în chipul cel mai încântător din lume.

— Un râu care nu are nume, spunea el, e ca şi cum n-ar avea stare civilă; nu există în faţa legii geografice!

În consecinţă, nu se sfia să boteze toate aceste râuri orfane; le însemna pe hartă şi le copleşea cu calificativele cele

mai extravagante ale limbii spaniole.

— Ce limbă, repeta el, ce limbă bogată şi sonoră! E o limbă de metal şi sunt sigur că are 78 % aramă şi 22 % cositor, ca bronzul clopotelor!

— Dar cel puţin faci progrese? îl întrebă Glenarvan.

— Desigur, scumpul meu lord! Ah, de n-ar fi accentul!... Dar acesta există!

Şi aşteptând un prilej mai bun de a vorbi spanioleşte, Paganel, în timp ce mergea, îşi scrântea limba cu dificultăţile de pronunţie, fără a uita observaţiile lui geografice. În acest domeniu era foarte tare, şi nu s-ar fi găsit nimeni care să-l întreacă. Când Glenarvan îl întreba pe catapaz câte ceva despre ciudăţeniile ţinutului, savantul o lua întotdeauna înaintea ghidului şi catapaz-ul îl privea încremenit.

În aceeaşi zi, aproape de ora zece, dădură peste un drum care tăia calea urmată până atunci. Glenarvan întrebă, fireşte, de nume şi Paganel îi răspunse tot atât de firesc:

— E drumul de la Yumbel la Los Angelos.

Glenarvan se uită spre ghid.

— Întocmai, adeveri acesta.

Apoi, adresându-se geografului, îi spuse:

— Aţi mai fost pe aici?

— Bineînţeles, îi răspunse Paganel, foarte serios.

— Tot călare?

— Nu, într-un fotoliu.

Catapaz-ul, se vede, nu înţelese, căci dădu din umeri şi-şi văzu de treabă.

La cinci după-amiază, ghidul se opri într-o vale puţin adâncă, la câteva mile de orăşelul Loja. Şi-n noaptea aceea călătorii poposiră la poalele sierrelor, primul lanţ al Cordilierilor.

Capitolul XII

ÎN VĂZDUH, LA DOUĂSPREZECE MII DE PICIOARE

Traversând statul Chile, călătorii nu întâmpinaseră până

acum nici o piedică deosebită. Dar, de aci înainte, obstacolele şi primejdiile, pe care le presupune orice trecere prin munţi, se iveau la tot pasul. Lupta cu natura începea de-a binelea.

Înainte de plecare trebuiau să rezolve o problemă importantă. Pe unde puteau străbate lanţul Anzilor, fără să se abată de la drumul stabilit? întrebară ghidul.

— Nu ştiu decât două trecători în această parte a Cordilierilor, răspunse el.

— Trecătoarea Arica, desigur, care a fost descoperită de Valdivia Mendoza, spuse Paganel.

— Întocmai.

— Şi aceea de la Villarica, aşezată la sud de Nevada?

— Aşa e.

— Ei bine, amice, aceste două trecători nu prezintă alt neajuns decât că ne duc puţin mai spre nord sau mai spre sud de la drumul pe care trebuia să mergem noi.

— Ai altceva să ne propui? întrebă maiorul.

— Desigur, răspunse Paganel. Trecătoarea Antuco, aşezată pe povârnişul vulcanic 37°30', adică cu o jumătate de grad mai aproape de drumul nostru, la numai două mii de metri înălţime şi înregistrată de Zamudio de Cruz.

— Bine, zise Glenarvan, dar dumneata, catapaz, cunoşti trecătoarea?

— Da, milord, am traversat-o, dar nu v-am propus-o fiindcă nu e altceva decât o potecă pentru animale, pe care o folosesc şi ciobanii indieni de pe povârnişul răsăritean.

— Ei bine, prietene, răspunse Glenarvan, pe acolo pe unde trec turmele de vite vom şti şi noi să trecem. Şi pentru că ne duce în linie dreaptă, haideţi pe acolo!

Se dădu semnalul de plecare şi intrară în valea Las Lejas, între mari mase de calcar cristalizat. Urcau pe o pantă foarte dulce. Pe la unsprezece trebuiră să înconjoare marginile unui mic lac, un bazin natural şi un pitoresc loc de întâlnire al tuturor pâraielor din vecinătate, care se vărsau în el susurând şi împletindu-şi undele. Deasupra lacurilor se vedeau până departe „llanos”-urile, nişte platouri acoperite de ierburi, unde păşteau turmele indienilor. Apoi întâlniră o mlaştină, care se întindea de la nord la sud şi pe care o ocoliră, datorită instinctului catârilor. La ora unu se ivi, pe o stâncă verticală, fortul Ballenare. Îl depăşiră. Povârnişurile deveneau abrupte, colţuroase şi bulgării

desprinşi de copitele catârilor se rostogoleau sub paşii lor ca nişte cascade zgomotoase de piatră. Aproape de ora trei întâlniră alte ruine pitoreşti ale fortului distrus în răscoala de la 1770.

— Hotărât, spuse Paganel, munţii nu ajung să despartă oamenii, mai trebuie să fie înălţate şi ziduri.

Din acest loc, drumul devenea greu, chiar primejdios. Înclinarea povârnişurilor creştea mai tare, pereţii se îngustau, prăpăstiile se căscau şi mai înspăimântătoare. Catârii păşeau cu teamă, cu nasul în pământ, adulmecând drumul. Caravana înainta în şir indian. Câteodată, la o cotitură bruscă, mandrina dispărea şi mica trupă se călăuzea atunci după sunetul îndepărtat al clopoţeilor ei. Adesea, cotiturile capricioase ale potecii împărţeau coloana în două şiruri paralele şi catapaz-ul putea vorbi atunci cu peonii, în timp ce o felie lată de mai puţin de patru metri, dar adâncă de patru sute, întindea între ei o prăpastie de netrecut.

Ierburile luptau încă împotriva năvalei pietrei, dar presimţeai de pe acum încleştarea regnului mineral cu cel vegetal. Vulcanul Antuco se recunoştea după câteva dâre de lavă de culoare ruginie, înţesată de cristale galbene, în formă de ace. Stâncile, înghesuite unele în altele şi gata să se prăbuşească, se menţineau totuşi împotriva tuturor legilor echilibrului. Evident, cataclismele le schimbau cu uşurinţă aspectul şi când priveai aceste vârfuri neimpunătoare, aceste culmi încreţite şi coline strâmbe, nu era greu să observi că ceasul sedimentării definitive nu sunase încă în această regiune muntoasă.

În aceste condiţii, drumul era foarte greu de recunoscut. Transformarea aproape neîncetată a structurii Anzilor îi schimba adesea traseul şi punctele de reper nu mai erau la locul lor. Şi catapaz-ul şovăia; se oprea, privea în jur, întreba stâncile, căuta pe piatra sfărî- micioasă urmele indienilor; orice orientare devenea imposibilă.

Glenarvan îşi urma ghidul pas cu pas; îl înţelegea, îi simţea încurcătura care se mărea tot mai mult, dar nu îndrăznea să-l întrebe nimic şi socotea, nu fără motiv poate, că trebuie să ai încredere în instinctul călăuzelor, ca şi în al catârilor.

Timp de încă o oră, catapaz-ul rătăci la întâmplare, pătrunzând din ce în ce zonele mai înalte ale muntelui. Până la

urmă fu nevoit să se oprească. Se aflau în fundul unei văi înguste, într-una din acele pâlnii pe care indienii le numesc „quebradas”. Ieşirea le era barată de un perete abrupt. Catapaz-ul, după ce căută zadarnic o potecă, descălecă, încrucişă braţele şi aşteptă. Glenarvan se apropie de el.

— Te-ai rătăcit? îl întrebă.

— Nu, milord, răspunse el.

— Nu suntem în trecătoarea Antuco?

— Ba da.

— Nu te înşeli?

— Nu mă înşel. Iată resturile unui foc făcut de indieni şi iată urmele lăsate de turmele de oi.

— Va să zică s-a trecut pe aici?

— Da, dar nu se va mai trece. Ultimul cutremur a închis drumul.

Maiorul interveni:

— Catârilor, nu şi oamenilor.

— A! Asta vă priveşte, răspunse catapaz-ul. Eu am făcut tot ce am putut. Catârii mei şi cu mine suntem gata să ne întoarcem, dacă vreţi să ne înapoiem şi să căutăm alte trecători prin Cordilieri.

— Şi cât vom întârzia?

— Cel puţin trei zile.

Glenarvan asculta în tăcere cuvintele catapaz-ului. Acesta îşi respectase angajamentul. Catârii nu puteau merge mai departe. Totuşi, când i se pomeni de întoarcere, Glenarvan îşi întrebă tovarăşii:

— Vreţi să trecem cu orice preţ?

— Vrem să vă urmăm, răspunse Tom Austin.

— Ba chiar să v-o luăm înainte, adăugă Paganel. În fond, despre ce e vorba? De trecut un lanţ de munţi ai căror versanţi ne oferă o coborâre incomparabil mai uşoară. Odată trecuţi, vom da de acei „baqueanos”[1] argentinieni, care ne vor călăuzi prin pampas, şi vom galopa de-a lungul câmpiei pe nişte cai ce aleargă cu o iuţeală uimitoare. Înainte deci, fără şovăire!

— Înainte! strigară tovarăşii lui Glenarvan.

— Ei, nu ne întovărăşeşti? îl întrebă acesta pe catapaz.

— Sunt conducător de catâri, răspunse el.

— Cum vrei.

---

[1] Călăuză, în limba spaniolă.

— Ne vom lipsi de el, spuse Paganel. De cealaltă parte a muntelui vom întâlni potecile din Antuco şi mă fac forte să vă conduc până la poalele muntelui pe drumul cel mai direct, ca şi cel mai bun ghid din Cordilieri.

Glenarvan făcu socotelile şi dădu drumul catapaz-ului, peonilor şi catârilor. Cei şapte călători îşi împărţiră armele, instrumentele şi puţinele merinde care le mai rămăseseră. Toţi hotărâră să înceapă urcuşul de îndată şi să meargă, dacă va trebui, şi o parte din noapte. Pe povârnişul din stânga şerpuia o potecă abruptă, pe care catârii n-ar fi putut s-o suie. Drumul era foarte greu, dar după două ore de osteneală şi ocoluri, Glenarvan şi tovarăşii săi regăsiră trecătoarea Antuco.

Se aflau acum în partea andină propriu-zisă, care nu e prea departe de creasta Cordilierilor, dar nu găsiră nici urmă de potecă, de drum umblat. Toată regiunea fusese răscolită de ultimele cutremure de pământ, vechile trecători dispăruseră, şi pentru a traversa Anzii trebuiau să urce din ce în ce mai sus pe culmile lanţului muntos. Paganel fu destul de necăjit că nu găsea drumul deschis, gândindu-se ce eforturi uriaşe trebuiau să depună până ce vor ajunge în vârful Anzilor, căci înălţimea lor mijlocie este de aproape douăsprezece mii şase sute de picioare. Din fericire, timpul era liniştit, vremea bună, cerul senin, anotimpul favorabil; dar iarna, din mai până în octombrie, o asemenea ascensiune ar fi fost cu neputinţă; gerul năprasnic ucide repede pe călători, şi cei pe care îi cruţă nu scapă de ravagiile „temporalelor”, un fel de viscole specifice regiunii, care în fiecare an umplu cu cadavre prăpăstiile Cordilierilor.

Urcară toată noaptea; se căţărau pe platouri aproape inaccesibile, agăţându-se cu mâinile, săreau peste crăpăturile late şi adânci; braţele înlănţuite înlocuiau frânghiile, iar umerii le slujeau de trepte. Aceşti oameni curajoşi semănau cu o trupă de clovni care jucau nişte jocuri fantastice. Mulrady şi Wilson îşi arătară în mii de ocazii unul puterea, celălalt îndemânarea. Aceşti doi scoţieni de ispravă păreau că sunt în mai multe locuri în acelaşi timp; de nenumărate ori, fără devotamentul şi curajul lor, expediţia n-ar fi putut trece mai departe. Glenarvan nu-l pierdea din ochi pe tânărul Robert, pe care vârsta şi vioiciunea îl îndemnau la imprudenţe. Paganel înainta cu îndârjirea specifică francezilor. Maiorul, în schimb, nu făcea mai multe mişcări decât era nevoie; nici mai multe, nici mai puţine, urcându-se aproape

pe nesimtite. Oare îşi dădea seama că se căţăra de câteva ore? Nu e sigur. Îşi închipuia poate că, dimpotrivă, nu urca, ci cobora.

La cinci dimineaţa, călătorii atinseră o înălţime de şapte mii cinci sute de picioare, pe care o determinară printr-o observaţie barometrică. Se găseau pe nişte platouri secundare, ultima limită a regiunii împădurite. Se zăreau ici-colo câteva animale, care ar fi încântat şi îmbogăţit pe un vânător; fiarele acestea repezi o ştiau, căci fugeau cum simţeau de departe apropierea omului. Era lama, animal de preţ, care înlocuieşte în munţi mielul, boul şi calul şi care trăieşte unde catârul nu mai poate rezista. Era chinchila, o rozătoare mică, blândă şi sperioasă, cu o blană bogată, o speţă intermediară între iepure şi şoarecele săritor african, ale cărei labe dinapoi îi dau aspectul unui cangur. Nici nu se poate vedea ceva mai plăcut decât acest animal sprinten ca o veveriţă, alergând de colo-colo.

— Nu e pasăre, spunea Paganel, dar nici patruped.

Totuşi, nu aceste animale erau cei din urmă locuitori ai muntelui. La nouă mii de picioare, la graniţa zăpezilor veşnice, mai trăiau în turme rumegătoare de o neasemuită frumuseţe, ca de pildă animalul numit alpaca, a cărui lână era lungă şi mătăsoasă, şi apoi o speţă de căprioară fără coarne, zveltă şi mândră, cu lâna fină, pe care natura liştii o numesc vigonie. Dar nici nu te puteai gândi să te apropii de ea; abia dacă o puteai zări; fugea, s-ar putea spune chiar că zbura, alunecând fără zgomot pe covoarele albe, strălucitoare.

Acum, înfăţişarea ţinuturilor se schimbase complet. Blocuri mari de gheaţă strălucitoare, cu o nuanţă albăstrie în unele râpe, se înălţau în toate părţile, reflectând primele raze ale zilei. Urcuşul deveni foarte primejdios. Nu mai înaintau fără a cerceta cu atenţie crăpăturile. Wilson luă conducerea şirului, încercând cu piciorul soliditatea gheţarilor. Tovarăşii săi păşeau chiar pe urmele paşilor lui, evitând să vorbească tare, fiindcă cel mai slab sunet, punând în mişcare straturile de aer, putea provoca rostogolirea maselor de zăpadă ce atârnau la şapte-opt sute de picioare deasupra lor.

Ajunseră în zona arbuştilor, care, peste vreo cinci sute de metri, făcură loc ierburilor şi cactuşilor. La unsprezece mii de picioare, chiar şi aceste plante părăsiră pământul arid şi orice urmă de vegetaţie dispăru. Călătorii nu se opriră decât o singură dată, la ora opt, pentru a-şi reface puterile printr-o masă

sărăcăcioasă şi apoi, cu un curaj supraomenesc, reluară urcuşul, înfruntând primejdii din ce în ce mai mari. Trebuiră să treacă peste creste ascuţite şi pe lângă nişte prăpăstii pe care nici nu îndrăzneau să le privească. În multe locuri, cruci de lemn însemnau drumul şi în acelaşi timp locul unde se întâmplaseră repetate catastrofe. Către ora două apăru un platou uriaş, fară urmă de vegetaţie, un fel de pustiu ce se întindea între două vârfuri golaşe. Aerul era uscat şi cerul de un albastru-viu; la înălţimea aceasta nu cad ploi; vaporii de apă nu se prefac decât în zăpadă sau grindină. Ici-colo, câteva vârfuri de porfir sau de bazalt găureau giulgiul alb, ca oasele unui schelet şi, câteodată, bucăţi de cuarţ sau de gnais, despărţite de stâncă sub acţiunea aerului, se surpau cu un zgomot înăbuşit, pe care aerul rar îl făcea aproape imperceptibil.

Oamenii, în ciuda curajului lor, erau la capătul puterilor.

Glenarvan, văzându-şi tovarăşii istoviţi, regreta că a urcat atât de mult în munţi. Tânărul Robert se îndârjea împotriva oboselii, dar nu mai putea să înainteze. La ora trei, Glenarvan se opri.

— Trebuie să ne odihnim, hotărî el, dându-şi seama că nimeni altul n-ar fi făcut această propunere.

— Să ne odihnim? întrebă mirat Paganel. Dar nu avem unde ne adăposti.

— Nu se poate altfel, chit că n-am face-o decât pentru Robert.

— Ba nu, milord, răspunse curajosul copil, mai pot încă merge... nu vă opriţi!

— Te vom duce în braţe, băiatul meu, răspunse Paganel, dar trebuie să ajungem cu orice preţ pe povârnişul răsăritean. Acolo vom găsi poate vreun bordei pentru adăpost. Vă cer să mai mergem încă două ore.

— Sunteţi toţi de aceeaşi părere? întrebă Glenarvan.

— Da, răspunseră tovarăşii de drum.

Mulrady adăugă:.

— Pe copil lăsaţi-l în seama mea.

Reluară drumul spre răsărit. Alte două ceasuri de urcuş îngrozitor. Urcau mereu ca să atingă cele mai înalte creste ale muntelui. Rarefierea aerului le provoca apăsarea dureroasă cunoscută sub numele de „puna”. Din pricina schimbării presiunii şi poate şi sub acţiunea zăpezilor care la asemenea

înălţimi viciază aerul, sângele le picura din gingii şi li se prelingea pe buze. Aerul fiind mai rar, trebuiau să respire mai des, activând astfel circulaţia, ceea ce îi obosea tot atât de mult ca şi reflexul razelor de soare pe întinsurile de zăpadă. Oricâtă voinţă ar fi avut, deci, aceşti oameni curajoşi, sosi şi clipa în care cei mai viteji nu mai putură să meargă şi ameţeala, teribilul rău de munte, le nimici nu numai forţele fizice, dar şi energia morală. Nu poţi lupta împotriva ostenelilor de acest fel fără ca ele să nu se răzbune. În curând, cei mai mulţi dintre ei începură să se împleticească şi să cadă; cei care cădeau nu mai puteau înainta decât târându-se în genunchi.

Epuizarea era gata să pună capăt acestei ascensiuni prelungite din cale afară de mult; Glenarvan privea cu groază imensitatea zăpezilor, întunericul care se ridica spre crestele pustii, ţinutul acesta ce te îngheţa şi care nu oferea nici un adăpost pentru noapte, când, deodată, maiorul îl opri şi spuse calm:

— Un bordei!

Capitolul XIII

COBORÎREA DE PE CORDILIERI

Oricare altul decât Mac Nabbs ar fi trecut de o sută de ori pe lângă, în jurul, sau chiar pe deasupra bordeiului, fără a-i bănui măcar existenţa. O mogâldeaţă în covorul de zăpadă ce abia o puteai deosebi de celelalte stânci dimprejur, aşa arăta bordeiul. Trebuiră să-l dezgroape. După o jumătate de ceas de muncă îndârjită, Wilson şi Mulrady liberaseră intrarea acestei „cazucia” şi mica trupă se ghemui în ea cu mare grabă.

Cazucia aceasta, construită de indieni, era făcută din „adobe”, un fel de cărămizi uscate la soare; avea formă de cub cu latura de douăsprezece picioare şi se afla aşezată pe vârful unui bloc de bazalt. O scară de piatră ducea spre uşă, singura deschidere a colibei. Dar, oricât de îngustă ar fi fost uşa, când munţii erau bântuiţi de viscole, zăpada sau grindina intrau în

voie înăuntru.

În bordei puteau să încapă cu uşurinţă zece oameni, şi dacă zidurile nu erau destul de rezistente în anotimpul ploios, ele izbuteau să apere de frig: termometrul arăta 10° sub zero. Dealtfel, pentru a înfrunta frigul de afară, un fel de vatră cu un coş de cărămizi prost tencuite îngăduia să se aprindă focul.

— Iată un adăpost mulţumitor, constată Glenarvan, chiar dacă nu-i confortabil. Providenţa ni l-a scos în cale şi nu putem decât să-i mulţumim.

— Ba, constată Paganel, e un adevărat palat! Vom sta minunat aici.

— Mai ales când vom aprinde focul în vatră, spuse Tom Austin, căci nu numai că ni-e foame, dar mi-e şi frig, şi, în ce mă priveşte, un braţ de lemne m-ar bucura mai mult decât o bucată de vânat.

— Bine, Tom, îi răspunse Paganel, vom încerca să găsim combustibil.

— Combustibil în vârful Cordilierilor?! spuse Mulrady, clătinând din cap în semn de îndoială.

— Dacă s-a făcut o vatră în cazucia, răspunse maiorul, probabil că trebuie să se găsească pe aici şi ceva pentru foc.

— Prietenul nostru Mac Nabbs are dreptate, spuse Glenarvan. Pregătiţi totul pentru cină, eu o să fac pe tăietorul de lemne.

— Eu şi Wilson te întovărăşim, răspunse Paganel.

— Nu cumva aveţi nevoie şi de mine?... Întrebă Robert, ridicându-se.

— Nu, odihneşte-te, băiatul meu viteaz, răspunse Glenarvan, şi adăugă: tu vei fi un bărbat de nădejde la vârsta la care alţii sunt încă copii!

Glenarvan, Paganel şi Wilson ieşiră din colibă. Era şase seara. Gerul ciupea, deşi atmosfera era complet liniştită. Albastrul cerului începea să se întunece şi soarele atingea cu ultimele raze înaltele vârfuri ale platourilor din Anzi. Paganel, care luase barometrul cu el, îl consultă şi văzu că mercurul se menţine la 0,495 milimetri. Nivelul la care scăzuse coloana de mercur corespundea unei înălţimi de unsprezece mii şapte sute de picioare. Această regiune a Cordilierilor avea deci o înălţime cu numai nouă sute zece metri mai mică decât Mont Blanc. Dacă aceşti munţi ar fi prezentat toate dificultăţile cu care e

presărat uriaşul elveţian, dacă ar fi fost bântuiţi de aceleaşi uragane şi vârtejuri, nici unul din călători n-ar fi putut trece marele lanţ muntos al Lumii Noi.

Glenarvan şi Paganel, ajunşi pe un pisc de porfir, cercetară cu privirea toate punctele orizontului. Se aflau în vârful nevadelor din Cordilieri, care domină o suprafaţă de patruzeci de mile pătrate. Spre răsărit, povârnişurile erau domoale, coborând în pante pe care se putea merge şi pe care peonii se lăsau să lunece pe distanţe de câteva sute de picioare. În depărtare, şiruri longitudinale de piatră şi de blocuri eratice, împinse de alunecarea gheţarilor, alcătuiau linii uriaşe de morene. Valea Colorado se îneca în întunericul ce creştea odată cu coborârea soarelui; relieful terenului, ieşiturile, piscurile luminate de raze se stingeau treptat şi întunericul se lăsa, puţin câte puţin, pe tot versantul răsăritean al Anzilor. Spre apus, soarele mai lumina culmile joase, pe care se sprijină masivele abrupte occidentale. Era o încântare să priveşti stâncile şi gheţarii scăldaţi în razele soarelui. Spre nord, unduia un şir de creste care se contopeau pe nesimţite, formând un fel de linie tremurată, trasă cu creionul de o mână neîndemânatică. Privirea se pierdea în această privelişte. Înspre sud, spectacolul era splendid şi, odată cu lăsarea nopţii, căpăta o măreţie nemaiîntâlnită. Într-adevăr, aflundându-se în sălbatica vale Torbido, privirea domina tot Antuco, al cărui crater se căsca la două mile depărtare. Vulcanul urla ca un monstru uriaş, vărsând torente de flăcări amestecate cu funingine. Cercul munţilor care-l înconjurau părea cuprins de flăcări; căderea de pietre incandescente, norii de aburi roşietici, rachetele de lavă se îmbinau în jerbe scânteietoare. O scânteie imensă care creştea din clipă în clipă, o explozie strălucitoare şi ameţitoare umplea munţii din jur cu iradiaţii puternice, în timp ce soarele, despuiat puţin câte puţin de luminile lui de amurg, dispărea ca un astru stins în umbrele orizontului.

Paganel şi Glenarvan ar fi rămas încă multă vreme să privească lupta măreaţă dintre flăcările pământului şi cele ale cerului; tăietorii de lemne improvizaţi făcuseră loc artiştilor. Dar Wilson, mai puţin entuziast, îi rechemă la realitate. N-aveau lemne, e adevărat; din fericire însă, pături subţiri şi uscate de licheni acopereau stâncile; îşi făcură o provizie îndestulătoare şi culeseră şi o plantă numită „haretta”, a cărei rădăcină putea să

ardă destul de bine. Aduseră preţiosul combustibil în colibă, îndesându-l în vatră. Focul se aprinse cu greu, şi se menţinu şi mai greu. Aerul atât de rarefiat nu-i dădea destul oxigen ca să ardă; cel puţin aşa explica maiorul.

— În schimb, adăugă el, apa nu va mai avea nevoie de o căldură de 100° ca să fiarbă! Cei cărora le place cafea făcută la 100° vor trebui să-şi pună pofta în cui, fiindcă la înălţimea asta fierberea se produce înainte de 90°.[1]

Mac Nabbs nu se înşela şi termometrul cufundat în apa ibricului arăta, când începu fierberea, numai 87°. Fiecare bău cu o adevărată voluptate câteva înghiţituri de cafea fierbinte; în ce priveşte carnea uscată, păru că nu prea a fost de ajuns, ceea ce îl făcu pe Paganel să spună, pe bună dreptate, dar fără folos:

— Drace, trebuie să mărturisesc că n-aş dispreţui o friptură de lama. Se spune că animalul ăsta înlocuieşte şi vaca şi oaia, şi tare aş vrea să ştiu dacă le înlocuieşte şi din punct de vedere alimentar.

— Cum? spuse maiorul. Nu eşti mulţumit de masa noastră, domnule Paganel?

— Încântat, bravul meu maior; totuşi mărturisesc că nişte vânat la tavă ar fi tare binevenit.

— Eşti un sibarit, îi spuse Mac Nabbs.

— Accept calificativul, domnule maior. Dar nici dumneata, orice-ai spune, n-ai face nazuri dacă ţi s-ar servi un biftec!

— Probabil, recunoscu maiorul.

— Şi dacă ai fi rugat să stai la pândă, în ciuda frigului şi nopţii, ai merge fără să faci nici o obiecţie.

— Desigur, dacă vă face plăcere…

Tovarăşii lui Mac Nabbs nu avură timp să-i mulţumească şi să stăvilească neîncetata lui bunăvoinţă, când din depărtare se auziră urlete. Ele se prelungiră mult timp. Nu erau urlete de animale izolate, ci urletele unei haite care se apropia cu repeziciune. Oare providenţa, după ce le scosese în cale bordeiul, voia acum să le ofere şi o masă? Aşa gândi geograful. Dar Glenarvan îi potoli puţin bucuria, spunând că în Cordilieri nu întâlneşti niciodată animale la o asemenea înălţime.

— Atunci de unde zgomotul? întrebă Tom Austin. Ascultaţi cum se apropie!

---

[1] Scăderea punctului de fierbere este cam de un grad la 324 metri altitudine.

— O avalanşă? întrebă Mulrady.

— Cu neputinţă! Sunt de-a dreptul urlete, replică Paganel.

— Să vedem ce e, propuse Glenarvan.

— Şi să vedem ce-i, ca vânători, răspunse maiorul, care-şi luă carabina.

Toţi ieşiră din cazucia. Întunericul nopţii se lăsase de mult. Luna, în ultima ei fază, nu-şi arăta încă discul pe jumătate palid. Crestele dinspre nord şi est se mistuiau în beznă şi privirea nu mai distingea decât silueta fantastică a câtorva stânci mai înalte. Urletele, urlete de fiare înspăimântate, sporeau. Veneau din partea cea mai întunecată a Cordilierilor. Ce se întâmpla? Deodată se dezlănţui o avalanşă furioasă, dar o avalanşă de fiinţe însufleţite şi nebune de groază. Tot platoul păru că se zguduie; veneau cu sutele, cu miile poate, animale care în ciuda aerului rar făceau un zgomot aurzitor. Erau oare fiare sălbatice din pampas, sau numai o turmă de lame şi oi de Peru? Glenarvan, Mac Nabbs, Robert, Austin, cei doi marinari abia avură timpul să se trântească la pământ, în timp ce vârtejul viu trecea doar la câteva picioare deasupra lor. Paganel, care ca nyctalop ce era, stătea în picioare ca să vadă mai bine, fu dat peste cap într-o clipă.

În momentul acela se auzi o detunătură de armă. Maiorul trăsese la întâmplare. I se păru că un animal căzuse la câţiva paşi, în timp ce toată turma, dusă de un avânt nestăpânit şi înmulţindu-şi urletele, dispărea pe pantele luminate de reflexele vulcanului.

— A, îi am! se auzi o voce, vocea lui Paganel.

— Ce ai? întrebă Glenarvan.

— Ochelarii mei, drace! Dealtfel, pierderea ochelarilor e cel mai puţin grav lucru ce ţi se poate întâmpla într-o învălmăşeală ca asta.

— Nu eşti rănit?

— Nu, doar puţin cam burduşit. Dar de cine?

— De ăsta, răspunse maiorul, târând după el animalul pe care-l doborâse.

Fiecare se grăbi să se întoarcă în bordei şi, la lumina vetrei, cercetară rezultatul focului de armă tras de Mac Nabbs.

Era un animal frumos, semănând cu o cămilă mică, fără cocoaşă; avea capul delicat, corpul turtit, picioarele lungi şi subţiri, părul fin şi de culoarea cafelei cu lapte, pătat cu alb pe

pântece. Paganel doar îşi aruncă o privire şi exclamă:

— E un guanac!

— Ce este guanacul? întrebă Glenarvan.

— Un animal care se mănâncă, răspunse Paganel.

— Şi e bun?

— Delicios! O mâncare pentru zei! Ştiam eu că vom avea carne proaspătă la cină! Şi încă ce carne! Dar cine să ne taie animalul?

— Eu, spuse Wilson.

— Bun, eu mă însărcinez să-l frig, spuse Paganel.

— A, sunteţi bucătar, domnule Paganel? întrebă Robert.

— Te cred, băiete, de vreme ce sunt francez! Un francez e totdeauna şi bucătar.

Cinci minute mai târziu, Paganel aşeza bucăţi mari de vânat pe cărbunii rămaşi din arderea rădăcinii de haretta. Peste zece minute, el servi tovarăşilor săi, sub numele de „muşchi de guanac” o friptură care-ţi făcea poftă numai privind-o. Nimeni nu făcu mofturi şi fiecare se grăbi să îmbuce cu poftă. Dar, spre uimirea geografului, prima înghiţitură fu primită cu o strâmbătură generală, întovărăşită de un „hm” unanim.

— E groaznică! spuse unul.

— Nu se poate mânca! replică un altul.

Bietul savant trebui să recunoască, deşi cu regret, că nici chiar nişte hămesiţi n-ar fi putut mânca friptura lui. Ceilalţi începură să-i arunce chiar câteva glume şi să-şi bată joc de atât lăudata „mâncare pentru zei”. Paganel însuşi căuta să afle pentru ce carnea aceea de guanac, bună şi apreciată, preparată de dânsul, nu se mai putea mânca, şi, deodată, o idee îi trecu prin minte.

— Ştiu! spuse el. Ei, drace, am găsit!

— E o carne prea bătrână? întrebă calm Mac Nabbs.

— Nu, maiorule neînţelegător, e o carne care... a mers prea mult! Cum de-am putut uita asta?

— Ce vrei să spui, domnule Paganel? întrebă Tom Austin.

— Vreau să spun că guanacul nu este bun decât atunci când a fost ucis odihnit; dacă e hăituit multă vreme, dacă a avut de făcut un drum lung, nu se mai poate mânca. Pot deci afirma, după gust, că animalul venea de departe şi cu el, deci, toată turma.

— Eşti sigur de asta? spuse Glenarvan.

— Absolut sigur.

— Dar ce eveniment, ce fenomen a putut să înspăimânte atât de mult animalele şi să le alunge la ora la care trebuiau să doarmă liniştite în culcuşurile lor?

— Mi-e cu neputinţă să-ţi răspund la asta, iubite Glenarvan spuse Paganel. Crede-mă, hai să ne culcăm fără a ne mai pune întrebări, în ce mă priveşte, eu pic de somn. Hai să mergem la culcare, domnule maior..

— Haide, Paganel.

Spunând aceasta, fiecare se înveli în poncio-ul său, focul fu aţâţat pentru noapte şi în curând se auziră nişte sforăituri puternice, pe toate tonurile, basul savantului geograf acoperindu-le pe celelalte.

Numai Glenarvan nu dormea. O nelinişte tainică îl ţinea într-o stare de insomnie obositoare. Se gândea fără să vrea la turma care alerga în aceeaşi direcţie, la spaima ei inexplicabilă. Guanacii nu puteau fi urmăriţi de fiare. La înălţimea unde se găseau nu există fiare şi, mai puţin încă, vânători. Ce groază le arunca deci spre prăpăstiile din Antuco? Glenarvan presimţea apropierea unei primejdii.

Totuşi, cum sta pe jumătate aţipit, gândurile i se schimbară treptat şi teama făcu loc nădejdii. Se văzu a doua zi în şesurile Anzilor. Aici trebuia să înceapă, cu adevărat, cercetările, şi succesul poate nu era prea departe. Se gândi la căpitanul Grant şi la cei doi marinari care urmau să fie eliberaţi dintr-o robie grea. Imaginile i se perindau cu repeziciune înaintea ochilor lui, distraţi în fiecare clipă de câte o scăpărare a focului, de câte o scânteie care trosnea în aer sau de vreo flacără strălucitoare care lumina obrazul adormit al tovarăşilor şi punea în mişcare câte o umbră pe zidurile cazuciei. Apoi iarăşi năvăleau presimţirile, cu mai multă intensitate. Asculta zgomotele vagi de afară, greu de explicat pe aceste creste singuratice.

La un moment dat, crezu că aude bubuituri îndepărtate, surde, ameninţătoare, ca huruitul unor tunete ce nu vin din cer. Or, aici, bubuiturile nu pot fi decât ale unei furtuni dezlănţuite pe coastele muntelui, la câteva mile mai jos de vârf. Glenarvan voi să vadă dacă aşa stau lucrurile şi ieşi afară.

Răsărea luna. Văzduhul era senin şi calm. Pe cer, nici un nor. Ici-colo, câteva reflexe jucăuşe ale flăcărilor din Antuco. Nici

un semn de furtună, nici un fulger. La zenit scânteiau mii de stele. Totuşi, bubuiturile continuau; păreau că se apropie şi că aleargă, străbătând lanţul Anzilor. Glenarvan intră în cazucie, mai neliniştit. Întrebându-se ce legătură era intre aceste zgomote subterane şi goana guanacilor. Avea de-a face cu o cauză şi un efect? Privi ceasul, care arăta ora două noaptea. Totuşi, neavând certitudinea unei primejdii imediate, nu-şi trezi tovarăşii, care dormeau greu din cauza oboselii, şi căzu şi el într-un somn adânc.

Deodată îl treziră nişte bubuituri puternice. Era un vacarm asurzitor, asemănător cu zgomotul sacadat pe care îl fac chesoanele de artilerie când trec pe pavaj. Glenarvan simţi cum pământul îi fuge brusc de sub picioare. Cazucia se clătină şi pereţii ei crăpară.

— Primejdie! strigă el.

Tovarăşii săi, deşteptaţi în grabă şi rostogolindu-se în învălmăşeală, fură târâţi în josul pantei. În zorii care răsăreau, scena era înspăimântătoare. Înfăţişarea munţilor se schimbă brusc. Conurile se retezau de la sine, vârfurile se clătinau şi dispăreau ca şi cum s-ar fi deschis o groapă dedesubtul lor. Datorită unui fenomen specific Cordilierilor[1], un masiv lat de mai multe mile o luă la vale, aşa cum era, alunecând înspre şes.

— Cutremur! strigă Paganel.

Nu se înşela; era unul din acele cataclisme obişnuite în şirul muntos chilian şi tocmai în regiunea în care Copiapo fusese de două ori nimicit şi Santiago de patru ori dărâmat în timp de paisprezece ani. Această porţiune a globului e neîncetat frământată de miezul incandescent al pământului, iar vulcanii din acest lanţ de munţi tineri nu prezintă decât insuficiente supape pentru ieşirea gazelor subterane. De aci vin acele dese zguduituri cunoscute sub numele de „tremblores”.

În vremea aceasta, platoul pe care cei şapte călători năuciţi, îngroziţi, se cramponau agăţându-se de tufele de licheni, aluneca cu iuţeala unui expres, cu o viteză de cincizeci de mile pe oră. Ei nu puteau striga şi nu puteau face nici o mişcare, să fugă sau să se opună. Nu s-ar fi putut auzi între ei. Bubuiturile interioare, zgomotul avalanşelor, ciocnirea maselor

---

[1] Un fenomen aproape identic s-a întâmplat în lanţul Mont Blanc-ului în 1820, provocând o îngrozitoare catastrofă, care a costat viaţa a trei călăuze din Chamonix. (N.A.)

de granit şi de bazalt, vârtejurile zăpezii pulverizate împiedicau orice comunicare între ei. Uneori, masivul aluneca fără zguduiri sau ciocniri; alteori începea să se legene ca puntea unui vapor zguduit de furtună, se balansa pe marginea prăpăstiilor, înăuntrul cărora cădeau bucăţi de stâncă, dezrădăcina copaci seculari şi netezea cu precizia unei coase uriaşe toate ieşiturile de pe povârnişul răsăritean.

Închipuiţi-vă ce putere are o masă cântărind mai multe miliarde de tone pornită cu o viteză din ce în ce mai mare, pe un plan înclinat de 50°!

Cât a durat căderea aceasta de nedescris, nimeni n-ar fi ştiut să spună; în ce hău avea să se sfârşească, nimeni nu îndrăznea să-şi închipuie. Nimeni nu putea spune dacă toti erau încă în viaţă sau dacă vreunul zăcea în fundul unei prăpăstii. Înăbuşiţi de iuţeala alunecării, îngheţaţi de aerul rece care le intra în oase, orbiţi de vârtejurile de zăpadă, gâfâiau zdrobiţi, aproape neînsufleţiţi, şi nu se agăţau de stânci decât datorită instinctului de conservare.

Deodată, o zguduire de o violenţă fără seamăn îi smulse de pe „vehiculul” care aluneca. Fură aruncaţi înainte şi se rostogoliră pe ultimele dâmburi ale muntelui. Platoul se oprise brusc.

Timp de câteva minute, nimeni nu mişcă. În sfârşit, unul dintre ei se ridică, zăpăcit de cele întâmplate; era maiorul. Îşi scutură praful ce-l orbea şi privi în jur. Tovarăşii săi zăceau răsturnaţi unul peste altul.

Maiorul îi numără. Lipsea unul singur – Robert Grant.

Capitolul XIV

ÎMPUŞCĂTURA PROVIDENŢIALĂ

Povârnişul oriental al Anzilor Cordilieri este format din pante lungi, care se pierd pe nesimţite în şesul unde se oprise brusc o parte a masivului. În acest nou ţinut, presărat cu păşuni bogate, cu copaci măreţi, se întindeau nesfârşite şiruri de meri,

adevărate păduri plantate pe vremea cuceririlor, în frunzişul cărora scânteiau fructe aurite. Era parcă un colţ al bogatei Normandii, aruncat în regiunile La Platei şi, în alte împrejurări, ochiul călătorului ar fi fost izbit de trecerea bruscă de la deşert la oază, de la crestele înzăpezite la preriile verzi, de la iarnă la vară.

Pământul îşi redobândise dealtfel o imobilitate absolută. Cutremurul se potolise, dar puterile subpământene îşi exercitau desigur mai departe acţiunea lor pustiitoare, căci lanţul Anzilor e zguduit sau clătinat totdeauna undeva. De data aceasta, zguduirea fusese foarte violentă. Linia munţilor se schimbase în întregime. Pe fondul albastru al cerului se profila o nouă panoramă şi călăuzele din pampas ar fi căutat zadarnic punctele de reper obişnuite.

Se anunţa o zi minunată; razele soarelui, ieşit din patul umed al Atlanticului, alunecau peste câmpiile argentiniene şi se afundau în valurile celuilalt ocean. Era opt dimineaţa.

Lordul Glenarvan şi tovarăşii săi, treziţi la viaţă mulţumită îngrijirilor maiorului, îşi revenіră treptat. Suferiseră într-adevăr o ameţeală puternică, dar nimic mai mult. Cordilierii coborâseră şi toţi ar fi aplaudat acest mijloc de locomoţie dăruit de natură, dacă n-ar fi lipsit unul dintre ei, cel mai slab, un copil: Robert Grant.

Toţi îl iubeau pe băiatul acesta curajos; Paganel, care se legase deosebit de mult de el, maiorul, în ciuda firii lui reci, toţi, şi mai ales Glenarvan. Acesta fu deznădăjduit la auzul dispariţiei lui Robert. Îl şi vedea pe băiat înghiţit de vreo prăpastie, chemându-l zadarnic pe cel pe care îl numea al doilea lui tată.

— Prieteni, prieteni, spuse el, abia stăpânindu-şi lacrimile, trebuie să-l căutăm, să-l regăsim! Nu-l putem părăsi! Să nu lăsăm o vale, o prăpastie, pe care să n-o cercetăm până la fund! Mă voi lega cu o frânghie! Voi coborî înăuntru! Vreau, înţelegeţi? Vreau! Trebuie ca Robert să mai fie încă în viaţă! Fără el, cum am îndrăzni să-i regăsim tatăl? Cu ce drept l-am salva pe căpitanul Grant, dacă salvarea a costat viaţa fiului său?

Tovarăşii lui Glenarvan îl ascultau fără a-i răspunde; simţeau că el căuta în privirea lor o scânteie de speranţă şi lăsau ochii în jos.

— Ei, spuse iar Glenarvan, m-aţi auzit? De ce tăceţi? Nu mai aveţi nici o nădejde? Nici una?

Urmară câteva clipe de tăcere, apoi Mac Nabbs luă cuvântul şi spuse:

— Care din voi, prieteni, îşi aduce aminte când a dispărut Robert?

Nici un răspuns.

— Cel puţin, reluă maiorul, spuneţi-mi care dintre voi se găsea lângă băiat în timpul prăbuşirii masivului?

— Eu, răspunse Wilson.

— Ei bine, până în ce clipă l-ai văzut lângă tine? Caută să-ţi aminteşti! Spune!

— Iată tot ce-mi aduc aminte, răspunse Wilson. Robert Grant mai era lângă mine, cu mâinile înfipte într-o tufă de licheni, cu mai puţin de două minute înainte de oprire.

— Mai puţin de două minute? Bagă de seamă, Wilson, minutele trebuie să-ţi fi părut lungi! Nu te înşeli cumva?

— Cred că nu. Chiar aşa era... N-au trecut două minute şi ne-am oprit.

— Bun! făcu Mac Nabbs. Şi Robert era la stânga, sau la dreapta ta?

— În stânga. Îmi amintesc că pătura lui îmi lovea faţa.

— Şi tu unde te găseai faţă de noi?

— Tot la stânga.

— Deci Robert n-a putut dispărea decât în partea aceasta, spuse maiorul, întorcându-şi privirea spre munte şi arătând spre dreapta. Adaug că, ţinând seama de timpul scurs de la dispariţia copilului, trebuie să fi căzut în regiunea de munte cuprinsă între câmpie şi înălţimea de două mii de metri. În această regiune trebuie să-l căutăm, fiecare din noi cercetând câte o bucată de teren; aşa cred că-l vom regăsi.

Nimeni nu mai spuse nimic. Cei şase oameni, urcând pe pantele Cordilierilor, se opriră pe coama muntelui la diferite înălţimi şi începură cercetarea. Aveau grijă să nu părăsească dreapta coborâşului, scotocind cele mai mici crăpături, coborând în fundul prăpăstiilor umplute în parte de ţăndările masivului; cei mai mulţi dintre ei se aleseră cu hainele zdrenţuite, cu mâinile şi picioarele însângerate; şi-au riscat viaţa pătrunzând în cele mai periculoase locuri. Toată această porţiune din Anzi, în afară de câteva platouri inaccesibile, a fost cercetată cu grijă timp de mai multe ceasuri, fără ca vreunul dintre oamenii aceştia de ispravă să se gândească la odihnă. Zadarnic. Băiatul

îşi găsise nu numai moartea pe munte, dar şi mormântul, probabil sub o stâncă uriaşă, care căzuse peste el pentru totdeauna.

Către ora unu, Glenarvan şi tovarăşii săi, zdrobiţi, distruşi, se regăsiră în fundul văii. Glenarvan era sfârşit de durere; abia vorbea; murmură numai câteva cuvinte, întretăiate de suspine:

— Nu voi pleca! Nu voi pleca de aici!

Fiecare îi înţelese încăpăţânarea, care devenise aproape o idee fixă, şi o respecta.

— Să aşteptăm, zise Paganel maiorului şi lui Tom Austin. Să ne odihnim puţin, ca să prindem iar puteri. Avem nevoie de ele fie pentru a porni din nou în cercetare, fie pentru a ne continua drumul.

— Da, răspunse Mac Nabbs, să rămânem pe loc, dacă Eduard vrea să rămână. El speră. Dar ce speră?

— Dumnezeu ştie ce! suspină Tom Austin.

— Bietul Robert! oftă Paganel, ştergându-şi ochii.

Valea era acoperită de numeroşi copaci. Maiorul alese un pâlc de carubieri[1] înalţi, sub care se aşezară pentru moment. Câteva pături, armele, puţină carne conservată şi orez, iată ce le mai rămăsese călătorilor. Dintr-un pârâiaş care curgea în apropiere băură apă, tulbure încă din cauza avalanşei. Mulrady aprinse un foc pe iarbă şi le servi o băutură caldă şi întăritoare. Dar Glenarvan refuză şi rămase mai departe lungit pe poncio, într-o stare de adâncă apatie.

Astlel trecu ziua. Veni noaptea, calmă şi liniştită, ca şi cea precedentă. În timp ce tovarăşii lui stăteau nemişcaţi, deşi erau treji, Glenarvan urcă din nou pantele Cordilierilor. Ciulea urechile, nădăjduind încă să prindă un ultim strigăt al lui Robert. Se aventură departe, pe înălţimi, singur, lipindu-şi urechea de pământ, ascultând şi înăbuşindu-şi bătăile inimii, strigându-l pe băiat cu o voce deznădăjduită.

Toată noaptea rătăci prin munţi. Mai târziu, când Paganel, când maiorul, îl ajutară să străbată crestele alunecoase şi prăpăstiile unde îl ducea inutila sa imprudenţă. Dar ultimele lui sforţări fură zadarnice, şi la miile de strigăte: „Robert, Robert!” numai ecoul îi răspunse, repetând acest nume regretat de toţi.

Se iviră zorile. Trebuiră să-l caute pe Glenarvan, care se îndepărtase din nou, şi să-l aducă cu forţa la locul de popas.

---

[1] Arbore alpin cu lemnul roşu şi tare.

Deznădejdea îi era îngrozitoare. Cine ar fi îndrăznit să-i vorbească de plecare, de părăsirea acestei văi nenorocite? Dar merindele se sfârşiseră. Prin apropiere trebuiau să dea de călăuzele argentiniene de care le vorbise catârgiul şi de caii de care aveau nevoie pentru străbaterea pampasului. Să se întoarcă de unde au venit era cu mult mai greu decât să meargă înainte. Şi apoi îşi dăduseră întâlnire cu Duncan-ul pe malul Atlanticului. Nici un motiv, oricât de grav, nu îngăduia o întârziere mare şi, în interesul tuturor, ora plecării nu mai putea fi amânată.

Mac Nabbs încercă să-l smulgă pe Glenarvan din durerea în care era cufundat. Îi vorbi multă vreme, fără ca prietenul său să pară că-l ascultă; Glenarvan dădea din cap. Rosti totuşi câteva cuvinte.

— Să plecăm? întrebă el.

— Da, să plecăm.

— Încă un ceas!

— Bine, încă un ceas, acceptă maiorul.

După un ceas, Glenarvan mai ceru să i se acorde încă unul. Ai fi spus că e un condamnat implorând să i se prelungească viaţa. Şi aşa trecu timpul până la amiază. Mac Nabbs, sprijinit de toţi ceilalţi, nu se mai codi şi-i spuse că trebuie să plece şi că de hotărârea promptă a lui Glenarvan depindea viaţa tovarăşilor săi.

— Da, da! răspunse Glenarvan. Să plecăm, să plecăm!

Dar spunând aceasta, ochii săi îl ocoleau pe Mac Nabbs; privirea lui fixa un punct negru în spaţiu. Deodată, ridică mâna şi rămase cu ea întinsă, ca şi cum ar fi împietrit.

— Acolo, spuse el, acolo... uitaţi-vă... uitaţi-vă!

Toate privirile se ridicară spre cer, în direcţia ce o indicase Glenarvan. În clipa aceea, punctul negru se mărea văzând cu ochii. Era o pasăre care plutea la o înălţime foarte mare.

— Un condor, spuse Paganel.

— Da, un condor, răspunse Glenarvan. Cine ştie? Vine încoace, coboară, să aşteptăm!

Ce nădăjduia Glenarvan? Îşi pierduse minţile? „Cine ştie”, spusese el. Paganel nu se înşelase. Condorul se vedea din ce în ce mai bine. Această pasăre măreaţă, adorată odinioară de incaşi, este regele Anzilor meridionali. În aceste regiuni ea atinge dimensiuni extraordinare. Puterea îi e deosebită şi nu

rareori aruncă boi în prăpăstii. Atacă oi, cai, viţei care rătăcesc pe câmpie, îi prinde în gheare şi-i ridică la mari înălţimi. Adesea, condorul planează la douăzeci de mii de picioare înălţime, deci peste limita pe care o poate atinge omul. De sus, nezărit nici de ochii cei mai ageri, regele văzduhului îşi plimbă privirea deasupra pământului, deosebind cele mai mici obstacole.

Ce văzuse oare condorul? Un cadavru, cadavrul lui Robert Grant? „Cine ştie”?, repeta Glenarvan, fără să-l piardă din ochi. Pasărea uriaşă se apropia ba în zbor planat, ba căzând cu viteza corpurilor inerte aruncate în spaţiu. În curând, descrise cercuri mari la mai puţin de două sute de metri înălţime. Acum putea fi văzut bine. Avea mai mult de cincisprezece picioare de la un vârf la altul al aripilor lui puternice, care îl purtau în aer aproape fără să se mişte, căci e ştiut că păsările mari au un zbor lin, maiestuos, în timp ce insectele, ca să se menţină în aer, trebuie să dea din aripi de mii de ori pe secundă.

Maiorul şi Wilson puseră mâna pe carabină. Glenarvan îi opri.

Condorul înconjură în zborul său un fel de platou inaccesibil, situat la un sfert de milă de povârnişul Cordilierilor. Se învârtea cu o iuţeală vertiginoasă, deschizând şi închizând ghearele lui puternice şi clătinându-şi creasta cartilaginoasă.

— Acolo e, acolo! strigă Glenarvan. Apoi, deodată, un gând îi trecu prin minte: „Dacă Robert mai e încă viu?” Strigă deodată: Pasărea… Foc, prieteni, foc!

Dar era prea târziu; condorul dispăruse dincolo de piscurile înalte ale stâncilor. Se scurse o clipă, o clipă pentru care acul ceasornicului ar fi trebuit să străbată veacuri. Apoi, pasărea uriaşă apăru din nou, încărcată cu o greutate, pe care o ridica în sus, înălţându-se însă mai încet. Un strigăt de groază se auzi. În ghearele condorului bălăbănea un corp neînsufleţit, corpul lui Robert Grant. Pasărea îl prinsese de haine şi-l purta prin aer la o sută cincizeci de picioare deasupra locului de popas; îi observase pe călători şi, încercând să fugă cu prada, bătea violent aerul cu aripile.

— Ah, strigă Glenarvan, mai bine să se sfărâme de stânci corpul lui Robert, decât să-i fie pradă!..

Nu termină vorba şi, punând mâna pe carabina lui Wilson, ochi condorul. Dar braţul îi tremura. Ochii i se împăienjeneau.

— Lasă-mă pe mine, spuse maiorul.

Şi, cu privirea liniştită, cu mâna sigură, cu corpul nemişcat, ţinti pasărea, care şi ajunsese la trei sute de picioare depărtare.

Dar nu apăsase încă pe trăgaciul carabinei, când se auzi o detunătură în fundul văii; un fum alb izbucni între două mase de bazalt şi condorul, lovit în cap, căzu rotindu-se, susţinut de aripile lui întinse ca de o paraşută. Nu dăduse drumul prăzii şi căzu cu oarecare încetineală pe pământ, la câţiva paşi de malul pârâului.

— Veniţi, veniţi! spuse Glenarvan.

Şi fără a se întreba de unde pornise împuşcătura providenţială, se repezi la condor. Tovarăşii îl urmară în fugă.

Când ajunseră la faţa locului, pasărea murise şi Robert era acoperit de aripile ei mari. Glenarvan se aruncă peste corpul băiatului, îl smulse din ghearele păsării, îl întinse pe iarbă şi îşi lipi urechea de pieptul lui. Cu un strigăt de bucurie, se ridică în picioare, exclamând:

— Trăieşte, trăieşte încă!

Într-o clipă, Robert fu dezbrăcat şi stropit cu apă rece. El făcu o mişcare, deschise ochii, îl privi şi rosti aceste cuvinte:

— Ah, dumneavoastră, milord... tatăl meu!...

Glenarvan nu putu răspunde nimic; emoţia îl înăbuşea şi, îngenunchind, plânse lângă acest copil, salvat într-un chip atât de extraordinar.

Capitolul XV

SPANIOLA LUI JACQUES PAGANEL

Robert, după marea primejdie din care scăpase, mai trecu printr-una tot atât de mare şi anume aceea de a fi aproape sufocat de mângâieri. Deşi se simţea încă foarte slăbit, nici unul din aceşti oameni cumsecade nu putură rezista dorinţei de a-l

strânge la piept. Totuşi, nu întotdeauna îmbrăţişările primejduiesc viaţa bolnavilor, căci copilul nu muri. Ba dimpotrivă...

Dar călătorii, după ce se ocupară de cel salvat, se gândiră şi la salvator şi, fireşte, maiorului îi trecu prin gând să privească în jurul lui. La cincizeci de paşi de pârâu, un om foarte înalt de statură stătea nemişcat pe una din primele trepte ale muntelui. La picioarele lui se odihnea o puşcă lungă. Omul acesta, ivit pe neaşteptate, avea umerii laţi, păr lung şi legat cu curele de piele. Înălţimea sa trecea de şase picioare. Faţa lui bronzată era vopsită cu roşu între ochi şi gură, cu negru sub pleoapele de jos, şi cu alb pe frunte. Îmbrăcat după portul patagonezilor de la graniţă, indigenul purta o haină minunată, împodobită cu arabescuri roşii, făcută din blana de pe pieptul şi picioarele unui guanac şi cusută cu tendoane de struţ, având lâna mătăsoasă în partea dinafară. Sub haină avea un veşmânt de blană de vulpe strâns în talie, iar la cingătoare îi atârna o pungă mică în care ţinea vopselele cu care îşi picta obrajii. Purta încălţăminte din piele de bou, strânsă la gleznă cu nişte curele încrucişate.

Faţa patagonezului era mândră şi, deşi acoperită cu vopsea, trăda o inteligenţă ascuţită. Aştepta cu un aer plin de demnitate. Cum sta nemişcat şi grav pe piedestalul de piatră, l-ai fi putut lua drept o statuie a indiferenţei.

De îndată ce-l văzu, maiorul îl arătă lui Glenarvan, care alergă spre el. Patagonezul făcu doi paşi înainte. Glenarvan îi luă mâna şi i-o strânse. În privirea, în bucuria ce radia din figura lordului, în toată fizionomia lui era atâta recunoştinţă, încât băştinaşul nu putu să nu înţeleagă. Dădu cu blândeţe din cap şi rosti câteva cuvinte, pe care nici maiorul, nici prietenul său nu le înţeleseră.

Patagonezul, după ce-i privi cu atenţie pe străini, începu să vorbească altă limbă; dar oricâtă silinţă şi-a dat, nu se făcu mai uşor înţeles decât prima dată. Totuşi, unele expresii de care se servea indigenul îl izbiră pe Glenarvan. I se părea că sunt din limba spaniolă, din care cunoştea câteva cuvinte uzuale.

— Español? întrebă el.

Patagonezul dădu din cap, de sus în jos, într-o mişcare alternativă, care are acelaşi înţeles afirmativ la toate popoarele.

— Bun, spuse maiorul, asta-i treaba prietenului nostru Paganel. Ce noroc că a avut ideea să înveţe spaniola!

Îl chemară pe Paganel. Acesta sosi imediat şi-l salută pe patagonez cu o graţie cu adevărat franceză, pe care indianul însă n-o înţelegea probabil. Savantul geograf fu pus la curent cu ceea ce se întâmplase.

— Perfect! spuse el.

Şi, deschizând larg gura, pentru a articula mai bine cuvintele, spuse:

— Vos sois un homem de bem[1].

Băştinaşul ciuli urechea şi nu răspunse nimic.

— Nu pricepe, spuse geograful.

— Poate nu accentuezi bine? replică maiorul.

— Aşa e. Dracu' să-l ia de accent!

Paganel reluă din nou complimentul. Avu însă acelaşi succes.

— Să schimbăm fraza, spuse el şi, pronunţând cuvintele cu o încetineală extremă, rosti: Sem duvida, un patagao[2].

Celălalt rămase tot mut.

— Dizeime![3] adăugă Paganel.

Patagonezul nu răspunse nici de data asta.

— Vos compriendeis?[4] strigă Paganel atât de tare, încât era gata să-şi rupă coardele vocale.

Era evident că indianul nu înţelegea, căci răspunse, dar în spaniolă:

— No comprendo[5].

Paganel rămase uluit şi-şi coborî în grabă ochelarii de pe frunte pe nas, ca un om enervat.

— Taie-mă, spânzură-mă, spuse el, dacă pricep un singur cuvânt din păsăreasca asta afurisită! E limba araucană, probabil!

— Ba nu – răspunse Glenarvan – omul a răspuns cu siguranţă în spaniolă. Şi, întorcându-se spre patagonez, repetă: Español?

— Si, si![6] răspunse băştinaşul.

Paganel rămase cu gura căscată.

---

[1] Sunteţi un om de ispravă (în limba portugheză în text).
[2] Un patagonez, fără îndoială (în limba portugheză în text).
[3] Răspundeţi! (în limba portugheză în text).
[4] Înţelegeţi? (în limba portugheză în text).
[5] Nu înţeleg (în limba spaniolă în text).
[6] Da, da (în limba spaniolă in text).

Maiorul şi Glenarvan îşi făceau cu ochiul.

— Aha, prietene, spuse maiorul, în timp ce un zâmbet i se ivi pe buze, iar vei fi făcut vreo ispravă din distracţie, vreo ispravă din acelea al căror monopol se pare că-l ai?

— Hm! făcu geograful ciulind urechea.

— Da! E clar că patagonezul vorbeşte spaniola.

— El?

— El! Nu cumva ai învăţat din întâmplare o altă limbă, crezând că e...

Mac Nabbs nu isprăvi ce avea de spus. Un puternic „oh” al savantului, întovărăşit de o ridicare din umeri, îi tăie vorba.

— Domnule maior, mergi puţin prea departe, spuse Paganel tăios.

— Ei, dacă nu înţelegi! răspunse Mac Nabbs.

— Nu înţeleg fiindcă băştinaşul ăsta vorbeşte prost, răspunse geograful, care începu să-şi piardă răbdarea.

— Vrei să spui că vorbeşte prost fiindcă dumneata nu-l înţelegi, ripostă maiorul calm.

— Mac Nabbs, spuse atunci Glenarvan, nu se poate admite una ca asta. Oricât de distrat ar fi prietenul nostru Paganel, nu ne putem închipui că a învăţat o limbă în locul alteia!

— Atunci, iubite Eduard, sau mai bine dumneata, bravul meu Paganel, explică-mi ce se întâmplă.

— Nu explic nimic, răspunse Paganel, eu constat. Iată cartea după care fac exerciţii zilnice, învingând dificultăţile limbii spaniole. Priveşte-o, domnule maior, şi-ai să vezi dacă umblu să te înşel!

Spunând aceste cuvinte, Paganel scotoci într-unul din numeroasele lui buzunare; după câteva minute de cercetări, scoase un volum răpănos şi-l arătă cu un aer triumfător.

Maiorul luă cartea şi o privi.

— Ei bine, întrebă el, ce lucrare e asta?

— Lusiadele, răspunse Paganel, o minunată epopee care...

— Lusiadele! exclamă Glenarvan.

— Da, prietene, Lusiadele de marele Camoëns,[1] nici mai mult, nici mai puţin!

— Camoëns, repetă Glenarvan, bietul meu prieten,

---

[1] Scriitor portughez născut la Lisabona (1525-l580). Opera lui de căpetenie este „Lusiadele”, în care sunt cuprinse aventurile şi descoperirile lui Vasco da Gama.

Camoëns e portughez! De şase săptămâni înveţi portugheza!

— Camoëns! Lusiadele! Portugheza!...

Paganel nu putu să mai scoată nici un cuvânt. Ochii i se împăienjeniră sub ochelari, în timp ce un râs homeric izbucni în jurul lui, căci între timp se strânseseră toţi ceilalţi.

Patagonezul nu clipea; aştepta cu răbdare explicaţia unui incident cu totul de neînţeles pentru el.

— Ah, cap fară minte! Nebun! spuse în sfârşit Paganel. Nu se poate! Nu cumva aţi scornit-o voi ca să aveţi de ce râde? Eu să fi făcut una ca asta? Dar e un amestec de limbi, ca în turnul lui Babei! Ei, prieteni, prieteni! Pleci spre India şi ajungi în Chile! înveţi spaniola şi vorbeşti portugheza, e totuşi prea mult! Dacă merg mai departe aşa, într-o bună zi o să m-arunc pe mine însumi pe fereastră în loc să-mi arunc ţigara.

Auzindu-l pe Paganel cum îşi pierduse firea, văicărindu-se, şi văzându-i păţania, nu se putea să nu râzi. Dealtfel, el singur dădea exemplu

— Râdeţi, prieteni! spuse el. Râdeţi din toată inima! Tot n-o să râdeţi atâta de mine cât râd eu singur!

Şi izbucni în cel mai puternic hohot de râs de care a fost cuprins vreodată vreun savant.

— Adevărul este însă că n-avem tălmaci! spuse maiorul.

— Nu vă întristaţi, răspunse Paganel. Spaniola seamănă cu portugheza într-atâta, încât m-am putut înşela; dar tot asemănarea îmi va servi să repar repede greşeala şi, în curând, îi voi putea mulţumi vrednicului nostru patagonez chiar în limba pe care o vorbeşte atât de bine.

Paganel avea dreptate, căci în curând fu în stare să schimbe câteva cuvinte cu băştinaşul; află chiar că îl chema Thalcave, nume care în limba araucaniană înseamnă „Detunătorul”. Porecla i se trăgea, fără îndoială, de la priceperea lui în mânuirea armelor de foc.

Dar Glenarvan se socoti fericit când află că patagonezul era călăuză de meserie şi, mai ales, călăuză în pampas. Era ceva atât de providenţial în această întâlnire, încât succesul le părea ca şi asigurat şi nimeni nu se mai îndoia de salvarea căpitanului Grant. În acest timp, călătorii şi patagonezul se întoarseră lângă Robert. Acesta întinse braţele spre indigen, care, fără a spune vreun cuvânt, îi puse mâna pe cap. El cercetă copilul, pipăindu-i mădularele. Apoi, zâmbind, culese de pe

Patagonezul Thalcave

upul
eţe,
t se

pe
eau
ele,
ei.
ngul
nut,
sale
a o
sare
turi,
á le
său
ă în

Merseră întins timp de un ceas şi jumătate, ca să-l poată urma pe uriaşul Thalcave. Toată regiunea era fermecătoare şi de o nemaipomenită rodnicie. Păşunile bogate se înşirau una după alta, şi ele ar fi putut hrăni cu siguranţă o cireadă de o sută de mii de rumegătoare. Lacuri mari, legate între ele printr-o reţea deasă de râuri, dădeau câm- piilor umiditate şi verdeaţă. Lebede cu capul negru se zbăteau capricios, certându-se pentru stăpânirea apelor cu struţii ce se fugăreau prin llanos. Lumea păsărilor era strălucitoare, zgomotoasă şi de o varietate uimitoare. „Isacaşi”, turturele cenuşii, graţioase, cu pene pestriţe, cardinali galbeni, care stau atârnaţi de crengile copacilor ca nişte flori vii, porumbei călători care străbăteau văzduhul, tot neamul de vrăbii, „chingolos”, „lilueros” şi „monjitas” se urmăreau în zbor şi umpleau văzduhul cu un ciripit vesel.

Jacques Paganel rămânea extaziat; scotea neîncetat exclamaţii, spre marea mirare a patagonezului, căruia i se părea foarte firesc să fie păsări în văzduh, lebede pe lacuri şi iarbă în prerii. Savantul nu avu de ce să regrete plimbarea, nici să se plângă că durează mult. Credea chiar că de-abia plecase, când dădură de tabăra indienilor.

Tolderia era aşezată în fundul unei văi, strânsă între contraforturile Anzilor. Aici trăiau în barăci făcute din crengi vreo treizeci de băştinaşi nomazi, care-şi păşteau cirezile mari de vaci cu lapte şi boi, hergheliile de cai şi turmele de oi. Mergeau dintr-o păşune în alta, găsind asfel totdeauna hrană suficientă pentru vitele lor.

Aceşti ando-peruvieni din munţii Anzi erau o încrucişare a rasei araucane cu ando-pehuencii şi aucaşii; oameni de culoare măslinie, potriviţi de statură, cu forme masive, cu fruntea îngustă, cu faţa aproape rotundă, cu buzele subţiri, cu pomeţii ieşiţi, cu fizionomia rece, nu ar fi oferit un interes prea mare

cercetărilor unui antropolog, neprezentând nici unul din caracterele unei rase pure. Dar pe Glenarvan îl interesa mai puţin acest lucru, îl interesa mai degrabă faptul că aceşti băştinaşi aveau boi şi cai. Era tot ce-i trebuia.

Thalcave se însărcină să se tocmească cu ei pentru cumpărarea câtorva animale, ceea ce nu durǎ mult. În schimbul a şase cai mici de rasă argentiniană, cu căpestre cu tot, precum şi în schimbul a o sută de livre de „şarki”, sau carne uscată, a câtorva baniţe de orez şi burdufe de piele pentru luat apă, indienii primiră, în lipsa vinului sau a romului pe care l-ar fi preferat, douăzeci de uncii de aur, a căror valoare o cunoşteau foarte bine. Glenarvan voi să cumpere încă un cal pentru patagonez, dar acesta le dădu a înţelege că era inutil.

Isprăvind târgul, Glenarvan îşi luă rămas bun de la noii lui „furnizori”, după cum îi numea Paganel, şi se întoarse la ceilalţi tovarăşi în mai puţin de o jumătate de ceas. La sosire fu primit cu aclamaţii, pe care nu şi le atribui lui, ci pe drept cuvânt, merindelor şi cailor. Toţi mâncară cu poftă. Robert luă şi el câte ceva; se înzdrăvenise aproape cu desăvârşire.

În tot restul zilei se odihniră. Vorbeau câte puţin despre tot ce se întâmplase, de cei dragi care nu erau de faţă, de Duncan, de căpitanul John Mangles, de bravul lui echipaj, de Harry Grant, care poate nu era departe.

În ce-l priveşte pe Paganel, el nu-l părăsea pe indian; devenise umbra lui Thalcave. Nu mai putea de bucurie să vadă un adevărat patagonez, pe lângă care el era doar un pitic; un patagonez care rivaliza cu împăratul Maximin şi cu negrul din Congo văzut de savantul Vander Brook, amândoi înalţi de opt picioare! Apoi îl ameţea pe bravul indian cu fraze spanioleşti, dar acesta îl suporta. Geograful studia, de astă dată fără cărţi. Îl puteai auzi articulând cuvinte răsunătoare, sucindu-şi gâtlejul, limba şi maxilarele.

— Dacă nu pun bine accentul, repeta el maiorului, n-o să mi-o luaţi în nume de rău! Cine-ar fi zis că un patagonez are să mă înveţe într-o bună zi spaniola?

Capitolul XVI

RIO COLORADO

A doua zi, 22 octombrie, la ora opt, Thalcave dădu semnalul de plecare. Pământul argentinian, între 22° şi 42°, e înclinat de la apus spre răsărit; călătorii nu mai aveau decât să coboare o pantă dulce până ce vor fi ajuns la mare.

Când patagonezul refuzase calul oferit, Glenarvan se gândi că acesta voia mai bine să meargă pe jos, cum era obiceiul unor călăuze, şi că picioarele lui lungi îi vor uşura mersul. Dar Glenarvan se înşelase.

În momentul plecării, Thalcave fluieră într-un chip anumit. De îndată, la chemarea stăpânului, ieşi dintr-o pădurice din apropiere un cal argentinian, de o frumuseţe perfectă; era murg, ceea ce trăda un animal de nădejde, curajos şi vioi; avea capul zvelt şi fin, nările larg deschise, privirea arzătoare, chişiţele puternice, greabănul bine arcuit, pieptul lat, gleznele lungi, adică toate calităţile unui cal puternic şi suplu. Maiorul, ca un cunoscător ce era, admira mult acest animal de rasă, din pampas, căruia îi găsea unele asemănări cu „hunterul”[1] englez. Calului i se spunea „Thauka”, ceea ce în limba patagoneză înseamnă „pasăre”, nume pe deplin meritat.

Era un spectacol minunat să-l vezi pe Thalcave, patagonezul, călăreţ cu experienţă, urcând în şa şi calul sărind în două picioare. Harnaşamentul îi era format din două instrumente de vânătoare folosite în câmpia argentiniană, „bolas” şi „lasso”. Bolas-ul e format din trei bile legate între ele cu o curea de piele şi prinse la capătul recado-ului. Indianul le aruncă adesea împotriva animalului sau duşmanului pe care-l urmăreşte cu atâta precizie, încât se încolăcesc de picioarele urmăritului şi-l trântesc imediat la pământ. Bolas-ul era deci în mâna patagonezului un instrument de temut, pe care-l mânuia cu o uimitoare îndemânare.

Lasso-ul, dimpotrivă, nu părăseşte mâna ce-l învârteşte. El e format numai dintr-o frânghie lungă de treizeci de picioare,

[1] Cal de vânătoare, bun săritor de obstacole.

împletită din două curele de piele şi terminată cu un laţ, care alunecă printr-un inel de fier. Mâna dreaptă azvârle laţul acesta, în timp ce stânga ţine restul lasso-ului, al cărui capăt este bine prins de şa. O carabină lungă, ţinută în bandulieră, completa armele de atac ale patagonezului.

Thalcave, fără a observa admiraţia stârnită de graţia lui firească, de ţinuta sa mândră, porni în capul trupei; toţi înaintau când în galop, când la pas, căci animalele acelea păreau că nu cunosc mersul la trap. Robert călărea cu multă îndrăzneală, iar Glenarvan se linişti repede, văzându-l cât de bine se ţine în şa.

Chiar la poalele Cordilierilor începe pampasul. Această câmpie se împarte în trei părţi: prima se întinde de la lanţul Anzilor pe o suprafaţă de două sute cincizeci de mile, acoperită de arbori scunzi şi de hăţişuri; a doua, lată de patru sute cincizeci de mile, e acoperită de o iarbă minunată şi se opreşte la o sută optzeci de mile de Buenos Aires; de aici şi până la mare, piciorul călătorului calcă pe imense prerii de lu- cernă şi de scaieţi. E a treia parte din pampas.

Ieşind din văile Cordilierilor, trupa lui Glenarvan întâlni mai întâi nenumărate dune de nisip, numite „medanos”, adevărate valuri, neîncetat mişcate de vânt. neexistând nici o vegetaţie care să le fixeze. Nisipul acesta este extrem de fin. La orice adiere se vedeau zburând ca nişte colaci nori uşori sau adevărate trâmbe de nisip care se ridicau la mari înălţimi. Spectacolul era şi plăcut, şi neplăcut ochiului: plăcut, fiindcă nimic nu era mai ciudat de văzut decât aceste trâmbe rătăcind prin câmpie, luptându-se, amestecându-se, căzând, ridicându-se într-o dezordine de nedescris; neplăcut, fiindcă o pulbere aproape nesimţită se ridica din nenumăratele medanos, pătrunzând prin pleoape, oricât le-ai fi ţinut de strânse.

Din pricina vântului dinspre nord, fenomenul dură o bună parte din zi. Merseră totuşi repede şi, către ora şase, lanţul Cordilierilor, lăsat la patruzeci de mile în urmă, avea o înfăţişare negricioasă, pierzându-se în ceţurile serii.

Călătorii erau cam obosiţi de drum, căci făcuseră vreo treizeci şi opt de mile. De aceea aşteptau cu nerăbdare apropierea orei de culcare, îşi întinseră cortul pe malul apelor repezi ale Neuquem-ului, un râu sălbatic, tulbure, mărginit de ţărmuri roşietice şi înalte. Neuquem este numit de unii geografi Ramid sau Comoe şi izvorăşte din nişte lacuri pe care numai

indienii le cunosc.

Noaptea şi ziua următoare trecură fără să se petreacă ceva deosebit. Mergeau repede şi bine. Pământul neted şi o temperatură suportabilă le permiteau să înainteze cu uşurinţă. Spre amiază, totuşi, soarele deveni foarte arzător. La căderea serii, un şir de nori dungă orizontul spre sud-vest, semn sigur că se va schimba timpul. Patagonezul nu putea să se înşele şi-i arătă geografului partea dinspre apus a cerului.

— Bine, ştiu, spuse Paganel şi, adresându-se tovarăşilor, adăugă: Iată, vremea stă să se schimbe. O să bată în curând „pampero”.

Paganel le explică apoi că acest pampero bate des în câmpiile ar- gentiniene. Acest vânt de sud-vest e foarte uscat. Thalcave nu se înşelase şi în timpul nopţii, care fu destul de grea pentru călătorii adăpostiţi sub un simplu poncio, pampero suflă cu putere neobişnuită. Caii se întinseră la pământ şi lângă ei şi oamenii, formând un grup strâns. Glenarvan se temea să nu zăbovească prea mult pe drum din pricina uraganului care, după părerea lui, se va prelungi; dar Paganel îl asigură de contrariu, după ce-şi consultase barometrul.

— De obicei, spuse el, pampero stârneşte furtuni timp de trei zile, pe care coborârea mercurului le indică foarte precis. Dacă, dimpotrivă, barometrul urcă – aşa cum se întâmplă acum – scăpăm cu câteva ore de rafale furioase. Linişteşte-te, scumpul meu prieten, deoarece, la ivirea zorilor, cerul îşi va recăpăta puritatea lui obişnuită.

— Paganel, vorbeşti ca din carte, spuse Glenarvan.

— Chiar sunt o carte, răspunse acesta. Îţi dau voie să mă răsfoieşti oricât îţi va plăcea!

Cartea nu se înşela. La ora unu noaptea vântul încetă brusc şi fiecare îşi găsi în somn o odihnă binefăcătoare. A doua zi se sculară bine dispuşi, mai ales Paganel, care îşi trosnea vesel degetele şi se întindea ca un căţel.

Era 24 octombrie, a zecea zi de la plecarea lor din Talcahuano. Călătorii erau la nouăzeci şi trei de mile de punctul în care Rio Colorado tăia paralela 37°, adică la trei zile de drum. În timpul acestei traversări a continentului american, lordul Glenarvan pândea cu o atenţie încordată apropierea băştinaşilor. Voia să-i întrebe despre căpitanul Grant prin mijlocirea patagonezului, cu care Paganel, dealtfel, începuse să

se înţeleagă îndeajuns de bine. Dar urmau un drum puţin bătut de localnici, căci drumurile pampasului, care duc de la republica Argentinei până la Cordilieri, se află mai înspre nord, aşa că nu întâlneau nici indieni nomazi, nici triburile, sedentare ce trăiau sub legea „casicilor”[1]? Dacă, din întâmplare, vreun călăreţ nomad se ivea în depărtare, el o lua la fugă, nu dorea câtuşi de puţin să intre în vorbă cu nişte necunoscuţi. O astfel de trupă trebuia să pară suspectă oricui se aventura singur în miezul câmpiei, chiar şi eventualului bandit pe care l-ar fi alarmat vederea a opt bărbaţi bine înarmaţi şi echipaţi, chiar şi călătorului care, trecând prin aceste ţinuturi deşarte, ar fi înclinat să vadă în ei nişte răufăcători. De aici neputinţa lor de a vorbi nici cu oamenii cinstiţi, nici cu hoţii. Le părea rău că nu se întâlniseră cu o bandă de „rastreadores”[2], chiar dacă mai întâi ar fi trebuit să comunice cu ei prin împuşcături. Deşi lui Glenarvan îi părea rău că nu întâlneşte indieni pentru uşurarea cercetărilor sale, se produse totuşi un incident care justifică într-un chip ciudat interpretarea pe care o dăduseră documentului.

De mai multe ori, calea urmată de expediţie tăia drumurile pampasului între altele chiar şi pe acela destul de important care ducea de la Carmen la Mendoza şi care se recunoştea după osemintele de animale domestice: catâri, cai, oi sau boi, semănate pretutindeni, sfărâmate de ciocul păsărilor de pradă şi înălbite de acţiunea decolorantă a atmosferei. Erau mii de schelete şi fără îndoială că nu numai un singur schelet omenesc îşi amestecase pulberea proprie cu pulberea celor mai multe animale.

Până atunci Thalcave nu făcuse nici o observaţie asupra drumului urmat cu stricteţe. Înţelegea totuşi că, neurmând nici un drum din pampas, nu puteau ajunge nici la oraşele, nici la satele şi nici la orice altă aşezare din provinciile argentiniene. În fiecare dimineaţă porneau la drum înspre răsărit, fără să se abată de la linia dreaptă, şi în fiecare seară apusul se găsea la celălalt capăt al acestei linii. În calitatea lui de ghid, Thalcave trebuia deci să se mire de faptul că nu el era cel care conducea, ci că el însuşi era condus. Totuşi ştia să se mire cu discreţia caracteristică indienilor, şi nu făcu nici o observaţie despre cele câteva cărări pe care nu le luaseră în seamă până atunci. Dar în

[1] Şefii unor triburi indiene din pampas.
[2] Nume dat banditilor din pampas.

aceeaşi zi,când ajunse la drumul de care s-a vorbit, îşi opri calul şi se întoarse spre Paganel.

— Drumul spre Carmen, spuse el.

— Ei bine, da, bravul meu patagonez, îi răspunse geograful în spaniola cea mai curată. Drumul de la Carmen la Mendoza.

— Nu apucăm acest drum? reluă Thalcave.

— Nu, răspunse Paganel.

— Şi mergem spre...?

— Tot spre răsărit...

— Adică nicăieri.

— Cine ştie?

Thalcave tăcu şi se uită la savant cu un aer foarte mirat. El nu admitea ca Paganel să glumească. Un indian, totdeauna serios, nu-şi închipuie niciodată că s-ar putea vorbi altfel decât serios.

— Nu mergeţi deci spre Carmen? adăugă el după o clipă de tăcere.

— Nu, răspunse Paganel.

— Nici la Mendoza?

— Nici.

În acest moment, Glenarvan, apropiindu-se de Paganel, îl întrebă ce-i spune indianul şi pentru ce acesta se oprise.

— M-a întrebat dacă mergem la Carmen sau la Mendoza şi se miră de răspunsul meu negativ.

— De fapt, drumul nostru trebuie să-i pară foarte ciudat, reluă Glenarvan.

— Te cred! Spune că nu mergem nicăieri.

— Ei bine, Paganel, n-ai putea să-i explici scopul expediţiei noastre şi interesul pe care îl avem să mergem mereu spre răsărit?

— Va fi destul de greu, răspunse Paganel, căci un indian habar n-are de gradele terestre, iar istoria documentului va fi pentru el o poveste fantastică.

— Dar, spuse foarte serios maiorul, oare nu va înţelege povestea asta sau pe povestitor?

— Ah, Mac Nabbs, replică Paganel, te mai îndoieşti încă de spaniola mea?

— Ei bine, încearcă, bunul meu prieten.

— Să încercăm.

Paganel se întoarse către patagonez şi începu îndată un discurs, întrerupându-se însă adesea din cauză că-i lipseau cuvintele; îi era greu să traducă unele expresii şi să-i explice lucruri ce erau aproape de neînţeles şi pentru el. Era interesant să-l priveşti pe savant. Gesticula, articula ciudat, se zbătea într-o sută de feluri, şi picături de sudoare i se rostogoleau din belşug pe frunte. Când limba i se împletici de-a binelea, îi veni în ajutor mâna. Paganel descălecă şi acolo, pe nisip, desenă o hartă pe care se încrucişau latitudini şi longitudini, şi figurau cele două oceane şi se întindea drumul ce ducea la Carmen. Niciodată nu s-a găsit vreun profesor într-o asemenea încurcătură. Thalcave privea calm la harta desenată de Paganel, în aşa fel, încât nu-ţi puteai da seama dacă înţelegea ceva sau nu. Lecţia geografului dură mai mult de o jumătate de oră. În sfârşit, savantul tăcu, îşi şterse fruntea, care era scăldată într-un lac de apă şi privi spre patagonez.

— A înţeles? întrebă Glenarvan.

— Vom vedea îndată, răspunse Paganel. Dar dacă nu a înţeles, renunţ.

Thalcave stătea neclintit, fără să scoată o vorbă. Ochii îi rămaseră îndreptaţi spre liniile trase pe nisip, pe care vântul le ştergea puţin câte puţin.

— Ei? îl întrebă Paganel.

Thalcave nu păru să-l audă. Paganel şi vedea surâsul ironic de pe buzele maiorului şi, nevoind să se facă de râs, era gata să reînceapă cu noi puteri demonstraţiile geografice, când patagonezul îl opri cu un gest.

— Căutaţi un prizonier? întrebă el.

— Da, răspunse Paganel.

— E chiar pe linia asta, care merge de la soare-răsare la soare-apune? continuă Thalcave, precizând printr-o comparaţie în stil indian drumul de la est la vest.

— Da, da, întocmai!

— Dumnezeul vostru a încredinţat apelor mării celei mari taina prizonierului?

— Chiar el.

— Atunci facă-se voia Lui, răspunse Thalcave cu oarecare solemnitate în glas. Vom merge mereu spre răsărit, chiar până la soare, de va fi nevoie.

Paganel, triumfător de succesul elevului său, traduse

îndată răspunsul indianului.

— Ce om inteligent! adăugă el. Din douăzeci de ţărani din ţara mea, nouăsprezece nu mi-ar fi înţeles explicaţiile.

Glenarvan îi ceru lui Paganel să-l întrebe pe patagonez dacă auzise vreodată de nişte străini ce căzuseră în mâinile indienilor. Paganel se execută şi aşteptă răspunsul.

— Poate, răspunse patagonezul.

La acest răspuns, Thalcave fu înconjurat de cei şapte călători care îl întrebau cu privirea.

Savantul geograf, emoţionat şi abia găsindu-şi cuvintele, reluă cu nerăbdare întrebările, în timp ce ochii săi, fixaţi asupra gravului indian, încercau să-i surprindă răspunsul mai înainte ca acesta să rostească ceva.

Repeta în englezeşte fiecare cuvânt spaniol al patagonezului în aşa fel, încât tovarăşii îi auzeau vorbind, ca să spunem astfel, în limba materna

— Ce ştii despre prizonier? îl întrebă Paganel.

— Era un străin, răspunse Thalcave. Un european.

— L-ai văzut?

— Nu, dar se vorbeşte de el în povestirile indienilor. Era un viteaz, avea o inimă de taur.

— O inimă de taur, repetă Paganel. Ah, minunata limbă patagoneză! Auziţi, prieteni? Era un om curajos.

— Tatăl meu! strigă Robert Grant. Apoi, adresându-se lui Paganel, întrebă: Cum se spune în spaniolă: „E tatăl meu”?

— Es mio padre, răspunse geograful.

Robert, luând de îndată mâinile lui Thalcave, spuse cu voce blândă:

— Es mio padre.

— Suo padre![1] se miră patagonezul cu o strălucire în ochi.

El apucă copilul în braţe, îl ridică de pe cal şi-l privi cu cea mai curioasă simpatie. Privirea lui inteligentă era plină de o emoţie stăpânită.

Dar Paganel nu se mulţumi numai cu atât. Unde era acest prizonier? Ce făcea? Când a auzit Thalcave vorbindu-se despre el? Toate aceste întrebări i se îngrămădeau deodată în minte. Răspunsurile nu se lăsară aşteptate şi află că europeanul era prizonierul unuia din triburile indiene care străbat ţinutul dintre Colorado şi Rio Negro.

---

[1] Tatăl său (în limba spaniolă în text).

— Dar unde se afla ultima dată? întrebă Paganel.

— La casicul Calfucura, răspunse Thalcave.

— Pe drumul pe care am umblat până acum?

— Da.

— Şi cine este casicul?

— Şeful indienilor poluşi. Un om cu două limbi şi două inimi.

— Adică ipocrit în vorbe şi în fapte, spuse Paganel, după ce traduse tovarăşilor săi această frumoasă imagine din limba patagonezilor.

— Şi am putea să-l eliberăm?

— Poate, dacă se află încă în mâinile indienilor.

— Şi când ai auzit vorbindu-se despre el?

— E mult de atunci, soarele a adus cu el două veri pe cerul pampasului.

Bucuria lui Glenarvan nu se putea descrie. Data indicată de patagonez coincidea cu data documentului. Dar mai rămânea să-i pună încă o întrebare lui Thalcave. Paganel i-o puse îndată.

— Vorbeşti de un prizonier, spuse el. Oare nu erau trei?

— Nu ştiu, răspunse Thalcave.

— Şi nu mai ştii nimic despre situaţia lui de acum?

— Nimic.

Conversaţia se încheie cu acest ultim cuvânt. Era posibil ca cei trei prizonieri să fi fost despărţiţi de multă vreme. Dar din informaţiile patagonezului reieşea că indienii vorbeau despre un european căzut în mâinile lor. Data captivităţii, chiar locul unde trebuia să se găsească, totul, până şi fraza patagoneză folosită pentru a explica curajul prizonierului se refereau Iară îndoială la căpitanul Harry Grant.

A doua zi, la 25 octombrie, îşi reluară drumul spre est, cu o şi mai mare însufleţire. Câmpul, mereu trist şi monoton, forma una din acele întinderi fără sfârşit care se numesc în limba băştinaşilor „travesias”. Pământul argilos, lăsat în voia vânturilor, era perfect neted. Pe toată întinderea nu era nici o piatră cât de mică, afară doar de acelea care se găseau în unele albii secate sau pe marginea bălţilor artificiale, săpate de indieni. La lungi intervale se iveau nişte pădurici scunde, cu vârfurile înnegrite, pe care le străpungeau, ici-colo, roşcovii albi a căror coajă acoperă o carne dulce, gustoasă şi răcoritoare. Apoi, câteva mănunchiuri de terebentini, numiţi şanari, grozame

sălbatice şi tot felul de copaci tepoşi, ale căror tulpini subţiri trădau uscăciunea solului.

Ziua de 26 fu obositoare. A doua zi trebuiau să ajungă la Rio Colorado. Dar caii, îndemnaţi de călăreţi, îşi dădură atâta osteneală încât seara ajunseră cam în dreptul meridianului de 60°45', la cel mai frumos fluviu al regiunii: Rio Colorado. Numele lui indian e „Cobu-Leubu” şi înseamnă „Marele Râu”. După o lungă călătorie se varsă în Atlantic. Acolo, la vărsare, prezintă o particularitate curioasă: volumul apei scade cu cât se apropie de mare, fie din cauza absorbţiei, fie din cea a evaporării; explicaţia acestui fenomen nu e încă perfect stabilită.

Ajungând la Colorado, prima grijă a lui Paganel fu să se scalde „geografic” în apele acestuia, colorate de o argilă roşiatică. Se miră că le găsi atât de adânci numai datorită topirii zăpezilor atinse de primul soare de primăvară. Mai mult decât atât: lăţimea fluviului era destul de mare şi caii nu l-ar fi putut trece înot. Din fericire, la câteva sute de prăjini mai în susul apei se afla un pod de nuiele împletite, susţinut cu nişte chingi de piele şi suspendat după moda indiană. Mica trupă trecu deci fluviul şi poposi pe malul stâng.

Înainte de a adormi, Paganel voi să stabilească exact cursul fluviului Colorado şi îl însemnă apoi cu deosebită grijă pe hartă, în lipsa lui Yaru-Dzangbo-Ciu, care curgea liniştit, fără el, în munţii Tibetului.

În următoarele două zile, 27 şi 28 octombrie, călătoria a decurs fără incidente. Aceeaşi monotonie şi aceeaşi uscăciune a terenului. Niciodată nu s-a văzut un peisaj mai puţin variat, niciodată vreo priveliştе mai lipsită de interes. Totuşi, pământul devenea din ce în ce mai jilav. Trebuiră să treacă prin nişte „canadas”, un fel de văi inundate, şi prin nişte „esteros”, lagune permanente, pline de ierburi acvatice. Seara, caii se opriră pe malul unui lac întins, cu ape bogate în substanţe minerale, numit de indieni „Ure-Lanquem”, sau Lacul Amar, care în 1862 fu martorul crudelor represalii ale trupelor ar- gentiniene. Se instalară ca de obicei, şi noaptea s-ar fi scurs în linişte, dacă n-ar fi existat maimuţe şi câini sălbatici. Acele zgomotoase animale, fară îndoială, spre a-şi cinsti oaspeţii, şi spre neplăcerea urechilor europene, executară una din acele simfonii naturale, pe care n-ar fi refuzat să o iscălească un compozitor al viitorului.

Capitolul XVII

ÎN PAMPAS

Pampasul argentinian se întinde de la 34° până la 40° latitudine australă. Cuvântul „pampas”, de origine araucaniană, înseamnă „câmpie cu ierburi” şi se dă pe bună dreptate acestei regiuni. Mimozele arborescente din partea sa apuseană, ierburile din partea răsăriteană îi dau o înfăţişare deosebită. Vegetaţia are rădăcinile înfipte într-un strat de pământ care acoperă solul argilo-nisipos, roşiatic sau galben. Geologul ar descoperi bogăţii abundente, dacă ar cerceta aceste pământuri, rămase din epoca terţiară. Aici zac nenumărate oseminte antediluviene, pe care indienii le atribuie unor specii de animale mari, acoperite cu solzi, acum dispărute, al cărui strănepot este astăzi un animal mic, fără dinţi, numit „tatu”. Sub pulberea vegetală e îngropată astfel istoria primitivă a acestor ţinuturi.

Pampasul american este o formă de relief asemănătoare savanelor din preajma Marilor Lacuri sau stepelor din Siberia. Clima e mult mai variabilă decât în provincia Buenos Aires, fiindcă are o aşezare mai continentală decât acesta. Căci, după explicaţia dată de Paganel, căldura înmagazinată de ocean în timpul verii este redată de acesta uscatului, treptat, în timpul iernii. Aşa se explică pentru ce insulele au o temperatură mai uniformă şi mai blândă decât interiorul continentelor[1]. Clima pampasurilor occidentale nu este la fel de uniformă ca cea de pe coastele favorizate de vecinătatea Atlanticului. Ea e supusă exceselor bruşte, schimbărilor repezi, care provoacă necontenit salturi de la un grad la altul în coloana de mercur a termometrelor. Toamna, adică în lunile aprilie şi mai, ploile sunt dese şi torenţiale. Dar în epoca în care călătoreau, vremea era uscată şi temperatura foarte ridicată.

Plecară de îndată ce se crăpă de ziuă, după ce mai întâi se

---

[1] Iernile Islandei sunt din această cauză mai blânde decât cele ale Lombardiei (N.A.)

Caii mergeau bine

şi
p

mergeau bine printre tufele de „paja-brava”, iarba specifică pampasului, care serveşte de adăpost indienilor în timpul furtunilor. Din loc în loc, dar din ce în ce mai rar, în câteva gropi umede creşteau sălcii şi o plantă care trăieşte în vecinătatea apelor dulci, „gygnerium argenteum”. Caii, profitând de apa care le ieşea în cale, se adăpau aici cu o plăcere grozavă, potolindu-şi setea pentru mai mult timp. Thalcave, mergând înaintea tuturor, lovea cu biciul în tufişuri. Speria astfel viperele „cholinas”, cea mai primejdioasă specie, ale căror muşcături ucid un bou în mai puţin de un ceas. Calul lui sprinten, Thauka, sărea peste tufişuri, ajutându-şi stăpânul să croiască drum şi pentru ceilalţi, care-l urmau.

Pe aceste câmpii netede călătoreau, deci, bine şi iute. Nici o schimbare nu se produsese în natura înconjurătoare; mergeai cale de o milă poate fără să dai de vreo piatră. Niciodată nu s-a mai întâlnit o asemenea monotonie, prelungită cu atâta încăpăţânare. Nici urmă de peisaje, de ridicături de teren, de surprize naturale! Ca să te intereseze amănuntele drumului trebuia să fii un Paganel, unul din aceşti savanţi entuziasmaţi care reuşesc să vadă ceva unde nu e nimic de văzut. Ce anume îl interesa? N-ar fi putut-o spune. Poate doar un tufiş! Poate un fir de iarbă. Asta era destul ca să-i aţâţe vorbăria lui inepuizabilă şi să-i dea ocazia să-l înveţe pe Robert, căruia îi plăcea grozav să-l asculte.

Întinderea nesfârşită a câmpiei se desfăşură înaintea privirii călătorilor toată ziua de 29 octombrie. Către ora două observară urme de animale.

Erau osemintele sfărâmate şi albite ale unei cirezi foarte mari de boi. Oasele nu se înşirau însă în linie sinuoasă, aşa cum se întâmplă de obicei cu animalele care, ajungând la capătul puterilor, cad în drum. Nimeni nu ştia cum să-şi explice acea îngrămădire de schelete pe un spaţiu relativ mic şi Paganel,

oricât încercă, nu izbuti nici el mai mult decât ceilalţi. Savantul îl întrebă atunci pe Thalcave, căruia nu-i veni greu să răspundă.

Un „nu se poate!” al savantului trezi mirarea tovarăşilor lor.

— Ce e? întrebară ei.

— Focul din cer, fu răspunsul geografului.

— Cum? Trăsnetul a pricinuit un astfel de dezastru? se miră Tom Austin. O cireadă de cinci sute de capete doborâtă la pământ!

— Thalcave a spus-o şi Thalcave nu se înşală. Eu îl cred, dealtfel, căci furtunile din pampas se caracterizează mai ales prin violenţa lor. De nu ne-ar fi dat să o simţim într-o bună zi!

— E tare cald, observă Wilson.

— Termometrul trebuie să arate 30° la umbră, răspunse Paganel.

— Nu mă miră, spuse Glenarvan. Simt că aerul e încărcat de electricitate. Să nădăjduim că temperatura n-o să se menţină aşa.

— O, o! făcu Paganel. Nu trebuie să ne bazăm pe vreo schimbare de vreme, când nu e nici urmă de ceaţă la orizont.

— Cu atât mai rău, răspunse Glenarvan. Caii noştri suferă mult de căldură. Nu ţi-e prea cald, băiatul meu? adăugă el, adresându-se lui Robert.

— Nu, milord, răspunse tânărul. Îmi place căldura, e ceva plăcut.

— Mai ales iarna, observă judicios maiorul, slobozind în sus, spre cer, fumul de ţigară..

Seara se opriră lângă un rancio părăsit, o împletitură de crengi lipite cu clisă şi acoperită cu stuf; acest adăpost se sprijinea pe o îngrăditură de stâlpi pe jumătate putreziţi, care era de ajuns însă să apere caii, în timpul nopţii, împotriva atacurilor vulpilor. Nu se temeau că ar putea să le facă vreun rău cailor, dar şiretele animale le rod căpestrele şi aceştia profită de împrejurare pentru a fugi.

La câţiva paşi de rancio era săpată o groapă, care servea drept bucătărie şi în care se mai găseau încă urmele unui foc. Înăuntru era o bancă, o saltea de piele de bou, o oală, o frigare şi un ibric pentru „mate”. Mate-ul e o băutură foarte răspândită în America de Sud. E ceaiul indienilor, o infuzie de foi uscate la foc, care se bea cu un pai. La cererea lui Paganel, Thalcave

prepară câteva ceşti din această băutură, care mergea de minune cu celelalte alimente.

A doua zi, la 30 octombrie, soarele se înălţa ca dintr-o vatră de jeratic şi trimitea pe pământ cele mai calde raze. Temperatura din ziua aceea trebuia să fie cu adevărat excesivă şi, din nenorocire, pe câmpie nu se vedea nici un adăpost. Totuşi reluară cu curaj drumul spre răsărit. De mai multe ori întâlniră turme uriaşe, care, neavând puterea să pască pe căldura copleşitoare, stăteau întinse leneş pe pământ. De paznici, sau mai bine-zis de păstori, nici pomeneală. Doar câinii, obişnuiţi să sugă la oi când îi apuca setea, păzeau singuri marile cirezi de vaci, bivoli şi boi. Aceste animale sunt dealtfel blânde, iar taurii nu se înfurie la vederea culorii roşii, lucru caracteristic pentru fraţii lor europeni.

Către amiază se petrecură unele schimbări în pampas, care nu puteau să scape ochilor obosiţi de monotonia de până atunci. Ierburile se răriră făcând loc brusturilor sfrijiţi şi scaieţilor uriaşi, înalţi de nouă picioare şi care ar fi făcut fericiţi pe toţi măgarii din lume. Copăcei pipernicіţi, arbuşti spinoşi, de o culoare verde-închis, plante obişnuite solurilor aride, se zăreau ici-colo. Până în punctul acesta, o oarecare umiditate, păstrată în argila preriei, întreţinea păşunile; covorul de iarbă era des şi bogat; de aci înainte începea să se uzeze, era găurit în multe locuri, lăsând să i se vadă urzeala şi descoperind privirii sărăcia solului. Se vedeau semnele unei uscăciuni din ce în ce mai mari şi Thalcave le atrase atenţia.

— Nu-mi pare rău de schimbare, spuse Tom Austin. Tot iarbă şi iar iarbă, ţi se face lehamite până în cele din urmă.

— Da, dar mereu iarbă înseamnă mereu apă, răspunse maiorul.

— Ei, de apă n-am dus lipsă, spuse Wilson. Şi vom mai găsi cu siguranţă vreun râu în drum.

Dacă Paganel ar fi auzit răspunsul, n-ar fi pierdut ocazia să spună că râurile sunt rare între Colorado şi sierrele din provincia argentină. În momentul acela, însă, el explica lui Glenarvan un fapt asupra căruia acesta din urmă îi atrăsese atenţia.

De câtăva vreme, aerul părea îmbibat cu un miros de fum. Totuşi, nici un foc nu se vedea în zare; nici un fir de fum nu trăda un incendiu în depărtare. Fenomenului nu i se putea deci atribui o cauză naturală, în curând, mirosul de iarbă arsă deveni

atât de puternic, încât miră pe toţi călătorii, în afară de Paganel şi de Thalcave. Geograful, pe care explicaţia unui fapt de felul acesta nu-l putea pune în încurcătură, dădu tovarăşilor săi următoarea desluşire:

— Nu vedem foc, dar simţim fumul; până nu faci foc, nu iese fum. Proverbul e şi în America la fel de adevărat ca în Europa. Deci undeva există un foc. Câmpiile sunt atât de netede, încât nimic nu împiedică curenţii atmosferici în drumul lor, astfel că mirosul ierburilor care ard la o distanţă de aproape şaptezeci şi cinci de mile (treizeci de leghe) se poate face uşor simţit.

— Şaptezeci şi cinci? replică maiorul,puţin convins.

— Exact, afirmă Paganel. Şi adaug că incendiile astea se propagă pe întinderi foarte mari şi ating uneori proporţii uriaşe.

— Cine dă foc preriilor? întrebă Robert.

— Câteodată fulgerul, când iarba e uscată de căldură, alteori chiar indienii.

— Pentru ce? în ce scop?

— Ei pretind, şi nu ştiu cât de întemeiată e pretenţia lor, că, după un incendiu în pampas, recolta e mai bogată. Ar fi deci un mijloc de a îngrăşa solul prin cenuşă. În ce mă priveşte, cred mai curând că incendiile tind să distrugă milioanele de ixode, un fel de insecte parazite, care supără în special turmele.

— Dar această metodă energică nu costă viaţa animalelor care rătăcesc în câmpii?

— Da, dar ce contează câteva, când sunt atâtea?

— Nu le apăr, reluă Mac Nabbs, treaba lor, dar mă gândesc la călătorii care străbat pampasul. Nu pot fi surprinşi şi înconjuraţi de flăcări?

— Ba bine că nu! exclamă Paganel cu o vizibilă satisfacţie. Se întâmplă uneori şi, în ce mă priveşte, n-aş fi supărat să particip la un asemenea spectacol.

— Ia te uită la savantul nostru! răspunse Glenarvan. Ar împinge pasiunea ştiinţifică până acolo, încât să se lase ars de viu.

— Pe legea mea, nu, nu, iubite Glenarvan, dar l-am citit pe Cooper, şi Ciorap-de-Piele[1] ne-a arătat mijlocul prin care putem

---

[1] Fenimore Cooper (1789-l851) – scriitor american care descrie în romanele sale viaţa indienilor din pădurile şi preriile Americii de Nord. Eroul scrierilor sale se numeşte Ciorap-de-Piele.

opri întinderea flăcărilor şi anume, smulgând iarba de jur împrejur pe o întindere de câteva prăjini. Nimic mai simplu. De aceea nu mi-e teamă de apropierea unui incendiu şi-l doresc din tot sufletul

Dar dorinţa lui Paganel nu se împlini, şi dacă se prăji totuşi pe jumătate, aceasta fu numai şi numai din pricina căldurii soarelui, care revărsa o arşiţă de nesuportat. Caii răsuflau greu din pricina căldurii tropicale. Nu puteau nădăjdui nici o umbră, afară numai de aceea a unui nor rar, care să acopere pentru un timp discul de flăcări; umbra alerga atunci pe pământul neted, şi călăreţii, dând pinteni cailor, încercau să se menţină în pata întunecată, pe care vânturile dinspre apus o goneau înaintea lor. Dar caii, în curând depăşiţi de ea, rămâneau în urmă şi astfel astrul descoperit stropea cu o nouă ploaie de foc pământul ars al pampasului.

Atunci când Wilson spusese că nu le va lipsi provizia de apă, el nu ţinuse seama de setea nepotolită care îi chinuise pe tovarăşii săi toată ziua; iar când adăugase că vor întâlni vreo apă curgătoare pe drum, se cam grăbise. Într-adevăr, nu numai că râurile lipseau, uniformitatea solului neoferindu-le nici o albie favorabilă, dar şi iazurile săpate de mâna indienilor secaseră şi ele. Văzând cum din milă în milă cresc semnele secetei, Paganel transmise câteva observaţii lui Thalcave şi-l întrebă unde crede că vor găsi apă.

— La lacul Salinas, răspunse indianul.

— Şi când vom ajunge acolo?

— Mâine seară.

De obicei, argentinienii când străbat pampasul sapă câte un puţ şi găsesc apă la o adâncime de câţiva metri sub pământ. Dar călătorii noştri, lipsiţi de uneltele necesare, nu puteau încerca o asemenea soluţie. Trebuiră deci să raţionalizeze provizia de apă, şi dacă nu au îndurat o sete prea aprigă, apoi nici nu se poate spune că şi-au potolit-o cu desăvârşire.

Seara, se opriră după un drum de treizeci de mile. Fiecare spera să doarmă bine, ca să se poată reface din oboseala din timpul zilei, dar noaptea fu deosebit de agitată din cauza ţânţarilor. Prezenţa lor indica o schimbare a direcţiei vântului, care se rotise cu 90° şi sufla dinspre nord. Insectele acestea blestemate dispăreau în genere odată cu brizele dinspre sud sau sud-vest.

Dacă maiorul nu-şi pierdea calmul în mijlocul atâtor mizerii, Paganel, dimpotrivă, se revolta împotriva sâcâielilor naturii. Înjură ţânţarii şi bărzăunii şi regretă mult că nu are apă acidulată ca să-şi calmeze miile de mâncărimi produse de înţepături.

Deşi maiorul încerca să-l consoleze spunându-i că trebuie să se considere fericit că din trei sute de mii de specii de insecte pe care le cunosc naturaliştii el nu are de-a face decât cu două, Paganel se trezi foarte prost dispus.

Totuşi nu se lăsă rugat să pornească iarăşi din zori, căci trebuiau să ajungă în aceeaşi zi la lacul Salinas. Caii erau foarte obosiţi, morţi de sete şi, deşi călăreţii renunţau la apă ca să le-o dea lor, raţia era totuşi insuficientă. Uscăciunea crescuse, iar căldura era de neîndurat sub bătaia vântului de nord, acest simun al pampasului.

În timpul zilei, monotonia călătoriei se întrerupse o clipă. Mulrady, care mergea în frunte, se întoarse, vestind apropierea unui grup de indieni. Această întâlnire fu primită de fiecare din călători într-un mod deosebit. Glenarvan se gândea la informaţiile pe care băştinaşii i le-ar fi putut da despre naufragiul Britanniei, Thalcave, în schimb, nu se bucura deloc să întâlnească în drum nomazii preriei, pe care îi considera tâlhari, şi voia doar să-i evite. Ascultând ordinele lui, mica trupă îşi strânse rândurile şi îşi pregăti armele. Trebuiau să fie gata pentru orice întâmplare.

În curând, detaşamentul indian se distinse bine. Era format numai din vreo zece băştinaşi, ceea ce îl linişti pe patagonez. Indienii se apropiară la vreo sută de paşi. Îi puteai observa cu uşurinţă. Aparţineau rasei din pampas, decimată în 1833 de către generalul Rosas. Cu fruntea înaltă, bombată, bine legaţi, de culoare măslinie, erau nişte exemplare frumoase ale rasei indiene. Îmbrăcaţi în piei de guanac sau de mufetă, aveau lănci de douăzeci de picioare, cuţite, puşti, præştii, bolas-uri, lasso-uri. Îndemânarea lor în conducerea calului îi arăta ca pe nişte călăreţi pricepuţi.

Se opriră la o sută de paşi părând că ţin sfat, strigând şi gesticulând. Glenarvan înaintă înspre ei. Dar nu străbătu nici două prăjini, când detaşamentul, făcând stânga-mprejur, dispăru cu o iuţeală de necrezut. Caii obosiţi ai călătorilor noştri nu ar fi putut niciodată să-i ajungă.

— Ce laşi! strigă Paganel.

— Fug prea iute ca să fie nişte oameni cinstiţi, spuse Mac Nabbs.

— Ce fel de indieni sunt aceştia? îl întrebă Paganel pe Thalcave.

— Gauchos! răspunse patagonezul.

— Gauchos! reluă Paganel, întorcându-se spre tovarăşii săi. Gauchos! Atunci nici nu trebuia să luăm atâtea măsuri de prevedere. N-aveam de ce să ne temem de ei.

— De ce nu? întrebă maiorul.

— Fiindcă indienii gauchos sunt ţărani inofensivi.

— Crezi, Paganel?

— Fără îndoială, aceştia ne-au luat drept hoţi şi-au rupt-o la fugă.

— Mai curând cred că n-au îndrăznit să ne atace, răspunse Glenarvan, supărat că n-a putut intra în vorbă cu băştinaşii, oricine ar fi fost ei.

— Asta e şi părerea mea, spuse maiorul, căci, dacă nu mă înşel, departe de a fi inofensivi, gauchos sunt, dimpotrivă, tâlhari de drumul mare şi foarte de temut.

— Asta-i bună! exclamă Paganel.

Şi începu să discute aprins, atât de aprins, încât găsi mijlocul să-l scoată din pepeni pe maior, care avu o ieşire puţin obişnuită în discuţiile lui:

— Cred că greşeşti, Paganel.

— Greşesc? replică savantul.

— Da. Thalcave i-a luat el însuşi pe indieni drept hoţi şi Thalcave ştie bine cu cine are de-a face.

— Ei bine, Thalcave s-a înşelat de astă dată, ripostă Paganel cu o oarecare acreală în glas. Gauchos sunt agricultori, păstori, nimic altceva, chiar eu însumi am scris asta într-o broşură destul de apreciată, despre băştinaşii din pampas.

— Ei bine, te-ai înşelat, domnule Paganel.

— Eu m-am înşelat, domnule Mac Nabbs?

— Din distracţie, dacă vrei, replică maiorul pe loc, şi o să repari greşeala cu o erată în ediţia viitoare.

Paganel, ofensat la culme, auzind discutându-se şi chiar glumindu-se pe seama cunoştinţelor sale geografice, simţi cum îi piere buna dispoziţie.

— Află, domnul meu, că operele mele n-au nevoie de o

erată de felul acesta.

— Ba da. De data asta, cel puţin, ripostă Mac Nabbs.

— Domnule, te găsesc glumeţ astăzi, spuse iar Paganel.

— Şi eu, acru! ripostă maiorul.

Discuţia lua proporţii neaşteptate, după cum se vede, pentru un fleac. Glenarvan simţi că e nevoie să intervină.

— E sigur, spuse el, că unul e glumeţ, celălalt acru şi asta mă miră din partea amândurora.

Patagonezul fără a înţelege despre ce discutau, ghicise cu uşurinţă că cei doi prieteni se certau. Surâse şi spuse liniştit.

— E vântul dinspre nord.

— Vântul dinspre nord! exclamă Paganel. Ce are a face vântul în treaba noastră?

— Ei, tocmai că are, răspunse Glenarvan. Vântul de nord e pricina proastei voastre dispoziţii. Am auzit că atacă în special sistemul nervos.

— Pe sfintul Patrick, ai dreptate, Eduard, spuse maiorul, izbucnind în râs.

Dar Paganel, aţâţat de-a binelea, nu voi să renunţe la discuţie şi-şi vărsă necazul pe Glenarvan, a cărui intervenţie îi păruse prea puţin potrivită.

— Aşadar, milord, mi-e atacat sistemul nervos?

— Da, Paganel, din pricina vântului de nord, un vânt care e cauza multor crime în pampas, ca şi tramontana în ţinutul din jurul Romei.

— Crime! repetă savantul. Am eu aerul unui om care vrea să comită vreo crimă?

— N-am spus asta!

— De ce nu spui mai bine că vreau să te asasinez?

— Eh, răspunse Glenarvan care nu-şi putea stăpâni râsul, mă cam tem eu de aşa ceva! Din fericire, însă, vântul de nord nu bate decât o singură zi!

La acest răspuns, toţi râseră în cor, împreună cu Glenarvan. Atunci, Paganel dădu pinteni calului şi o luă înainte, pentru ca să-şi rumege necazul.

După un sfert de ceas nici nu se mai gândea la ceartă.
,

Şi uite aşa a fost tulburată niţeluş veselia firească a savantului. Dar, aşa cum spusese pe bună dreptate Glenarvan, această slăbiciune trebuia atribuită unei cauze cu totul

exterioare.

La opt seara, Thalcave, care plecase înainte, spre cercetare, semnală marginile lacului atât de dorit. Un sfert de ceas mai târziu, mica trupă cobora în valea Salinas. Dar aici îi aştepta o mare dezamăgire. Lacul secase.

Capitolul XVIII

ÎN CĂUTARE DE PROVIZII ŞI DE APĂ DULCE

Lacul Salinas e ultimul din şirurile de lagune care leagă sierra Ventana de Guamini. Altădată veneau aici numeroase expediţii din Buenos Aires să facă provizii de sare, căci apele lui conţin clorură de sodiu într-o proporţie considerabilă. Acum apa evaporată de arşiţă depusese toată sarea pe care o conţinea, şi lacul nu era decât o uriaşă oglindă strălucitoare.

Când Thalcave anunţase existenţa unui lichid potabil la lacul Salinas, era de fapt vorba despre râurile cu apă dulce care se vărsau în lac. Dar acum afluenţii erau secaţi ca şi lacul. Soarele arzător evaporase toată apa. Această situaţie făcu ca toată trupa să rămână consternată când ajunse pe malurile uscate ale lacului. Trebuia să se ia o hotărâre. Apa păstrată în burduf începuse să prindă miros şi era prea puţină pentru a le potoli setea. Setea deveni chinuitoare. Foamea şi oboseala dispăreau faţă de această nevoie imperioasă. Un fel de cort de piele ridicat într-o cută a pământului şi părăsit de băştinaşi le sluji de adăpost călătorilor, istoviţi de oboseală, în timp ce caii, mişcându-se anevoie pe malurile noroioase ale lacului, păşteau în silă plantele marine şi trestiile uscate.

După ce toţi se adăpostiră în cort, Paganel îl întrebă pe Thalcave ce crede că au de făcut. Între geograf şi indian, se legă repede o conversaţie, din care Glenarvan culese câteva cuvinte. Thalcave vorbea liniştit, Paganel gesticula pentru amândoi. Dialogul dură câteva minute şi patagonezul încrucişă braţele.

— Ce-a spus? întrebă Glenarvan. Cred că am înţeles! Ne sfătuieşte să ne despărţim.

— Da, în două grupe, răspunse Paganel. Cei ai căror cai, doborâţi aproape de oboseală şi sete, abia pot să-şi târască picioarele, îşi vor continua drumul pe paralela 37°. Cei mai rezistenţi, luându-le înainte, vor merge să caute râul Guamini, care se varsă în lacul San-Lucas, la treizeci şi una de mile (50 km) depărtare. Dacă se găseşte acolo apă în cantitate suficientă, îşi vor aştepta tovarăşii pe malurile lui Guamini. Dacă şi acolo lipseşte apa, se vor întoarce pentru a le economisi celor dintâi un drum inutil.

— Şi atunci? întrebă Tom Austin.

— Atunci trebuie să ne hotărâm, să coborâm şaptezeci şi cinci de mile înspre sud, până la primele ramificaţii ale sierrei Ventana, unde sunt mai multe râuri.

— Sfatul e bun, răspunse Glenarvan, şi-l vom urma fără întârziere. Calul meu n-a suferit încă prea mult de pe urma setei, şi mă ofer să-l întovărăşesc pe Thalcave.

— O, milord, luaţi-mă şi pe mine! se rugă Robert, ca şi cum ar fi fost vorba de o plimbare.

— Dar ai să ne poţi urma, copilul meu?

— Da. Am un cal bun, care nu cere altceva decât să meargă înainte. Vreţi, milord?... Vă rog!

— Hai atunci, băiete, se învoi Glenarvan, încântat că nu se va despărţi de Robert. Am fi prea nepricepuţi, adăugă el, dacă noi trei nu vom descoperi undeva apă limpede şi rece.

— Ei bine, şi eu? spuse Paganel.

— Ei, dumneata, dragă Paganel, răspunse maiorul, vei rămâne cu detaşamentul de rezervă. Cunoşti prea bine paralela 37° şi râul Guamini şi tot pampasul, ca să ne părăseşti. Nici Mulrady, nici Wilson, nici eu nu suntem în stare să-l găsim singuri pe Thalcave la reîntoarcere; noi vom merge cu încredere sub steagul bravului Jacques Paganel.

— Mă resemnez, răspunse geograful, foarte măgulit de ideea de a deveni comandant.

— Dar fără distracţii, adăugă maiorul. Să nu ne duci cumva în alt loc, să ne trezim, de exemplu, pe ţărmurile Oceanului Pacific.

— Ai merita-o, maior nesuferit, răspunse Paganel râzând. Totuşi, spune-mi, iubite Glenarvan, cum te vei înţelege cu Thalcave?

— Cred, răspunse Glenarvan, că patagonezul şi cu mine

nu vom avea nevoie să vorbim. Dealtfel, cu cele câteva cuvinte spaniole pe care le ştiu, voi putea, la mare strâmtoare, să-i exprim un gând şi să înţeleg ce vrea.

— Du-te atunci, vrednicul meu prieten, răspunse Paganel.

— Să cinăm întâi, spuse Glenarvan, şi să dormim, dacă se poate, până la ora plecării.

Cinară fără să bea, ceea ce nu păru să-i întremeze, şi apoi se culcară. Paganel visă torente, cascade, râuri, fluvii, lacuri, pârâuri, chiar şi carafe pline, într-un cuvânt, tot ce poate conţine de obicei apă de băut. Era un adevărat coşmar.

A doua zi la şase, caii lui Thalcave, Glenarvan şi Robert Grant fură înşeuaţi; li se dădu să bea ultima raţie de apă, pe care ei o în- ghiţiră mai mult cu sete decât cu satisfacţie, căci era clocită. Apoi cei trei călăreţi încălecară.

— La revedere, spuseră maiorul, Austin, Wilson şi Mulrady.

— Şi, mai ales, căutaţi să nu vă întoarceţi! adăugă Paganel.

În curând, patagonezul, Glenarvan şi Robert pierdură din vedere, nu fără oarecare strângere de inimă, detaşamentul încredinţat agerului geograf.

„Desertio de las Salinas”, pe care îl străbăteau atunci, e o câmpie argiloasă, acoperită de arbuşti piperniciţi, înalţi de zece picioare, de mimoze, pe care indienii le numesc „curra-mammel”, şi de „jume”, nişte arbuşti stufoşi şi bogaţi în sare. Ici-colo, mari plăci de sare reflectau razele soarelui cu o uimitoare intensitate. Ochiul ar fi confundat cu uşurinţă aceste „barreros”[1] cu nişte ţinuturi îngheţate de ger; dar arşiţa le dezvăluia repede realitatea. Totuşi, contrastul între solul arid şi ars şi straturile de sare strălucitoare dădea deşertului o înfăţişare cu totul deosebită, care atrăgea privirea.

La optzeci de mile înspre sud, dimpotrivă, sierra Ventana, către care urmau să se îndrepte dacă râul Guamini ar fl fost secat, prezenta o înfăţişare cu totul diferită. Ţinutul acesta, cercetat în 1835 de către căpitanul Fitz-Roy, care comanda pe atunci expediţia făcută cu corabia Beagle, e deosebit de roditor. Aici cresc cele mai abundente păşuni de pe pământul indian; versantul nord-vestic al sierrelor e îmbrăcat cu ierburi luxuriante şi coboară între păduri bogate în diferite esenţe; aici se întâlneşte „algarrobo”, un fel de roşcov, al cărui fruct uscat şi

---

[1] Pământuri impregnate cu sare (în limba spaniolă în text).

transformat în făină serveşte la pregătirea unei pâini destul de preţuită de indieni; „quebracho alb”, cu ramurile lungi şi flexibile, aidoma sălciilor plângătoare din Europa; „quebracho roşu” dă un lemn fără moarte; „naudubay” se aprinde uşor şi pricinuieşte

1

112

adesea incendii teribile; „viraro”, ale cărui flori violete cresc suprapuse în formă de piramidă şi, în sfârşit, „limbo”, care îşi ridică până la optzeci de picioare imensa Lui umbrelă, unde se pot adăposti de razele soarelui turme întregi. Argentinienii au încercat adesea să colonizeze această ţară bogată, fără a izbuti să înfrângă însă ostilitatea indienilor.

Desigur, te făcea să crezi că râuri abundente coborau pe coamele munţilor ca să aducă apa necesară unei asemenea fertilităţi şi, în- tr-adevăr, nici secetele cele mari n-au secat vreodată râurile; dar ca să ajungi la ele trebuia să mergi o sută treizeci de mile înspre sud. Thalcave avea deci dreptate să se îndrepte întâi spre Guamini, fără să se abată din drum; se găsea la o depărtare mult mai mică.

Cei trei cai galopau cu spor; minunatele animale simţeau, fără îndoială, instinctiv, unde le mânau stăpinii. Thauka mai ales se arăta de o vigoare pe care nu o putea micşora nici oboseala, nici greutăţile drumului; se strecura prin mărăcinişul uscat şi tufişurile de curra- mammel ca o pasăre. Calul lui Glenarvan, nechezând vesel, şi cel al lui Robert, cu un pas mai greoi, îndemnaţi de pilda lui Thauka, îl, urmau curajoşi. Thalcave, nemişcat în şa, dădea tovarăşilor de drum exemplul pe care Thauka îl dădea celor cu patru picioare. Patagonezul întorcea adesea capul să-l privească pe Robert Grant.

Văzându-l pe băiat hotărât şi bine aşezat pe cal, cu pulpele suple, cu umerii strânşi, cu picioarele corect încordate, cu genunchii lipiţi de şa, el îşi manifestă mulţumirea printr-un strigăt de încurajare. Robert devenea un excelent călăreţ şi merita felicitările indianului.

— Bravo, Robert! spuse Glenarvan. Thalcave are aerul că te felicită, te admiră, da, băiatul meu!

— Pentru ce, milord?

— Pentru felul în care călăreşti.

— Oh, mă ţin bine în şa, asta-i tot! răspunse Robert, care,

auzind complimentul, roşi de plădere.

— Asta e principalul, Robert, răspunse Glenarvan, dar eşti prea modest şi-ţi prezic că ai să ajungi un sportiv desăvârşit.

— Bine, zise Robert, dar ce va zice tata, care vrea să mă facă marinar?

— Una nu împiedică pe cealaltă. Dacă nu toţi călăreţii sunt buni marinari, apoi toţi marinarii pot fi buni călăreţi. Tot călărind pe şarturile corăbiei, înveţi să te ţii solid în şa. Pe urmă să încaleci, să struneşti şi să mâi calul într-o parte sau alta, totul vine de la sine, căci nimic nu e mai firesc.

— Bietul tata! răspunse Robert. Cum are să vă mulţumească, milord, când îl veţi fi salvat!

— Îl iubeşti mult, Robert?

— Da, milord. Era atât de bun cu sora mea şi cu mine! Nu se gândea decât la noi! Din orice călătorie, din fiecare ţară pe care o vizita, ne aducea o amintire, şi, mai mult încă, se întorcea cu mângâieri şi vorbe bune. Şi dumneavoastră îl veţi iubi când îl veţi cunoaşte. Mary îi seamănă, are voce blândă ca el. E ciudat pentru un marinar, nu-i aşa?

— Da, foarte ciudat, răspunse Glenarvan.

— Parcă-l văd, reluă copilul, care părea că vorbeşte pentru sine. Bunul şi viteazul meu tată! Mă adormea pe genunchi când eram mic, şi-mi îngâna mereu un vechi refren scoţian, în care sunt cântate lacurile din ţara noastră. Melodia îmi revine uneori în minte, dar neclară. Şi Mary şi-o aminteşte câteodată!... Cât îl iubeam, milord! Uite, eu cred că trebuie să fii mic, ca să-ţi iubeşti mult tatăl.

— Şi să fii mare, ca să-l venerezi, copile, răspunse Glenarvan, mişcat de cuvintele rostite din inimă de acest tânăr.

În timpul conversaţiei, caii încetiniseră mersul.

— Îl vom regăsi, nu-i aşa? spuse Robert, după câteva clipe de tăcere.

— Da, îl vom regăsi, răspunse Glenarvan. Thalcave ne-a adus pe urmele lui şi eu am încredere în el.

— E un indian de ispravă Thalcave, completă copilul.

— Sigur!

— Ştiţi ceva, milord?

— Ştiu, dacă-mi vei spune.

— Cu dumneavoastră nu sunt decât oameni de ispravă! Lady Helena, pe care o iubesc atâta, maiorul, o fire atât de

liniştită, căpitanul Mangles, domnul Paganel, marinarii de pe Duncan, atât de curajoşi şi devotaţi!

— Da, o ştiu, băiatul meu, răspunse Glenarvan.

— Şi ştiţi că dumneavoastră sunteţi cel mai bun dintre toţi?

— Nu, asta nu ştiu!

— Ei, trebuie să aflaţi asta, milord, răspunse Robert, luându-i mâna şi sărutându-i-o.

Glenarvan dădu cu blândeţe din cap şi întrerupseră conversaţia numai fiindcă Thalcave rechema cu un gest pe cei rămaşi în urmă. Nici o clipă nu trebuia să se piardă din cauza celor întârziaţi.

Reluară deci mersul repede, dar în curând îşi dădură seama că, afară de Thauka, toţi ceilalţi cai nu mai puteau ţine mult timp pasul. La amiază trebui să li se acorde un ceas de odihnă. Nu mai puteau de osteneală şi refuzau să pască tufele de „alfafari”, un fel de lucernă măruntă, încălzită de razele soarelui.

Glenarvan deveni neliniştit. Uscăciunea solului şi lipsa de apă puteau avea urmări dezastruoase. Thalcave nu spunea nimic şi se gândea probabil că dacă şi Guamini era secat, atunci ar fi fost cazul să fie deznădăjduiţi, fireşte, dacă s-ar putea întâmpla vreodată ca într-o inimă de indian să bată deznădejdea.

Porni deci iar la drum şi, de voie, de nevoie, mai cu biciul, mai cu pintenii, caii trebuiră să meargă din nou, dar la pas, nu mai repede.

Thalcave ar fi putut ajunge mult mai departe, căci în câteva ceasuri Thauka l-ar fi dus până la malurile râului. Fără îndoială că se gândea la asta, dar, desigur, nu voia să-şi lase cei doi tovarăşi singuri în mijlocul pustiului şi, ca să nu le-o ia înainte, îl silea pe Thauka să meargă la pas potrivit.

Această schimbare nu fu prea uşoară pentru cal, care, până să se resemneze să-şi încetinească pasul, se cabră, necheză puternic; fu nevoie nu atât de forţă, cât de un îndemn. Thalcave vorbea cu adevărat calului său şi Thauka, deşi nu-i răspundea, cel puţin îl înţelegea. Trebuie să credem că patagonezul îi oferi motive serioase, căci,după ce au discutat o bucată de vreme, Thauka se supuse argumentelor aduse, nu fără a-şi muşca zăbala.

Dar dacă Thauka îl înţelese pe Thalcave, şi Thalcave îşi înţelese tot atât de bine calul. Inteligentul animal, slujit de simţurile sale, adulmeca aerul; aspira cu frenezie, mişcându-şi şi pocnindu-şi limba, ca şi cum ar fi muiat-o într-un lichid binefăcător. Patagonezul nu se putea înşela: apa nu era departe.

Îşi îmbărbătă deci tovarăşii, tălmăcindu-le nerăbdarea lui Thauka, pe care ceilalţi doi cai nu întârziară s-o priceapă. Făcură o ultimă sforţare şi o luară în galop în urma indianului.

Spre ora trei, într-o cută a terenului se ivi o dungă albă, care tremura sub razele soarelui.

— Apă! strigă Glenarvan.

— Apă! Apă! strigă Robert.

Nu mai era nevoie să-şi îndemne caii; bietele animale, simţindu-şi forţele reînviate, porniră cu o îndârjire nestăpânită. În câteva minute atinseră râul Guamini şi, cu şeile încă pe ei, se aruncară în apele binefăcătoare, intrând până la piept.

Stăpânii îi imitară, cam fără voia lor, şi făcură o baie de care nu aveau de ce să se plângă.

— Ah, ce bine! exclamă Robert, potolindu-şi setea în mijlocul râului.

— Domoleşte-te, băiatul meu, spuse Glenarvan, care însă nu dădea câtuşi de puţin exemplu de cumpătare.

Nu se mai auzea decât plescăitul înghiţiturilor repezi.

Thalcave, în schimb, bău liniştit, fără grabă, cu înghiţituri mici, dar prelungi, „ca un lasso”, după expresia patagoneză. Bea fără întrerupere şi aproape că îţi era teamă să nu sece tot râul.

— În sfârşit, spuse Glenarvan, nădejdile prietenilor noştri nu vor fi înşelate! Acum sunt sigur că vor găsi apă limpede şi multă când vor ajunge la Guamini, dacă n-o dă gata Thalcave singur!

— Dar nu s-ar putea merge în întâmpinarea lor? întrebă Robert. Li s-ar cruţa câteva ceasuri de nelinişte şi de suferinţă.

— Desigur, băiatul meu, dar cum să le ducem apa? Burdufurile au rămas la Wilson. Nu, mai bine să aşteptăm cum ne-am înţeles. Dacă socotim cât timp le mai trebuie ca să ajungă aici şi dacă ţinem seama de oboseala cailor, prietenii noştri vor sosi noaptea; să le pregătim deci un adăpost şi mâncare bună.

Thalcave nu aşteptase propunerea lui Glenarvan de a căuta un loc bun pentru înnoptat. El găsise din fericire pe malurile râului o „rama-da”, un fel de ocol de vite, închis în trei părţi. Locul era nimerit pentru popas, de vreme ce nu le era teamă să doarmă sub cerul liber, dealtfel, cea din urmă grijă a tovarăşilor lui Thalcave. De aceea nu mai căutară un altul şi se întinseră în bătaia soarelui, ca să-şi usuce hainele udate de apă.

— Ei bine, fiindcă-i gata adăpostul, să ne gândim la cină, propuse Glenarvan. Prietenii noştri trebuie să fie mulţumiţi de solii pe care i-au trimis înainte şi sper că nu mă înşel dacă spun că nu vor avea de ce să se plângă. Cred că un ceas de vânătoare n-ar fi vreme pierdută. Eşti gata, Robert?

— Da, milord, răspunse băiatul, ridicându-se şi luând puşca în mână.

Lui Glenarvan îi venise această idee fiindcă malurile Guamini-ului păreau loc de întâlnire al întregului vânat din câmpiile vecine. Se găseau „tinamuşi”, un fel de potârnichi de pampas, se înălţau în stoluri lişiţe negre sau fluierari numiţi „teru-teru”, cârstei de culoare galbenă, găini de apă de un verde minunat.

Patrupedele nu se iveau încă; dar Thalcave, arătându-le ierburile şi tufărişurile dese, le dădu a înţelege că se ascundeau aici. Vânătorii n-aveau de făcut decât câţiva paşi, ca să se trezească în ţara cea mai bogată din lume în vânat.

Porniră la vânătoare şi, dispreţuind la început păsările, traseră mai întâi în animalele mari. În curând înaintea lor apărură o sumedenie de căprioare şi guanaci asemănători cu cei care-i asaltaseră atât de violent pe culmile Cordilierilor; dar animalele acestea, foarte sperioase, fugiră atât de iute, încât fu cu neputinţă ca gloanţele să le ajungă. Vânătorii s-au îndreptat atunci spre un vânat mai puţin iute de picior, dar care nu le oferea o carne tot atât de gustoasă. Au doborât o duzină de potârnichi şi de cârstei, şi Glenarvan ucise cu mare îndemânare un porc „taytetre”, un pachiderm păros, sălbatic, foarte bun la gust, care merita să strici un cartuş pe el.

În mai puţin de o jumătate de ceas vânară suficient. Robert puse mâna pe un animal curios din ordinul nedinţaţilor, un „armadillo”, un fel de tatu, acoperit de o carapace din bucăţi osoase şi mobile, lung de un picior şi jumătate. Era foarte gras şi, după spusa patagonezului, foarte bun la gust. Thalcave oferi

tovarăşilor săi spectacolul unei vânători de „nandu”, o specie de struţ care creşte numai în pampas şi care aleargă cu o iuţeală nemaipomenită.

Indianul nu folosi şiretlicuri cu un animal atât de iute de picior, ci îl mână pe Thauka în galop, direct spre struţ, căci, dacă acesta nu e luat prin surprindere, prin fuga lui în zigzaguri şi ocoluri oboseşte în curând vânătorul. Thalcave, ajuns la distanţa cuvenită, aruncă bolas-ul cu atâta îndemânare, încât struţul se prăbuşi în câteva clipe cu picioarele împiedicate.

Indianul îl luă, nu numai cu plăcerea vânătorului care şi-a nimerit ţinta; carnea de nandu e foarte căutată în acele locuri şi Thalcave ţinea să ofere şi el un fel de mâncare la masa comună.

Aduseră deci în ramada „ciorchinele” de portânichi, struţul lui Thalcave, porcul lui Glenarvan şi tatu-ul lui Robert. Struţul şi porcul fură preparaţi imediat, adică au fost jupuiţi de piele şi tăiaţi în bucăţi subţiri. Tatu-ul, în schimb, e un animal de preţ, care-şi poartă tigaia cu el; îl aşezară în propria lui carapace, pe jeratic.

Cei trei vânători se mulţumiră, pentru cină, să devoreze potârnichile şi păstrară pentru prietenii lor felurile mai alese. Drept băutură avură o apă limpede, mai gustoasă decât toate vinurile din lume, mai bună decât vestitul „usquebaugh”[1], atât de preţuit prin podişurile Scoţiei.

Nu uitară nici caii. Fânul adunat în ramada le sluji drept hrană şi drept culcuş. Când totul fu pregătit, Glenarvan, Robert şi indianul se înveliră fiecare în poncio-ui lui şi se întinseră pe saltelele de „alfa-fari”, patul obişnuit al vânătorilor din pampas.

Capitolul XIX

LUPII ROŞII

Veni noaptea. O noapte cu lună nouă, în timpul căreia astrul nopţilor avea să rămână nevăzut tuturor pământenilor. Numai strălucirea confuză a stelelor lumina câmpia. La orizont,

---

[1] Rachiu din orz fermentat.

constelaţiile se stingeau într-o ceaţă întunecoasă. Apele râului Guamini curgeau fără să susure, ca o pânză de ulei care alunecă pe o suprafaţă de marmură. Păsările, patrupedele şi reptilele se odihneau după truda zilei, şi pe suprafaţa imensă a pampasului se pogorâse o tăcere pustie...

Glenarvan, Robert şi Thalcave, întinşi pe stratul des de alfafari, dormeau un somn adânc. Caii, copleşiţi de oboseală, se întinseră pe pământ; numai Thauka, un cal pursânge, dormea în picioare, cu copitele bine înfipte, mândru în repaus ca şi în acţiune, gata să se repeadă la cel mai mic semn al stăpânului său. În interiorul ramadei domnea o linişte deplină, iar tăciunii din vatră se stingeau puţin câte puţin, aruncându-şi ultimele pâlpâiri în întuneric.

Totuşi, către ora zece, după un somn destul de scurt, indianul se deşteptă. Privi ţintă undeva în câmpie şi ciuli urechea. Căuta, desigur, să prindă un sunet imperceptibil. În curând o uşoară nelinişte i se zugrăvi pe faţa de obicei atât de calmă. Simţea oare apropierea unor indieni răufăcători sau pe aceea a jaguarilor, a tigrilor de apă sau a altor animale de temut, care nu sunt deloc rare în preajma râurilor? Această ultimă ipoteză îi păru, fără îndoială, plauzibilă, căci îşi aruncă iute o privire asupra obiectelor din ţarc, ce se puteau arde, şi neliniştea lui crescu şi mai mult. Într-adevăr, tot acest culcuş uscat de alfafari ar fi ars repede şi nu ar fi oprit multă vreme îndrăzneţele animale.

În această împrejurare, Thalcave nu avea altceva de făcut decât să aştepte evenimentele, şi în adevăr aşteptă, pe jumătate culcat, cu capul în mâini şi coatele sprijinite pe genunchi, cu privirea aţintită, nemişcat, în poziţia unui om pe care un zgomot neaşteptat îl smulge din somn.

Trecu o oră. Oricare altul afară de Thalcave, liniştit de tăcerea dimprejur, s-ar fi culcat la loc. Dar acolo unde un străin n-ar fi bănuit nimic, simţurile ascuţite şi instinctul indianului presimţeau o primejdie apropiată.

În timp ce el veghea, Thauka scoase un nechezat înăbuşit; nările i se umflară adulmecând spre intrarea ramadei. Patagonezul se ridică îndată.

— Thauka a simţit vreun duşman, murmură el.

Se sculă şi se apucă să cerceteze atent câmpul. Domnea încă tăcerea, dar nu şi nemişcarea. Thalcave zări nişte umbre

strecurându-se fără zgomot printre tufele de curra-mammel. Ici-colo scânteiau nişte puncte luminoase, care se încrucişau în toate direcţiile, se stingeau şi se aprindeau rând pe rând. S-ar fi crezut că era un dans de lanterne fantastice, pe oglinda unei imense lagune. Un străin ar fi luat, fără îndoială, aceste scântei zburătoare drept nişte licurici care strălucesc la căderea nopţii pretutindeni în ţinuturile pampasului. Dar Thalcave nu se lăsă înşelat; înţelese cu ce duşman avea de-a face; îşi încărcă repede arma şi se aşeză atent la pândă, în faţa primului şir de stâlpi ai ocolului.

Nu trecu multă vreme şi un zgomot straniu, un amestec de lătrături şi urlete făcu să răsune pampasul. Îi răspunse o detunătură de carabină, urmată de sute de urlete înspăimântătoare. Glenarvan şi Robert, treziţi brusc, săriră în picioare.

— Ce e? întrebă tânărul Grant.

— Indieni? exclamă Glenarvan.

— Nu, răspunse Thalcave, „aguaras”.

Robert îl privi pe Glenarvan.

— Aguaras? întrebă el.

— Da, încuviinţă Glenarvan, lupii roşii din pampas.

Amândoi puseră mâna pe arme şi veniră lângă indian. Acesta arătă spre locul unde se executa parcă un formidabil concert de urlete.

Robert făcu fără voia lui un pas înapoi.

— Ţi-e frică de lupi, băiatul meu? îl întrebă Glenarvan.

— Nu, milord, răspunse Robert cu dârzenie în glas. Lângă dumneavoastră, dealtfel, nu mi-e frică de nimic.

— Cu atât mai bine. Aceşti aguaras nu sunt animale de care să te temi prea mult şi nici nu m-aş sinchisi de ele dacă n-ar fi atât de numeroase.

— Ce importanţă are? răspunse Robert. Suntem bine înarmaţi. N-au decât să vină.

— Şi-i vom întâmpina cum se cuvine!

Spunând aceste cuvinte, Glenarvan voia să-l liniştească pe copil. Dar el se gândea cu destulă spaimă la această haită de carnivore dezlănţuite în noapte.

Poate că erau chiar câteva sute, şi trei oameni, oricât de bine ar fi fost înarmaţi, nu puteau să lupte împotriva unui număr atât de mare de sălbăticiuni.

Când patagonezul rostise cuvântul „aguaras”, Glenarvan recunoscuse îndată numele pe care indienii din pampas îl dau lupilor roşii. Acest carnivor, sau „canis-jubatus”, cum îl numesc naturaliştii, este înalt cât un câine mare şi are capul ca de vulpe. Părul e de culoare ruginie ca scorţişoara şi pe spinare îi flutură o coamă neagră. Animalul este foarte agil şi foarte viguros. Trăieşte de obicei în ţinuturile mlăştinoase şi urmăreşte, înotând, animalele de apă. Noaptea îl goneşte din vizuina lui, în care doarme toată ziua; e temut în special în „estancias”[1] căci, cum îl încolţeşte foamea, dă iama prin vite. Singur, aguara nu este deloc primejdios: dar când se găsesc în număr mare, se schimbă lucrurile. E preferabil să ai de-a face chiar cu jaguarul sau cuguarul pe care-l poţi ataca deschis.

Dar faţă de urletele care răsunau în pampas şi faţă de mulţimea umbrelor care ţopăiau pe câmp, Glenarvan nu putea să se înşele asupra numărului de lupi roşii adunaţi pe malurile Guamini-ului; animalele mirosiseră o pradă sigură, carne de cal sau de om, şi nici unul dintre ele nu s-ar fi întors în vizuină fară să-şi fi luat porţia. Situaţia era deci foarte primejdioasă.

Cercul lupilor se strângea din ce în ce. Caii, treziţi din somn, dădeau semne de cea mai îngrozitoare spaimă. Thauka bătea cu copita, încercând să-şi rupă căpăstrul şi stătea gata s-o ia la fugă. Stăpânul său nu izbutea să-l liniştească decât scoţând neîntrerupt un anumit şuierat.

Glenarvan şi Robert se aşezară în aşa fel, încât apărau intrarea ramadei. Cu armele încărcate, erau gata să tragă asupra primului rând de aguaras, când Thalcave îi opri.

— Ce vrea Thalcave?

— Să nu tragem.

— De ce?

— Poate socoteşte că n-a sosit momentul.

Dar nu acest motiv îl îndemnase pe indian, ci altul, mai grav, pe care Glenarvan îl înţelese când Thalcave, deschizându-şi cutia cu praf de puşcă şi răsturnând-o le arătă că era aproape goală.

— Ei? întrebă Robert.

— Ei bine, trebuie să ne economisim muniţiile. Vânătoarea noastră de azi ne-a costat scump şi mai avem foarte puţine gloanţe şi praf de puşcă. N-a mai rămas nici pentru douăzeci de

[1] Staule de vite (în limba spaniolă în text).

focuri.

Copilul nu răspunse nimic.

— Nu ţi-e frică, Robert?

— Nu, milord.

— Bine, băiatul meu.

În acest moment răsună o nouă detunătură. Thalcave culcase la pământ un duşman prea îndrăzneţ. Lupii, care înaintau în rânduri strânse, dădură înapoi şi se îngrămădiră la o sută de paşi de ocol.

De îndată, Glenarvan, la un semn al indianului, îşi reluă locul. Acesta, strângând culcuşul, ierburile, într-un cuvânt toate materiile combustibile, le îngrămădi la intrarea ramadei şi azvârli pe ele un tăciune încă aprins. În curând o perdea de flăcări se întinse pe fondul negru al cerului şi printre limbile de foc câmpia se văzu puternic luminată. Glenarvan îşi dădu atunci seama de numărul mare al animalelor pe care trebuiau să le înfrunte. Părea că niciodată nu se adunaseră laolaltă atâţia lupi lacomi. Bariera de foc pe care le-o ridicase Thalcave le înteţise mânia, neputând înainta. Câţiva, totuşi, ajunseră până la rug şi-şi arseră labele.

Din vreme în vreme trebuiau să tragă din nou, pentru ca să oprească hoarda aceasta dezlănţuită; după o oră, vreo cincisprezece cadavre presărau preria.

Asediaţii se aflară atunci într-o situaţie oarecum mai puţin primejdioasă. Atâta timp cât durau muniţiile, atâta timp cât bariera de foc se înălţa la intrarea ramadei, nu trebuiau să se teamă de năvală. Dar după aceea, ce vor face când toate mijloacele de respingere a haitei se vor sfirşi? Glenarvan îl privi pe Robert şi se simţi înduioşat. Se uită pe sine şi nu se gândi decât la acest biet copil care dovedea un curaj cu mult mai mare decât era firesc pentru vârsta lui. Robert era palid, dar nu lăsa arma din mână şi aştepta hotărât asaltul lupilor înfuriaţi.

Totuşi, Glenarvan, după ce examină cu sânge rece situaţia, hotărî să-i pună capăt.

— Într-o oră, spuse el, nu vom mai avea nici praf de puşcă, nici gloanţe, nici foc. Nu trebuie să aşteptăm până atunci ca să luăm o hotărâre.

Se întoarse deci spre Thalcave şi, folosind cele câteva cuvinte spaniole pe care şi le amintea, începu cu indianul o conversaţie adesea întreruptă de focuri de armă.

Se înţeleseră, dar cu mare greutate. Glenarvan cunoştea din fericire obiceiurile lupului roşu. Fără acest lucru, n-ar fi putut să priceapă cuvintele şi gesturile patagonezului.

Totuşi, se scurse un sfert de ceas până ce fu în stare să-i transmită lui Robert răspunsul lui Thalcave. Glenarvan îl întrebase pe indian despre situaţia lor aproape desperată.

— Şi ce-a răspuns? întrebă Robert.

— A spus că, orice-ar fi, trebuie să rezistăm până în zori. Augaras nu ies decât noaptea; dimineaţa se retrag în vizuină. E lupul întunericului, o fiară laşă, căreia îi e frică de lumină, o bufniţă cu patru labe.

— Foarte bine, să ne apărăm până dimineaţa.

— Da, băiatul meu, şi chiar cu cuţitul, dacă nu vom mai putea cu puşca.

Thalcave şi dăduse exemplu: când un lup se apropie de foc, braţul lung şi înarmat al patagonezului străpunse flacăra, rămânând apoi roşu de sânge.

Cu toate acestea, mijloacele de apărare începeau să se împuţineze simţitor. Spre ora două, Thalcave aruncă în foc ultimul braţ de combustibil. Nici cu muniţiile nu stăteau mai bine; nu mai aveau decât cinci focuri de tras.

Glenarvan privi în jur îngrozit. Se gândea la copilul care se afla lângă el, la tovarăşii lui, la toţi cei pe care-i iubea. Robert nu spunea nimic. Poate că nu-şi închipuia cât de ameninţătoare era primejdia, în schimb Glenarvan se gândea la toate astea şi-şi imagina perspectiva îngrozitoare, acum inevitabilă, de a fi sfâşiaţi de vii. Nu-şi mai putu stăpâni emoţia; îl strânse pe copil la piept, îl sărută pe frunte, în timp ce lacrimile îi curgeau fără voie.

Robert îl privi zâmbind.

— Nu mi-e frică, spuse el.

— Nu, copilul meu, şi ai dreptate. Peste două ceasuri se vor ivi zorile şi vom fi salvaţi! Bine, Thalcave, bine, viteazul meu patagonez! strigă el în momentul în care indianul, lovind cu patul puştii, ucidea doi lupi enormi, care încercau să străbată bariera arzândă.

Dar în acest moment, lumina aproape stinsă din vatră îi arăta cum haita de aguaras pornise în rânduri strânse la asaltul ramadei.

Deznodământul acestei drame sângeroase se apropia:

focul scădea din lipsă de combustibil, flacăra pâlpâia din ce în ce mai slab, câmpia luminată până atunci se mistuia din nou în întuneric, şi ochii fosforescenţi ai lupilor roşii sticleau în beznă. Peste câteva minute, toată hoarda avea să se năpustească în ocol.

Thalcave descărcă pentru ultima oară carabina, culcă încă un duşman la pământ, şi când muniţiile i se terminară, încrucişă braţele. Îşi plecă capul pe piept. Păru că vrea să gândească în tăcere. Căuta poate vreun mijloc extrem, imposibil, nebunesc, ca să respingă haita furioasă. Glenarvan nu îndrăznea să-l întrebe.

În clipa aceea se produse o schimbare în atacul lupilor. Aceştia părură să se îndepărteze şi urletele lor, asurzitoare până atunci, încetară deodată. O linişte adâncă şi apăsătoare învălui întinsul câmpiei.

— Pleacă! spuse Robert.

— Poate, răspunse Glenarvan, care ciuli urechea la zgomotele de afară.

Dar Thalcave, ghicindu-i gândul, dădu din cap. Ştia bine că fiarele nu vor lăsa să le scape o pradă sigură, până ce ziua nu-i va întoarce în vizuinele lor întunecate.

Totuşi era clar că tactica duşmanului se schimbase.

El nu mai încerca să forţeze intrarea ramadei, dar noile lui manevre creau o primejdie şi mai mare. Lupii roşii, renunţând să pătrundă prin intrarea apărată cu îndârjire de gloanţe şi foc, înconjurară ramada, căutând să atace prin partea opusă.

În curând se auziră cum îşi înfigeau ghearele în lemnul pe jumătate putrezit. Printre stâlpii zgâlţâiţi se şi strecurau labele lor puternice şi boturile sângeroase. Caii, înspăimântaţi, rupând căpestrele, alergau de colo-colo prin ocol, cuprinşi de o groază nebună. Glenarvan îl luă în braţe pe Robert, vrând să-l apere până în ultimul moment. Când ar fi vrut mai mult ca oricând să părăsească ocolul, încercând chiar să fugă – dealtfel o scăpare imposibilă, – privirile îi căzură asupra indianului.

Thalcave, după ce se învârtise ca o fiară în ramada, se apropie de calul său, care fremăta de nerăbdare, şi puse şaua cu grijă fără să uite vreo curea sau vreo cataramă descheiată. Părea că nu-i mai pasă de urletele care creşteau din ce în ce. Glenarvan îl privea cu nelinişte.

— Ne părăseşte! strigă el, văzându-l pe Thalcave

strângând hăţul ca un călăreţ gata să încalece.

— El? Niciodată! spuse Robert.

Şi, într-adevăr, indianul voia să încerce, nu să-şi părăsească prietenii, ci să-i salveze, sacrificându-se pentru ei.

Thauka era gata; muşca nerăbdător zăbala, se opintea în loc, ochii lui inteligenţi, plini de foc, aruncau fulgere; îşi înţelesese stăpânul.

În clipa în care indianul apucase coama calului, Glenarvan îi încleştă braţul cu mâna.

— Pleci? întrebă el, arătând spre câmpia liberă în acel moment.

— Da, spuse indianul, care înţelese gestul tovarăşului său. Pe urmă adăugă câteva cuvinte spaniole, care însemnau: Thauka! Bun cal. Repede. Va atrage lupii după el.

— Ah, Thalcave! strigă Glenarvan.

— Repede, repede! răspunse indianul, în timp ce Glenarvan îi spunea lui Robert cu o voce înecată de emoţie:

— Robert!... Copile!... Auzi!... Vrea să se jertfească pentru noi!... Vrea să alerge în pampas şi să abată furia lupilor, atrăgând-o asupra lui!

— Prietene Thalcave, strigă Robert, aruncându-se la picioarele lui, prietene Thalcave, nu ne părăsi!

— Nu, spuse Glenarvan, nu ne va părăsi!

Apoi se întoarse spre indian şi, arătând înapoi spre caii îngroziţi şi strânşi lângă stâlpi, spuse:

— Să plecăm împreună.

— Nu, răspunse indianul, care nu se înşela asupra înţelesului cuvintelor lui. Animale rele, înspăimântate. Thauka, bun cal.

— Fie, spuse Glenarvan. Robert, poţi fi sigur că Thalcave nu te va părăsi. Îmi arată ce am de făcut! Eu voi pleca! El va rămâne lângă tine. Apoi, apucându-l pe Thauka de căpăstru, continuă: Eu voi pleca.

— Nu, răspunse liniştit patagonezul.

— Eu, strigă Glenarvan, smulgându-i căpăstrul din mână, eu voi fi acela! Salvează-l pe copil! Ţi-l încredinţez Thalcave!

Glenarvan, în tulburarea lui, amesteca cuvinte englezeşti cu spaniole. Dar ce importanţă are limba? În situaţii atât de groaznice, gesturile vorbesc de la sine şi oamenii se înţeleg repede.

Totuşi, Thalcave se opunea. Discuţia se prelungea şi primejdia creştea cu fiecare clipă. Chiar stâlpii cei mai rezistenţi începeau să cedeze sub dinţii şi ghearele lupilor.

Nici Thalcave, nici Glenarvan nu păreau să renunţe. Indianul îl trăsese pe Glenarvan spre ieşirea din ocol şi îi arăta câmpia liniştită; în limbajul său îl făcea să înţeleagă că nu trebuie pierdută nici o clipă, căci primejdia va fi mai mare pentru cei ce vor rămâne, dacă manevra nu va izbuti; în sfârşit, că el singur îl cunoştea pe Thauka, şi deci el îi va folosi mult mai bine iuţeala şi sprinteneala pentru salvarea tuturor. Glenarvan, orbit, susţinea cu încăpăţânare că el va trebui să se jertfească; dar, deodată, fu împins la o parte cu violenţă. Thauka se încordă, se ridică pe picioarele dindărăt şi deodată sări peste bariera de foc şi peste mormanul de cadavre, în timp ce o voce de copil striga:

— Dumnezeu să vă aibă în pază, milord!

Glenarvan şi Thalcave abia avură timpul să-l vadă pe Robert, care, cu mâinile înfipte în coama lui Thauka, dispăru în beznă.

— Robert! Nenorocitule! strigă Glenarvan.

Dar aceste cuvinte nu au putut fi auzite nici de indian. Izbucni un urlet înfiorător. Lupii roşii, repezindu-se pe urmele calului, o luară la fugă spre apus, cu o repeziciune fantastică.

Thalcave şi Glenarvan ieşiră în goană din ocol. Câmpia îşi recăpătase liniştea şi abia dacă mai puteau distinge o linie ce unduia departe, în întunericul nopţii.

Glenarvan se prăbuşi la pământ, buimac, deznădăjduit, frângându-şi mâinile. Indianul zâmbea cu calmul lui obişnuit.

— Thauka. Bun cal. Copil viteaz. Va scăpa, repeta el mereu,dând din cap.

— Şi dacă va cădea? spuse Glenarvan.

— Nu va cădea!

Deşi avea încredere în Thalcave, lordul petrecu restul nopţii într-un mare chin. Nici nu-şi dădea seama că scăpase de primejdia unei haite de lupi. Voia să alerge în căutarea lui Robert, dar indianul îl opri; acesta îl făcu să priceapă că nu-l puteau ajunge cu caii lor şi că Thauka întrecuse de mult duşmanii; dealtfel, pe întuneric nici nu-l puteau regăsi, trebuiau să aştepte zorile, ca să pornească pe urmele lui Robert.

La ora patru începu să se crape de ziuă. Norii de ceaţă ce

împânzeau orizontul începură să se ridice treptat. Picături limpezi de rouă acopereau câmpia şi printre ierburile înalte se simţi un freamăt uşor, care vestea apropierea zilei.

Sosise clipa plecării.

— Haidem! La drum! spuse indianul.

Glenarvan, fără să scoată un cuvânt, încălecă pe calul lui Robert. În curând, cei doi călăreţi galopau înspre apus, reîntorcându-se pe linia dreaptă de la care tovarăşii lor nu trebuiau să se abată.

Timp de un ceas alergară astfel cu o iuţeală extraordinară, căutându-l pe Robert din ochi, temându-se la fiecare pas să nu dea de cadavrul lui însângerat. Glenarvan îşi înfigea pintenii în coastele calului. În sfârşit, auziră împuşcături, trase la intervale regulate, ca un semnal de recunoaştere.

— Ei sunt! strigă Glenarvan.

Thalcave şi lordul dădură şi mai aprig pinteni cailor şi, în câteva clipe, ajunseră la detaşamentul condus de Paganel. Un strigăt izbucni din pieptul lui Glenarvan. Robert era aici viu, purtat în spate de mândrul Thauka; la vederea stăpânului său, calul scoase un nechezat de bucurie.

— Ah, copilul meu, copilul meu! exclamă Glenarvan, cu o expresie de nemărginită duioşie.

Descălecând, şi el şi Robert se aruncară unul în braţele celuilalt. Apoi veni rândul indianului să-l strângă în braţe pe curajosul fiu al căpitanului Grant.

— Trăieşte, trăieşte! strigă Glenarvan.

— Da, răspunse Robert, şi aceasta datorită lui Thauka.

Indianul nu aşteptase acest cuvânt de recunoştinţă ca să mulţumească viteazului său cal, căci în clipa aceea îi vorbea şi-l îmbrăţişa, ca şi cum în vinele animalului curgea

În sfârşit, întorcându-se spre Paganel, îl arătă pe tânărul Robert.

— Un viteaz! îi strigă şi apoi folosi o metaforă indiană, care arăta curajul: Nu i-au tremurat pintenii.

Îmbrăţişându-l, Glenarvan îi spuse lui Robert:

— De ce, fiul meu, nu l-ai lăsat pe Thalcave sau pe mine să facem această ultimă încercare ca să te salvăm?

— Milord, răspunse copilul, cu cea mai vie recunoştinţă în glas, nu era rândul meu să mă jertfesc? Thalcave îmi salvase o dată viaţa, şi apoi, dumneavoastră îmi veţi salva tatăl!

Capitolul XX

CÂMPIILE ARGENTINIENE

După primele îmbrăţişări, Paganel, Austin, Wilson, Mulrady şi toţi cei care rămăseseră în urmă, în afară, poate, de maiorul Mac Nabbs, îşi dădură seama de un lucru: că mureau de sete. Din fericire, Guamini nu curgea departe. Porniră deci din nou la drum şi la şapte dimineaţa mica trupă ajunse lângă ramada. Văzând cadavrele de lupi presărate jur împrejur, înţeleseră repede cât de violent fusese atacul şi cât de puternică fusese apărarea.

Călătorii, potolindu-şi setea, începură să mănânce lacom, devorând cu poftă bucatele pregătite pentru ei. Muşchii de struţ erau excelenţi, şi tatu-ul fript în propria-i carapace, delicios.

— Să mănânci cu măsură, spuse Paganel, ar însemna să nu apreciezi bucatele; şi urmându-şi propriul sfat, mâncă mult, fără ca totuşi să se simtă rău, datorită apei limpezi a râului Guamini, care i se păru că are calităţi digestive cu totul remarcabile.

La zece dimineaţa, Glenarvan, nevoind să repete greşelile lui Hanibal la Capua[1], dădu semnalul de plecare. Umplură burdufurile cu apă şi porniră. Caii, întremaţi, se arătau foarte zeloşi şi aproape toată vremea o ţinură într-un trap mărunt. Pământul devenea mai umed şi mai fertil, dar pustiu încă. Nici un incident nu se produse în timpul zilelor de 2 şi 3 noiembrie, şi seara, călătorii, frânţi de oboseală, se opriră la marginea pampasului, la graniţele provinciei Buenos Aires. Ei părăsiseră golful Talcahuano la 14 octombrie, astfel că în douăzeci şi două de zile străbătuseră, din fericire nevătămaţi, patru sute cincizeci de mile, adică aproape două treimi din drumul lor.

A doua zi dimineaţa depăşiră linia convenţională care

---

[1] Vestit general cartaginez: după multe victorii împotriva romanilor, a fost înfrânt de aceştia la Capua, pentru că, în loc să înainteze, a făcut un popas de o iarnă, în care timp romanii au avut vreme să se întărească.

desparte câmpiile argentiniene de regiunea pampasului. Aici nădăjduia Thalcave să-i întâlnească pe casicii în mâna cărora nu se îndoia că-i vor găsi pe Harry Grant şi pe cei doi tovarăşi ai lui.

Din cele paisprezece provincii care formează Republica Argentina, aceea a Buenos Aires-ului e cea mai mare şi totodată cea mai populată. Graniţa sa de sud e lipită de teritoriile indiene între 64° şi 65°. Pământul e foarte fertil. O climă deosebit de sănătoasă domneşte în această câmpie, acoperită de cereale şi de plante leguminoase arborescente şi care coboară perfect orizontal până la poalele sierrelor Tandil Tapalquem.

De îndată ce părăsiră râul Guamini, călătorii constatară cu mare satisfacţie o îmbunătăţire serioasă a temperaturii. Media ei nu depăşea 17°, datorită vânturilor puternice şi reci din Patagonia, care pun necontenit în mişcare straturile de aer. Atât animalele cât şi oamenii n-aveau deci nici un motiv să se plângă, după ce suferiseră cumplit din cauza secetei şi a arşiţei. Înaintau cu nerăbdare şi cu încredere. Dar, orice ar fi spus Thalcave, ţara părea complet nelocuită sau, pentru a folosi o expresie mai potrivită, complet „părăsită”.

Adesea, frontiera de est trecea pe mal sau tăia mici lagune, pline uneori cu apă dulce, alteori cu apă sălcie. Pe malurile lor şi la adăpostul tufişurilor, ţopăiau pitulici sprintene şi cântau ciocârlii vesele în tovărăşia „tangaras”-ilor, rivali în culori cu scânteietorii colibri. Aceste păsări frumoase băteau vesel din aripi, fără să ia seama la nişte soldăţoi de grauri, care, împodobiţi cu epoleţii şi pieptarul roşu, defilau pe maluri.

În stufărişurile spinoase se legăna ca într-un hamac cuibul „annubis”-ilor, şi pe malul lagunelor flamingo minunaţi, mergând în grupuri regulate, îşi întindeau în văzduh, în bătaia vântului, aripile lor de culoarea focului. Cuiburile se numărau cu miile. Aveau forma unor trunchiuri de con de un picior înălţime. Formau un fel de mic oraş. Flamingo nu se sinchiseau prea mult la apropierea călătorilor, ceea ce nu-i plăcea savantului Paganel.

— De mult, spuse el maiorului, sunt curios să văd un flamingo zburând!

— Bine, spuse maiorul.

— Şi fiindcă am ocazia, profit.

— Profită, Paganel.

— Hai cu mine, maiorule. Vino şi tu, Robert. Am nevoie de martori.

Şi Paganel, lăsându-şi tovarăşii s-o ia înainte, se îndreptă, urmat de Robert Grant şi de maior, spre grupurile de păsări.

Ajunşi la o distanţă favorabilă, el trase un foc de puşcă în vânt, căci n-ar fi omorât o pasăre fără să aibă nevoie. Stolul de flamingo zbură deodată, în timp ce Paganel îi observa cu atenţie prin ochelari.

— Ei, se adresă el maiorului, când grupul dispăru, i-ati văzut zburând?

— Da, sigur, răspunse Mac Nabbs, doar nu suntem orbi!

— Nu vi s-a părut că în zbor semănau cu nişte săgeţi împodobite cu pene?

— Nicidecum.

— Deloc, adăugă Robert.

— Eram sigur de asta! răspunse savantul cu un aer de satisfacţie. Aceasta însă nu l-a împiedicat câtuşi de puţin pe cel mai mândru dintre oamenii modeşti, pe ilustrul meu compatriot Chateaubriand, să fi făcut această comparaţie inexactă, între flamingo şi săgeţi! Ah, Robert, vezi tu, comparaţia e cea mai primejdioasă figură de stil pe care o cunosc! Fereşte-te de ea cât trăieşti şi n-o folosi decât la mare strâmtoare.

— Aşadar, eşti satisfăcut de experienţa dumitale? spuse maiorul.

— Încântat.

— Şi eu la fel, dar să dăm pinteni cailor, căci ilustrul dumitale Chateaubriand ne-a lăsat cu o milă în urma celorlalţi.

Când îşi ajunse din urmă tovarăşii, Paganel îl găsi pe Glenarvan vorbind de zor cu indianul, care părea să nu-l înţeleagă. Thalcave se oprise adeseori ca să cerceteze orizontul şi, de fiecare dată, figura lui exprimase o vie mirare. Glenarvan, nevăzând lângă el pe tălmaciul obişnuit, încercase zadarnic să intre în vorbă cu indianul. De aceea, cum îl văzu din depărtare pe savant, îl strigă:

— Haide, prietene Paganel, Thalcave nu izbuteşte defel să se înţeleagă cu mine.

Paganel vorbi câteva minute cu patagonezul şi, întorcându-se spre Glenarvan, spuse:

— Thalcave se miră de un fapt care e într-adevăr bizar.

— De ce anume?

— Că nu întâlneşti nici măcar urme de indieni pe aceste câmpii care, de obicei, sunt cutreierate de triburile lor; îi

întâlneşti mânând din urmă vitele din estancias sau mergând până în Anzi, să îşi vândă covoarele de „zorill” şi bicele din curele împletite.

— Şi care o fi motivul? Ce spune Thalcave?

— Nu ştie; se miră, asta-i tot.

— Dar ce indieni credea el că va găsi în această parte a pampasului?

— Tocmai pe cei care au luat prizonieri pe străini, băştinaşi ai căror şefi sunt casicii Calfucura, Catriel sau Yanchetruz.

— Cine sunt ăştia?

— Şefii de trib, care acum treizeci de ani, înainte de a fi fost împinşi dincolo de sierre, erau atotputernici. De atunci s-au supus, atât cât se poate supune un om liber, şi străbat pampasul şi provincia Buenos Aires în căutare de hrană. Mă mir, deci, împreună cu Thalcave, că nu întâlnim urmele lor.

— Atunci ce hotărâre trebuie să luăm? întrebă Glenarvan.

— Voi afla imediat, răspunse Paganel.

Şi după câteva clipe de conversaţie cu Thalcave, spuse:

— Iată părerea lui, care-mi pare foarte înţeleaptă: Trebuie să ne continuăm drumul spre răsărit; până la Fortul Independenţei e drumul nostru, şi acolo, dacă nu vom mai afla noutăţi despre căpitanul Grant, vom şti cel puţin ce s-a întâmplat cu indienii din câmpia argentiniană.

— E departe Fortul Independenţei? întrebă Glenarvan.

— Nu, e aşezat în sierra Tandii, la vreo şaizeci de mile.

— Şi când vom ajunge acolo?

— Poimâine seară.

Vestea aceasta îl dezorientă oarecum pe Glenarvan. Iată ceva la care s-ar fi aşteptat cel mai puţin: să nu găseşti nici un indian în pampas! Trebuia deci ca vreo împrejurare cu totul deosebită să-i fi alungat. Dar lucru mai grav încă, dacă Harry Grant era prizonierul unuia din aceste triburi, însemna oare că fusese târât de aceştia spre nord sau spre sud? Pe Glenarvan îl frământa îndoiala. Era necesar să urmărească cu orice chip drumul urmat de căpitan. În sfârşit, cel mai bun lucru era să asculte de părerea lui Thalcave şi să ajungă la Tandii. Acolo, cel puţin, vor găsi pe cineva cu care să vorbească.

Pe la patru seara zăriră o colină, care putea să treacă drept un munte în acest ţinut atât de neted. Era sierra

Tapalquem, la poalele căreia călătorii înnoptară.

Trecerea sierrei o făcură a doua zi cât se poate de uşor. Urmară unduirile nisipoase ale terenului ce cobora în pantă domoală. O astfel de sierră nu putea să fie luată în serios de nişte oameni care străbătuseră Anzii Cordilieri. Caii nu-şi încetineau nici ei pasul. La prânz trecură de fortul părăsit de la Tapalquem, prima verigă a acestui lanţ de mici forturi, întinse de-a lungul lizierei de sud împotriva indigenilor jefuitori. Dar, spre mirarea crescândă a lui Thalcave, nu întâlniră nici urmă de indieni. Totuşi, spre amiază, mica trupă zări trei călăreţi bine echipaţi şi înarmaţi; aceştia însă nu numai că nu se apropiară, dar fugiră dinaintea lor cu o iuţeală de necrezut.

Glenarvan era furios.

— Nişte gauchos, spuse patagonezul, dând băştinaşilor denumirea care iscase altădată o discuţie între maior şi Paganel.

— Ah, gauchos! răspunse Mac Nabbs. Ei bine, Paganel, vântul de nord nu bate astăzi. Ce gândeşti despre aceştia?

— Îmi pare că au aerul unor tâlhari, răspunse Paganel.

— De la aparenţă până la adevăr... scumpul meu savant...

— Nu e decât un pas... scumpul meu maior.

Mărturisirea lui Paganel stârni un hohot de râs, care nu-l supără însă.

În acest timp, conform ordinelor lui Thalcave, mica trupă mergea în grup compact. Oricât de pustiu ar fi fost ţinutul, era bine să te fereşti de surprize; precauţia fu însă inutilă, şi seara trupa se odihnea într-o mare „tolderia” părăsită, în care casicul Catriel îşi aduna de obicei bandele. Inspectând terenul şi negăsind nici un fel de urme, patagonezul îşi dădu seama că tolderia nu fusese folosită de multă vreme.

A doua zi, Glenarvan şi tovarăşii săi străbăteau din nou câmpia; se zăreau primele „estancias”, care se învecinează cu sierra Tandil: dar Thalcave hotărî să nu se oprească aici, ci să meargă până la Fortul Independenţei, unde voia să se informeze în special asupra situaţiei atât de bizare a acestui ţinut părăsit.

Copacii, atât de rari de la Cordilieri încoace, se iviră din nou, majoritatea fiind plantaţi după sosirea europenilor pe teritoriul american. Întâlnea piersici, plopi, sălcii, salcâmi, care fără nici o îngrijire creşteau repede şi viguroşi. Ei înconjurau de obicei întinsele ocoluri de vite, denumite „corrales”, străjuite la rândul lor de pari. Aici păşteau şi se îngrăşau mii de boi, oi, vaci

şi cai, însemnaţi cu fierul roşu al pecetei stăpânului respectiv, în timp ce împrejur vegheau câini voinici şi aprigi. Pământul, puţin sărat, care se întinde la poalele munţilor, e foarte bun pentru vite şi produce un nutreţ excelent. De aceea, terenurile de aici sunt preferate pentru stabilirea crescătoriilor de vite, conduse de un vechil şi un vătaf, care au la rândul lor sub ordine patru argaţi la fiecare mie de capete.

Aceşti oameni duc o viaţă de păstori biblici; turmele lor sunt atât de numeroase, poate mai numeroase decât acelea care mişunau altădată pe câmpiile Mesopotamiei. Dar aici păstorul nu are familie, şi marii „estancieros”[1] ai pampasului au toate apucăturile grosolane ale negustorilor de vite, semănând prea puţin cu păstorii timpurilor biblice. Toate acestea le explică foarte bine tovarăşilor săi Paganel, care se şi lansă apoi într-o discuţie antropologică, plină de interes, asupra raselor. Ajunsese chiar să-l intereseze şi pe maior, care nu se sfii să o mărturisească.

Paganel avu de asemenea prilejul să atragă atenţia asupra unui curios efect de miraj, foarte obişnuit dealtfel în aceste şesuri întinse. De departe, numeroasele estancias semănau cu nişte mari insule. Plopii şi sălciile de la marginea lor păreau că se reflectă ca într-o apă limpede, care fugea din faţa călătorilor; iluzia era atât de perfectă, încât ochiul nu se putea obişnui cu realitatea.

În timpul acestei zile de 6 noiembrie întâlniră mai multe estancias, precum şi unul sau două „saladeros”. Aici, vitele, după ce au fost îngrăşate cu nutreţ foarte hrănitor, aşteaptă să fie înjunghiate. Saladero, aşa cum îl arată numele, este locul unde se sărează carnea. Această muncă respingătoare începe la sfârşitul primăverii. Măcelarii vin în ocoluri; prind animalele cu lasso-ul pe care-l mânuiesc foarte îndemânatic şi le duc în saladero; în acest loc, boii, taurii, vacile şi oile sunt înjunghiate cu sutele, jupuite şi tăiate în bucăţi. Dar, adesea, taurii opun rezistenţă. Măcelarul se transformă atunci în toreador şi ştie să practice cu dibăcie şi această meserie periculoasă, ba chiar, trebuie s-o spunem, cu o sălbăticie puţin obişnuită. În totul, acest măcel oferă un spectacol înspăimântător. Nimic mai respingător decât apropierea de acest abator. Din aceste oribile „măcelării” răzbate o atmosferă încărcată de duhori fetide,

[1] Proprietarii staulelor de vite (în limba spaniolă în text).

strigătele sălbatice ale jupuitorilor, lătratul sinistru al câinilor, urletele prelungi ale animalelor muribunde, în timp ce vulturii uriaşi ai câmpiei argentiniene, dând năvală cu miile chiar de la douăzeci de leghe distanţă, îşi dispută cu măcelarii resturile calde încă ale victimelor lor. Dar în acest moment, saladeros-urile erau liniştite şi nepopulate. Nu sunase încă ceasul sinistrelor carnagii.

Thalcave iuţea pasul; voia să ajungă în aceeaşi seară la Fortul Independenţei. Caii, împodobiţi de stăpânii lor şi urmând exemplul lui Thauka, zburau printre ierburile înalte. Se întâlneau multe ferme cu zidurile crenelate şi apărate de şanţuri adânci. Clădirea principală avea o terasă, de pe care locuitorii, organizaţi milităreşte, puteau trage împotriva bandiţilor. Glenarvan ar fi putut găsi acolo informaţiile trebuincioase, dar mai sigur era să ajungă la satul Tandii, de aceea nu se opriră. Trecură râul los Huesos, printr-un vad, iar câteva mile mai departe râul Chapaleofu. În curând, sierra Tandil îşi întinse la picioarele cailor covorul de iarbă al primelor ei pante, şi o oră mai târziu se ivi satul aşezat în fundul unei văi strimte, străjuit de zidurile crenelate ale Fortului Independenţei.

Capitolul XXI

FORTUL INDEPENDENŢEI

Sierra Tandil se ridică la o mie de picioare deasupra nivelului mării; e un masiv primar, adică anterior oricăror forme organice şi metamorfice, în sensul că structura şi compoziţia i s-au modificat treptat sub influenţa căldurii interne. E formată dintr-o succesiune semicirculară de coline de gnais acoperite de iarbă măruntă. Districtul Tandil, numit astfel după muntele cu acelaşi nume, cuprinde tot sudul provinciei Buenos Aires şi este mărginit de un povârniş care alungă înspre nord râurile ce izvorăsc de pe pantele sale.

Districtul numără aproape patru mii de locuitori şi capitala lui e satul Tandil, aşezat la poalele culmilor sudice ale sierrei şi

apărat de Fortul Independenţei; poziţia lui pe râul Chapaleofu este destul de fericită şi are o caracteristică ce nu putea să scape lui Paganel: târgul era populat îndeosebi de basci francezi şi de colonişti italieni. Într-adevăr, Franţa a întemeiat primele aşezări străine în această regiune ce se întinde la sud de La Plata. Francezul Parchappe înălţă în 1828 Fortul Independenţei, destinat să protejeze ţinutul împotriva invaziilor indiene. Alcide d'Orbigny, un renumit savant, îl însoţise în această expediţie şi tot el a cunoscut, studiat şi descris cel mai bine toate ţările sudice ale Americii de Sud.

Satul Tandil e destul de important. Cu ajutorul „galeras”-urilor, mari căruţe cu boi perfect adaptate drumurilor de şes, se ajunge în douăsprezece zile la Buenos Aires; din această pricină, comerţul e destul de activ; satul vinde în oraş carnea din estancias, pastrama din saladeros ca şi produsele specifice ale industriei indiene: stofe de bumbac, ţesături de lână şi obiecte din piele împletită, atât de căutate etc. În afară de câteva case, destul de confortabile, Tandil are şi câteva şcoli şi biserici.

Paganel, după ce le dădu aceste amănunte, mai spuse că aici vor afla neapărat unele lucruri care-i interesează: fortul, dealtfel, este totdeauna ocupat de un detaşament de trupe naţionale.

Glenarvan deşeuă caii, pe care îi adăposti în grajdul unei „fonda” destul de arătoase. Apoi, Paganel, maiorul, Robert şi el se îndreptară către Fortul Independenţei, sub conducerea lui Thalcave. După câteva minute de urcuş, pe una din coamele sierrei, ajunseră la o intrare a fortului, destul de prost păzită de o santinelă argentiniană. Trecură dealtfel fără vreo dificultate, ceea ce dovedea o mare nepăsare sau o desăvârşită siguranţă.

Câţiva soldaţi făceau exerciţii pe esplanada fortului; dar cel mai în vârstă dintre soldaţi avea douăzeci de ani şi cel mai tânăr, şapte. La drept vorbind, erau o duzină de copii şi de tineri care făceau scrimă destul de bine. Uniforma lor se compunea dintr-o cămaşă în dungi, strânsă în talie cu o curea de piele. Cât despre pantalonii lungi sau scurţi, sau măcar kilt-ul scoţian, nici pomeneală: clima dulce le permitea să poarte un costum relativ sumar. Iar Paganel îşi făcu o bună idee despre un guvern care nu se ruina cheltuind cu uniformele. Fiecare din aceşti băieţandri purta o puşcă cu capse şi o sabie; o sabie prea lungă şi o puşcă prea grea pentru ei. Toţi aveau faţa arsă de soare.

Caporalul-instructor care-i comanda semăna cu ei. Trebuia să fi fost, şi erau într-adevăr, doisprezece fraţi care defilau sub ordinele unui al treisprezecelea.

Paganel nu se miră; el cunoştea statistica argentiniană şi ştia că în ţara aceasta media de copii pe familie trece de nouă; dar se miră totuşi când îi văzu pe micii soldaţi mânuind armele după instrucţia francezilor şi executând cu o precizie perfectă principalele mişcări ale şarjei în doisprezece timpi. Adesea chiar ordinele caporalului răsunau în limba maternă a savantului.

— Iată ceva curios, zise el.

Dar Glenarvan nu venise la Fortul Independenţei ca să privească nişte copii făcând exerciţii militare, şi mai puţin încă pentru a se ocupa de naţionalitatea şi de originea lor. El nu lăsă deci vreme lui Paganel să se mire prea mult şi-l rugă să întrebe de comandantul garnizoanei. Paganel se execută şi unul din soldaţii argentinieni se îndreptă către o căsuţă care slujea de cazarmă.

După câteva clipe apăru căpitanul în persoană. Era un om de cincizeci de ani, viguros, cu prestanţa unui adevărat militar, cu mustăţi mari, cu pometţii obrajilor ieşiţi, cu părul cărunt şi cu privirea poruncitoare, bineînţeles atât cât îţi puteai da seama cercetându-l prin norii de fum ce-i pufăia dintr-o pipă scurtă. Mersul lui îi aminti lui Paganel ţinuta specifică a bătrânilor subofiţeri din patrie.

Thalcave, adresându-se comandantului, îl prezentă pe lordul Glenarvan şi pe tovarăşii săi. În timp ce vorbeau, comandantul nu încetă să-l privească pe Paganel cu o stăruinţă ce-l punea pe savant în încurcătură. Paganel nu ştia unde voia să ajungă militarul, şi era gata să-l întrebe, când acesta îi luă mâna şi fară nici o introducere îi spuse cu bucurie în glas, în limba geografului:

— Francez?

— Da, francez, răspunse Paganel.

— A încântat, bun venit! Şi eu francez! repetă comandantul scuturând braţele savantului cu o forţă îngrijorătoare.

— Unul din prietenii dumitale? îl întrebă maiorul pe Paganel.

— Te cred! răspunse acesta cu o anume mândrie. Am prieteni în toate cele cinci părţi ale lumii.

Şi după ce-şi desprinse mâna cu o oarecare greutate din menghina vie ce i-o strivea, intră într-o conversaţie adâncă cu voinicul comandant. Glenarvan ar fi vrut să scoată şi el un cuvânt care să aibă vreo legătură cu problemele lor, dar militarul îşi povestea viaţa şi nu arăta deloc că ar avea intenţia să se oprească. Se vedea bine că acest om de treabă părăsise Franţa de foarte multă vreme; limba maternă nu-i mai era familiară şi uitase, dacă nu cuvintele, cel puţin cum să le lege. Vorbea aproape ca un negru din coloniile franceze. Într-adevăr, aşa cum vizitatorii lui nu întârziară să afle, comandantul Fortului Independenţei era un sergent francez, vechi tovarăş al lui Parchappe.

De la întemeierea fortului, în 1828, nu-l mai părăsise şi acum îl comanda cu autorizaţia guvernului argentinian. Era un om de cincizeci de ani, un basc; se numea Manuel Ipharaguerre. După cum se vede, deşi nu era spaniol, scăpase totuşi cu viaţă. La un an de la venirea lui în această ţară, sergentul Manuel ceru să fie naturalizat, intră în armata argentiniană şi se căsători cu o indiană, care la sosirea lor tocmai alăpta doi gemeni de şase luni. Doi băieţi, bineînţeles, căci vrednica soţie a sergentului nu şi-ar fi permis să-i nască fete. Manuel nu concepea o altă situaţie decât aceea de militar şi nădăjduia să ofere republicii o companie întreagă de tineri soldaţi.

— Ai văzut? spuse el. Frumoşi! Buni soldaţi! Jose! Juan! Miquele! Pepe Pepe! Şapte ani! A şi început să mânuiască puşca!

Pepe, auzind că este lăudat, îşi lipi călcâiele şi prezentă arma cu o graţie perfectă.

— Va ajunge departe, adăugă sergentul. Ca mâine, maior, colonel, general de brigadă!

Sergentul Manuel se arătă încântat că nu era contrazis nici în privinţa superiorităţii meseriei de militar, nici asupra viitorului ce-l rezervase progeniturii sale. Era fericit, şi, cum a spus Goethe, nimic din ceea ce ne face fericiţi nu e iluzie.

Toată povestea dură un sfert de ceas încheiat, aceasta spre marea mirare a lui Thalcave. Indianul nu înţelegea cum pot să iasă atâtea cuvinte dintr-un gâtlej. Nimeni nu-l întrerupse pe comandant. Dar cum şi un sergent, chiar francez, trebuie să tacă odată şi odată, Manuel amuţi până la urmă, nu fără a-i ruga pe oaspeţi să-l urmeze în casă. Aceştia, resemnaţi, primiră să fie

prezentaţi doamnei Ipharaguerre, care părea un „om de ispravă”, dacă această expresie din Lumea Veche se poate folosi pentru o femeie.

Pe urmă, după ce musafirii îi făcură în totul după voie, sergentul îşi întrebă oaspeţii cărui fapt se datora cinstea de a-i primi la el. Acum ori niciodată, trebuiau să se explice. Paganel îi povesti în franţuzeşte toată călătoria lor prin pampas şi isprăvi întrebându-l pentru ce părăsiseră indienii ţara.

— Ah... nimeni... răspunse sergentul, dând din umeri. Într-adevăr... nimeni! Noi, ăştia de aici, cu braţele încrucişate... nimic de făcut!

— De ce?

— Război.

— Război?

— Da, război civil!

— Război civil? reluă Paganel, care, fără să-şi dea seama, începu şi el să vorbească ca un negru din colonii.

— Da, război între paraguieni şi buenos-airesieni.

— Şi?

— Şi indienii, toţi nord, pe urmele generalului Flores. După pradă.

— Dar casicii?

— Casicii cu ei.

— Şi Catriel?

— Nu mai e Catriel.

— Şi Calfucura?

— Nici Calfucura.

— Şi Yanchetruz?

— Nu mai e Yanchetruz.

Răspunsul acesta i-l tălmăci lui Thalcave, care dădu din cap cu un aer aprobator. Într-adevăr, Thalcave nu ştia, sau uitase de războiul civil care avea să atragă mai târziu intervenţia Braziliei şi care decima pe atunci cele două partide ale republicii. Indienii au numai de câştigat din aceste lupte interne. De aceea, sergentul nu se înşela atribuind părăsirea pampasului unui război civil care se ducea în nordul provinciilor argentiniene.

Dar evenimentul răsturna proiectele lui Glenarvan; planurile sale erau astfel zădărnicite. Într-adevăr, dacă Harry Grant era prizonierul casicilor, aceştia îl luaseră cu siguranţă cu

ei până la graniţele de nord. În acest caz, cum să-l mai regăseşti? Trebuiau să pornească la o cercetare primejdioasă şi aproape inutilă până la graniţele de nord ale pampasului? Era o hotărâre gravă, care trebuia serios discutată.

Totuşi, mai trebuiau să pună o întrebare importantă sergentului, şi maiorul fu acela care se gândi s-o facă, în timp ce prietenii lui priveau în tăcere.

Sergentul auzise oare vorbindu-se de nişte europeni prizonieri la casicii din pampas?

Manuel se gândi câteva clipe, ca unul care-şi adună amintirile.

— Da, spuse el, în sfârşit.

— Ah! făcu Glenarvan, legându-se de o nouă speranţă.

Paganel, Mac Nabbs, Robert şi el îl înconjurară pe sergent.

— Vorbeşte! Vorbeşte! îi spuneau, aşteptându-i cu lăcomie cuvintele.

— Sunt câţiva ani de atunci, răspunse Manuel, da... tocmai aşa... prizonieri europeni... dar niciodată văzut...

— Câţiva ani, reluă Glenarvan, vă înşelaţi... Data naufragiului e precisă... Britannia s-a pierdut în iunie 1862... Sunt deci mai puţin de doi ani.

— O, mai mult, milord!

— Nu se poate! exclamă Paganel.

— Ba da! La naşterea lui Pepe... erau doi oameni.

— Nu, trei! spuse Glenarvan.

— Doi! replică sergentul cu un ton sigur.

— Doi? spuse Glenarvan foarte surprins. Doi englezi?

— Nu. Cine a zis englezi?... Un francez şi un italian!

— Un italian care a fost măcelărit de poiuşi? întrebă Paganel.

— Da! Şi am aflat apoi... francezul salvat.

— Salvat! strigă tânărul Robert, care-şi pusese toată nădejdea în spusele sergentului.

— Da, salvat, răspunse Manuel.

Toţi îl priveau pe savant, care se lovea peste frunte cu un aer deznădăjduit.

— Ah, înţeleg, spuse el în sfârşit, totul e limpede, totul se explică.

— Despre ce e vorba? întrebă Glenarvan, pe cât de neliniştit, pe atât de nerăbdător.

— Prieteni, răspunse Paganel, apucându-l pe Robert de mâini, trebuie să ne resemnăm după o mare deziluzie. Am urmat un drum greşit. Nu e vorba de căpitan, ci de un italian, Marco Vazello, ucis într-adevăr de poiuşi, şi de unul din compatrioţii mei, care a întovărăşit ca prizonier de mai multe ori pe aceşti indieni până la malurile Colorado-ului şi care, după ce a scăpat, în sfârşit, din mâinile lor, s-a întors în Franţa. Crezând că suntem pe urmele lui Harry Grant, am nimerit pe acelea ale tânărului Guinnard[1].

O linişte adâncă întâmpină această declaraţie. Greşeala era evidentă. Amănuntele date de sergent, naţionalitatea prizonierului, uciderea tovarăşului său, evadarea lui din mâinile indienilor, totul contribuia s-o facă şi mai evidentă.

Glenarvan privea nemulţumit spre Thalcave. Indianul luă atunci cuvântul:

— N-aţi auzit niciodată vorbindu-se de trei englezi prizonieri? întrebă el pe sergentul francez.

— Niciodată! răspunse Manuel. S-ar fi aflat la Tandil... Aş şti şi eu... Nu, nu, aşa ceva...

După acest răspuns categoric, Glenarvan nu mai avea nimic de făcut în Fortul Independenţei. Prietenii lui şi el se retraseră, nu fără a-i mulţumi şi a-i strânge mâna sergentului.

Glenarvan era deznădăjduit pentru faptul că li se năruise orice speranţă. Robert mergea alături de el fără să scoată un cuvânt, cu ochii umezi de lacrimi. Glenarvan nu găsea nici o vorbă ca să-l mângâie. Paganel gesticula vorbind cu sine însuşi. Maiorul nu-şi descleşta buzele. Thalcave părea jignit în amorul lui propriu de indian, fiindcă rătăciseră pe un drum greşit. Totuşi nimeni nu se gândea să-i reproşeze o greşeală atât de scuzabilă.

Se întoarseră la fonda.

Seara, la masă, toţi erau trişti. Fireşte, nici unul dintre aceşti oameni curajoşi şi devotaţi nu regreta osteneala îndurată fără folos şi atâtea primejdii prin care trecuseră. Dar fiecăruia i se spulberase într-o clipă orice nădejde de succes. Într-adevăr,

---

[1] A. Guinnard a fost prizonier la indienii poiuşi timp de trei ani, între 1856— 1859. A trecut prin grele încercări, pe care le-a suportat cu un curaj deosebit şi a reuşit în cele din urmă să scape, trecând prin trecătoarea Upsallata. S-a reîntors în Franţa în 1861, fiind unul din colegii lui Paganel la Societatea de geografie. (N.A.)

puteau ei să-l mai întâlnească pe căpitanul Grant între sierra Tandil şi mare? Nu. Sergentul Manuel ar fi fost cu siguranţă informat dacă vreun prizonier ar fi căzut în mâinile vreunui trib indian pe ţărmul Atlanticului. Un eveniment ca acesta nu putea scăpa atenţiei băştinaşilor care străbat regulat drumul dintre Tandil şi Carmen, pentru a face negoţ la gurile lui Rio Negro. Şi traficanţii din câmpia argentiniană îşi comunică tot ce află. Călătorii nu mai aveau de luat decât o singură hotărâre: să ajungă, şi asta cât mai repede, la Duncan, la întâlnirea hotărâtă în golful Medano.

În acest timp, Paganel îi ceruse lui Glenarvan documentul căruia cu toţii îi dăduseră crezare, rătăcind atâta cu cercetările lor. Îl reciti cu o furie ce abia şi-o putea ascunde, căutând să-i smulgă o nouă interpretare.

— Documentul e totuşi limpede! repeta Glenarvan. Explică în modul cel mai categoric naufragiul căpitanului şi locul captivităţii!

— Ei bine, nu! răspunse geograful bătând cu pumnul în masă. De o sută de ori nu! De vreme ce Harry Grant nu e în pampas, el nu e în America. Şi unde este trebuie să ne spună documentul, şi ne-o va spune, prieteni, de nu, nu mai sunt eu Jacques Paganel!

Capitolul XXII

NĂVALA APELOR

O sută cincizeci de mile despart Fortul Independenţei de malurile Atlanticului. Fără întârzieri neprevăzute, care erau prea puţin probabile, Glenarvan trebuia să ajungă la Duncan în patru zile. Dar să se întoarcă pe bord fără căpitanul Grant, după ce dăduseră greş cu investigaţiile, iată un gând cu care nu se putea împăca. De aceea, a doua zi nici nu se gândi să dea ordinul de plecare. Maiorul îşi luă asupra lui această sarcină; puse să se înşeueze caii, să se reînnoiască proviziile, să stabilească popasuri în drum. Datorită lui, la ora opt dimineaţa,

mica trupă coborî văile acoperite cu iarbă ale sierrei Tandil.

Glenarvan, cu Robert alături de el galopau fără a scoate un cuvânt. Caracterul îndrăzneţ şi hotărât al lordului nu-i îngăduia acestuia să accepte liniştit un eşec; inima îi bătea să-i aprindă pieptul, capul îi ardea. Paganel, sâcâit de această idee, întorcea documentul când pe faţă, când pe dos, când în sus, când în jos, doar să afle ceva nou. Thalcave, mut, îl lăsa pe Thauka să-l ducă unde vrea el. Maiorul, fără să-şi fi pierdut încrederea, rămânea la postul lui, ca un om pe care nimic nu-l putea descuraja. Tom Austin şi cei doi marinari împărtăşeau durerea celorlalţi. La un moment dat, un iepure fricos ţâşni peste drum. Marinarii scoţieni, superstiţioşi, se priviră.

— Semn rău, zise Wilson.

— Da, la noi în Highlands, îi răspunse Mulrady.

— Ce e rău în Highlands nu-i bun nici aici, declară cu siguranţă Wilson.

Spre amiază, călătorii trecuseră de sierra Tandil şi se găseau din nou în şesurile complet netede, care se întind până la mare. La fiecare pas, râuri limpezi udau ţinutul rodnic şi se pierdeau în mijlocul păşunilor bogate. Pământul îşi redobândise linia orizontală normală, ca oceanul după furtună. Ultimii munţi ai pampasului argentinian fuseseră lăsaţi în urmă şi preria monotonă oferea cailor un bogat covor de verdeaţă.

Timpul fusese frumos până atunci. Dar în ziua aceea, cerul luă o înfăţişare care-i îngrijoră puţin pe călători. Masele de aburi, iscate de căldura zilelor din ajun şi strânse în nori deşi, promiteau să se reverse în ploi torenţiale. Dealtfel, vecinătatea Atlanticului şi vântul de vest, care e stăpân deplin aici, făceau deosebit de umedă clima acestui ţinut. Acest fapt se vedea din abundenţa şi rodnicia păşunilor, din verdele lor închis. Totuşi, în acea zi, norii nu s-au spart şi seara, după un drum de patruzeci de mile, parcurs cu uşurinţă, caii se opriră pe malul unor „canadas”, adânci şanţuri naturale pline cu apă. Nicăieri vreun adăpost natural. Poncio-urile le slujiră de cort şi totodată de pături; toţi adormiră sub cerul ameninţător, dar care se mărgini, din fericire, numai la ameninţări.

A doua zi, pe măsură ce câmpia cobora, apele subterane îşi trădară şi mai mult prezenţa; umiditatea ieşea prin toţi porii pământului. În curând, lacuri mari, unele destul de adânci, altele abia începând să se formeze, tăiau drumul ce ducea spre

răsărit. Câtă vreme nu întâlniră decât „lagunas”, pânze de apă bine delimitate şi fară plante acvatice, caii putură să-şi taie drum cu uşurinţă; dar mult mai greu se descurcară cu mlaştinile mişcătoare numite „penganos”; ierburi înalte li se împleteau pe picioare, nimic nu te prevenea, trebuia să fi intrat în ele ca să le recunoşti.

În aceste mlaştini şi-au găsit mulţi moartea. Într-adevăr, Robert, care o luase înainte cu o jumătate de milă, se întoarse în galop, strigând:

— Domnule Paganel, domnule Paganel, o pădure de coarne de animale!

— Ce? răspunse savantul. Ai dat de o pădure de coarne?

— Da, sau cel puţin un crâng!

— Un crâng? Visezi, băiete! replică Paganel, dând din umeri.

— Nu visez, reluă Robert, veţi vedea îndată! Uite o ţară ciudată, se seamănă coarne, care cresc ca şi griul! Aş vrea să le cunosc să- mânţa.

— Se pare că vorbeşti serios, spusâ maiorul.

— Da, domnule maior, veţi vedea.

Robert nu se înşelase şi, în curând, se găsiră cu toţii în faţa unui imens câmp de coarne, regulat plantate, care se întindea cât vedeai cu ochii. Era un adevărat hăţiş mărunt şi des, dar ciudat.

— Ei, vedeţi? spuse Robert.

— Iată ceva ciudat! răspunse Paganel, întorcându-se spre indian şi cerându-i o lămurire.

— Coarnele ies din pământ, spuse Thalcave, dar boii sunt dedesubt.

— Ce? strigă Paganel. O cireadă întreagă e îngropată în noroi?

— Da, zise patagonezul.

Într-adevăr, o cireadă uriaşă îşi găsise moartea sub pământul acesta desfundat de copitele vitelor; sute de boi pieriseră astfel, unul lângă altul, înăbuşiţi în mocirlă. Faptul acesta, care se întâmpla uneori în câmpia argentiniană, nu putea fi ignorat de indian şi era un avertisment de care trebuiau să ţină seama. Înconjurară hecatomeca imensă, care ar ti satisfăcut şi pe cei mai pretenţioşi zei din antichitate, şi, într-o oră, câmpul de coarne rămase cu două mile în urma lor.

Thalcave privi cu o oarecare nelinişte această stare de lucruri care-i păru neobişnuită. Se oprea adesea şi se înălţa în scări. Statura sa înaltă îi îngăduia să cuprindă cu privirea un vast orizont; dar nevăzând nimic ce ar fi putut să-l lumineze, îşi relua de îndată drumul. După o milă iar se oprea, apoi, abătându-se din drum, mergea câteva mile când înspre nord, când înspre sud şi se reîntorcea în fruntea trupei, fără să mai spună nici ce spera, nici de ce se temea. Această manevră repetată de mai multe ori îl miră pe Paganel şi îl intrigă pe Glenarvan. Savantul a fost rugat să-l întrebe pe indian, lucru pe care îl şi făcu.

Indianul îi răspunse că se miră văzând câmpia îmbibată de apă. Niciodată, după cât ştia şi de când practica meseria de călăuză, nu a călcat pe un pământ atât de jilav. Chiar în anotimpul ploios, pământul argentinian oferă totdeauna poteci practicabile.

— Dar care să fie pricina acestei umidităţi crescânde? întrebă Paganel.

— Nu ştiu, răspunse indianul. Şi chiar dac-aş şti!...

— Râurile sierrelor umflate de ploi nu se revarsă niciodată?

— Uneori.

— Acum s-ar putea?

— S-ar putea! spuse Thalcave.

Paganel trebui să se mulţumească cu acest răspuns dat pe jumătate şi-i comunică lui Glenarvan rezultatul conversaţiei.

— Şi ce ne sfătuieşte Thalcave? spuse Glenarvan.

— Ce-i de făcut? îl întrebă Paganel pe patagonez.

— Să mergem repede, îi sfătui indianul.

Uşor de spus, greu de făcut. Caii, mergând pe un pământ ce aluneca sub picioare, oboseau repede; depresiunea era din ce în ce mai mare. Această parte a şesului putea fi comparată cu o imensă groapă în care apele ce năvăleau înăuntru creşteau simţitor. Trebuiau deci să treacă fără întârziere de aceste terenuri mai joase decât nivelul mării, pe care o inundaţie le-ar fi transformat imediat în lacuri.

Iuţiră pasul. Dar parcă apa care se scurgea pe sub picioarele cailor nu era de ajuns, deoarece către ora două se deschiseră zăgazurile cerului şi torentele unei ploi tropicale se revărsară pe câmpie. Acum era cel mai bun prilej de a te purta

ca un adevărat filozof. Nu aveai nici un mijloc de a te sustrage potopului şi cel mai bun lucru era să-l primeşti cu stoicism. De pe poncio-urile călătorilor apa curgea şiroaie, iar de pe pălării le picura pe faţă, ca de pe nişte acoperişuri cu jgheaburile înfundate. De marginea şeilor atârnau şuviţe neîntrerupte de apă. Călăreţii, stropiţi cu noroiul împroşcat de copitele cailor, călăreau într-un dublu potop, care venea în acelaşi timp şi din pământ, şi din cer.

Astfel ajunseră seara, uzi până la piele şi rupţi de oboseală, la un rancio ca vai de lume. Numai nişte oameni puţin pretenţioşi i-ar fi putut da numele de adăpost şi numai nişte călători la strâmtoare, care n-ar fi avut încotro, ar fi consimţit să se adăpostească în el. Dar Glenarvan şi tovarăşii săi n-aveau de ales. Se ghemuiră deci în acest bordei părăsit, pe care l-ar fi refuzat şi cel mai sărac indian din pampas. Aprinseră, nu fără greutate, un foc slab din ierburi, care dădea mai mult fum decât căldură. Afară, rafalele de ploaie se năpusteau năvalnic şi prin stuful putred străbăteau stropi mari. Dacă nu se stinse de douăzeci de ori focul din vatră, aceasta se datora lui Mulrady şi Wilson, care de douăzeci de ori luptară împotriva torentului năvalnic. În timpul cinei, care fu pe sponci şi puţin consistentă, călătorii erau trişti. Le lipsea cu totul pofta de mâncare. Numai maiorul nu pierdu nici o îmbucătură. Impasibilul Mac Nabbs plutea deasupra evenimentelor. Cât despre Paganel, în calitatea sa de francez, încercă să glumească. Dar nu izbuti.

— Glumele mele au intrat la apă, nu mai merg, recunoscu el însuşi.

Totuşi, neavând altceva mai bun de făcut decât să doarmă, fiecare căută să-şi uite osteneala într-o clipă de somn. Noaptea fu îngrozitoare. Scândurile rancio-ului trosneau, gata să se rupă; rancio-ul se apleca sub bătaia vântului şi ameninţa s-o ia din loc la fiecare răbufnire; nenorociţii de cai erau afară, expuşi tuturor toanelor nemiloase ale cerului, ca şi stăpânii lor, care nu sufereau mai puţin în bordei. Totuşi, în cele din urmă, îi cuprinse somnul. Întâi pe Robert, care, închizând ochii, îşi lăsă capul pe umărul lordului Glenarvan şi, mai apoi, pe toţi ceilalţi.

Noaptea se sfârşi fără accidente. Se treziră la chemarea lui Thauka; calul veghease toată noaptea, şi acum necheza izbind puternic cu copita în peretele rancio-ului. În lipsa lui Thalcave, ştia la nevoie să dea el semnalul de plecare. Îi datorau

prea mult ca să nu-l asculte, de aceea-l urmară. Ploaia nu mai era atât de deasă. Pe argila impermeabilă însă se formaseră mocirle, bălţi şi chiar lacuri, pânze de apă numite „banados”, a căror adâncime îţi rezervă adesea surprize. Paganel, consultând harta, se gândi, nu fără dreptate, că râurile Granade şi Vivarota, ce-şi adună de obicei apele din această câmpie, trebuiau să se fi contopit într-o albie lată de câteva mile.

Fură nevoiţi să iuţească pasul la maximum. Era în joc salvarea tuturor. Dacă inundaţia creştea, unde aveau să se adăpostească? La orizont nu se vedea nici un punct mai ridicat, iar pe câmpie apele năvăleau repede, într-un puhoi nestăvilit.

Dădură pinteni cailor, ca să meargă şi mai iute. Thauka mergea în frunte şi ar fi meritat pe deplin numele de „cal de mare”; trecea prin apă ca şi cum ar fi fost în elementul lui natural.

Către ora zece dimineaţa, calul începu deodată să dea semne de mare nelinişte. Se întorcea adesea către şesurile jilave din sud; nechezatul i se prelungea şi nările lui adulmecau repede şi lacom aerul tare. Se cabra cu îndărătnicie. Thalcave, pe care săriturile calului nu-l puteau azvârli din şa, îl stăpânea totuşi cu greutate. Îi strânsese atât de tare zăbala, încât din bot îi curgea sânge, amestecându-se cu spuma de la gură; şi totuşi, animalul înfuriat nu se liniştea; dac-ar fi fost liber, stăpânul simţea bine că ar fi zbughit-o înspre nord, cât îl ţineau picioarele.

— Ce tot are Thauka? întrebă Paganel. L-au muşcat lipitorile astea atât de lacome din apele argentiniene?

— Nu, răspunse indianul.

— I-e teamă atunci de vreo primejdie?

— Da, a simţit primejdia.

— Ce-o fi oare?

— Nu ştiu.

Dacă ochiul nu putea să vadă încă primejdia pe care o ghicea Thauka, urechea putea s-o distingă. Într-adevăr, un murmur surd, asemănător zgomotului refluxului, se auzea dincolo de orizont. Vântul sufla în rafale încărcate cu o pulbere lichidă; păsările, fugind dinaintea unui fenomen necunoscut lor, săgetau aerul cu repeziciune; caii, cu picioarele jumătate în apă, simţeau primele valuri ale curentului de apă. În curând, un zgomot asurzitor de mugete, nechezat, behăituri răsună la

numai o jumătate de milă înspre sud şi deodată se iviră turme nesfârşite, care, căzând şi ridicându-se iar, grăbindu-se într-un amestec pestriţ de animale înfricoşate, alergau cu o iuţeală înspăimântătoare. Abia putură să le deosebească în mijlocul vârtejurilor de apă ridicate în fuga lor. O sută de balene din cele mai mari n-ar fi tulburat cu atâta violenţă valurile oceanului.

— Anda, anda![1] strigă Thalcave cu o voce răsunătoare.

— Ce e? spuse Paganel.

— Vin apele! Vin! răspunse Thalcave dând pinteni calului şi mînându-l spre nord.

— Inundaţie! strigă Paganel. Şi tovarăşii săi, cu Paganel în frunte, zburară pe urmele lui Thauka.

Era şi timpul. Într-adevăr, la cinci mile spre sud, un puhoi mare şi lat se revărsă peste câmpie, transformând-o în ocean. Ierburile înalte dispăreau ca secerate, tufe de mimoza smulse de curent pluteau în voia valurilor, formând mici insule plutitoare. Puhoiul de apă se răspândea în pânze dese, de o putere de nestăvilit. Fără îndoială că apa rupsese „barrancas”-urile marilor fluvii din pampas şi poate că apele Colorado-ului dinspre nord şi ale lui Rio Negro dinspre sud se uneau acum în aceeaşi albie.

Puhoiul semnalat de Thalcave venea cu iuţeala unui cal de curse.

Călătorii fugeau dinaintea lui aidoma norului gonit de furtună. Ochii lor căutau zadarnic un loc de refugiu. La orizont, cerul şi apa se confundau. Caii, înnebuniţi de spaimă, goneau într-un galop halucinant şi călăreţii abia se puteau ţine în şa. Glenarvan se uita adesea îndărăt.

„Ne ajung apele”, gândea el.

— Anda, anda! striga Thalcave.

Călătorii dădeau pinteni şi mai vârtos nenorocitelor animale. Din trupurile lor, rănite de lovituri, curgea un sânge roşu-aprins, lăsând pe apă lungi şuviţe. Se poticneau în crăpăturile adânci ale pământului. Se încurcau în ierburile ascunse. Cădeau. Se ridicau. Cădeau din nou. Iar se ridicau. Nivelul apelor creştea văzând cu ochii. Valuri puternice vesteau asaltul acestui puhoi, care-şi arăta ameninţător creasta înspumată la mai puţin de două mile distanţă. Un sfert de ceas se prelungi această luptă împotriva celui mai temut element al

[1] Repede (în limba spaniolă în text).

— Vin apele! Vin! răspunse Thalcave

Cinci minute mai târziu caii înotau; curentul singur îi târa cu o neasemuită violenţă şi cu o iuţeală egală cu cel mai rapid galop, care trebuie să fi depăşit douăzeci de mile pe oră.

Părea zadarnică orice speranţă, când deodată vocea maiorului se auzi:

— Un copac!

— Un copac? strigă Glenarvan.

— Acolo, acolo! răspunse Thalcave şi cu degetul arătă spre nord; la vreun kilometru şi jumătate se înălţa singuratic, din mijlocul apelor, un fel de nuc.

Tovarăşii săi n-aveau nevoie să fie îmboldiţi. Trebuiau să ajungă cu orice preţ la copacul care li se oferea atât de neaşteptat. Caii nu-l puteau ajunge, e adevărat, dar oamenii cel puţin puteau fi salvaţi. Curentul îi ducea. În clipa aceea, calul lui Tom Austin necheză înăbuşit şi se scufundă. Stăpânul îşi trase picioarele din scări şi începu să înoate cu putere.

— Agaţă-te de şaua mea! îi strigă Glenarvan.

— Mulţumesc, milord, răspunse Tom Austin, am două braţe puternice.

— Calul tău, Robert? întrebă Glenarvan, întorcându-se spre tânărul Robert.

— Merge, milord, merge, înoată ca un peşte!

— Atenţie! strigă maiorul cu o voce puternică.

Abia rostise cuvântul, că puhoiul uriaş îi şi ajunse. Un val monstruos, înalt de patruzeci de picioare, se revărsă peste fugari cu un zgomot înspăimântător. Oameni şi animale dispărură într-un vârtej de spumă. O masă lichidă, cântărind mai multe milioane de tone, îi rostogolea în apele ei furioase. Când unda trecu, reveniră la suprafaţa apei şi se numărară în grabă. Erau toţi, dar caii, în afară de Thauka, pe care-l încălecase indianul, dispăruseră pentru totdeauna.

— Haide, ţine-te bine! repetă Glenarvan, care-l susţinea

pe Paganel cu o mână şi înota cu cealaltă.

— Merge, merge, răspunse vrednicul savant, şi chiar nu-mi displace...

Ce nu-i displăcea? Nu o aflară niciodată, căci bietul om fu nevoit să înghită sfârşitul frazei împreună cu o jumătate de litru de apă noroioasă. Maiorul înainta calm, tăind apa cu mişcări regulate, care ar fi stârnit invidia chiar a unui înotător de forţă. Marinarii se strecurau ca marsuinii în elementul lor. Iar Robert, agăţat de coama lui Thauka, se lăsa dus de el. Thauka tăia apele cu putere şi se menţinea instinctiv în direcţia copacului, înspre care, dealtfel, îi ducea şi curentul.

Nu-i mai despărţea de copac decât douăzeci de braţe (vreo douăzeci şi unu de metri). În câteva clipe, toţi ajunseră la el. Din fericire, căci, dacă n-ar fi nimerit acest adăpost, ar fi pierdut posibilitatea de salvare şi desigur toţi ar fi fost înghiţiţi de valuri.

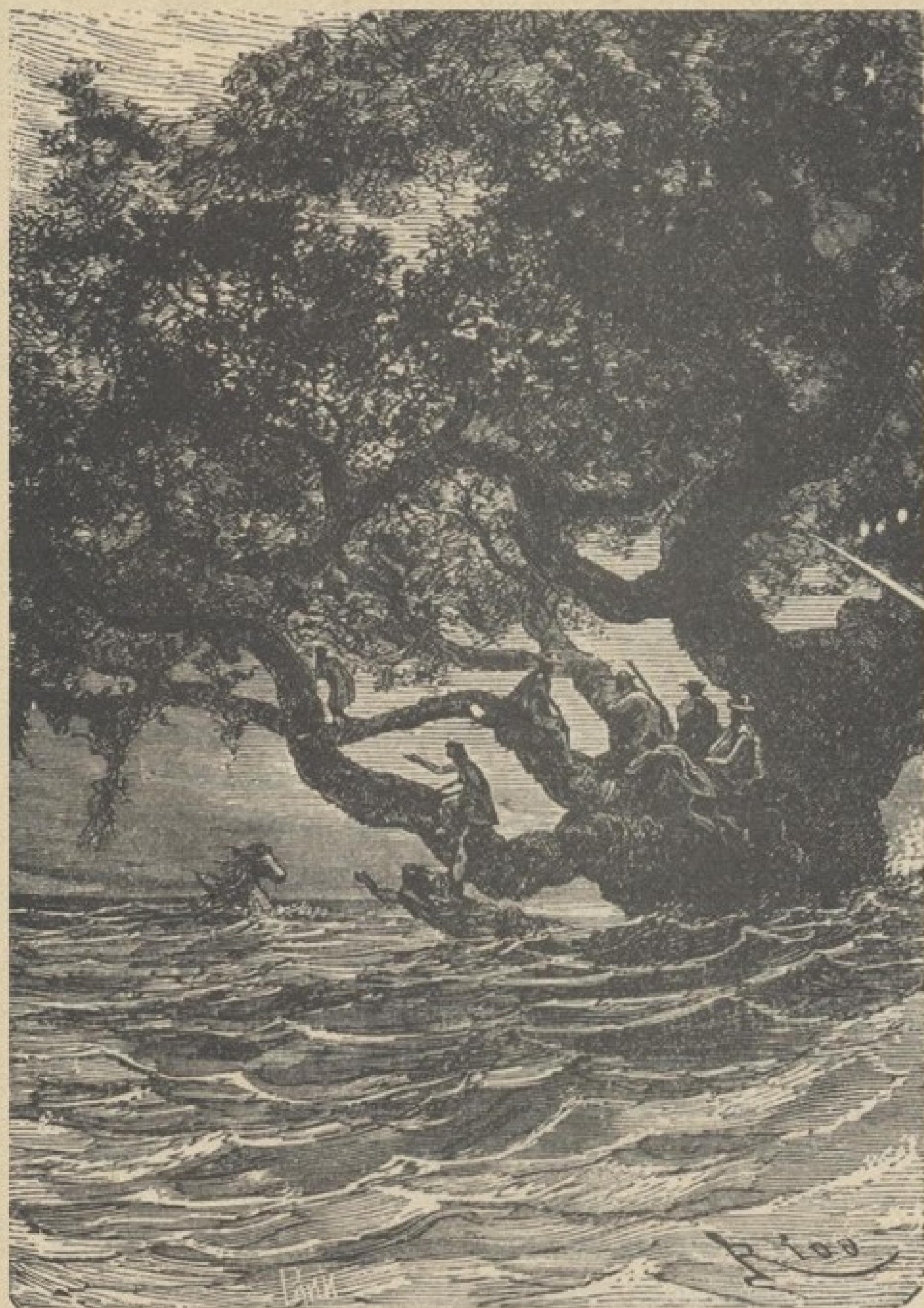
Apa se ridica până la partea de sus a trunchiului, tocmai până la locul de unde pornesc crengile. Le veni deci uşor să se agaţe. Thalcave, părăsindu-şi calul şi ridicându-l pe Robert, se căţără cel dintâi; în curând braţele lui puternice aşezară la loc sigur pe înotătorii epuizaţi. Dar Thauka, târât de curent, se depărta cu repeziciune. Îşi întorcea capul spre stăpânul lui şi, clătinându-şi coama lungă, îl chema nechezând.

— Îl părăseşti? îl întrebă Paganel pe Thalcave.

— Eu? strigă indianul.

Şi aruncându-se în apele furioase reapăru la vreo zece-doisprezece metri departe de copac. Peste câteva clipe, braţul i se prindea de gâtul lui Thauka. Şi cal şi călăreţ erau duşi de ape în zarea ceţoasă dinspre nord.

Thauka se depărta cu repeziciune

Capitolul XXIII

VIAŢĂ DE PASĂRE

Copacul unde Glenarvan şi tovarăşii săi se refugiaseră semăna cu un nuc. Avea ca şi nucul frunzele lucioase şi rotunjite. În realitate era un „ombu” care creştea izolat în şesurile argentiniene. Copacul acesta, cu trunchiul răsucit şi uriaş, e fixat în pământ nu numai prin rădăcinile lui groase, dar şi prin lăstari puternici, care îl leagă de pământ şi mai trainic. De aceea şi rezistase el puhoiului care-l asaltase.

Ombu-ul avea o sută de picioare în înălţime şi putea acoperi cu umbra lui o suprafaţă de vreo sută douăzeci de metri. Tot eşafodajul se sprijinea pe trei crengi mari, care se despărţeau din trunchiul lat de şase picioare. Două din ramuri se ridicau aproape perpendicular şi susţineau imensa umbrelă a frunzişului, ale cărui ramuri încrucişate, amestecate şi împletite ca de mâna unui împletitor de coşuri, formau un adăpost de nepătruns.

A treia creangă, dimpotrivă, se întindea aproape orizontal deasupra apelor care mugeau, aşa încât frunzele erau în apă; ea forma un cap înaintat al acestei insule de verdeaţă înconjurată de un ocean. Se puteau mişca în voie în acest copac uriaş. Frunzişul desfăcut în cerc lăsa spaţii mari, goale, adevărate luminişuri cu aer suficient şi proaspăt. Văzând crengile ridirându-şi până la nori ramurile nenumărate şi legate una de

alta cu liane parazite, printre care se furişau razele de soare, ai fi spus că într-adevăr trunchiul acestui copac ducea singur în spate o întreagă pădure.

La sosirea fugarilor, o sumedenie de păsări îşi luară zborul de pe ramurile înalte, protestând prin strigăte împotriva unei uzurpări de domiciliu atât de flagrante. Păsările, care şi ele căutau un adăpost pe acest ombu singuratic, erau aici cu sutele; mierle, grauri, „isacas", „hilgueros" şi mai ales picaflori, păsări-muşte, viu colorate; când zburară, păru că vântul vrea să despoaie copacul de toate florile lui.

Aşa se prezenta locuinţa pe care o găsise mica trupă a lui Glenarvan. Tânărul Grant şi îndemânaticul Wilson, de cum se urcară în copac, se grăbiră să se caţere până la ramurile cele mai înalte. Li se zări atunci capul ieşind prin bolta de verdeaţă. Din acest punct, privirea îmbrăţişa un orizont vast. Oceanul, creat prin inundaţie, îi înconjura din toate părţile şi privirile, oricât de departe ajungeau, nu întâlneau nici un petic de pământ; nici un copac nu ieşea din şesul lichid; numai ombu-ul, solitar, în mijlocul apelor revărsate, fremăta sub loviturile valurilor. Din depărtare, curgând dinspre sud spre nord, treceau trunchiuri dezrădăcinate duse de curentul năvalnic, crengi răsucite, acoperişuri de stuf smulse de pe bordeiele distruse, grinzi furate de apă din acoperişurile estancias-urilor, cadavre de animale înecate, piei însângerate şi, pe un copac ce se clătina, o întreagă familie de jaguari, care răgeau şi-şi înfigeau ghearele în pluta lor fragilă. Ceva mai departe, un punct negru, care aproape nu se mai vedea, atrase atenţia lui Wilson. Era Thalcave şi credinciosul său Thauka, dispărând în zare.

— Thalcave, prietene Thalcave! strigă Robert, întinzând mâna spre curajosul patagonez.

— Va scăpa, domnule Robert, răspunse Wilson. Dar hai să mergem lângă milord.

O clipă mai târziu, Robert Grant şi marinarul coborâră cele trei etaje de ramuri şi se găsiră din nou la capătul trunchiului. Glenarvan, Paganel, maiorul, Austin şi Mulrady erau aşezaţi aici călare sau agăţaţi, fiecare după cum se pricepea. Wilson le povesti ce-au văzut din vârful ombu-ului. Toţi erau de părere că Thalcave va scăpa. Singurul punct nelămurit era dacă Thalcave îl va salva pe Thauka, sau Thauka pe Thalcave. Situaţia oaspeţilor de pe ombu era fără îndoială mult mai alarmantă.

Copacul va ceda cu siguranţă puterii curentului, iar inundaţia crescândă putea înghiţi şi ramurile înalte, căci depresiunea solului făcea din această parte a câmpiei un rezervor adânc. Prima grijă a lui Glenarvan fu deci să stabilească, cu câteva crestături, puncte de reper, care să le îngăduie să observe diferenţele de nivel ale apei. Nivelul apei se stabilise. Se părea că nu mai creşte. Ceea ce îi mai liniştea.

— Şi acum, ce vom face? întrebă Glenarvan.

— Ne vom face cuibul, ce naiba! răspunse vesel Paganel.

— Să ne facem cuibul! exclamă Robert.

— Fireşte, băiatul meu, şi vom trăi viaţa păsărilor, de vreme ce nu putem trăi viaţa peştilor.

— Bine, spuse Glenarvan, dar cine ne va aduce merinde-n cioc?

— Eu, răspunse maiorul.

Toate privirile se îndreptară spre Mac Nabbs; maiorul se aşezase confortabil într-un fotoliu natural, format din două ramuri flexibile şi cu o mână întinse desagii lui muiaţi, dar încă plini.

— Ah, Mac Nabbs, exclamă Glenarvan, te recunosc perfect! Te gândeşti la toate, chiar în împrejurări în care oricine uită totul.

— De vreme ce hotărâsem să nu ne înecăm, răspunse maiorul, nu aveam intenţia să murim de foame.

— M-aş fi gândit şi eu la asta, spuse naiv Paganel, dar sunt atât de distrat!

— Şi ce conţin desagii? întrebă Tom Austin.

— Hrană pentru şapte oameni, timp de două zile,îi informă Mac Nabbs.

— Bine, spuse Glenarvan, sper că apa va scădea destul de mult în douăzeci şi patru de ore.

— Sau că noi vom găsi un mijloc să punem iar piciorul pe pământ, replică Paganel.

— Prima noastră datorie este să mâncăm, spuse Glenarvan.

— După ce mai întâi ne vom fi uscat, observă maiorul.

— Dar de unde foc? interveni Wilson.

— Ei bine, trebuie să facem foc, hotărî Paganel.

— Unde?

— La capătul trunchiului, ce naiba!

— Cu ce?

— Cu crengi uscate pe care le vom tăia din copac.

— Dar cum să le aprindem? întrebă Glenarvan. Iasca noastră parcă e un burete muiat.

— Ne vom descurca şi fără ea, răspunse Paganel, puţin muşchi uscat, o rază de soare, lentila ocheanului meu şi veţi vedea la ce foc ne vom încălzi. Cine se duce după lemne în pădure?

— Eu! exclamă Robert. Şi, urmat de prietenul său Wilson, dispăru ca o pisică în desişurile copacului. În timp ce ei lipseau, Paganel găsi muşchi uscat în cantitate suficientă. Cu ajutorul unei raze de soare şi al lentilei, aprinse fără greutate această materie combustibilă, aşezată pe un strat de frunze jilave în trifurcarea crengilor mari ale ombu-ului. Era o vatră naturală, care nu prezenta nici o primejdie de incendiu. Wilson şi Robert se întoarseră în curând cu un braţ de lemne uscate, pe care le aruncară peste muşchi. Paganel se aşeză deasupra vetrei, cu picioarele desfăcute, apoi aplecându-se şi ridicându-se repede produse cu ajutorul poncio-ului un puternic curent de aer. Lemnele se aprinseră şi în curând o flacără frumoasă se ridică pe vatra improvizată. Fiecare se uscă cum îi veni mai bine, în timp ce poncio-urile agăţate de crengi se legănau în bătaia vântului; apoi luară masa, drămuindu-şi porţiile, căci trebuiau să se gândească şi la ziua următoare; imensul bazin cu apă avea să se golească poate mai încet decât nădăjduia Glenarvan, şi proviziile erau foarte puţine. Ombu-ul nu avea nici un fruct, dar din fericire putea oferi o mare cantitate de ouă proaspete, aflate în numeroasele cuiburi care se găseau între ramuri, fără să punem la socoteală şi păsările cărora le aparţineau cuiburile. Toate aceste resurse nu erau deloc de dispreţuit.

Acum, în ipoteza unei şederi mai îndelungi, trebuiau să se instaleze mai confortabil.

— Fiindcă bucătăria şi sufrageria sunt la parter, spuse Paganel, noi ne vom culca la primul etaj; casa e mare, chiria nu e scumpă; nu trebuie să ne jenăm. Văd acolo sus nişte leagăne naturale în care, legându-ne bine, vom dormi ca în cele mai bune paturi din lume. N-avem de ce să ne temem; dealtfel, câte unul din voi va sta de veghe şi suntem destui ca să respingem orice animal sălbatic sau chiar o flotă a indienilor.

— Nu ne lipsesc decât armele, spuse Tom Austin.

— Eu am pistoalele mele, anunţă Glenarvan.

— Şi eu pe ale mele, răspunse Robert.

— La ce bun, reluă Tom Austin, dacă domnul Paganel nu găseşte mijlocul de a fabrica praf de puşcă?

— E inutil, răspunse Mac Nabbs, arătând o cutie în bună stare.

— De unde o ai, domnule maior? întrebă Paganel.

— De la Thalcave. El s-a gândit că ne-ar putea fi de folos şi mi-a dat-o înainte de a sări în ajutorul lui Thauka.

— Viteaz şi generos indian! exclamă Glenarvan.

— Da, răspunse Tom Austin. Dacă toţi patagonezii sunt pe măsura lui, atunci mă închin în faţa Patagoniei!

— Vă rog să nu uitaţi calul! spuse Paganel. Sunt aşa de legaţi, încât ori mă înşel de-a binelea, ori îi vom revedea, unul purtându-l pe celălalt.

— Cât de departe suntem de Atlantic? întrebă maiorul.

— La patruzeci de mile cel mult, răspunse Paganel. Şi acum, prieteni, fiindcă fiecare poate face ce vrea, vă cer îngăduinţa să vă părăsesc. Îmi voi alege acolo sus un post de observaţie şi, datorită ocheanului meu, vă voi ţine la curent cu tot ce se întâmplă în jur.

Îl lăsară pe savant să facă ce voia şi acesta se căţără foarte îndemânatic din ramură în ramură, până dispăru îndărătul perdelei groase de frunziş. Tovarăşii săi începură atunci să-şi pregătească culcuşul. Ceea ce nu fu greu şi nici nu dură mult. Nu trebuiau nici să-şi facă paturi, nici să aşeze mobile; în curând, fiecare îşi reluă locul în jurul vetrei de jeratic. Începură să vorbească, dar nu despre situaţia prezentă pe care trebuiau s-o îndure cu răbdare. Reluară tema inepuizabilă a căpitanului Grant. Dacă apele aveau să se retragă, Duncan îşi va revedea călătorii pe bord în mai puţin de trei zile. Dar Harry Grant şi cei doi marinari, nefericiţii naufragiaţi, nu vor fi cu ei. Ba chiar părea că, după acest insucces, după această inutilă traversare a Americii, orice speranţă de a-i regăsi era pentru totdeauna pierdută, încotro să-şi îndrepte noile cercetări? Ce durere pentru lady Helena şi pentru Mary Grant, când vor auzi că viitorul nu le mai rezervă nici o nădejde.

— Biata mea soră! spuse Robert. Totul s-a sfârşit pentru noi!

Pentru prima oară, Glenarvan nu găsea nici un cuvânt de

mângâiere. Ce nădejde mai putea da el copilului? Nu urmase oare cu o riguroasă exactitate indicaţiile din document?

— Şi totuşi, se frământă el, 37° latitudine nu e o cifră zadarnică. Faptul că aceasta se referă la naufragiul sau la captivitatea lui Harry Grant nu este ceva presupus sau ghicit. Am citit-o doar cu ochii noştri.

— Totul e adevărat, milord, răspunse Tom Austin, şi totuşi cercetările noastre au dat greş.

— Tocmai asta mă supără şi mă face să deznădăjduiesc! exclamă Glenarvan.

— Supărător poate fi, dacă vrei, răspunse Mac Nabbs liniştit, dar nu e cazul să-ţi pierzi nădejdea. Tocmai fiindcă avem o cifră indiscutabilă, trebuie să epuizăm până la capăt toate indicaţiile ei.

— Ce vrei să spui? îl întrebă Glenarvan. Ce ne mai rămâne de făcut, după părerea dumitale?

— Un lucru foarte simplu şi foarte logic, scumpul meu Eduard. Să ajungem din nou pe bordul Duncan-ului, să îndreptăm prova spre răsărit, şi să mergem pe paralela 37°, chiar dac-ar fi să ne întoarcem de unde am plecat.

— Crezi poate că nu m-am gândit la asta, Mac Nabbs? răspunse Glenarvan. Ba da! De o sută de ori! Dar ce şanse de reuşită avem? Să părăsim continentul american nu înseamnă să ne îndepărtăm de locul indicat chiar de Harry Grant, de Patagonia, atât de limpede numită în document?

— Vrei să începi iarăşi cercetările în pampas, răspunse maiorul, când ştii sigur că naufragiul Britanniei n-a avut loc nici pe coastele Pacificului, nici pe coastele Atlanticului?

Glenarvan nu răspunse.

— Şi oricât de mică ar fi speranţa de a-l regăsi pe Harry Grant pe parcursul paralelei indicate de el, nu trebuie totuşi să încercăm?

— Nu spun nu, răspunse Glenarvan.

— Şi voi, prieteni, adăugă maiorul adresându-se marinarilor, nu sunteţi de părerea mea?

— Negreşit, răspunse Tom Austin, pe care Mulrady şi Wilson îl aprobară dând din cap.

— Ascultaţi-mă, prieteni, reluă Glenarvan după câteva clipe de gândire. Şi tu, Robert, ia aminte, căci aici se discută lucruri foarte importante. Eu voi face tot ce-mi poate sta în

puteri ca să-l regăsim pe căpitanul Grant; m-am angajat şi-mi voi dedica toată viaţa, de va fi nevoie. Întreaga Scoţie va fi alături de mine ca să-l salvăm pe omul acesta curajos, care s-a jertfit pentru ea. Şi eu cred că, oricât de mică ar fi şansa, trebuie să facem ocolul Pământului pe paralela 37°; eu unul îl voi face. Dar chestiunea pe care trebuie s-o rezolvăm nu e aceasta. E una mult mai însemnată, iat-o: trebuie să părăsim definitiv, şi asta cât mai repede, cercetările pe continentul american.

Problema pusă în mod categoric rămase fără răspuns. Nimeni nu îndrăznea să spună un cuvânt.

— Ei bine? reluă Glenarvan, adresându-se mai ales maiorului.

— Scumpul meu Eduard, răspunse Mac Nabbs, înseamnă să-ţi iei o mare răspundere spunând da sau nu, hic et nunc.[1] Întrebarea cere timp de gândire. Înainte de toate, vreau să ştiu care sunt ţinuturile străbătute de paralela 37° latitudine australă.[2]

— Asta-i treaba lui Paganel, răspunse Glenarvan.

— Să-l întrebăm atunci, replică maiorul.

Dar savantul, ascuns de frunzişul des al ombu-ului, nu mai putea fi zărit. Trebuiră să-l strige.

— Paganel! Paganel! strigă Gknarvan.

— Prezent! răspunse o voce care venea din cer.

— Unde eşti?

— În turnul de observaţie.

— Ce faci acolo?

— Cercetez orizontul acesta imens.

— Poţi coborî o clipă?

— Aveţi nevoie de mine?

— Da.

— Pentru ce?

— Ca să ştim prin ce ţări trece paralela 37°.

— Nimic mai uşor, răspunse Paganel. Inutil să mă deranjez, v-o spun de-aici.

— Spune atunci!

— Iată: părăsind America, paralela 37° (australă) străbate Oceanul Atlantic.

— Bun.

---

1 Aici şi acum (în limba latină în text).

2 Latitudine sudică.

— Întâlneşte insulele Tristan d'Acunha.

— Bine.

— Trece cu două grade pe sub Capul Bunei Speranţe.

— Pe urmă?

— Străbate Oceanul Indian.

— Şi apoi?

— Atinge insula Sfântul Petru, din grupul insulelor Amsterdam.

— Mai departe?

— Taie Australia prin provincia Victoria.

— Şi?

— Ieşind din Australia... Însă fraza rămase fără răspuns. Geograful ezita oare? Nu mai ştia pe unde trece paralela? Nu, dar un strigăt formidabil se auzi din înălţimea ombu-ului. Glenarvan şi prietenii săi păliră privind unul la altul. Se întâmplase o nouă catastrofă? Bietul Paganel căzuse? Wilson şi Mulrady îi şi săriră în ajutor, când, deodată, apăru prăvălindu-se un corp lunguieţ, rostogolindu-se din creangă în creangă. Era încă viu? Murise? Nimeni nu ştia; era gata să cadă în apele muginde, când maiorul îl opri.

— Foarte mulţumesc, Mac Nabbs! strigă Paganel.

— Ce? Ce ai? îl întrebă nerăbdător maiorul. Ce te-a apucat? Încă una din obişnuitele dumitale distracţii?

— Da, da! răspunse Paganel cu o voce sugrumată de emoţie. Da, o distractie... fenomenală de astă dată!

— Care?

— Ne-am înşelat! Ne înşelăm încă! Ne înşelăm mereu!

— Explică-te, domnule!

— Glenarvan, maiorule, Robert, prieteni, îl căutăm pe căpitanul Grant unde nu e!

— Ce spui? strigă Glenarvan.

— Nu numai unde nu este, adăugă Paganel, dar unde nici n-a fost vreodată.

Capitolul XXIV

ÎN CARE CĂLĂTORII DUC MAI DEPARTE O VIAŢĂ DE PĂSĂRI

O uimire adâncă întâmpină aceste cuvinte neaşteptate. Ce voia să spună geograful? Îşi pierduse minţile? Vorbea totuşi cu o asemenea convingere, încât toate privirile se îndreptară spre Glenarvan. Afirmaţia domnului Paganel era un răspuns direct la întrebarea pe care el le-o pusese. Dar Glenarvan se mărgini să facă un gest negativ, care nu era în favoarea savantului.

Totuşi, acesta, stăpânindu-şi emoţia, spuse iar:

— Da, da! Ne-am rătăcit în cercetări şi am citit în document ce nu e!

— Explică-ne, Paganel, spuse maiorul, şi cu mai mult calm.

— Foarte simplu, domnule maior. Făceam şi eu aceeaşi greşeală ca şi dumneata. Mă lansasem într-o interpretare falsă, când deodată, acum o clipă, în vârful copacului, răspunzând întrebărilor voastre şi oprindu-mă asupra cuvântului „Australia”, un fulger mi-a trecut prin minte şi mi s-a luminat deodată totul.

— Ce! exclamă Glenarvan. Vrei să spui că Harry Grant...

— Vreau să spun, declară Paganel, că acel cuvânt „austral”, care se găseşte în document, nu e un cuvânt complet cum am crezut până acum, ci tocmai rădăcina cuvântuiui Australia.

— Ar fi ciudat! răspunse maiorul.

— Ciudat? replică Glenarvan dând din umeri. E pur şi simplu cu neputinţă!

— Cu neputinţă! reluă Paganel. Iată un cuvânt pe care nu-l pot admite.

— Cum, adăugă Glenarvan cu tonul cel mai neîncrezător din lume, îndrăzneşti să pretinzi, cu documentul în mână, că naufragiul Britanniei a avut loc pe coastele Australiei?

— Sunt sigur de asta! răspunse Paganel.

— Pe legea mea, Paganel, iată o pretenţie care mă miră cu atât mai mult, cu cât vine din partea secretarului unei societăţi geografice.

— Pentru care motiv? întrebă Paganel, atins în amorul său propriu.

— Deoarece, dacă admiţi cuvântul Australia, admiţi în acelaşi timp şi că acolo se găsesc indieni, ceea ce nu s-a mai

văzut până astăzi.

Paganel nu fu deloc surprins de argument. El se aştepta fără îndoială la asta şi începu să surâdă:

— Iubite Glenarvan, spuse el, nu te grăbi să triumfi; am să te desfiinţeaz cum se spune la noi în Franţa, şi niciodată nu va fi mâncat vreun englez o bătaie mai straşnică! Va fi revanşa pentru Crécy şi Azincourt![1]

— Nu doresc altceva. Bate-mă, Paganel!

— Ascultaţi-mă atunci. În textul documentului nu sunt nici indieni, cum nu e nici o Patagonie! Cuvântul necomplet indi nu înseamnă indieni, ci indigeni! Şi cred că admiţi că există indigeni în Australia!

Trebuie să mărturisim că în clipa aceea Glenarvan îl privea cu multă atenţie pe Paganel.

— Bravo, Paganel! spuse maiorul.

— Admiţi interpretarea mea, scumpe lord?

— Da, răspunse Glenarvan, dacă-mi dovedeşti că terminaţia gonia nu se referă la ţara patagonezilor!

— Cu siguranţă că nu, exclamă Paganel, cu siguranţă că nu e vorba de Patagonia! Citiţi orice altceva, numai asta nu!

— Dar ce atunci?

— Cosmogonie! Tegonie! Agonie!...

— Agonie, spuse maiorul.

— Mi-e indiferent, răspunse Paganel, cuvântul n-are importanţă. Nici nu mă voi strădui să aflu ce înseamnă. Principalul e că austral indică Australia şi că am pornit orbeşte pe o cale greşită, asta din cauză că n-am descoperit de la bun început o explicaţie atât de evidentă. Dac-aş fi găsit eu documentul, dacă judecata nu mi-ar fi fost falsificată de interpretarea dumitale, nu l-aş fi înţeles niciodată altfel!

De astă dată, cuvintele lui Paganel fură întâmpinate de urale, felicitări şi complimente. Austin, marinarii, maiorul şi mai ales Robert, fericit că poate din nou spera, îl aplaudară pe vrednicul savant. Glenarvan, ai cărui ochi se înseninau puţin câte puţin, era gata-gata să se dea bătut.

— O ultimă observaţie, iubite Paganel, şi nu voi avea altceva de făcut decât să mă înclin în faţa perspicacităţii dumitale.

---

[1] Localităţi în Franţa unde au avut loc bătălii între trancezi şi englezi şi unde englezii au ieşit învingători.

— Spune. Glenarvan.

— Cum legi între ele cuvintele ce le-ai interpretat din nou şi cum citeşti documentul?

— Nimic mai uşor, spuse Paganel, arătându-le preţiosul document, pe care-l studia atât de conştiincios de câteva zile încoace.

Geograful, adunându-şi gândurile, tăcu un răstimp; se aşternu o linişte adâncă. Degetul urmărea pe document rândurile întrerupte, în timp ce cu o voce sigură şi subliniind unele cuvinte, grăi astfel: „La 7 iunie, tricatargul Britannia din Glasgow s-a scufundat după... să spunem, dacă vreţi, două zile, trei zile”, sau „o lungă agonie”, n-are importanţă, este totuna, „pe coastele Australiei. Îndreptându-se spre ţărm, doi marinari şi căpitanul Grant vor încerca să abordeze”, sau „au abordat continentul unde vor fi” sau „sunt luaţi prizonieri de indigeni cruzi. Ei au aruncat documentul” etc., etc. E limpede?

— Limpede, răspunse Glenarvan, dacă numele de continent se poate aplica Australiei, care nu e decât o insulă.

— Linişteşte-te, iubite Glenarvan, cei mai buni geografi sunt de acord să numească această insulă „continentul australian”.

— Atunci nu-mi mai rămâne să spun decât un singur lucru; să mergem în Australia! exclamă Glenarvan.

— În Australia! repetară în cor călătorii.

— Ştii, Paganel, că prezenţa dumitale pe bordul Duncan-ului e providenţială? adăugă Glenarvan.

— Bine, acceptă Paganel. Să admitem că eu sunt trimis de providenţă şi să nu mai vorbim de asta.

Aşa se sfirşi această conversaţie, care urma să aibă în viitor consecinţe atât de mari. Ea schimbă complet moralul călătorilor. Aceştia izbutiseră să găsească iarăşi o ieşire din labirintul în care se credeau rătăciţi pentru totdeauna. Pe ruinele proiectelor sfărâmate se ridica o nouă nădejde. Puteau să lase în urmă, fără teamă, continentul american. Gândurile le şi zburau spre pământul australian. Urcându-se din nou pe Duncan, pasagerii nu vor aduce deznădejdea pe bord, iar lady Helena şi Mary Grant nu vor avea pentru ce să plângă pierderea iremediabilă a căpitanului Grant. Astfel uitară de primejdia în care se găseau şi se lăsară în voia bucuriei, neavând decât un singur regret: acela de a nu putea porni imediat.

Era pe la patru după-masă. Hotărâră să cineze la şase. Paganel voi să sărbătorească printr-un măreţ ospăţ această zi fericită. Dar masa era foarte modestă şi atunci îi propuse lui Robert să meargă împreună la vânătoare „în pădurea vecină”, lucru care l-a bucurat nespus pe băiat. Luară cutia cu praf de puşcă a lui Thalcave, îşi curăţară pistoalele pe care le încărcară cu gloanţe mici şi plecară.

— Nu vă depărtaţi, îi sfătui grav maiorul pe cei doi vânători.

După plecare, Glenarvan şi Mac Nabbs se duseră să cerceteze semnele crestate în copac, în timp ce Wilson şi Mulrady aţâţau din nou focul.

Glenarvan, care coborâse până la suprafaţa imensului lac, nu observase nici un semn de scădere a nivelului apei. Totuşi, părea a fi atins maximum de înălţime; dar violenţa cu care curgea de la sud la nord dovedea că echilibrul între râurile argentiniene nu se stabilise încă. Înainte de descreştere, masa lichidă trebuia să rămână staţionară, asemenea mării în momentul când încetează fluxul şi începe refluxul. Nu puteau deci să se bizuie pe o scădere a apelor atât timp cât ele curgeau cu o iuţeală de torent.

În timp ce Glenarvan şi maiorul îşi comunicau observaţiile, răsunară în copac nişte împuşcături întovărăşite de strigăte de bucurie aproape tot atât de zgomotoase. Vocea subţire a lui Robert se contopea cu aceea de bas a lui Paganel. Se întreceau între ei, care de care mai zglobiu. Vânătoarea se anunţa bună şi îi făcea pe călători să aştepte o masă copioasă. Când maiorul şi Glenarvan se întoarseră lângă foc, ei îl felicitară mai întâi pe Wilson pentru excelenta idee pe care o avusese. Bravul marinar, cu ajutorul unui ac gros prins de o sfoară, pornise la un pescuit cu rezultate minunate. Câteva duzini de peştişori delicaţi ca pietroşeii, numiţi „mojarras”, se zbăteau într-o cută a poncio-ului său şi promiteau să ofere o mâncare delicioasă.

În clipa aceea, vânătorii coborâră de pe culmile ombu-ului. Paganel ducea în mână cu prudenţă nişte ouă de rândunică neagră şi un şir de vrăbii, pe care avea să le prezinte mai târziu sub numele de ciocârlii. Robert împuşcase cu îndemânare câteva perechi de „hilgueros”, păsărele cu pene verzi şi galbene, foarte gustoase şi căutate pe piaţa din Montevideo. Paganel, care cunoştea cincizeci şi unu de feluri de preparate

din ouă, trebui să se mulţumească de astă dată să le coacă în spuză. Totuşi, masa fu pe cât de variată, pe atât de aleasă. Carnea uscată, ouăle tari, mojarras la frigare, vrăbiile şi hilgueros fripte au format laolaltă unul din acele ospeţe care cu greu se uită.

Conversaţia era foarte veselă. Paganel fu lăudat mult în îndoita sa calitate de vânător şi bucătar. Savantul primi felicitările cu modestia caracteristică celor merituoşi. Apoi începu să facă consideraţii foarte curioase cu privire la minunatul ombu care-i adăpostea în frunzişul lui şi ale cărui adâncimi erau, după părerea lui, imense.

— Robert şi cu mine, adăugă el glumind, ne credeam în plin codru, la vânătoare. Credeam că ne vom rătăci la un moment dat. Nu mai puteam găsi drumul înapoi. Soarele cobora spre apus, căutam zadarnic urmele paşilor mei. Ne ajunsese foamea. Desişurile întunecate începură să răsune de răgetele fiarelor... adică nu, nu erau fiare, îmi pare rău!

— Cum vine asta, spuse Glenarvan, îţi pare rău că nu erau fiare sălbatice?

— Da, desigur.

— Totuşi, de la animalele sălbatice te poţi aştepta la cele mai teribile lucruri.

— Sălbăticie nu există, ştiinţific vorbind, răspunse savantul.

— Asta-i bună, Paganel, exclamă maiorul, vrei să mă faci să cred în utilitatea fiarelor? La ce folosesc?

— Cum, maiorule, strigă Paganel, dar ele servesc la clasificare, ne ajută să stabilim familii, genuri...

— M-aş lipsi bucuros de ele! zise Mac Nabbs. Dacă aş fi fost unul din tovarăşii lui Noe, în momentul potopului, l-aş fi împiedicat cu siguranţă pe patriarhul acesta neprevăzător să adăpostească în barcă perechi de lei, de tigri, de pantere, de urşi şi de alte animale, pe cât de răufăcătoare, pe atât de nefolositoare.

— Ai fi făcut dumneata asta?

— Aş fi făcut-o.

— Ei bine, ai fi greşit din punct de vedere zoologic!

— Dar nu din punct de vedere uman, răspunse maiorul.

— E revoltător! reluă Paganel. Şi întrucât mă priveşte, dimpotrivă, aş fi păstrat chiar şi nişte megatherium, şi

pterodactyli şi toate vieţuitoarele antediluviene de care suntem astăzi, din nenorocire, lipsiţi.

— Îţi spun încă o dată că rău a făcut Noe, izbucni din nou Mac Nabbs, şi că merită până la sfârşitul veacurilor blestemul savanţilor!

Ascultătorii lui Paganel şi ai maiorului nu se puteau abţine să nu râdă, văzând disputa dintre cei doi prieteni pe socoteala bătrânului Noe. Maiorul, în pofida tuturor principiilor sale, căci o viaţă întreagă nu se certase cu nimeni, se lua în flecare zi la harţă cu Paganel. Probabil că savantul îl aţâţa într-un mod cu totul deosebit.

Glenarvan, după obiceiul său, interveni în discuţie şi spuse:

— Poate că este regretabilă lipsa animalelor sălbatice, din punct de vedere ştiinţific sau omenesc; azi, însă, trebuie să ne resemnăm că lipsesc! Paganel nu poate nădăjdui să întâlnească vreunul în această pădure aeriană.

— De ce nu? răspunse savantul.

— Animalele sălbatice într-un copac? întrebă Tom Austin.

— Ei da, fără îndoială! Tigrul Americii, jaguarul, când e încolţit de vânători, se refugiază în copaci; unul din ei, surprins de inundaţie, ar fl putut foarte bine să caute adăpost între ramurile ombu-ului.

— În sfârşit, presupun că n-ai întâlnit vreunul, spuse maiorul.

— Nu, răspunse Paganel, deşi am străbătut toată pădurea. E păcat, căci ar fi fost o vânătoare superbă. Sălbatic carnivor mai e şi jaguarul ăsta! Cu o singură lovitură de labă suceşte gâtul unui cal! Şi dacă a gustat o dată din carne de om, o caută şi o doreşte cu lăcomie. Ceea ce îi place mai mult e carnea de indian, apoi de negru, mulatru şi, în sfârşit, de alb.

— Fericit lucru că nu venim decât în rândul al patrulea! exclamă maiorul.

— Asta nu înseamnă nimic altceva decât că nu ai carnea gustoasă, îl înfruntă Paganel cu un ton dispreţuitor.

— Sunt încântat că nu am carnea gustoasă, îi răspunse la rândul lui maiorul.

— Oricum, e umilitor! îi dădu Paganel înainte cu încăpăţânare. Albii au pretenţia că sunt primii dintre oameni. Şi asta se pare că nu prea se potriveşte cu părerea domnilor

jaguari!

— Oricum ar fi, bravul meu Paganel, spuse Glenarvan, mă bucur de lipsa scumpilor dumitale jaguari. Situaţia noastră şi aşa nu e atât de plăcută...

— Cum! Neplăcută? strigă Paganel, agăţându-se de acest cuvânt, care putea da o nouă întorsătură conversaţiei. Te plângi de soartă, Glenarvan?

— Bineînţeles, răspunse lordul. Te simţi poate în largul dumitale pe crengile astea incomode şi prea puţin capitonate?

— Niciodată nu m-am simţit mai bine, nici măcar în cabinetul meu de lucru. Ducem viaţa păsărilor, cântăm, zburăm! Încep să cred că oamenii sunt meniţi să trăiască în copaci.

— Nu le lipsesc decât aripile! spuse maiorul.

— Îşi vor face şi aripi într-o bună zi.

— Aşteptând să şi le facă, răspunse Glenarvan – îngăduie-mi, scumpul meu prieten, să prefer, în locul acestei locuinţe aeriene, nisipul unui parc, parchetul unei camere sau puntea unui vas.

— Glenarvan, răspunse Paganel, trebuie să iei lucrurile aşa cum sunt. Sunt bune, cu atât mai bine. Sunt rele, nu le lua în seamă. Văd că regreţi confortul din Malcolm-Castle!

— Nu, dar...

— Sunt sigur că Robert e foarte fericit, se grăbi să spună Paganel, pentru a se asigura că are măcar un simpatizant al teoriilor lui.

— Da, domnule Paganel! exclamă Robert vesel.

— E din pricina vârstei lui, explică Glenarvan.

— Şi a vârstei mele! ripostă savantul. Cu cât ai mai puţină bunăstare, cu atât ai mai puţine nevoi. Şi cu cât ai mai puţine nevoi, cu atât eşti mai fericit.

— Ia uitaţi-vă la Paganel, zise maiorul – începe să predice împotriva bogăţiilor şi a caselor luxoase.

— Nu vreau să spun asta, Mac Nabbs, răspunse savantul, dar dacă doriţi, o să vă povestesc o istorioară arabă, care-mi vine acum în minte.

— Da, vrem, domnule Paganel! strigă Robert.

— Şi ce vrea să dovedească povestea dumitale? întrebă maiorul.

— Ceea ce dovedesc toate poveştile, stimate tovarăşe de drum.

— Deci, nu mare lucru, răspunse Mac Nabbs. În sfârşit, dă-i drumul, Sheherezada, şi povesteşte-ne, cu măiestria dumitale obişnuită, istorioara.

— A fost odată, începu Paganel, un fiu al marelui Harun-al-Raşid, care nu-şi putea afla fericirea. S-a dus să ceară sfatul unui bătrân derviş. Bătrânul înţelept îi spuse că fericirea este lucru greu de găsit în lumea aceasta. „Totuşi, adăugă el, cunosc un mijloc sigur de a te face fericit”. „Care?” întrebă tânărul prinţ. „Să îmbraci cămaşa unui om cu adevărat fericit!” Auzind acestea, prinţul îşi luă rămas bun de la moşneag şi plecă în căutarea leacului. Iată-l străbătând mări şi ţări şi cutreierând toate oraşele lumii. Încercă el cămăşi de regi, de împăraţi, de prinţi, cămăşi de nobili, dar totul fu în zadar! Nu se simţea cu nimic mai fericit. Porni să îmbrace atunci cămăşi de artişti, de războinici, cămăşi de negustori. Totul fu în zadar! Astfel a colindat prinţul nostru multă vreme fără să afle fericirea.

În sfârşit, desperat de a fi încercat în van atâtea cămăşi, se îndreptă într-o bună zi, foarte îngândurat, către palatul tatălui său; văzu pe câmp un plugar, care-şi mâna boii voios şi cântând cât îl ţinea gura. „Dacă nici omul ăsta nu e fericit, îşi zise el, înseamnă că nu mai există fericire pe pământ”. Se duse la el: „Om bun, îl întrebă, spune-mi, eşti fericit?” „Sunt”, zise omul. „Nu doreşti nimic?” „Nu doresc!” „N-ai vrea să-ţi schimbi soarta cu a unui rege?” „Doamne păzeşte!” „Ei bine, vinde-mi, rogu-te, cămaşa dumitale”. „Cămaşa? Păi eu n-am cămaşă!...”

Capitolul XXV

ÎNTRE FOC ŞI APĂ

Se făcuse seară. Doar un somn bun putea încheia cum se cuvine această zi emoţionantă. Oaspeţii din ombu se simţeau nu numai obosiţi de peripeţiile inundaţiei, dar mai ales istoviţi de căldura din timpul zilei, care fusese de-a dreptul copleşitoare. Vieţuitoarele înaripate le dădeau exemplu: hilgueros, privighetorile pampasului, îşi întrerupseră melodiosul lor ciripit

şi toate păsările din copac dispărură în desimea frunzişului întunecat. Cel mai bun lucru era să le imite.

Totuşi, înainte de a se „cuibări”, după cum spunea Paganel, Glenarvan, Robert şi savantul se căţărară la postul de observaţie pentru a cerceta pentru ultima oară şesul lichid. Era cam pe la ora nouă. Soarele se ascunsese în ceţurile scânteietoare dinspre apus. Toată această jumătate a sferei cereşti, până la zenit, se scălda într-un abur cald. Constelaţiile atât de strălucitoare ale emisferei australe păreau acoperite de un văl uşor; nu se vedeau clar, totuşi se puteau zări destul pentru a le recunoaşte şi Paganel îi arătă prietenului său Robert – lucru de care profită şi Glenarvan – zona circumpolară, în care stelele sunt splendide. Printre altele, îi arătă Crucea Sudului, un grup de patru stele de prima şi de a doua mărime, care formează un romb situat aproape la înălţimea Polului; îi arătă Centaurul, în care străluceşte steaua cea mai apropiată de Pământ, la numai opt mii de miliarde de leghe depărtare; norii lui Magellan, două mari nebuloase, dintre care cea mai mare se întinde pe un spaţiu de două sute de ori mai mare decât suprafaţa aparentă a Lunii; în sfârşit, acel „abis negru”, unde pare că lipseşte cu totul orice materie stelară.

Spre marea lui părere de rău, Orionul, care se poate vedea din amândouă emisferele, nu apăruse încă; dar Paganel explică celor doi elevi o particularitate ciudată a cosmografiei patagoneze. Indienii înclinaţi spre poezie văd Orionul ca un uriaş lasso şi trei bolas-uri aruncate de mâna vânătorului străbătând preriile cerului. Toate constelaţiile oglindite în apă stârneau admiraţia, creând un fel de al doilea cer.

În timp ce Paganel cuvânta astfel, toată zarea dinspre răsărit luă o înfăţişare prevestitoare de furtună. O negură deasă şi întunecată, limpede conturată, se urca puţin câte puţin, stingând stelele. Norul, cu o înfăţişare ameninţătoare, acoperi în curând o jumătate de boltă, părând că o inundă. Forţa ce-l mâna sălăşluia în el însuşi, întrucât vântul nici nu adia. Straturile atmosferice erau complet liniştite. Nu se mişca nici o frunză în copac. Nici un val nu unduia întinderea apelor. Chiar aerul părea să lipsească, de parcă l-ar fi rarefiat o maşină pneumatică. Atmosfera era saturată de electricitate de înaltă tensiune şi orice vieţuitoare o simţea şerpuindu-i de-a lungul nervilor.

Glenarvan, Paganel şi Robert simţiră şi ei aceste unde

electrice.

— Vom avea furtună, spuse Paganel.

— Nu ţi-e frică de trăsnete? îl întrebă Glenarvan pe băiat.

— O, milord! răspunse Robert.

— Ei, cu atât mai bine, căci furtuna nu e departe.

— Şi dacă priveşti mai atent cerul, îţi dai seama că va fi destul de puternică, reluă Paganel.

— Nu furtuna mă neliniştește, reluă Glenarvan, ci torentele de ploaie care vor urma. Vom fi udaţi până la piele. Orice-ai spune, Paganel, un cuib nu poate fi un adăpost sigur pentru un om, şi o să te convingi în curând pe pielea dumitale.

— O, cu puţină filozofie!... răspunse savantul.

— Filozofia nu te apără de ploaie.

— Nu, dar te încălzeşte.

— În sfârşit, spuse Glenarvan, să mergem la prietenii noştri şi să-i rugăm să se învelească bine cu filozofia şi cu poncio-urile lor, şi mai ales să facă provizii de răbdare, căci vor avea nevoie de ea!

Glenarvan aruncă o ultimă privire spre cerul ameninţător, acoperit în întregime de o mulţime de nori. Numai spre apus se mai putea zări un petic de cer luminat. Apa căpătase o culoare închisă şi semăna şi ea cu un nor uriaş, gata să se confunde cu vaporii grei din atmosferă. Nici nu se mai putea vedea prin întuneric. Nu mai simţeai nici lumina, nici zgomotul. Tăcerea şi întunericul erau la fel de adânci.

— Să coborâm, propuse Glenarvan, o să fulgere îndată!

Toţi trei alunecară de-a lungul ramurilor şi fură destul de miraţi când se găsiră deodată într-o semiobscuritate; aceasta se datora unor milioane de puncte luminoase care se încrucişau, bâzâind la suprafaţa apelor.

— Fosforescenţe? întrebă Glenarvan.

— Nu, îi lămuri Paganel, insecte fosforescente, adevăraţi licurici, nişte diamante vii şi ieftine, din care doamnele din Buenos Aires îşi fac podoabe minunate.

— Ce? strigă Robert. Există insecte lucitoare aidoma stelelor?

— Da, băiatul meu.

Robert prinse una din insecte. Paganel nu se înşelase. Era un fel de bondar mare, lung de un deget, pe care indienii l-au botezat „tuco-tuco”. Ciudata coleopteră împrăştia lumini prin

două pete aşezate în jurul gâtului şi luminile erau atât de puternice, încât ai fi putut citi în întuneric. Paganel apropie insecta de ceas: văzu că era zece seara.

Glenarvan, apropiindu-se de maior şi de cei trei marinari, le dădu dispoziţii pentru noapte. Trebuiau să se aştepte la o furtună violentă. După primele bubuituri de tunet, vântul se va dezlănţui fără îndoială şi ombu-ul va fi puternic zguduit. Toţi fură sfătuiţi să se înfunde solid în patul de ramuri, pe care şi-l aleseseră. Dacă nu puteau să se ferească de apele cerului, măcar să se ferească de cele ale pământului şi să nu fie luaţi de şuvoiul cel repede, care se lovea cu putere de trunchi.

Îşi urară noapte bună, fără să aibă însă siguranţa că aşa va fi. Apoi, fiecare se întinse în culcuşul aerian, se înveli în poncio şi aşa aşteptă somnul.

Presimţirea dezlănţuirii unor mari fenomene ale naturii provoacă în orice fiinţă sensibilă o anume nelinişte, pe care nu o pot alunga nici cei mai tari oameni. Oaspeţii ombu-ului, îngrijoraţi, agitaţi, nu putură să închidă ochii şi primul tunet îi găsi treji. Tunetul se dezlănţui cu puţin înainte de ora unsprezece, sub forma unei rostogoliri îndepărtate. Glenarvan, ajungând la capătul crengii orizontale, îndrăzni să scoată capul afară din frunziş.

Fondul întunecai al nopţii era însângerat de crestăturile vii şi strălucitoare, pe care apele lacului le reflectau întocmai. Norii se sfişiau în toate părţile, fără zgomot, ca o ţesătură fină şi moale. Glenarvan, după ce ridică ochii spre zenit şi apoi spre orizontul care se îneca în acelaşi întuneric, se înapoie lingă ceilalţi.

— Ei, ce ne spui, Glenarvan? întrebă Paganel.

— Începe bine, prieteni. Şi dacă o ţine aşa, va fi o furtună grozavă.

— Cu atât mai bine! răspunse entuziasmat Paganel. De vreme ce tot nu scap de ea, cel puţin să am un spectacol grozav!

— Hait! Încă o teorie năstruşnică de-a dumitale, Paganel! spuse maiorul.

— Şi chiar una din cele mai bune, Mac Nabbs. Sunt de părerea lui Glenarvan. Furtuna va fi într-adevăr minunată. Adineauri, când încercam să adorm, mi-am amintit de mai multe lucruri care mă îndreptăţesc să am această convingere. Ne

găsim aici în ţinutul cu cele mai puternice descărcări electrice. Am citit undeva că în 1793, chiar în provincia Buenos Aires, numai în timpul unei singure furtuni, a trăznit de treizeci şi şapte de ori. Colegul meu, domnul Marin de Moussy[1], a numărat cincizeci şi cinci de minute de bubuituri continue.

— Cu ceasul în mână? întrebă maiorul.

— Desigur. Un singur lucru m-ar nelinişti, adăugă Paganel, dacă neliniştea ne-ar feri de primejdie; singurul punct mai înalt de pe câmpie este tocmai ombu-ul pe care ne găsim. Un paratrăsnet ne-ar prinde bine aici, căci tocmai copacul ăsta, dintre toţi câţi cresc în pampas, este cel mai îndrăgit de trăsnete. Şi, pe urmă, ştiţi bine, prieteni, oamenii de ştiinţă ne recomandă să nu ne adăpostim sub copaci în timpul furtunii.

— Foarte bine, spuse maiorul. E cum nu se poate mai binevenită recomandaţia asta!

— Trebuie să mărturiseşti, Paganel, răspunse Glenarvan, că ai ales bine momentul pentru o povestire atât de liniştitoare!

— Ei, replică Paganel, oricând e bine să înveţi ceva. A, începe! Se porneşte!

Conversaţia aceasta nepotrivită fu întreruptă de tunete tot mai puternice; violenţa lor creştea, mergând spre tonuri din ce în ce mai înalte; trecea apoi la registre mai joase şi apoi la cele mijlocii, ca să vorbim în termeni muzicali. În curând, bubuiturile deveniră stridente, şi vibraţiile aerului din ce în ce mai repezi. Văzduhul era o mare de flăcări, şi în acest incendiu nu mai puteai să-ţi dai seama cărui fulger îi corespunde bubuitura prelungită la nesfârşit, care răsuna din ecou în ecou, până în înălţimea cerului.

Fulgerele neîncetate luau cele mai variate forme. Unele cădeau perpendicular pe pământ, de cinci sau şase ori în acelaşi loc. Altele ar fi stârnit în cel mai înalt grad curiozitatea unui savant, căci dacă Arago, în statisticile sale, n-a notat decât două tipuri de fulgere bifurcate, apoi aci puteai să găseşti cu sutele. Altele, împărţite în mii de ramuri, păreau nişte zigzaguri în formă de corali, ca nişte jocuri uimitoare de lumină arborescentă, pe bolta întunecoasă.

Curând, un brâu fosforescent, de o puternică strălucire, încinse tot cerul de la răsărit la miazănoapte. Incendiul cuprinse puţin câte puţin întreg orizontul, aprinzând norii de parcă ar fi

[1] Geograf şi călător francez din secolul al XIX-lea.

fost o materie combustibilă; reflectat în oglinzile apelor, formă o imensă sferă de foc, în care ombu-ul era centrul.

Glenarvan şi tovarăşii lui priveau în tăcere acest spectacol înspăimântător. Nu se mai auzeau între ei. Din când în când fâşii de lumină le scăldau trupurile, şi între fulgerele repezi se iveau şi apoi dispăreau când faţa calmă a maiorului, când figura plină de curiozitate a lui Paganel sau trăsăturile energice ale lui Glenarvan, când capul speriat al lui Robert sau fizionomia nepăsătoare a marinarilor, care păreau nişte stafii.

Totuşi, ploaia nu începuse încă şi vântul nu izbucnise. Dar, deodată, zăgazurile cerului se deschiseră şi fondul lui negru fu brăzdat de nişte dungi verticale ca firele de urzeală. Picături mari de ploaie, izbind suprafaţa lacului, se spărgeau în mii de scântei, luminate de focul fulgerelor.

Ploaia vestea oare sfârşitul furtunii? Glenarvan şi tovarăşii lui puteau oare spera că au scăpat numai cu câteva duşuri puternice? Nu. În toiul acestei lupte între elementele naturii dezlănţuite, la capătul crengii celei mai groase care se întindea orizontal, se ivi deodată un glob de mărimea unui pumn, aprins şi înconjurat de un fum negru. După ce se învârti în jurul lui, globul explodă ca o bombă, cu un zgomot atât de violent, încât cu tot vacarmul din jur fu auzit de toţi. Un abur sulfuros umplu aerul. După un minut de tăcere, se auzi vocea lui Tom Austin, care strigă:

— Copacul a luat foc!

Tom Austin nu se înşela. Într-o clipă, flacăra, ca şi cum ar fi aprins un imens joc de artificii, cuprinse şi partea dinspre apus a ombu-ului; lemnul uscat, cuiburile de iarbă uscate şi în sfârşit tot muşchiul de pe scoarţă, fiind spongios, alimentară de minune lăcomia focului.

Tocmai atunci se stârni vântul, care înteţi incendiul. Fură nevoiţi să fugă. Glenarvan şi ai săi se refugiară în partea de răsărit a ombu- ului, care fusese până acum cruţată de foc, şi cu toţii, încremeniţi, zăpăciţi, înspăimântaţi, căţărându-se şi alunecând, se aventurară pe ramurile ce se îndoiau sub greutatea lor. Crengile sfârâiau, trosneau şi se răsuceau în foc, ca nişte şerpi arşi de vii; bucăţi de lemn aprinse cădeau în apele revărsate, răspândind o lumină roşiatică, şi se îndepărtau luate de curent. Flăcările ba se ridicau la o înălţime ameţitoare, pierzându-se în văzduhul incendiat, ba, doborâte de uraganul

dezlănţuit, învăluiau ombu-ul, ca o tunică a lui Nessus[1]. Glenarvan, Robert, maiorul, Paganel şi marinarii încremeniseră; fumul des îi înăbuşea şi o căldură arzătoare îi pârjolea. Focul ajunsese aproape de ei, ameninţând partea interioară a copacului; nimic nu-l putea opri şi nici stinge. Călătorii se vedeau cu groază condamnaţi la supliciul acelor nenorociţi din India, care sunt închişi de vii în pântecele încins al unui zeu, pentru a fi aduşi jertfă. Situaţia deveni desperată. Aveau de ales numai felul morţii.

— În apă! strigă Glenarvan.

Wilson, pe care flăcările îl şi ajunseseră, se şi aruncă în lac, dar strigă îndată cu cea mai cumplită spaimă în glas:

— Ajutor! Ajutor!

Austin se repezi spre el şi-l ajută să se suie din nou în copac.

— Ce e?

— Caimanii, caimanii! răspunse Wilson.

La poalele copacului se vedeau, într-adevăr, poate cele mai de temut animale din ordinul saurienilor. Solzii lor sclipeau în lumina proiectată de incendiu; coada turtită vertical, capul ca un vârf de lance, ochii bulbucaţi, fălcile despicate până după urechi, toate aceste semne caracteristice nu-l înşelară pe Paganel. El recunoscu crocodilii specifici Americii, numiţi în ţinuturile spaniole caimani. Erau poate vreo zece, bătând apa cu coada lor puternică şi atacând ombu-ul cu colţii lor lungi de pe falca de jos.

La vederea caimanilor, nenorociţii se simţiră pierduţi. Li se pregătea o moarte înspăimântătoare: sau să fie mistuiţi de flăcări, sau să fie sfâşiaţi de caimani. Până şi calmul maior spuse:

— Ar putea să fie sfârşitul sfârşitului.

Deşi furtuna scădea în momentul acela, ea răspândise totuşi în aer o imensă cantitate de vapori, cărora descărcările electrice le imprimaseră o forţă extraordinară. Spre sud se forma încet-încet o trombă uriaşă, un con de ceţuri cu vârful în jos, amestecând apele învolburate cu norii furtunoşi. Această trombă se apropia învârtindu-se în jurul ei însăşi cu o iuţeală vertiginoasă; împingea spre centru o coloană lichidă pe care o

---

1 Personaj din mitologia greacă, jumătate om, jumătate cal, a cărui tunică, oricine ar fi îmbrăcat-o în afară de el, era cuprinsă de flăcări.

smulsese din lac şi cu un impuls produs de mişcarea ei circulară precipita spre ea toate curentele de aer dimprejur.

În câteva clipe, gigantica trombă se aruncă asupra ombu-ului înlănţuindu-l. Copacul fu zguduit din rădăcini. Glenarvan crezu că fusese atacat de caimani cu fălcile lor puternice şi că-l smulgeau din pământ. Tovarăşii lui, ţinându-se unii de alţii, simţiră cum puternicul arbore ceda şi se răsturna. Ramurile aprinse se scufundară în viitoare cu un zgomot asurzitor. Totul se petrecu într-o clipă. Vârtejul îi şi depăşise, mânându-şi aiurea furia lui distrugătoare, şi aspirând apele lacului părea că-l soarbe din fugă.

Ombu-ul plutea la întâmplare, sub acţiunea combinată a vântului şi curentului apei. Caimanii fugiseră, în afară de unul singur care se căţărase pe rădăcinile răsturnate şi înainta ameninţător, cu fălcile căscate. Dar Mulrady, punând mâna pe o creangă pe jumătate aprinsă, izbi animalul cu o lovitură atât de puternică, încât îi sfărâmă spinarea. Caimanul, răsturnat, fu înghiţit de vârtej, numai coada lui puternică bătea apa cu furie.

Glenarvan şi tovarăşii săi, scăpaţi de crocodilii lacomi, se agăţară de crengile aşezate în bătaia focului, în timp ce ombu-ul, ale cărui flăcări aţâţate de uragan se înălţau ca nişte perdele incandescente, o luă la vale prin beznă, aidoma unei corăbii incendiate.

Capitolul XXVI

ATLANTICUL

Timp de două ceasuri, ombu-ul navigă pe lacul uriaş fără a atinge pământul. Flăcările ce-l mistuiau se stinseseră aproape. Cea mai mare primejdie a acestei înspăimântătoare călătorii dispăruse. Maiorul se mărgini să spună că n-ar fi de mirare să fie salvaţi.

Curentul, păstrându-şi direcţia iniţială, continua să meargă de la sud-vest înspre nord-est. Întunericul, abia luminat ici-colo de un fulger întârziat, se îndesise din nou şi Paganel căuta în

zadar puncte de reper la orizont. Furtuna se apropia de sfârşit. Nu mai cădeau stropi mari de ploaie, ci mici picături care se risipeau în bătaia vântului. În înălţimile cerului, norii se rupeau în flşii.

Ombu-ul înainta cu repeziciune pe torentul năvalnic; aluneca surprinzător de iute, ca şi cum ar fi fost minat de un puternic motor de locomotivă. Nimic nu te îndreptăţea să crezi că nu-şi va continua drumul la întâmplare, zile întregi. Totuşi, spre ora trei dimineaţa, maiorul observă că rădăcinile lui atingeau uneori pământul. Tom Austin, rupând o creangă lungă, sondă cu grijă apa şi constată că terenul urca în pantă. Şi, într-adevăr, peste douăzeci de minute se produse o zguduitură şi ombu-ul se opri brusc.

— Pământ! Pământ! strigă Paganel cu o voce răsunătoare.

Capelele ramurilor arse se opriseră într-o ridicătură de pământ. Niciodată n-au existat navigatori mai mulţumiţi că ajung pe uscat decât aceşti călători. Stânca era în cazul lor un adevărat port. Robert şi Wilson, coborând imediat pe un platou solid, scoaseră strigăte de bucurie, când deodată auziră un fluierat binecunoscut. În câmpie răsună un galop de cal, şi statura înaltă a indianului se desenă în întuneric.

— Thalcave! strigă Robert.

— Thalcave! reluară tovarăşii săi într-un glas.

— Amigos![1] spuse patagonezul, care-i aşteptase pe călători acolo unde trebuia să-i aducă şuvoiul, după cum îl adusese şi pe el.

În aceeaşi clipă, îl ridică pe Robert Grant în braţe, fără a bănui că Paganel se atârna de el, şi-l strânse la piept. În curând Glenarvan, maiorul şi marinarii, fericiţi că-şi revăd călăuza credincioasă, îi strânseră mâna din toată inima. Patagonezul îi conduse apoi într-o estancia părăsită. Aci ardea un foc, la care naufragiaţii se încălziră: la frigare erau puse bucăţi mari de vânat, din care nu rămase nici o fărâmitură. Şi când, odihniţi, începură să se gândească la ei, nici unuia nu-i venea să creadă că au putut scăpa din aventura aceasta atât de primejdioasă: apă, foc şi înfiorătorii caimani din râurile argentiniene.

În câteva cuvinte, Thalcave îi povesti lui Paganel prin ce trecuse şi îi arătă că scăpase numai datorită calului. Paganel încercă atunci să-i explice noua interpretare a documentului şi

[1] Prieteni (în limba spaniolă în text).

speranţele pe care le nutreau acum. Să fi înţeles oare indianul ingenioasele ipoteze ale savantului? E îndoielnic. El îşi vedea însă prietenii fericiţi şi încrezători şi nu-i trebuia mai mult.

Ne putem da uşor seama că neînfricaţii călători nu s-au lăsat mult rugaţi ca, după ziua de odihnă petrecută în ombu, să pornească iar la drum. La opt dimineaţa erau gata de plecare. Dar se aflau prea la sud de estancias şi de saladeros pentru a-şi procura mijloace de transport. Din această pricină nu aveau altceva de făcut decât să meargă pe jos. Dealtfel, în total erau numai vreo patruzeci de mile (vreo 15 leghe), şi Thauka avea să ducă din vreme în vreme în spate câte un pieton obosit, şi chiar doi, la nevoie. În treizeci şi şase de ceasuri puteau ajunge pe ţărmurile Atlanticului.

Călăuza şi tovarăşii săi lăsară în urma lor uriaşa depresiune, înecată încă în apă, şi-şi îndreptară paşii spre terenurile mai ridicate. Pământul argentinian îşi redobândea fizionomia sa monotonă, câteva desişuri plantate de europeni îndrăzneau să-şi ridice capul peste păşuni, lot atât de rare dealtfel ca şi în împrejurimile sierrelor Tandil şi Tapalquem; copacii indigeni nu cresc decât la liziera preriei şi în apropierea capului Corrientes. Astfel, trecu ziua. Ziua următoare, cu cincisprezece mile înainte de a ajunge la ţărm, se şi simţea vecinătatea oceanului. Virazonul, un vânt ciudat care bate regulat în timpul după-amiezei şi noaptea spre zori, culca ierburile înalte Pe pământul uscat se ridicau câţiva arbori, răsfiraţi, mici mimoze arborescente, tufişuri de salcâmi şi mănunchiuri de curramammel. Câteva lagune sărate sclipeau ca nişte cioburi de sticlă şi le îngreuiau mersul, căci trebuiau ocolite. Călătorii iuţeau pasul ca să ajungă în aceeaşi zi la lacul Salado pe ţărmul oceanului şi, ca să mărturisim adevărul, erau destul de obosiţi când, pe la opt seara, dădură de dunele de nisip, înalte de douăzeci de prăjini (cam 58 de metri), care mărginesc liziera înspumată a oceanului. În curând auziră murmurul prelung al fluxului.

— Oceanul! strigă Paganel.

— Da, oceanul, răspunse Thalcave.

Şi călătorii, deşi aproape sleiţi de puteri, urcau totuşi pe dune cu multă agilitate.

Dar întunericul se şi lăsase. Privirile se plimbau zadarnic pe nesfârşita întindere întunecată. Căutau Duncan-ul fără a-l

zări.

— E totuşi aici! exclamă Glenarvan. Trebuie că ne aşteaptă plutind în lungul coastei.

— Îl vom vedea mâine, răspunse Mac Nabbs.

Tom Austin lansă un strigăt la întâmplare spre iahtul invizibil, fără a obţine însă un răspuns. Vântul bătea dealtfel foarte tare şi creasta spumoasă a valurilor se sfărâma într-o pulbere fină până dincolo de dune. Chiar dacă Duncan se găsea la locul de întâlnire, omul de veghe nu putea nici să audă, nici să se facă auzit. Coasta nu oferea nici un loc de adăpost. Nici golf, nici port, nici măcar un intrând. Era formată din bancuri lungi de nisip, care se pierdeau în mare şi care erau mai primejdioase decât stâncile de la suprafaţa apei. Într-adevăr, bancurile tulbură valurile, iar în preajma lor marea este foarte agitată şi corăbiile ce pătrund pe timp de furtună în regiunea acestor covoare de nisip sunt pierdute cu siguranţă.

Era deci foarte firesc ca Duncan, socotind coasta inabordabilă şi fără port de refugiu, să se ţină la distanţă. John Mangles, cu prudenţa lui obişnuită, trebuie că se depărtase cât se poate de mult de ea. Aceasta fu părerea lui Tom Austin, care susţinu că Duncan nu putea naviga la mai puţin de cinci mile de coastă.

Maiorul ceru deci prietenului lui nerăbdător să se resemneze. Dealtfel, n-aveau nici un mijloc să risipească bezna. La ce bun atunci să-şi obosească ochii, tot aţintindu-i în zarea întunecată?

Acestea fiind spuse, Mac Nabbs organiză un fel de tabără la adăpostul dunelor; pentru ultima cină a călătoriei folosiră ultimele provizii; apoi, fiecare, urmând exemplul maiorului, îşi improviză câte un pat destul de confortabil săpându-l în nisip, şi, trăgându-şi până sub bărbie pătura uriaşă de nisip, căzu într-un somn adânc. Numai Glenarvan veghea. Briza continua să bată tare şi oceanul se resimţea încă în urma furtunii. Valurile mereu agitate se sfărâmau la poalele bancurilor cu un zgomot de tunet. Glenarvan nu se împăca deloc cu gândul că Duncan s-ar putea totuşi să nu se găsească în apropiere. Dealtfel, nici nu-i trecea prin gând ca vasul să nu fi venit la întâlnire. Glenarvan părăsise golful Talcahuano la 14 octombrie şi sosise pe ţărmul Atlanticului la 12 noiembrie. În timpul acestor treizeci de zile, în care caravana a străbătut Chile, Anzii Cordilieri, pampasul,

câmpia argentiniană, Duncan avusese vreme să înconjoare Capul Horn şi să ajungă pe coasta opusă. Un asemenea vas nu putea întârzia; furtuna fusese desigur violentă şi bântuise cu o furie teribilă pe întinsa suprafaţă a Atlanticului, dar iahtul era un vas bun şi căpitanul lui un marinar priceput. Ţinând seama de toate acestea, trebuia să se găsească acolo, şi credinţa lui Glenarvan era că Duncan sosise.

Acest raţionament nu izbuti totuşi să-l liniştească pe Glenarvan, căci între inimă şi raţiune nu învinge întotdeauna raţiunea. Îi vedea în întuneric pe toţi aceia pe care-i iubea, pe scumpa lui Helena, pe Mary Grant şi întreg echipajul Duncan-ului. Lordul rătăcea pe ţărmul pustiu, acoperit de spuma fosforescentă a valurilor, privea şi asculta. Uneori vedea parcă aievea o pâlpâire de lumină pe mare.

„Dacă nu mă înşel, îşi spuse, iată lumina de pe Duncan. Ah, de ce nu pot să străpung întunericul cu privirea!”

Deodată îi veni o idee. Paganel spunea că e nyctalop. Paganel vedea deci noaptea. Se duse să-l trezească.

Savantul dormea dus, ca o cârtiţă în vizuina ei, când un braţ viguros îl smulse din culcuşul de nisip.

— Cine-i acolo? strigă el.

— Eu, Paganel.

— Care „eu”?

— Glenarvan. Haide, am nevoie de ochii dumitale!

— De ochii mei? răspunse Paganel, care tocmai şi-i freca tare.

— Da, de ochii dumitale, ca să recunoşti Duncan-ul în bezna asta. Haide, vino!

„Dracu' s-o ia de nyctalopie!” îşi spuse Paganel, mulţumit totuşi că îi poate fi de folos lui Glenarvan.

Se sculă întinzându-şi mădularele amorţite, bombănind ca omul trezit din somn pe neaşteptate, apoi îşi urmă prietenul pe ţărm

Glenarvan îl rugă să cerceteze orizontul întunecat al mării. Timp de câteva minute, Paganel scrută conştiincios zarea.

— Şi, nu observi nimic? întrebă Glenarvan.

— Nimic! exclamă Paganel. Nici măcar o pisică n-ar vedea ceva, chiar la doi paşi.

— Caută o lumină roşie sau verde, adică o lumină de babord sau tribord.

— Nu văd nici verde, nici roşu, totul e negru! răspunse Paganel, ai cărui ochi se închideau fără să vrea.

Şi vreme de o jumătate de oră, el îşi urmă maşinal prietenul nerăbdător, moţăind, lăsând să-i cadă capul pe piept şi tresărind în răstimpuri. Nu răspundea, nici nu vorbea. Paşii lui şovăitori îl duceau ca pe un om beat. Glenarvan îl privi. Paganel dormea mergând.

Îl luă atunci de braţ şi, fără a-l deştepta, îl conduse din nou în „patul lui”, unde îl acoperi cu nisip cât se putea de confortabil.

În zori, toată lumea sări în picioare, trezită de acest strigăt:

— Duncan! Duncan!

— Ura, ura! răspunseră tovarăşii lui Glenarvan, repezindu-se spre ţărm.

Într-adevăr, la cinci mile de ţărm, iahtul plutea încet, cu pânzele strânse. Fumul i se risipea nedesluşit în ceaţa dimineţii. Marea era agitată şi nici o corabie de tonajul Duncan-ului nu s-ar fi putut apropia, fără primejdie, de bancurile de nisip.

Glenarvan, înarmat cu ocheanul lui Paganel, urmărea manevrele Duncan-ului. John Mangles probabil nu-i zărise pe călători, căci vasul nu înainta, ci continua să navigheze cu murele la babord în direcţia vântului.

În acest moment, însă, Thalcave îşi încărcă carabina şi o descărcă în direcţia iahtului.

Toţi ascultară şi-şi încordară privirile. Carabina indianului bubui de trei ori, deşteptând ecourile dunelor.

În sfârşit, un fum alb se zări pe flancurile iahtului.

— Ne-au văzut! strigă Glenarvan. E tunul de pe Duncan!

Şi, după câteva secunde, zgomotul unei detunături se auzi până la ţărm.

Duncan, întinzându-şi pânzele şi mărindu-şi viteza, înainta apropiindu-se de coastă.

În curând, călătorii noştri zăriră cu ocheanul o barcă desprinzându-se de pe vas.

— Lady Helena nu va putea veni, spuse Tom Austin. Marea e prea agitată!

— Nici John Mangles nu poate să părăsească vasul, spuse Mac Nabbs.

— Sora mea, sora mea! spuse Robert, întinzând mâinile

spre barca ce înainta cu iuţeală.

— Ah, de-aş ajunge mai iute pe bord! strigă Glenarvan.

— Răbdare, Eduard, în două ore vei fi acolo, răspunse maiorul.

— Două ore! Şi-ntr-adevăr, barca mânată de şase vâsle nu putea să ajungă în mai puţin de două ore dus şi întors.

Glenarvan se apropie atunci de Thalcave care, cu braţele încrucişate, alături de Thauka, privea liniştit marea agitată.

Glenarvan îi luă mâna şi-i arătă iahtul.

— Vino, îi spuse.

Indianul clătină încet din cap.

— Vino, prietene! spuse din nou Glenarvan.

— Nu, răspunse cu blândeţe Thalcave. Aici e Thauka, şi-acolo pampasul, adăugă el îmbrăţişând cu un gest pătimaş imensa întindere a câmpiei.

Glenarvan înţelese că indianul nu s-ar despărţi niciodată de preria în care trăise şi în care se aflau mormintele strămoşilor săi. El cunoştea devotamentul acestor copii ai deşertului pentru ţara lor. Strânse deci mâna lui Thalcave şi nu mai insistă. Nu insistă nici când indianul, zâmbind în felul lui, refuză răsplata serviciilor sale, spunând:

— Din prietenie.

Glenarvan nu putu să-i răspundă. Ar fi vrut să-i lase cel puţin un semn viteazului indian, care să-i amintească de prietenii din Europa. Dar ce-i mai rămăsese? Armele, caii, pierduse totul în dezastrul inundaţiei. Nici prietenii lui nu erau mai bogaţi decât el.

Nu ştia deci cum să mulţumească viteazului indian pentru devotamentul lui, când îi veni deodată o idee. Scoase din portofel un medalion preţios în care se găsea un minunat portret, o capodoperă a lui Lawrence[1], şi-l întinse indianului.

— Soţia mea, spuse el.

Thalcave privi portretul cu înduioşare şi rosti doar aceste cuvinte:

— Bună şi frumoasă.

Robert, Paganel, maiorul, Tom Austin şi cei doi marinari îşi luară apoi rămas bun de la patagonez în cuvinte mişcătoare. Aceşti oameni de ispravă erau sincer emoţionaţi de faptul că-şi părăseau un prieten atât de devotat. Thalcave îi strânse pe toţi

[1] Portretist englez (1769 - 1830).

la pieptul lui puternic. Paganel îl făcu să primească o hartă a Americii de Sud şi a celor două oceane, pe care indianul o privise adesea cu mult interes. Era tot ce avea mai de preţ savantul. Robert nu avea să-i dea decât îmbrăţişările lui şi, dăruindu-i-le, nu-l uită nici pe Thauka.

Între timp, barca se apropia, se strecură printr-un canal îngust, săpat între bancuri, şi acostă în curând la ţărm.

— Soţia mea? întrebă Glenarvan.

— Sora mea? strigă Robert.

— Lady Helena şi Miss Grant vă aşteaptă pe bord, răspunse şeful de barcă. Dar să plecăm, milord, n-avem nici o clipă de pierdut, căci în curând vine refluxul.

Îşi luară pentru ultima dată rămas bun de la indian; Thalcave îşi întovărăşi prietenii până la barcă. În momentul în care Robert da să se urce în barcă, indianul îl luă în braţe şi-l privi cu duioşie.

— Şi acum poţi să te duci, eşti un băiat curajos, un adevărat bărbat.

— Adio, prietene, adio! strigă încă o dată Glenarvan.

— Ne vom mai vedea vreodată? întrebă Paganel.

— Quien sabe?[1] răspunse Thalcave, ridicând braţele spre cer.

Aceste ultime cuvinte ale indianului se pierdură în bătaia vântului.

Barca ieşi în larg şi se îndepărtă dusă de valuri.

Mult timp silueta nemişcată a lui Thalcave se mai zări încă prin spuma valurilor, se micşoră din ce în ce şi dispăru din ochii prietenilor săi. O oră mai târziu, Robert urcă cel dintâi la bordul Duncan-ului şi sări de gâtul surorii sale, în timp ce echipajul iahtului umplea văzduhul cu urale vesele.

Aşa s-a terminat această călătorie de-a curmezişul Americii de Sud, fără nici o abatere de la drumul propus. Nici munţii, nici apele nu-i opriseră pe călători din drumul lor. Şi dacă n-au avut de luptat cu răutatea oamenilor, în schimb, elementele naturii, adesea dezlănţuite împotriva lor, le supuseseră curajul la grele încercări.

---

[1] Cine ştie (în limba spaniolă în text).

Sfârşitul volumului întâi

Lector: ECATERINA ŞISMANIAN
Tehnoredactor: FLORICA PREDA
Dat la cules 3.11.1981.
Bun de tipar 9.IV.1981.
Apărut 1981. Coli de tipar 11. Comanda nr. 10 110
Combinatul Poligrafic,,Casa Scânteii"
Piaţa Scânteii nr. l – Bucureşti,

JULES VERNE

1. O CĂLĂTORIE SPRE CENTRUL PĂMÎNTULUI
2. OCOLUL PĂMÎNTULUI ÎN OPTZECI DE ZILE
3. CINCI SĂPTĂMÎNI ÎN BALON
4. STEAUA SUDULUI
5. CĂPITANUL HATTERAS
6. ŞCOALA ROBINSONILOR. RAZA VERDE
7. DOCTORUL OX
8. DOI ANI DE VACANTĂ
9. UN BILET DE LOTERIE. FARUL DE LA CAPĂTUL LUMII
10. UIMITOAREA AVENTURĂ A MISIUNII BARSAC
11. CELE 500 MILIOANE ALE BEGUMEI. ŞARPELE DE MARE
12. VULCANUL DE AUR
13. 20 000 DE LEGHE SUB MĂRI
14. DE LA PĂMÎNT LA LUNĂ. ÎN JURUL LUMII
15. UIMITOARELE PERIPEŢII ALE JUPÎNULUI ANTIFER
16. INSULA CU ELICE
17. BURSE DE CĂLĂTORIE
18. CASA CU ABURI
19. INDIILE NEGRE. GOANA DUPĂ METEOR
20. INSULA MISTERIOASĂ (voL. I)
21. INSULA MISTERIOASĂ (voL. II)
22. MINUNATUL ORINOCO
23. CASTELUL DIN CARPAŢI. ÎNTÎMPLĂRI NEOBIŞNUITE
24. ŢINUTUL BLĂNURILOR (voL. I)
25. ŢINUTUL BLĂNURILOR (voL. II)
26. CĂPITAN LA CINCISPREZECE ANI
27. 800 LEGHE PE AMAZON
28. COPIII CĂPITANULUI GRANT (voL. I)
29. COPIII CĂPITANULUI GRANT (voL. II)
30. TESTAMENTUL UNUI EXCENTRIC
31. ROBUR CUCERITORUL. STĂPÎNUL LUMII
32. CLOVIS DARDENTOR. SECRETUL LUI WILHELM STORITZ
33. AGENJIA THOMPSON
34. HECTOR SERVADAC
35. UN ORAŞ PLUTITOR. SPĂRGĂTORII BLOCADEI. INVAZIA MĂRII
36. PILOTUL DE PE DUNĂRE
37. SATUL AERIAN. ÎNCHIPUIRILE LUI JEAN MARIE CABIDOULIN
38. PRICHINDEL
39. CESAR CASCABEL
40. CLAUDIUS BOMBARNAC. KERABAN ÎNCĂPĂŢÎNATUL

EDITURA ION CREANGĂ